

**ЙЪН КОЛДУЕЛ, ДЪСТИН
ТОМАСЪН
КРИПТАТА НА
ФЛОРЕНТИНЕЦА**

Превод от английски: Любомир Николов, 2005

chitanka.info

На нашите родители

„Читателю любезни, чуй
разказа на Полифил за сънища,
изпратени му в дар от
небесата.

Не ще загубиш време всуе, не ще
се и раздразниш,

понеже туй е разказ чуден за
множество неща.

Ако суров, намръщен, презираш
любовта,

знай, моля, че щастливо
свършва всичко.

Отказваш? Е, поне стилът с
език богат и нов,

с премъдрости и знания ума
привлича.

Ако и туй отхвърлиш, виж
геометрията чиста

и древните неща със нилски
знаци изразени...

Ще видиш тук прекрасни
владетелски дворци,

светилища на нимфи, фонтани,
пиршества.

Пазачите танцуват със
шотовски костюми

и мрачни лабиринти разкриват
ни живота.“

Анонимн
а елегия към
читателя

Из
„Хипнеротома
хия
Полифили“.

ИСТОРИЧЕСКА БЕЛЕЖКА

„Хипнеротомахия Полифили“ е една от най-ценените и най-неразбраните книги на ранното западно книгопечатане. Днес от нея са оцелели по-малко екземпляри, отколкото от Гутенберговата Библия. Учените продължават да спорят за самоличността и намеренията на нейния тайнствен автор Франческо Колона. Едва през декември 1999 г., петстотин години след отпечатването на оригиналния текст и няколко месеца след описаните по-долу събития, бе отпечатан първият пълен английски превод на „Хипнеротомахия“.

ПРОЛОГ

Мисля, че както мнозина от нас, баща ми хвърли значителна част от живота си, за да състави късче по късче една история, която никога нямаше да разбере. Тази история бе започнала пет века преди аз да постъпя в колежа, а завърши дълги години след неговата смърт. През една ноемврийска нощ на 1497 година двама вестоносци препуснали от сенките на Ватикана към църквата „Сан Лоренцо“, разположена извън градските стени на Рим. Станалото през онази нощ променило съдбите им, а баща ми вярваше, че може да промени и неговата.

Аз не споделях вярата му. Синът е обещанието, което времето дава пред всеки мъж, гаранцията за всеки баща, че смятаното от него за драгоценно някой ден ще бъде обявено за глупост, и че онзи, когото обича най-много на този свят, никога няма да го разбере. Но като изследовател на Ренесанса, баща ми не се боеше от своята вяра в прераждането. Той разказваше историята на двамата вестоносци толкова често, че дори и да искам, не мога да я забравя. Сега разбирам — той чувстваше в нея дълбоката истина, урока, който в крайна сметка щеше да ни обвърже.

Вестоносците били пратени в „Сан Лоренцо“ да доставят писмо на един благородник. Под страх от смъртно наказание им се забранявало да го отварят. Писмото носело четири печата от червен восък и според преданията криело тайна, която баща ми щеше да се мъчи да разкрие цели трийсет години. Но през онези дни над Рим паднал мрак; някогашната слава отминала и вече никога нямало да се върне. Таванът на Сикстинската капела все още бил изрисуван със звездно небе, а апокалиптичните дъждове наводнявали поречието на Тибър, където старите вдовици нашепвали, че се е появило чудовище с женско тяло и глава на магаре. Двамата алчни вестоносци, Родриго и Донато, не послушали предупрежденията на господаря си. Загрели на свещ восъчните печата, после отворили писмото, за да узнаят съдържанието му. Преди да потеглят към „Сан Лоренцо“, те възстановили печатите тъй съвършено, че от намесата им не останала

и следа. Ако техният господар не е бил далеч по-мъдър, навярно двамата щели да оцелеят.

Защото не печатите погубили Родриго и Донато. По-страшен бил самият червен восък. Когато пристигнали в „Сан Лоренцо“, посрещнал ги един зидар, знаещ какво има във восъка — екстракт от отровно растение, наречено старо биле, който при досег с очите разширява зениците. Днес той служи за медицински цели, но по онова време италианките го използвали като козметично средство, защото широките зеници се смятали за белег на красота. Именно този обичай е донесъл другото име на растението — „красива жена“, или беладона. Докато Родриго и Донато разтопявали печатите, димът от горящия восък сторил своето дело. След пристигането им в „Сан Лоренцо“ зидарят ги отвел до големия свещник край олтара. Когато зениците им не се свили от светлината, човекът разбрал какво са сторили. И макар че те се напругали да го разпознаят със замрежените си погледи, зидарят постъпил както му било заповядано: извадил мечата си и ги обезглавил. От господаря си знаел — това е изпитание за вяност и двамата са се провалили.

За по-нататъшната съдба на Родриго и Донато баща ми узна от един документ, който откри малко преди смъртта си. Зидарят покрил телата, изнесъл ги от църквата и избърсал кръвта с парцали. Главите прибрал в дисагите на седлото си, трупове метнал върху конете на двамата вестноосци, които привързал за своя. Намерил писмото в джоба на Донато и го изгорил, защото то било фалшиво и нямало истински получател. Преди да си тръгне, коленичил да се покае пред църквата, потресен от греха, който извършил заради господаря си. Пред очите му изведнъж от отворите между шестте колони на „Сан Лоренцо“ изникнали грамадни черни зъби и по-късно простодушният зидар откровено признал, че затреперил от тази гледка, защото още като дете бил чувал от овдовялата си майка как поетът Данте е видял ада и как за най-големите грешници е отредено страшното наказание вечно да бъдат дъвкани от челюстите на *lo 'mperador del doloroso regno*^[1].

Може би старият свети Лоренцо е надникнал от гроба, зърнал е кръвта по ръцете на клетника и му е простил. А може би просто не се е налагала прошка и също като днешните светци и мъченици Лоренцо е запазил тайнственото си мълчание. По-късно същата нощ зидарят

изпълнил заповедите на господаря си и отнесъл двата трупа на един касапин. Навярно е по-добре да не правим догадки за съдбата на тия тела. Надявам се да са били насечени, изхвърлени по улиците и събрани от боклукчиите или изядени от псетата, преди самите псета да попаднат в нечий казан.

Но за двете глави касапинът намерил друго приложение. Един местен хлебар с дяволска жилка в характера купил главите от него и късно привечер ги оставил в пещта, преди да си тръгне. По онова време имало обичай местните вдовици да ползват нощем хлебарските пещи, докато жаравата още не е изгаснала; когато дошли, жените се разпищели и едва не припаднали при вида на находката.

Отначало това изглеждало унизителна участ — да се превърнат в плашило за няколко стари вещици. Но според мен смъртта на Донато и Родриго им е донесла далеч по-славна съдба, отколкото ако бяха останали живи. Защото във всяко едно общество старите вдовици са пазителки на спомените, а онези, които открили главите в пещта, нямало как да забравят. Дори след като хлебарят си признал какво е сторил, стариците навярно са продължили да разказват на римските деца за находката си, тъй че поне две поколения са си спомняли за това чудо също тъй ясно, както и за чудовището, избълвано от водите на Тибър.

И макар че историята на двамата вестоносци в крайна сметка щяла да бъде забравена, едно остава извън съмнение. Зидарят си свършил работата добре. Каквато и да е била тайната на господаря му, тя не излязла извън стените на „Сан Лоренцо“. На другата сутрин след убийството на Донато и Родриго, докато боклукчиите събирали в количките си нечистотии и вътрешности, почти никой не забелязал, че двама мъже са мъртви. Бавното преминаване на красивото в тлен, продължило и също като драконовите зъби, засети от Кадъм, кръвта на злото напоила римските земи и довела ново възраждане. Петстотин години щели да минат, преди някой да узнае истината. Когато тия пет века изтекоха и смъртта си намери нови двамина пратеници, аз завършвах последната си колежанска година в Принстън.

[1] Императорът на многострадалното царство (ит.). — Б.пр. ↑

1.

Странно нещо е времето. Тежи най-силно върху онези, които имат най-малко от него. Няма по-голяма лекота от тази да бъдеш млад с целия свят върху плещите; тогава изпитваш тъй изкусително чувство за безбройни възможности, че знаеш — трябва да има нещо далеч по-важно от ученето за изпити.

Виждам самия себе си в онази нощ, когато започна всичко. Лежа по гръб върху стария червен диван в общежитието, боря се с Павлов и неговите кучета от началния курс по психология, и се чудя защо не съм минал задължителните дисциплини още през първата година както всички останали. На масичката за кафе пред мен лежат две писма, всяко от тях с представа какво ще върша догодина. Пада хладната априлска нощ на Разпети петък в Принстън, Ню Джърси, и само с един месец до дипломирането аз съм като всички останали от випуск 1999 — мисля само за бъдещето.

Чарли седи на пода до малкия хладилник и се забавлява с играта „Магнитен Шекспир“, забравена от някого в стаята ни преди седмица. Романът на Фицджералд, който би трябвало да четеш за последната курсова работа по английска литература, лежи разгърнат до него като настъпена пеперуда, а той съставя и пак разваля изречения от магнитни плочки с отпечатани шекспирови думи. Ако го питаш защо не четеш Фицджералд, ще изръмжи, че няма смисъл. Според него литературата е просто поредното „тука има, тука няма“ за образовани хора — никога не докопваш каквото си мислиш, че виждаш. За неговия строго научен ум това представлява върхът на извращението. Наесен той отива да учи медицина, а ние още го помним с прословутата тройка по английски през март.

Джил хвърля поглед към нас и се усмихва. Уж учи за изпит по икономика, но по телевизията дават „Закуска в Тифани“, а старите филми са негова страст, особено ако играе Одри Хепбърн. Съветът му към Чарли е прост: ако не ти се четеш книгата, вземи филма на касета. Никой няма да разбере. Сигурно има право, но Чарли вижда нещо

нечестно в цялата работа, а и тъй би изгубил възможността да се оплаква от скапаната литература, затова пак гледаме Холи Голайтли вместо Дейзи Бюканън.

Посягам и разбърквам думите пред Чарли, докато върху хладилника се оформя изречението: да бъдеш скъсан или не, там е въпросът. Чарли вдига глава и ме поглежда укоризнено. Макар да седи долу, а аз на дивана, главите ни са почти на едно ниво. Когато стоим един до друг, той прилича на Отело, наблъскан със стероиди — деветдесет и пет килограмов негр, забил глава в тавана със своите два метра без пет сантиметра. Пред него съм истински дребосък — само метър и седемдесет и седем, без да броим подметките. Чарли честичко ни нарича Червен гигант и Бяло джудже, защото в астрономията червеният гигант е грамадна, ярка звезда, а белите джуджета са малки, плътни и едва мъждукат. Налага се да му напомням, че Наполеон е бил висок само метър и петдесет и пет, макар Пол да твърди с известно основание, че всъщност излиза малко повече, ако вземем предвид разликата между тогавашните френски стъпки и английски футове.

Пол е единственият от нас, който липсва в момента. Днес изчезна нанякъде и оттогава не се е мяркал. През последния месец между двама ни имаше дразги и както е под напрежение с изпитите, той предпочита да учи в „Бръшляна“ — академичния клуб, където членува заедно с Джил. Работи над задължителната си дипломна работа. Ние с Чарли и Джил сигурно щяхме да правим същото, само че в нашите факултети крайните срокове вече са минали. Чарли е открил ново белтъчно взаимодействие в някакви невронносигнални пътеки; Джил е постигнал нещо в тънкостите на данъчната теория. Аз пък дотолкова се бях увлякъл в подготовка за бъдещото учение, че едва успях да предам писанието си в последния момент.

Дипломната работа е явление, презирано почти от всички. Бившите възпитаници си спомнят за нея с носталгия, сякаш няма нищо по-радостно от това да напишеш сто страници изследователско съчинение, докато ходиш на лекции и избираш бъдещо поприще. Всъщност става дума за неблагоприятен къртовски труд. Това е въведение в живота на възрастните, каза ни веднъж преподавателят по социология с онзи отегчителен тон, запазен специално за поучения след лекциите; то е нагледен пример как можеш да се нагърбиш с нещо тъй грамадно, че после няма измъкване. Нарича се отговорност, добави

преподавателят. Само чрез изпитание ще си узнаете силите. Между нас казано, той самият искаше да си изпробва силите върху една хубава колежка на име Ким Силвърман. Така де, само за да прояви отговорност. Лично аз напълно споделям отговора, който му даде тогава Чарли. Ако Ким Силвърман е туй нещо, дето възрастните не могат да се измъкнат изпод него, пишете ме доброволец. Инак поемам риска да си остана млад.

Пол довършва последен дипломната си работа и няма спор, че тя ще е най-добрата. Може дори да се окаже най-добра за целия курс, за историческия факултет или за колежа изобщо. Магията на неговата интелигентност е в това, че той притежава по-голямо търпение от когото и да било. Така преодолява всяко препятствие. Да преброиш сто милиона звезди, по една на секунда, каза ми веднъж той, изглежда невъзможна задача за краткия човешки живот. А всъщност би отнело само три години. Важно е съсредоточаването, готовността да не се разсейваш. Точно това му е дарбата — способност интуитивно да вижда колко много може да постигне човек, ако не бърза.

Може би затова всичко живо възлага огромни надежди върху дипломната му работа — хората знаят колко звезди е способен да преброи за три години, а на практика той работи почти от четири. Докато средният студент си измисля тема в началото на последния курс и предава работата напролет, Пол се нагърби със своята още като зелен новак. Само няколко месеца след началото на първия семестър реши да се съсредоточи върху едно рядко съчинение от времето на Ренесанса със заглавие „Хипнеротомахия Полифили“ — същинска скоропоговорка, която успявам да произнеса само защото баща ми й посвети по-голямата част от кариерата си на ренесансов изследовател. Три и половина години по-късно, само двацет и четири часа преди крайния срок, Пол е събрал достатъчно материал, за да изкуши дори и най-придирчивите университетски програми.

Лошото е, че той очаква и аз да се радвам на славата. През зимата работихме няколко месеца заедно и постигнахме доста като екип. Едва тогава разбрах нещо, което често повтаряше майка ми: че мъжете от нашия род имат склонност да си падат по някои книги със същата страст, както и по някои жени. „Хипнеротомахия“ може и да е лишена от външен чар, но притежава лъстивата хитрост на грозна жена, бавното наркотично привличане на дълбоката тайна. Когато усетих, че

почвам да залитам по бащиния си път, аз успях да се изтръгна и да размахам бяло знаме, преди да съсия отношенията си с едно свястно момиче. Оттогава дружбата ни с Пол вече не е същата. След като дадох заден ход, той потърси помощ от един свой познат дипломиран студент на име Бил Стийн. Сега, когато приближава крайният срок. Пол е станал учудващо затворен. Обикновено говори охотно за работата си, но през последните седмици се отдръпна не само от мен, но също от Чарли и Джил, отказвайки да обели и дума на тази тема.

— Е, накъде клониш, Том? — пита Джил.

Чарли се озърта към нас откъм хладилника.

— Да — потвърждава той, — всички сме на тръни.

Ние с Джил едновременно надаваме стон. „Да бъдеш на тръни“ спада към изразите, които Чарли е пропуснал да научи в гимназията. Смяташе, че сигурно има връзка с Евангелието и трънения венец, докато някой не му го посочи в цитат от „Приключенията на Родерик Рандъм“ от Тобиас Смолет. А сега ръси същия израз за щяло и нещяло.

— Коригирай си речника — казва Джил.

— Посочи ми поне един лекар, който да знае какво означава да бъдеш на тръни — отвърща Чарли.

Преди някой от нас да отговори, чуваме шумолене откъм спалнята, която дели с Пол. И внезапно самият той изниква на прага по боксерки и тениска.

— Само един ли? — пита Пол, разтривайки очи. — Тобиас Смолет. Бил е хирург.

Чарли пак се озърта към магнитните плочки.

— Така си и мислех.

Джил се изкисква, но не казва нищо.

— Мислехме, че си отишъл в „Бръшляна“ — подхвърля Чарли, когато мълчанието се проточва.

Пол поклаща глава и отстъпва в стаята за бележника си. Сламената му коса е сплескана от едната страна, а по бузата му има следи от гънките на възглавницата.

— Много е шумно — казва той. — Дойдох тук да поработя в леглото. Заспал съм.

Не е мигнал поне от две нощи насам. Научният ръководител на Пол, доктор Винсънт Тафт, всяка седмица го притиска за още и още документация. А за разлика от повечето ръководители, които охотно

оставят дипломантите да се справят както могат, Тафт държи Пол за ръка от самото начало.

— Е, Том — обажда се Джил, за да наруши тишината. — Какво решение взе?

Поглеждам масичката. Става дума за двете писма пред мен, които чета и препрочитам между всеки две изречения от учебника. Първото писмо е предложение за докторат по английски в Чикагския университет. Книгите са в кръвта ми, както медицината е в кръвта на Чарли, а един докторат от Чикаго ще ми дойде чудесно. За да ме приемат, трябваше да хвърля доста усилия — отчасти защото оценките ми от Принстън са средни, но най-вече защото не знам какво точно искам, а добрите университети усещат колебанието досущ както кучетата надувват страха.

— Дръж парите — подмята Джил, без да откъсва очи от Одри Хепбърн.

Джил е банкерски син от Манхатън. Принстън никога не е бил крайна цел за него, а само удобна спирка по пътя към Уолстрийт. В това отношение е същинска карикатура, но намира сили да се усмихва, когато го вземем на подбив. Знаем, че ще се усмихва чак до прага на банката; дори и Чарли, който ще натрупа състояние като лекар, има да си мечтае за неговата заплата.

— Не го слушай — обажда се Пол от другия край на стаята. — Следвай сърцето си.

Вдигам очи, смаян, че е способен да мисли за нещо извън дипломната си работа.

— Следвай парите — възразява Джил и става да вземе бутилка вода от хладилника.

— Колко предлагат? — пита Чарли, забравяйки за момент магнитните плочки.

— Четирийсет и една — налучква Джил и няколко думички падат от хладилника, докато го затваря. — И пет встъпителна премия. Плюс надбавки.

Пролетният семестър е време за избор на работа, а 1999 година предлага богати възможности. Четирийсет и една хиляди долара са горе-долу двойно повече, отколкото бих изкарал с мизерната си диплома по английска литература, но изобщо не влизат в сравнение с перспективите на някои колеги от курса.

Вдигам писмото от „Дедалус“ — интернет фирма със седалище в Остин, която претендира да разполага с най-модерния софтуер за усъвършенстване на дублиращата служебна документация. Не знам почти нищо за фирмата, камо ли пък какво е дублираща служебна документация, но един приятел от общежитието ме посъветва да отида на разговор с тях. И тъй като се носеха безумни слухове за заплатите в тази начинаеща тексаска фирма, аз отидох. Както си му е редът напоследък, в „Дедалус“ не даваха пет пари за факта, че не съм наясно с тяхната дейност. Препитаха ме набързо, провериха доколко добре говоря и дали се усмихвам... и готово. Казано в цезаров дух — дойдох, видях, назначиха ме.

— Почти налучка — казвам аз и чета от писмото. — Четирийсет и три хиляди годишно. Встъпителна премия три хиляди. Надбавки до петнайсет.

— И крушите самички ти падат в устата — добавя Пол от другия край на стаята. Той единствен от четирима ни се държи тъй, сякаш да говориш за пари е по-гадно, отколкото да ги пипаш. — Суета на суетите.

Чарли пак размества магнитите. После с тътнещ баритон започва да имитира проповедника от своята църква, дребничък негър от Джорджия, завършил наскоро богословския факултет в Принстън:

— Суе-та на суе-тите. Всичко е суета.

— Бъди откровен със себе си, Том — казва раздражено Пол, макар че не ме поглежда в очите. — Всяка компания, която смята, че заслужаваш подобна заплата, няма да се крепи дълго. Та ти дори не знаеш какво вършат.

Той пак се привежда и почва да драска нещо в бележника. Както повечето пророци, съдбата му е да бъде неразбран.

Джил все тъй съсредоточено зяпа телевизора, но Чарли надига глава, защото е доловил напрежението в гласа на Пол. Потрива наболата си брада, после казва:

— Добре, всички млъквайте. Мисля, че е време да изпуснем парата.

За пръв път Джил се откъсва от филма. Вероятно също като мен е доловил лекото натъртване върху последната дума: парата.

— Точно сега ли? — питам аз.

Джил поглежда часовника си и идеята му допада.

— Ще приключим за около половин час — казва той и в знак на подкрепа дори изключва телевизора. Одри Хепбърн се смаява до светеща точка и изчезва със съскане.

Чарли злорадо захлопва книгата. Възмутена, тя опитва да се откряне, но той я мята на дивана.

— Аз имам работа — протестира Пол. — Трябва да свърша.

И ме поглежда странно.

— Какво? — питам аз.

Пол обаче мълчи.

— Какво ви тормози, дечица? — пита нетърпеливо Чарли.

— Навън още вали сняг — напомням аз.

Първата виелица за годината връхлетя днес града точно когато пролетта беше кацнала на всяка вейка. Сега по радиото говорят за една педя сняг, може би дори повече. Наложил се да променят програмата за великденските празници в студентското градче, които тази година включваха и лекция за Разпети петък на Винсът Тафт, научния ръководител на Пол.

— Срещата ти с Къри е чак в осем и половина, нали? — обръща се Джил към Пол в опит да го убеди. — Дотогава ще сме свършили. Тази нощ можеш да порботиш.

Ричард Къри, ексцентричен бивш приятел на моя баща и на Тафт, взел Пол под крилото си още от първи курс. Свързал го с някои от най-видните световни специалисти по история на изкуствата и спонсорира значителна част от изследванията му за „Хипнеротомахия“.

Пол подхвърля на длан бележника си. Само като го гледа, очите му пак се наливат с умора.

Чарли го усеща, че се колебае.

— В осем без петнайсет приключваме — казва той.

— Как ще се разделим? — пита Джил.

Чарли се замисля, после казва:

— Том е с мен.

Това, за което се готвим, е вариант на любимата стара игра — бърза партия пейнтбол в лабиринта от тунели за парното под студентското градче. Там долу има повече плъхове, отколкото

електрически крушки, температурата надхвърля трийсет и пет градуса посред зима и теренът е тъй опасен, че дори на въоръжената охрана се забранява да слиза под земята. Идеята хрумна на Чарли и Джил по време на сесия през първата ни година, след като бяха намерили една стара карта в клуба си и Джил се сетил, че на времето баща му играел с приятелите си нещо подобно в някакви стари тунели.

Нашият вариант постепенно печелеше популярност, докато накрая се включиха десетина членове на „Бръшляна“ и повечето приятели на Чарли от курса по спешна помощ. Всички изглеждаха изненадани, когато Пол се оказа сред най-добрите навигатори; само ние четиримата бяхме наясно, тъй като знаехме колко често използва тунелите, за да се вмъква и измъква незабелязано от „Бръшляна“. Но постепенно Пол взе да губи интерес към играта. Дразнеше го, че никой друг не забелязва стратегическите ѝ възможности, тактическия балет. Нямахме го, когато заблуден изстрел пробие една тръба по време на масова схватка в средата на зимата; експлозията оголи електрическите проводници на три метра разстояние в двете посоки и би могла да изпече двама подпийнали първокурсници, ако Чарли не ги бе дръпнал навреме. Охранителите се заеха с въпроса и след броени дни от деканата се изсипа град от наказания. Впоследствие Чарли замени пистолетите и топчетата боя с нещо по-безопасно — комплект лазерни тренировъчни пистолети, които откри на една разпродажба. И все пак с приближаването на дипломирането ни администрацията наложи политика на нулева търпимост към дисциплинарните нарушения. Едно залавяне в тунелите тази нощ може да ни струва замразяване на студентските права, ако не и нещо по-лошо.

Чарли отскача в спалнята, която дели с Джил, изнася голяма туристическа раница, после още една и ми я подава. Накрая си слага шапката.

— Божичко, Чарли — казва Джил, — слизаме там само за половин час. Та аз тръгнах за пролетната ваканция с по-малко багаж.

— Бъди готов — казва Чарли, намествайки на плещите си по-голямата раница. — Такъв е моят девиз.

— Ама и ти си един скаут — промърморвам.

— От Орлите — уточнява Чарли, защото знае, че като скаут не съм заслужил и най-дребното звание.

— Готови ли сте, дечица? — прекъсва ни Джил откъм вратата.

Пол въздъхва дълбоко, за да се осъзнае, после кимва. Грабва от спалнята пейджър и го закача на колана си.

Пред общежитието се разделяме по двойки — аз и Чарли, Джил и Пол. Ще влезем в тунелите от различни места и няма да се виждаме чак до подземния сблъсък.

— Не знаех, че имало и черни скаути — подхвърлям аз, докато двамата с Чарли вървим през студентското градче.

Снегът е по-дълбок и по-студен, отколкото предполагах. Закопчавам скиорското яке и нахлузвам ръкавиците.

— Нищо де — отвръща Чарли. — И аз, преди да те срещна, не знаех, че имало бели слабаци.

Вървя през студентското градче като в мъгла. От няколко дни насам, след като вече се отървах от писмената работа и дипломирането е толкова близко, светът сякаш се изпълни с излишна припряност — първокурсници тичат на вечерни семинари, третокурсници тракат курсови работи в задушни компютърни зали, а сега милиарди снежинки кръжат из небето, преди да докоснат земята.

Кракът започва да ме боли. От години белегът на бедрото ми предсказва лошото време шест часа след като е дошло. Той е спомен от една отдавнашна злополука. Малко след шестнайсетия си рожден ден попаднах в автомобилна катастрофа и почти цяло лято лежах в болница. Подробностите вече са се размили, но ясно помня как острият край на строшената лява бедрена кост прониза мускула и се подаде през кожата. Зърнах го само за миг, преди да припадна от шока. Освен това лявата ми ръка се строши под лакътя, имах и три счупени ребра от същата страна. Според санитарите артериалният кръвоизлив спрял тъкмо навреме, за да ме спасят. Но докато ме измъкнат от смачканата кола, баща ми издъхнал зад волана.

Разбира се, катастрофата ме промени — след три операции, два месеца рехабилитация и появата на фантомните болки шест часа след всяка промяна на времето, аз продължавах да нося метални пирони в костите, белег на бедрото и странна празнота в живота си, която сякаш се разрастваше с времето. Отначало най-очевидни бяха различните дрехи — смяна на размерите, докато си възвърна загубеното тегло, после смяна в стила на обличане, за да прикривам присадената кожа

върху бедрото. По-късно осъзнах, че и семейството ми се е променило — майка ми се затвори в себе си, а двете ми сестри, Сара и Кристън, все по-рядко се задържаха у дома. Накрая открих промяна и у приятелите си... или по-скоро самият аз ги промених. Не знам дали исках приятели, които да ме разбират по-добре, да ме гледат с други очи, или нещо друго, но старите приятели просто вече не ми вършеха работа, също като старите дрехи.

Хората вечно разправят на страдащите, че времето е велик целител. Най-великият, казват, сякаш става дума за лекар. Но след шест години размисли по въпроса аз съм на друго мнение. Времето е като онзи художник от лунапарка, който рисува със спрей картинки по тениските. Разпръсква боята на фина мъгла от самотни частици, чакащи да попаднат на място. А в крайна сметка картинката не е кой знае какво. Подозирам, че вездесъщият господар на лунапарка — клиентът — на другата сутрин се пита какво толкова е харесал. Ние сме частиците боя, опитах се веднъж да обясня на Чарли. Времето ни разпръсква.

Може би най-точно се изрази Пол в един разговор скоро след нашето запознанство. Още тогава беше осемнайсетгодишен фанатик на Ренесанса и твърдо вярваше, че цивилизацията стремглаво лети надолу след смъртта на Микеланджело. Познаваше всичките книги на баща ми и още в началото на първи курс дойде да се запознаем, защото бе видял в списъка средното ми име. Аз имам особено средно име и още от детство го влача на гръб като досадна маймуна. Баща ми искал да ме кръсти на любимия си композитор — слабо известен италианец от седемнайсети век — за когото твърдеше, че без него нямало да има нито Хайдн, нито Моцарт. Майка ми обаче чак до раждането категорично заявявала, че е истинско престъпление да натресеш на невинно дете името Арканджело Корели Съливан, което напомня антично триглаво чудовище. Тя самата клоняла към бащиното си име Томас — изискано, макар и лишено от оригиналност.

И тъй, когато започнали родилните болки, тя прибегнала към изнудване. Отказала да ме допусне на бял свят, докато баща ми не приеме компромис. И в един миг по-скоро на отчаяние, отколкото на вдъхновение, съм получил — за добро или за зло — името Томас Корели Съливан. Майка ми се надявала да прикривам средното име между другите две, както някои хора замитат боклук под килима. Но

баща ми, който страхотно харесваше името, винаги казваше, че Корели без Арканджело е като „Страдивариус“ без струни. Твърдеше, че отстъпил пред майка ми само защото залогът бил далеч по-висок. Според неговия вариант изнудването станало не на родилното легло, а в първата брачна нощ. Той беше от хората, които смятат, че страстта е единственото оправдание за лоша преценка.

Разказах на Пол всичко това няколко седмици след като се запознахме.

— Прав си — отвърна той, след като му изложих метафората за спрея. — Времето не е Да Винчи. — Позамисли се, после по устните му плъзна кротка усмивка. — Дори не е и Рембранд. Просто евтин модернист като Джаксън Полък.

Той сякаш ме разбираше от самото начало.

Всъщност и тримата ме разбираха — Пол, Чарли и Джил.

2.

Сега двамата с Чарли стоим над капака на шахтата до гимнастическия салон в южния край на студентското градче. Спортната емблема върху плетената му шапка едва се държи на един конец и вятърът я развява. Над нас облаци снежинки пробягват пред оранжевото око на натриевата лампа. Чакаме. Чарли започва да губи търпение, защото ни бавят две второкурснички на отсрещния тротоар.

— Какво точно смяташ да правим? — питам аз.

Той включва лампичката на часовника си и се привежда.

— Сега е седем и седем минути. Охраната се сменя в седем и половина. Разполагаме с двацет и три минути.

— Мислиш ли, че за двацет минути можем да ги спипаме?

— Естествено — отвърща той. — Ако съобразим къде ще бъдат. — Чарли се озърта към другия тротоар. — Хайде бе, момичета.

Едната пристъпва ситно-ситно през преспите с тънка пролетна рокличка, сякаш снегът я е изненадал. Другата — перуанка, която познавам от състезания — е облечена с характерното оранжево яке на плувния клуб.

— Забравих да звънна на Кати — сецвам се аз изведнъж.

Чарли се обръща.

— Днес има рожден ден. Трябваше да я предупредя, че пристигам.

Кати Марчънд от втори курс постепенно се превръща в моя интимна приятелка — и то такава, каквато не заслужавам. Нарастващата ѝ роля в живота ми е факт, който Чарли приема само благодарение на максимата, че умните жени най-често не разбират от мъже.

— Купи ли ѝ подарък? — пита той.

— Да. — Аз обрисувам с пръст четириъгълник. — Фотография от онази галерия на...

Чарли кимва.

— В такъв случай може и да не звъниш. — Откъм него долита насмешливо сумтене. — Пък и бездруго сега не й е до теб.

— Как така?

Чарли подлага длан и улавя една снежинка.

— Първият сняг за годината. Голата олимпиада.

— Боже, съвсем бях забравил.

Голата олимпиада е една от най-тачените традиции на Принстън. Всяка година, в нощта на първия сняг, второкурсниците се събират в двора на общежитието „Холдър“. Прииждат на тълпи сред сградите, гъмжащи от зрители, после с героичното безгрижие на леминги смъкват дрехите и бясно хукват насам-натам. Ритуалът сигурно е възникнал в древни времена, когато Принстън бил чисто мъжки колеж и масовата голота представлявала израз на мъжествените предимства — като това да пикаеш прав или да ходиш войник. Но когато дошли и жените, забавната щуротия изведнъж се превърнала в гвоздей на студентската година. Дори и медиите идват да отразят събитието чак от Филадельфия и Ню Йорк. Самата мисъл за Голата олимпиада обикновено стопля студените месеци в колежа, но тази година лично аз бих предпочел да държа Кати на топло пред камината.

— Готов ли си? — пита Чарли, когато двете второкурснички най-сетне отминават.

Слагам крак върху капака на шахтата и избръсквам снега.

Чарли коленичи и пъхва пръсти в скобите. Снегът заглушава стържещия звук на стомана по асфалта. Пак се озъртам.

— Ти си пръв — казва Чарли и слага длан върху гърба ми.

— А раниците?

— Стига си протакал. Тръгвай.

Коленича и опирам длани от двете страни на зеещия отвор. Отдолу лъхва плътен, горещ въздух. Когато опитвам да се спусна, издутото ми скиорско яке се закача за ръбовете.

— По дяволите, Том, и мъртвец ще се справи по-бързо. Ритай с крак, докато напипаш опора. По стените има скоби.

Стъпвам върху най-горната и започвам да слизам.

— Добре — казва Чарли. — Вземи това.

Подава ми двете раници една след друга.

От двете ми страни безброй тръби чезнат в мрака. Видимостта е слаба и въздухът кънти от метално дрънчене и съскане. Това е

подземната сервизна инсталация на Принстън — тунелите, подаващи пара от далечното котелно до общежитията и учебните сгради на север. Чарли казва, че парата в тръбите е под налягане осемнайсет килограма на квадратен сантиметър. По-тънките тръби са за природен газ или за електрически кабели. Досега обаче не съм виждал в тунелите нито предупредителни надписи, нито постове на университетската полиция. Колежът би предпочел да забрави за съществуването на това място. Специално на този вход има само едно предупреждение, изписано преди много години с черна боя: „LASCIA TE OGNI SPERANZA, VOI CH'INTRATE“. Пол, който никога не е проявявал страх от каквото и да било в тия подземия, се усмихна, когато видя надписа за пръв път. „О вий, кои прекрачвате тоз праг, надежда всяка тука оставете“, преведе ни той стиха на Данте.

Чарли се спуска надолу и намества капака над себе си. Стъпва долу и сваля шапката. По челото му лъцят капки пот. След три месеца без подстригване буйната му афроприческа почти опира в тавана. Не е афро, поправя ни понякога той. Само полуафро.

След като подушва застоялия въздух, Чарли измъква от раницата тубичка ментолов крем за масаж.

— Сложи си малко под носа. Прогонва всякакъв мирис.

Махвам с ръка. Научил е този трик от лятната практика при местния съдебен лекар. След онова, което се случи с баща ми, аз не уважавам особено медицинската професия; за мен лекарите са търтеи, неудачници зад една или друга маска. Но да видиш Чарли в болница, е съвсем друго нещо. Той е опора на местната бърза помощ, последен резерв за най-тежките случаи и редовно намира двайсет и пети час в денонощието, за да даде на непознати поне малък шанс в борбата срещу онази, която нарича Крадлата.

Чарли изважда двата сиви лазерни пистолета, после двата нагръдни ремъка с черни пластмасови полукълба по средата. Докато рови из раниците, аз разкопчавам якето. Яката на ризата ми вече лепне от пот.

— Внимавай — протяга ръка Чарли, преди да метна якето върху най-дебелата тръба. — Помниш ли какво стана със старото яке на Джил?

Съвсем бях забравил. Стоманената тръба разтопи найлоновия плат и подпали пълнежа. Наложил се да гасим пламъците с крака.

— Оставяме горните дрехи тук и ги прибираме на излизане — казва Чарли.

Той взима якето от ръката ми, пъхва го заедно със своето в сгъваема туристическа чанта и я закача за решетката на една крушка.

— Така плъховете няма да се докопат до нея — обяснява Чарли и вади още няколко вещи.

След като ми подава фенерче и любителска радиостанция, той изважда две големи, запотени бутилки вода и ги пъхва във външните джобове на раницата.

— И помни — казва Чарли, — ако пак се разделим, недей да вървиш по течението. Видиш ли течаща вода, тръгвай срещу течението. Инак току-виж те отнесла нейде в канализацията. Това не ти е оная ваша река Охайо. Тук, долу, водата приижда бързо.

Това ми е наказанието, задето предния път се изгубих. Придърпвам ризата си за по-проветриво.

— Чък, река Охайо тече много далече от град Кълъмбъс.

Без да обръща внимание на протеста, той ми подава едната радиостанция и изчаква да я закача на гърдите си.

— И какъв е планът? — питам аз. — Накъде тръгваме?

Той се усмихва.

— Сега вече ставаш незаменим.

— Защо?

Чарли ме потупва по главата.

— Защото си шерп.

Казва го тъй, сякаш шерпите са вълшебници на подземното ориентиране, нещо като хобити.

— Какво да направя?

— Пол познава тунелите по-добре от нас. Нуждаем се от стратегия.

Замислям се.

— Кой е най-близкият вход откъм тяхната страна?

— Има един зад Клио.

Става дума за старата сграда, където е Клиософското дружество за диспути. Опитвам да си представя разположението ѝ, но от жегата мислите ми се объркват.

— От там тунелът води право към нас. Право на юг, нали? Чарли обмисля въпроса, после казва:

— Точно така.

— А той никога не тръгва по права линия.

— Никога.

Представям си Пол — винаги с две крачки пред нас.

— Значи точно това ще направи сега. От Клио тръгва право насам и ни напада, преди да сме се подготвили.

Чарли се колебае.

— Да — казва накрая той и се вглежда в далечината. Тъглчетата на устните му леко трепват нагоре.

— Тогава да заобиколим — предлагам аз. — Да го изненадаме в гръб.

Очите на Чарли блестят. Той пак ме потупва по главата — толкова силно, че едва не рухвам под тежестта на раницата.

— Да тръгваме.

Тъкмо тръгваме по коридора, когато от радиостанцията долита съскане.

Свалям микрофона от колана си и натискам бутона.

— Джил?

Тишина.

— Джил?... Не те чувам...

Никакъв отговор.

— Случайно смущение — казва Чарли. — Твърде далече са, за да пратят сигнал.

Повтарям призива и изчаквам.

— Ти каза, че тия радиостанции имат три километра обхват — напомням аз. — Дотам е най-много километър и половина.

— Три километра обхват на открито — поправя ме Чарли. — А през бетон и пръст...

Но радиостанциите са само за аварийни случаи. Сигурен съм, че преди малко чух гласа на Джил.

Мълчаливо изминаваме стотина метра, като заобикаляме локви застояла вода и купчинки изпражнения от плъхове. Изведнъж Чарли сграбчва яката на ризата ми и ме дръпва назад. Едва успявам да запазя равновесие.

— Какви ги вършиш, по дяволите? — крясвам аз.

Той плъзва лъча на фенерчето по дъската, поставена над дълбока шахта пред нас. Минавали сме по нея при една предишна игра.

— Какво има?

Чарли предпазливо докосва дъската с крак.

— Няма нищо — казва той с видимо облекчение. — Не е прогнила от влагата.

Избърсвам потта от челото си.

— Добре — казва Чарли. — Да вървим.

С две широки крачки той прекосява дъската. Аз разпервам ръце и с големи усилия се добирам до отсрещния край.

— Дръж — подава ми Чарли едното шише. — Пийни си.

Отпивам набързо, после тръгвам след него навътре в тунелите. Същински рай за гробаря — накъдето и да погледнеш, все същата гробовна теснотия с тъмни стени, които се сливат нейде далече в мъгливия сумрак.

— Цялата тази част от тунелите ли прилича на катакомби? — питам аз.

Имам чувството, че между мислите ми се вмъква пращане от радиостанцията.

— На какво?

— На катакомби. Гробници.

— Не съвсем. По-новите части са в огромна тръба от гофрирана стоманена ламарина. — Чарли прави вълнообразно движение с длан. — Все едно че вървиш по ребра. Сякаш те е погълнал кит. Като...

Той щраква с пръсти, търсейки за сравнение нещо библейско, нещо класическо от курса по английска литература.

— Като Пинокио.

Чарли ме поглежда с надеждата да се изсмея.

Аз мълча.

— Не би трябвало да остава много — казва той. Обръща се и потупва лазерния приемник на гърдите си. — Не бой се. Изскачаме иззад ъгъла, гръмваме ги и се прибираме.

Точно тогава радиостанцията се включва отново. Този път няма съмнение: гласът е на Джил.

— Ендшпил, Чарли.

Застивам на място.

— Какво означава това?

Чарли се навъсва. Чака съобщението да се повтори, но не чуваме нито звук.

— Не се хващам на тая въдица — казва той.

— Каква въдица?

— Ендшпил. Това означава край на играта.

— Сериозно ли, Чарли? И защо?

— Защото има нещо сбъркано.

— Сбъркано?

Но той ми прави знак да млъкна. Чувам гласове в далечината.

— Това са те — казвам аз.

Чарли вдига пистолета.

— Идвай.

Крачките на Чарли стават все по-широки и аз нямам друг избор, освен да го следвам. Чак сега, когато подтичвам отзад, осъзнавам колко изкусно се движи в мрака. Едва успявам да го удържа в лъча на фенерчето си.

Когато приближаваме кръстовище, той ме спира.

— Не излизай иззад ъгъла. Загаси светлината. Ще забележат, че идваме.

Махвам му с ръка да продължи. Радиостанцията се включва отново.

— Ендшпил, Чарли. Ние сме в коридора север-юг под залата „Едуардс“.

Гласът на Джил звучи много по-ясно. Личи си, че приближаваме.

Тръгвам към кръстовището, но Чарли ме блъсва назад. Отсреща два лъча подскочат в противоположни посоки. Присвивам очи и различавам силуети в мрака. Чувайки нашите стъпки, те се обръщат. Единият лъч пада върху нас.

— По дяволите! — ругае Чарли и закрива очи.

Той насочва слепешком пистолета си към светлината и трескаво натиска спусъка. Чувам механичния вой на лазерния приемник.

— Престани! — шепне високо Джил.

— Какъв е проблемът? — подвиква Чарли, докато се приближаваме.

Пол стои неподвижно зад Джил. От пролуките на люка точно над тях падат няколко светли лъча.

Джил слага пръст на устните си, после посочва нагоре. През отвора различавам два силуета, застанали пред залата „Едуардс“.

— Бил опитва да се свърже с мен — казва Пол и повдига пейджъра си към светлината. Забелязвам, че е развълнуван. — Трябва да се измъкна оттук.

Чарли го поглежда с недоумение, после прави на двамата знак да се отдръпнат от шахтата.

— Не иска да мръдне — прошепва Джил.

Пол стои точно под капака и гледа циферблата на пейджъра, а през дупките капе разтопен сняг. Горе двамата се раздвижват.

— Заради теб ще ни хванат — шепна аз.

— Той казва, че само тук има обхват — пояснява Джил.

— Бил никога не е правил така — отвърща шепнешком Пол.

Хващам го за ръката, но той я изтръгва. Когато осветява сребристия циферблат на пейджъра и ни го показва, виждам три цифри: 911. Номерът на полицията.

— Какво означава това? — прошепва Чарли.

— Бил сигурно е открил нещо — отговаря нетърпеливо Пол. — Трябва да се свържа с него.

Пред „Едуардс“ продължават да вървят хора и през отворите се сипе смачкан, полуразтопен сняг. Чарли започва да се изнервя.

— Вижте какво — казва той, — това е абсолютна случайност. Тук не може да достигне сигнал от...

Но сигналът на пейджъра го прекъсва. Този път посланието е телефонен номер: 116-7718.

— Каква е това? — пита Джил.

Пол обръща пейджъра наопаки и цифрите се превръщат в текст: BILL-911.

— Излизам веднага оттук — заявява Пол.

Чарли поклаща глава.

— Не и през тази шахта. Твърде много народ има наоколо.

— Той иска да използва изхода до „Бръшляна“ — намесва се Джил. — Казах му, че е много далече. Можем да се върнем до Клио. До смяната на охраната все още остават две-три минути.

В далечината просветват червеникави мъниста. Плъховете са наклекали и ни наблюдават.

— Толкова ли е важно? — обръщам се аз към Пол.

— Натъкнахме се на нещо голямо... — започва той.

Но Чарли го прекъсва.

— Клио е най-добрият ни шанс — съгласява се той. Поглежда часовника си и тръгва на север. — Часът е седем и двайсет и четири. Да побързаме.

3.

Докато вървим на север, сечението на коридора остава четириъгълно, но бетонните стени все по-често отстъпват място на каменна зидария. Сякаш чувам как гласът на баща ми обяснява етимологията на думата саркофаг.

„От гръцкото саркофагос, означаващо «плътояден»... защото гръцките ковчези се изработвали от варовик, който разлагал цялото тяло — с изключение на зъбите — за четирийсет дни.“

Джил се е откъснал на пет-шест метра пред нас. Също като Чарли той крачи бързо и познава терена. Силуетът на Пол ту изниква в трептящата светлина, ту пак изчезва. Косата му лепне от пот по челото и аз си спомням, че вече няколко дни почти не е мигнал.

След още трийсетина метра заварваме Джил да ни чака. Шарейки с поглед насам-натам, той ни насочва към изхода. Обмисля резервен план. Твърде много се бавим.

Затварям очи и се опитвам да си представя карта на студентското градче.

— Само още двайсет метра — подвиква Чарли на Пол. — Най-много трийсет.

Когато стигаме под капака до Клио, Джил се обръща към нас.

— Вдигам капака и оглеждам наоколо. Бъдете готови да бягате натам, откъдето дойдохме. — Той поглежда часовника си. — Моят показва седем и двайсет и девет.

Той хваща най-долната скоба, заема позиция и опира лакът в капака. Преди да натисне, хвърля поглед през рамо и казва:

— Помнете, пазачите нямат право да слязат, за да ни заловят. Могат само да ни заповядат да излезем. Стойте долу и не споменавайте имена. Ясно?

Тримата кимаме.

Джил си поема дъх, натиска нагоре и завърта с лакът. Капакът се открява петнайсетина сантиметра. Той бързо оглежда... сетне отгоре долита глас:

— Не мърдай! Стой на място!

Чувам как Джил изсъсква:

— Мамка му.

Чарли го дръпва надолу за ризата и го подхваща, докато пада.

— Бягайте! Натам! Изключете фенерчетата!

Залитам през мрака, блъскам се в Пол, който тича пред мен. Опитвам да си припомня пътя.

Върви отдясно. Тръбите са отляво, затова върви отдясно.

Закачам стената с рамо и ризата ми се разкъсва. Изтощен от жегата, Пол едва крачи. Така изминаваме двайсетина крачки, после Чарли ни спира, за да изчакаме Джил. В далечината лъч на фенер нахлува през отворената шахта. Надолу се спуска нечия ръка, последвана от глава.

— Идвай насам!

Лъчът шари наляво-надясно из тунела. Раздава се нов глас, този път женски.

— Това е последно предупреждение!

Поглеждам към Джил. В полумрака различавам как силуетът на главата му се поклаща — предупреждава ни да мълчим.

Усещам с врата си влажния дъх на Пол. Той се подпира на стената, сякаш почва да му прилява. Отново чуваме жената, която казва на своя партньор с подчертано висок глас:

— Обади се да сложат охрана на всички шахти.

За момент фенерчето се оттегля от отвора. Чарли незабавно ни побутна напред. Тичаме, докато стигаме до напречно разклонение, после завиваме надясно зад ъгъла и навлизаме в неизследвана територия.

— Тук не могат да ни видят — прошепва задъхано Джил и щраква фенерчето си.

Пред нас се разстила нов безкраен тунел, водещ към северозападния край на студентското градче.

— А сега какво? — пита Чарли.

— Обратно към „Едуардс“ — предлага Джил.

Пол избърсва челото си.

— Няма начин. Сложили са катинар.

— Ще пазят на всички изходи — казва Чарли.

Аз правя няколко крачки по западния тунел.

— Това ли е най-прекият път на северозапад?

— Защо?

— Защото мисля, че можем да се измъкнем при математическия факултет. Колко път има дотам?

Чарли подава последните остатъци от водата на Пол, който жадно пие.

— Неколкостотин метра — казва той. — Може би повече.

— По този тунел ли?

Джил се замисля за миг, после кимва.

— Нямам по-добра идея — казва Чарли.

Тримата тръгват след мен през мрака.

Известно време вървим мълчаливо по коридора. Когато моето фенерче отслабва, Чарли ми подава своето, но вниманието му е насочено най-вече към Пол, който изглежда все по-объркан. Когато Пол спира да се подпре на стената, Чарли го подхваща през кръста и продължава напред, като му напомня да не докосва тръбите. При всяка крачка последните капки вода звънко се плискат в шишетата. Започвам да се чудя дали не съм се заблудил.

— Момчета — обаждат се изотзад Чарли, — Пол изнемогва.

— Просто трябва да поседна — мърмори безсилно Пол.

Изведнъж Джил насочва лъча на фенерчето си в далечината и от мрака изникват метални пръти.

— По дяволите.

— Решетка — казва Чарли.

— Какво ще правим?

Джил кляка, за да погледне Пол в очите. Разтърсва го за раменете.

— Хей. Има ли изход оттук?

Пол посочва тръбата на парното до решетката, после неуверено описва с ръка низходяща дъга.

— Отдолу.

Когато плъзвам лъча по тръбата, виждам, че изолацията отдолу липсва, може би само на педя от пода. Някой вече е опитвал да мине оттам.

— Няма начин — казва Чарли. — Прекалено е тясно.

Джил посочва стената от другия край.

— Оттатък има резе. Само един от нас трябва да мине. — Той пак се навежда към Пол. — Правил ли си го друг път?

Пол кимва.

— Той е обезводнен — промърморва тихичко Чарли. — Някой да има вода?

Джил подава половин шише на Пол, който изпива всичко до дъно.

— Благодаря. Вече съм по-добре.

— Да се връщаме — казва Чарли.

— Не — възразявам аз. — Ще го направя.

— Вземи моето яке — предлага Джил. — За изолация.

Слагам длан върху тръбата. Дори и през облицовката усещам как вътре пулсира непоносима горещина.

— Няма да минеш — казва Чарли. — Не и с якето.

— Не ми трябва яке — отвърщам аз.

Но когато лягам на пода, осъзнавам колко тесен е отворът. Изолацията грее като жарава. Пролазвам по корем между бетонния под и тръбата.

— Издишай и се изтегли напред — казва Джил.

Лазя сантиметър по сантиметър, полагайки отчаяни усилия да се сплескам... но когато достигам най-тясното място, пръстите ми престават да срещат опора — напипвам само локвички топла вода. Изведнъж се оказвам заклещен под тръбата.

— Мамка му — изръмжава Джил и пада на колене.

— Том — казва Чарли и усещам как чифт ръце хващат подметките ми, — отблъсни се от мен.

Блъскам с крака по дланите му. Гърдите ми стържат бетона, едното ми бедро плъзва за миг по оголената тръба. Още преди да усетя огнената болка, рефлексът ме тласва напред.

— Добре ли си? — пита Чарли, когато изхвърквам от другата страна.

— Завърти резето по часовниковата стрелка — казва Джил.

Ключалката щраква. Джил блъсва решетката и тръгва напред. Чарли се задава подир него, продължавайки да крепи Пол.

— Сигурен ли си? — пита Чарли, докато напредваме през сенките.

Кимвам. След още няколко крачки стигаме до грубо надраскана на стената буква Р. Наближаваме „Рокфелер“ — един от по-малките местни колежи. В първи курс ходех с момиче на име Лана Макнайт, което учеше там. Почти цяла зима седяхме пред камината в нейната стая, преди управлението да запуши веднъж завинаги комините в студентското градче. Темите на тогавашните ни разговори днес ми се струват безкрайно далечни: Мери Шели, готическата литература в програмата на колежа и тъй нататък. Майка ѝ бе преподавала в щатския университет на Охайо, също като баща ми. Гърдите ѝ имаха формата на патладжани, а когато се заседяхме по-дълго пред огъня, ушите ѝ придобиваха цвета на розови листенца.

Скоро чувам нейде горе гласове. Множество гласове.

— Какво става? — пита Джил, докато наближаваме източника на звуците.

Капакът на шахтата е над самото му рамо.

— Това е — казвам аз, кашляйки — начинът да се измъкнем.

Той ме гледа и се мъчи да разбере.

Сега чувам гласовете по-ясно — буйни, весели гласове; студентски, а не гласове на охраната. Десетки студенти се движат насам-натам над главите ни.

Чарли започва да се усмихва.

— Голата олимпиада — казва той.

Джил изведнъж проумява.

— Ние сме точно под тях.

— В средата на двора има шахта — напомням им аз, като се подирам на каменната стена, опитвайки да си поема дъх. — Трябва само да бутнем капака, да се смесим с тълпата и да изчезнем.

Но иззад мен долита дрезгавият глас на Пол:

— Трябва само да се съблечем, да се смесим с тълпата и да изчезнем.

За момент настава тишина. Чарли пръв започва да се разкопчава.

— Измъкнете ме отгук — заявява той с тихичък смях, докато изхлузва ризата си.

Аз смъквам джинсите. Джил и Пол следват примера ни. Започваме да тъпчем дрехите в една от раниците, която се издува до пръсване.

— Ще можеш ли да носиш всичко това? — пита Чарли и пак посяга да вземе двете раници.

Колебая се.

— Знаете, че навън ще има пазачи, нали?

Но Джил вече е отхвърлил всяко съмнение. Почва да се изкачва по скобите.

— Триста голи второкурсници, Том. Ако в такъв хаос не успееш да се изплъзнеш, значи заслужаваш да те хванат.

С тия думи той отваря капака и в тунела нахлува леден въздух. Пол се съживява като по магия.

— Добре, момчета — подвиква Джил, като хвърля последен поглед назад. — Хайде да извадим месото на пазара.

Първото, което си спомням след излизането от тунела, е колко ярко стана наоколо. Мощни улични лампи огряваха двора. Прожектори на охраната шареха по белия сняг. Светкавици на фотоапарати примигваха като светулки.

После идва прегръдката на студа; вятърът вие, заглушавайки дори тропота и възторжените крясъци. Снежинките се топят по кожата ми, оставяйки капки роса.

Най-сетне виждам какво става наоколо. Стена от преплетени ръце и крака се върти покрай нас като безкрайна змия. Пред очите ми се мяркат и изчезват лица — колеги, играчи от футболния отбор, жени, които съм забелязвал на минаване през градчето — но всички те потъват в абстрактната обща картина като късчета от колаж. Тук-там виждам чудновати добавки — цилиндри, плащове на Супермен, голи гърди с всевъзможни картинки — но всичко това се слива в общото цяло, един огромен, ревящ дракон като на китайско празненство, бълващ крясъци, писъци и фойерверки.

— Хайде! — крещи Джил.

Ние с Пол го следваме като хипнотизирани. Забравил съм как изглежда този двор в нощта на първия сняг.

Грамадното танцуващо влакче от човешки тела ни поглъща и след миг губя представа къде съм. Притиснат от всички страни, аз се мъча да запазя равновесие с раница на гърба и сняг под краката. Някой ме блъсва изотзад и усещам как ципът поддава. Преди да реагирам, дрехите ни се разсипват. След миг вече са изчезнали, смачкани из калта. Озъртам се с надеждата Чарли зад мен да е спасил нещо, но от него няма и помен.

„Цици и дупета, дупета и цици“ — напевно подвиква нейде наблизко младежки глас с кокни акцент, досущ като цветарка от „Моята прекрасна лейди“. Оттатък алеята виждам един дебел първокурсник, с когото съм провеждал встъпителен семинар, да се вмъква с подскачащо шкембе сред тълпата от второкурсници. Вместо облекло носи два големи рекламни плаката: ЗА ПРОБА ПАРИ НЕ ВЗИМАМ (отпред) и СЕКТОР ВЪТРЕШНИ ПРОВЕРКИ (отзад). Най-сетне забелязвам Чарли. Вече се е добрал до периферията на кръга, където виждам и Уил Клей от нашия факултет — само по тропически шлем и с две кутии бира в ръцете. Чарли събаря шлема му, онзи го подгонва по двора и двамата скоро изчезват от поглед.

Смехът се носи на приливи и отливи. Сред суматохата някой ме сграбчва за ръката.

— Да вървим.

Джил ме дърпа към външния кръг.

— А сега какво? — пита Пол.

Джил се озърта. На всички изходи от двора стоят пазачи.

— Насам — предлагам аз.

Наближаваме един от входовете на общежитието и влизаме. Пияна второкурсничка отваря вратата на стаята и замръзва на прага, сякаш се мъчи да съобрази кой кого трябва да поздрави. Оглежда ни от глава до пети, после размахва бутилка бира.

— Наздраве.

Тя се оригва и затръшва вратата, но не преди да забележим как една нейна колежа се топли пред камината, прикрита само с кърпа около бедрата.

— Идвайте — казвам аз.

Двамата ме следват към горния етаж, където започвам да блъскам по една врата.

— Какво пра... — започва Джил.

Но преди да довърши, вратата се отваря и ме посрещат две големи зелени очи. Щом ме виждат, устните под тях леко се откряват. Кати е облечена с изпъната тениска и избелели джинси; червеникаво-кестенявата ѝ коса е стегната отзад на къса опашка. Преди да ни пусне вътре, тя избухва в смях.

— Знаех си, че ще дойдеш — казва тя, докато ми разтвива ръцете. После ме обгръща в сърдечна и топла прегръдка. — Официален костюм за моя рожден ден — добавя и ме оглежда от глава до пети. Очите ѝ блестят. — Затова ли не се обади?

Докато Кати отстъпва навътре в стаята, забелязвам, че Пол гледа втренчено фотоапарата в ръката ѝ — „Пентакс“ с огромен телеобектив.

— Това за какво е? — пита Джил, когато тя оставя фотоапарата.

— Правя снимки за „Принс“ — обяснява тя. — Може най-сетне да отпечатат поне една.

Сигурно затова не тича навън с останалите. Вече цяла година Кати се мъчи да пусне снимка на първа страница на студентския вестник „Дейли Принстъниън“, но строгата йерархия на курсовете действа срещу нея. Днес обаче системата се обръща в нейна полза. В тия общежития настаняват само първокурсници и второкурсници, а нейната стая има великолепен изглед към двора.

— Къде е Чарли? — пита тя.

Джил свива рамене и хвърля поглед навън през прозореца.

— Неиде там. Играе си с Уил Клей на „дръж ми задника“.

Все тъй усмихната, Кати се връща при мен.

— Колко време ти трябваше, за да планираш това?

Почвам да заеквам.

— Няколко дни — импровизира Джил, след като не намирам думи да обясня, че цялото това представление не е заради нея. — Може би седмица.

— Впечатляващо — казва Кати. — До тази сутрин метеоролозите и хабер си нямаха, че ще завали сняг.

— Няколко часа — поправа се Джил. — Може би ден.

Тя не ме изпуска от поглед.

— Чакай да се досетя. Трябват ти дрехи.

— За трима.

Кати отстъпва до гардероба и казва:

— Навън май е доста студено. Изглежда, сте почнали да зъзнете.

Пол я поглежда така, сякаш не вярва на ушите си. После се окопитва.

— Мога ли да ползвам телефона?

Кати му посочва безжичния апарат на масата. Аз пресичам стаята и я притискам до гардероба. Тя се опитва да ме отблъсне, но аз удвоявам усилията и двамата хлътваме върху няколко реда дамски обувки. Усещам как в най-деликатните ми места се забиват високи токчета. Трябват ни няколко секунди, за да се измъкнем от затрудненото положение. Изправям се, очаквайки съчувствени стонове от страна на Пол и Джил. Но тяхното внимание е насочено другаде. В ъгъла Пол шушука нещо по телефона, а Джил зяпа през прозореца. Отначало предполагам, че търси Чарли. После виждам как един охранител се задава към входа на общежитието, говорейки нещо по радиостанцията.

— Хей, Кати — казва Джил, — не ни трябват сватбени костюми. Всичко ще свърши работа.

— Кротко — казва тя и се връща с цял наръч дрехи на закачалки. Подрежда на масата три долница от анцуг, две тениски и синята официална риза, която съм се утрепал да търся вече цял месец. — За толкова кратко време с друго не мога да ви помогна.

Обличаме се светкавично. Изведнъж откъм долното фойе долита пращането на радиостанция. Външната врата на сградата се затръшва.

Пол затваря телефона.

— Трябва да бягам в библиотеката.

— Измъкнете се през задния вход, момчета — бързо казва Кати. — Другото оставете на мен.

Докато Джил ѝ благодари за дрехите, аз я хващам за ръката.

— Ще се видим ли по-късно? — пита тя и прави някаква магия с очи. Усмивва се лекичко. Сигурно ѝ е чудно как мога всеки път да се връзвам на толкова елементарен трик.

Джил надава възмутен стон и ме измъква навън за ръката. Докато напускаме сградата, чувам как отгоре Кати вика охранителя:

— Полицай! Полицай! Нуждая се от вашата помощ...

Джил се обръща и вдига поглед. Когато вижда силуета на полицаия да се появява в прозореца на Кати, лицето му просветлява. Продължаваме срещу пронизващия вятър и скоро общежитието

изчезва зад завеса от сняг. Студентското градче е почти пусто. Топлината от тунелите бързо напуска телата ни, изсмуквана от ситните, бодливи снежинки. Пол върви най-отпред, с малко по-целеустремена крачка. Не казва нито дума.

4.

С Пол се запознахме заради една книга. Навярно така или иначе щяхме да се срещнем нейде в библиотеката, на семинар или на лекциите по литература в първи курс, тъй че книгата едва ли е чак толкова важна. Но като се вземе предвид, че тя беше на възраст над петстотин години, и то точно същата, която баща ми проучваше преди смъртта си, поводът изглежда някак по-знаменателен.

„Хипнеротомахия Полифили“, което на латински означава „Борбата на Полифил за обич в съня“, е публикувана около 1499 година от венецианец на име Алдус Мануций. Представлява енциклопедия, маскирана като роман и обсъждаща всякакви теми — от архитектура до зоология. Написана е в стил, който би се видял муден дори на костенурка. Това е най-дългата книга в света за съня на един човек и пред нея Марсел Пруст с неговия най-дълъг роман за ядене на парче кейк изглежда като Ърнест Хемингуей. Бих се осмелил да предположа, че и ренесансовите читатели са смятали същото. Макар че Алдус бил най-печатаният автор по онова време, „Хипнеротомахия“ представлява плетеница от действия и образи без друга връзка помежду им, освен главния герой — универсална алегорична фигура с името Полифил. Фабулата е проста: Полифил сънува сън, в който търси любимата си жена. Но е разказано по тъй сложен начин, че дори повечето изследователи на Ренесанса — същите хора, които четат Плотин, докато чакат автобуса — смятат „Хипнеротомахия“ за мъчително, досадно трудна за четене.

Естествено, баща ми не спадаше към тях. Той крачеше през историческите изследвания на Ренесанса със собствена маршова стъпка и докато повечето му колеги обръщаха гръб на „Хипнеротомахия“, той бе насочил мерника си изцяло към нея. Към каузата го привлякъл един професор на име д-р Макбий, преподавател по европейска история в Принстън. Макбий, който починал една година преди моето раждане, бил дребен, невзрачен човечец със слонски уши и ситни зъби, дължал целия си успех в този свят на своя

неукротим характер и на поразителния си нюх към онова, което превръща историята в ценна наука. Макар и невзрачен, както вече казах, той заемал видно място в академичните кръгове. Всяка година неговата заключителна лекция за смъртта на Микеланджело препълвала най-голямата аудитория и карала преподавателското тяло да бърше очи. Но преди всичко Макбий бил страстен поклонник на една книга, която всички останали пренебрегвали. Той вярвал, че в „Хипнеротомахия“ има нещо особено, може би дори велико, и убеждавал студентите си да се ровят из старата книга в търсене на истинския ѝ смисъл.

Един от тях надхвърлил дори и най-смелите мечти на Макбий. Баща ми бил син на книжар от Охайо и пристигнал в колежа един ден след като навършил осемнайсет — почти половин век след като Франсис Скот Фицджералд описал колко е шик да си момче от Средния Запад в Принстън. Много неща се били променили през тия петдесет години. Принстън се отърсвал от ролята на недостъпно елитно училище и изцяло в духа на онази епоха се насочил към традициите. Колегите първокурсници на баща ми били последните, които трябвало задължително да посещават църковната служба в неделя. Една година след неговото завършване в студентското градче за пръв път се появили жени. Радиостанцията на колежа ги посрещнала с „Алилуя“ на Хендел. Баща ми често казваше, че духът на неговата младост е отразен най-ясно в есето на Имануел Кант „Що е Просвещение?“. За него Кант беше нещо като Боб Дилън от края на осемнайсети век.

Такъв бе моят баща — винаги готов да изтрие онази черта от историята, отвъд която всичко изглежда плесенясало и неразбираемо. Търсеше в нея не дати и велики личности, а идеи и книги. Като студент той следвал в Принстън заветите на Макбий още две години, а след като завършил, продължил по същия път в Чикагския университет, където защитил докторат по история на Ренесансова Италия. За отличната защита получил едногодишна академична стипендия в Ню Йорк, а после от Щатския университет на Охайо му предложили мястото на преподавател по история на петнайсети век и той използвал възможността да се завърне в родния край. Майка ми — счетоводителка с интереси към Шели и Блейк — поела книжарския бизнес в Кълъмбъс след оттеглянето на дядо ми. С общите им усилия

аз бях отгледан в лоното на библиофили, също както някои деца биват възпитани в религиозен дух.

На четири години вече пътувах по издателски конференции заедно с майка си. На шест познавах различните видове пергамент. Преди рождения си ден вече бях виждал поне шест екземпляра от шедьовъра на световното книгопечатане — Гутенберговата Библия. И изобщо не помня период от живота си, в който да не съм познавал своеобразната Библия на нашата семейна вяра — „Хипнеротомахия“.

— Това е последната велика загадка на Ренесанса — поучаваше ме баща ми също както някога Макбий бе поучавал него. — Но още никой не е успял да разгадае дори частица от нея.

Прав беше — никой. Естествено, бяха минали десетилетия от публикуването на книгата, преди някой изобщо да се досети, че има нещо за разгадаване. Чак тогава един изследовател направил странно откритие. Когато първите букви от всяка глава на „Хипнеротомахия“ се подредят заедно, те оформят акростих на латински: Poliam Frater Franciscus Columna Peramavit, което означава „Брат Франческо Колона обича безумно Полия“. Тъй като Полия е името на жената, която търси Полифил, другите изследователи най-сетне почнали да се питат кой всъщност е авторът на „Хипнеротомахия“. Самата книга не казвала това и дори първият ѝ издател Алдус не знаел. Но от този момент нататък станало общоприето предположението, че авторът е италиански монах на име Франческо Колона. Сред една малка група професионални историци, най-вече сред почитателите на Макбий, се разпространило още едно предположение — че акростихът е само намек за многото тайни, скрити в книгата. Тази група си поставила за цел да ги разкрие.

Най-славното постижение на баща ми във всичко това е един документ, който той откри през лятото, когато навърших петнайсет години. Тази година — годината преди катастрофата — той ме взе със себе си на изследователско пътешествие до един манастир в Южна Германия, а после до библиотеките на Ватикана. В Италия живеехме заедно в тавански апартамент с две сгъваеми легла и праисторическа стереоуредба, и цели пет седмици наред с точността на средновековен инквизитор той избираше всяка сутрин нов шедьовър на Корели от колекцията, която си носеше, после ме събуждаше с цигулки и

клавесини точно в седем и половина, като ми напомняше, че науката не чака никого.

Ставах и го заварвах да се бръсне над мивката, да си глади ризите или да брой банкнотите в портфейла си, тананикайки заедно със записа. Макар и дребен, той държеше на безупречната външност и изскубваше всеки бял косъм от гъстата си кестенява коса както цветарите откъсват омекналите листенца на розите. Преди всичко се стремеше да съхрани вътрешната си жизненост, но може би му се струваше, че ситните бръчици край очите и замислените бразди по челото я изцеждат малко по малко и затова неизменно проявяваше съчувствие, когато въображението ми почваше да се изчерпва сред безконечните лавици с книги, където прекарвахме дните си. На обяд ме извеждаше да поскитаме по улиците в търсене на най-вкусните пасти и сладолед; всяка вечер ме водеше да опознаваме града. Една нощ направихме обиколка на римските фонтани и баща ми ме посъветва да хвърля по една монетка за късмет във всеки от тях.

— А сега по една за Сара и Кристън — каза ми той пред фонтана Баркача. — Да заздравеят разбитите им сърца.

И двете ми сестри бяха скъсали с приятелите си, преди да потеглим. Баща ми прие това с облекчение, тъй като от самото начало не харесваше момчетата.

— Една за майка ти — каза той пред Фонтана дел Тритоне. — Задето ме търпи.

Когато молбата на баща ми за университетско финансиране бе отхвърлена, майка ми започна да работи в книжарницата без почивен ден, за да покрие разносните по пътуването ни.

— И една за нас — каза той пред Куатро Фиуми. — Дано да открием каквото търсим.

Откровено казано, аз не знаех какво търсим — поне докато не се натъкнахме случайно на него. Знаех само, че според баща ми проучванията на „Хипнеротомахия“ са стигнали до задънена улица, най-вече защото изследователите са в плен на предубеждения и закостенели идеи. Удряйки с юмрук по кухненската маса, той настояваше, че научните му противници си крият главите в пясъка. Сама по себе си книгата е твърде трудна, за да я разбереш отвътре, твърдеше той, по-добрият подход е да търсиш документи, които намекуват кой е нейният истински автор и защо я е написал.

Всъщност баща ми отблъскваше мнозина със своето ограничено виждане на истината. Ако не беше откритието, което направи през онова лято, семейството ни скоро щеше да остане без друга издръжка, освен приходите от книжарницата.

Но Фортуна изведнъж се усмихна на баща ми... само година преди да му отнеме живота.

На третия етаж на една от ватиканските библиотеки, в ниша, изпълнена с прашни рафтове, до които не се бяха докосвали дори монасите чистачи, докато стояхме с гръб един към друг и търсехме ключа на загадката, баща ми откри едно писмо, вмъкнато между страниците на дебел том с нечия родословна история. Написано две години преди публикуването на „Хипнеротомахия“, то бе адресирано до изповедника на някаква местна църква и разказваше за един потомък на прославен римски род. Името му бе Франческо Колона.

Не съм в състояние да опиша вълнението на баща ми, когато видя това име. Очилата с телени рамки, които при четене постепенно се плъзгаха надолу по носа, увеличаваха очите му дотолкова, че в тях ясно се различаваше пламъкът на любопитството — първото и последното, което си спомнях хората за него. В онзи момент, когато осъзна какво е намерил, сякаш всичката светлина от стаята се събра в тези очи. Писмото беше написано с несигурен почерк на тромав тоскански диалект, сякаш авторът не познаваше много добре този език или нямаше навика да държи перо. Думите се нижеха една подир друга, объркани и заплетени, понякога без конкретен адресат, друг път насочени пряко към Бога. Авторът се извиняваше, че не пише на латински или на гръцки, защото не ги владеел. А накрая се каеше за стореното от него:

„Прости ми, Свети отче, защото увих двама мъже. Със собствената си ръка нанесох удара, но умисълът не беше мой. Маестро Франческо Колона ме накара да го извърша. Смили се над душите и на двама ни.“

Писмото твърдеше, че убийствата били част от сложен план, какъвто не би могъл да измисли простодушният му автор. Двете жертви били мъже, които Колона подозирал в предателство, и по

негово нареждане те били изпратени с необичайна мисия. Трябвало да доставят писмо до една църква извън стените на Рим, където щял да ги чака получателят. Под страх от смъртно наказание им било забранено да разглеждат писмото, да го отварят и дори да го докосват с незащитена ръка. Тъй започва историята на простичкия римски зидар, който убил вестоносците в „Сан Лоренцо“.

Откритието, което направихме през онова лято, стана известно в академичните кръгове с името „Документът Беладона“. Баща ми вярваше, че находката ще възстанови репутацията му в изследователската общност и след шест месеца публикува малка книжка със същото заглавие, в която намекваше за връзката между писмото и „Хипнеротомахия“. Книгата бе посветена на мен. В нея той твърдеше, че авторът на „Хипнеротомахия“ Франческо Колона не е венециански монах, както смятат повечето изследователи, а римски аристократ със същото име, за когото се споменава в писмото. В подкрепа на тази идея прилагаше всички известни сведения за живота на венецианския монах, когото наричаше Претендента, и на римлянина Колона, тъй че читателят сам да направи сравнение. Тъкмо това приложение бе успяло да убеди както мен, така и Пол.

Подробностите са прости и ясни. Венецианският манастир, където живял фалшивият Франческо, е бил крайно неподходящо място за един писател и философ; ако се вярва на баща ми, тамошният живот представлявал безбожна смес от шумна музика, неудържимо пиянство и скандални сексуални забежки. Когато папа Климент VII се опитал да наложи на братята монаси някакви ограничения, те отговорили, че по-скоро биха предпочели да станат лутерани, отколкото да приемат църковната дисциплина. А дори и в тази среда биографията на Претендента изпъква като позорно петно. През 1477 година той бил прогонен от манастира заради неназовани провинения. Четири години по-късно се завърнал само за да извърши ново престъпление, заради което едва не го лишили от сан. През 1516 година се признал за виновен в изнасилване и бил прокуден завинаги. Въпреки това пак се завърнал и пак го прогонили — този път заради скандал с някакъв златар. Накрая смъртта се смилила и го отнесла през 1527 година. Венецианецът Франческо Колона — крадец, изнасилвач и

доминикански монах — издъхнал на деветдесет и три годишна възраст.

Римлянинът Франческо обаче изглежда истински образец на всички академични добродетели. Според баща ми той бил потомък на обедняло благородно семейство, което го отгледало в най-добрите европейски традиции и му осигурило за възпитатели най-изтъкнати ренесансови интелектуалци. Чичото на Франческо, Просперо Колона, бил не само католически кардинал и уважаван покровител на изкуствата, но и тъй прославен хуманист, че може би тъкмо от него е черпил вдъхновение Шекспир за образа на Просперо в „Бурята“. Именно благодарение на подобни връзки, твърдеше баща ми, един-единствен човек би могъл да напише толкова сложна книга — и пак тези връзки биха осигурили нейното публикуване в най-реномираното издателство.

Най-решителното доказателство, поне според мен, бе фактът, че онзи благороден Франческо членувал в Римската академия — братство на хора, вярващи в езическите идеали на Римската република, изразени с такава възхита в „Хипнеротомахия“. Това би обяснило и защо в тайния акростих Колона се представя с титлата „Фра“, тоест „брат“, която повечето изследователи приемат за доказателство, че Колона е бил монах — всъщност тази титла е била и често използвано обръщение между членовете на Академията.

И все пак аргументите на баща ми, които изглеждаха очевидни за мен и Пол, се оказаха камък в академичното блато. Баща ми доживя само до началото на онази буря в чаша вода, която бе предизвикал в тесния свят на изследователите на „Хипнеротомахия“, но дори и това едва не го съсипа. Почти всички негови колеги отхвърлиха съчинението; Винсънт Тафт хвърли огромни усилия, за да го опорочи. По онова време аргументите в полза на венецианския Колона бяха се утвърдили до такава степен, че когато баща ми пропусна да спомене някои от тях в приложението, целият труд бе дискредитиран. Както написа Тафт, идеята да се свържат две съмнителни убийства с една от най-ценните книги на света „не е нищо друго, освен печален стремеж за самоизтъкване чрез евтини сензации“.

Разбира се, баща ми бе съкрушен. За него те отхвърляха самата същност на кариерата му, плода на кръстоносния поход, в който се бе впуснал още като студент. Така и не проумя откъде идва яростната

реакция срещу неговото откритие. Доколкото знам, единственият безрезервен почитател на „Документът Беладона“ бе Пол. Той беше изчел брошурата толкова пъти, че помнеше наизуст дори посвещението. Когато пристигнал в Принстън и забелязал в списъка на първокурсниците някой си Том Корели Съливан, веднага обърна внимание на средното ми име и реши да ме открие.

Ако е очаквал да срещне подмладено копие на баща ми, навярно съм го разочаровал. Първокурсникът, когото видя, леко накуцваше, притесняваше се от средното си име и бе извършил немислимото — да се отрече от „Хипнеротомахия“ и да стане черната овца на едно семейство, превърнало четенето в своя религия. Трусовете от катастрофата все още разтърсваха живота ми, но истината е, че още преди смъртта на баща ми вече губех вяра в книгите. Бях започнал да осъзнавам, че сред начетените хора има един неизказан предразсъдък, едно тайно убеждение, споделяно сякаш от всички тях — че животът, какъвто го знаем, представлява несъвършено виждане на реалността и само изкуството може да го поправи като чифт очила. Учените и интелектуалците, които срещях на масата за вечеря, сякаш винаги имаха зъб на целия свят. Не можеха да се примирят докрай с представата, че нашият живот не следва драматичната траектория, по която един добър автор развива съдбата на своя герой. Светът се превръща в сцена само по волята на случая или при идеално стечение на обстоятелствата. И много жалко, сякаш си мислеха те.

Никога не го казваха точно по този начин, но когато приятелите и колегите на баща ми — всички, освен Винсънт Тафт — дойдоха да ме посетят в болницата, сконфузени заради рецензиите за книгата му, и мънкаха съчинени в чакалнята съболезнования, аз започнах да осъзнавам печалната истина. Нямаше как да не забележа, че всеки от тях застава до болничното ми легло с книга под мишница.

— Това ми помогна, когато почина моят баща — каза деканът на историческия факултет и сложи на подноса с храна до мен „Седеметажната планина“ от Мъртън.

— Аз намирам голяма утеха в Оудън — заяви младата студентка, чийто научен ръководител беше баща ми. И остави книгата с изрязано ъгълче на корицата, за да не се вижда цената.

— Трябва ти нещо по-ободряващо — прошепна друг посетител, когато останалите напуснаха стаята. — Не тия блудкави четива.

Дори не го разпознах. Той ми остави „Граф Монте Кристо“, която вече бях чел, и можех само да се чудя дали наистина смята, че точно в този момент се нуждае някой да насърчава идеите ми за мъст.

Нито един от тия хора, осъзнах аз, не е в състояние да се справи с реалността по-добре от мен. Смъртта на баща ми бе жестока и невъзвратима загуба, истинска подигравка със законите, по които живееха те — че всеки факт може да бъде изтълкуван поновому, всеки край може да се промени. Дикенс е пренаписал „Големите надежди“, за да може Пип да бъде щастлив. Но никой не можеше да пренапише този край.

И тъй, когато се срещнах с Пол, аз бях нащрек. През последните две години от гимназията си налагах да възприема определени промени: всеки път, когато усещах болка в крака, продължавах да крача; когато инстинктът ми подсказваше да мина покрай някоя врата, без да спирам — вратата на гимнастическия салон, на новата кола на някой приятел или на дома на момиче, което започвах да харесвам — се заставях да спра. Да почукам и понякога да вляза. Но в лицето на Пол виждах какъв бих могъл да бъда.

Дребен и блед, с буйна чорлава коса, той приличаше по-скоро на хлапак, отколкото на мъж. Едната му обувка беше развързана, а в ръката си носеше книга като магически талисман против беди. Първия път, когато ми се представи, побърза да цитира „Хипнеротомахия“. Имах чувството, че вече го познавам по-добре, отколкото ми се иска. Беше ме проследил в ранната септемврийска привечер до едно кафене близо до студентското градче. Първият ми импулс беше да не му обръщам внимание и за в бъдеще да го избягвам.

Но всичко се промени заради онова, което каза, преди да му пожелае лека нощ.

— Може би звучи странно, но имам чувството, че той е и мой баща.

Още не му бях споменал за катастрофата, но точно това не биваше да казва.

— Ти не знаеш нищо за него — възразих аз.

— Знам. Имам екземпляри от всичките му трудове.

— Чуй ме...

— Имам дори дисертацията му...

— Той не е книга. Не можеш просто да го прочетеш.

Но Пол сякаш не ме чуваше.

— „Рим на Рафаел“, 1974 година. „Фичино и възраждането на Платон“, 1979 година. „Мъжете от Санта Кроче“, 1985 година. — Той продължи да изброява на пръсти. — „Хипнеротомахия Полифили“ и „Йероглификата на Ораполо“, в алманаха „Ренесансов тримесечник“, юни 1987 година. „Лекарят на Леонардо“ в „Журнал за медицинска история“, 1989 година.

Караше по хронологичен ред, без да се запъне.

— „Шивачът на панталони“ в „Журнал за интердисциплинарна история“, 1991 година.

— Забрави статията в „Бюлетин на Американското ренесансово дружество“ — казах аз.

— Тя е през деветдесет и втора година.

— През деветдесет и първа беше.

Той се навъси.

— През деветдесет и първа година за пръв път приемаха статии от външни лица. По онова време и двамата сме били в началния клас на гимназията. Помниш ли? През есента.

Настана мълчание. За момент Пол сякаш се разтревожи. Не че греши, а че аз бъркам.

— Може да я е написал през деветдесет и първа — каза накрая той. — А са я публикували едва през деветдесет и втора. Това ли имаш предвид?

Кимнах.

— Значи се води деветдесет и първа. Прав си. — Той извади книгата, която носеше. — И после ето това.

Първото издание на „Документът Беладона“.

Той почтително я погали с длан.

— Най-добрият му труд досега. Ти си бил там, нали? Когато е открил писмото за Колона.

— Да.

— Как ми се иска да го бях видял и аз. Сигурно е било потресаващо.

Хвърлих над рамото му поглед към прозореца в дъното. Листата на дърветата бяха червени. Ръмеше дъжд.

— Така си беше — казах аз.

Пол поклати глава.

— Ти си щастливец.

Пръстите му лекичко прелистваха страниците на бащината ми книга.

— Той умря преди две години — казах аз. — Катастрофирахме с колата.

— Какво?

— Умря скоро след като написа това.

Стъклата на прозореца зад него започваха да се замъгляват по краищата. Отвън притича някакъв мъж, вдигнал вестник над главата си.

— Блъснаха ли ви?

— Не. Баща ми загуби контрол над колата.

Пол разтърка с пръст рисунката върху суперобложката на книгата. Делфин и котва — емблемата на венецианското издателство „Алдине Прес“.

— Не знаех... — каза той.

— Няма нищо.

Между двама ни никога не е имало по-дълго мълчание, отколкото в онзи момент.

— Моят баща умря, когато бях на четири години — каза Пол. — От сърдечен удар.

— Съжалявам.

— Благодаря.

— Какво работи майка ти? — попитах аз.

Той откри гънка върху суперобложката и започна да я разглажда с пръсти.

— Тя умря една година по-късно.

Опитах се да кажа нещо, но всички познати думи изглеждаха неуместни.

Пол се усмихна с усилие.

— Аз съм същински Оливър Туист — добави той и събра шепи като паничка. — Моля ви, сър, искам още.

Засмях се насила, макар че не бях сигурен дали е искал да ме разсмее.

— Просто исках да разбереш какво имах предвид — каза той. — Относно баща ти...

— Разбирам.

— Казах го само защото...

Навън покрай прозореца с полюшване отминаваха чадъри като крабове на плитчина. Тихите гласове на клиентите в кафенето сякаш се засилваха. Пол заговори, мъчеше се да заглади нещата. Разказа ми как след смъртта на родителите си бил отгледан в енорийското училище, където се грижели за сираци и бегълци от домовете си. Как, след като през всичките гимназиални години почти нямал друга компания, освен книгите, дошъл в колежа с твърдото намерение да постигне нещо в своя живот. Как търсел приятели, които да го разбират. Накрая млъкна смутено, усещайки, че е съсипал и последната надежда за нормален разговор.

— В кое общечитие си настанен? — попитах го аз, защото знаех как се чувства.

— „Холдър“. Където си и ти.

Той извади брошурата със снимките и имената на първокурсниците и ми показва смачканата страница.

— От колко време ме търсиш? — попитах аз.

— Току-що узнах името ти.

Пак погледнах през прозореца. Край стъклото мина самотен червен чадър. За момент спря и сякаш увисна в безтегловност, преди да продължи по-нататък.

Обърнах се към Пол.

— Искаш ли още чаша кафе?

— Да, благодаря.

И така се започна.

Колко е странно да строиш въздушни кули. Сътворихме приятелството си от нищо, защото именно нищото бе сърцевина на онова, по което си приличахме. След онази вечер разговорите с Пол постепенно взеха да стават все по-естествени за мен. Не след дълго

дори започнах да си мисля, че е имал право за баща ми — че може би донякъде наистина е и негов баща.

— Знаеш ли какво казваше той? — попитах го една вечер в стаята му, докато разговаряхме за катастрофата.

— Какво?

— Силните взимат от слабите, но умните взимат от силните.

Пол се усмихна.

— Някога в Принстън имало един баскетболен треньор, който редовно повтарял това — продължих аз. — Когато постъпих в гимназията, опитах да играя баскетбол. Всеки ден баща ми идваше да ме взима от тренировки и когато му се оплаквах колко по-нисък съм от останалите, отговаряше: „Няма значение колко са високи, Том. Запомни: Силните взимат от слабите, но умните взимат от силните“. Все това повтаряше. — Аз поклатих глава. — Господи, беше ми втръснало.

— Вярваш ли, че е истина?

— Че умните взимат от силните?

— Да.

Разсмях се.

— Не си ме виждал да играя баскетбол.

— Е, аз вярвам — каза Пол. — Определено вярвам.

— Шегуваш се...

Едва ли някой беше отнесъл повече бой и подигравки в гимназията от него.

— Не. Ни най-малко. — Той вдигна ръце. — Ето ни в колежа, нали?

В настаналото мълчание аз погледнах трите книги на бюрото му. Стрънк и Уайт, Библията, „Документът Беладона“. За него Принстън бе дар на съдбата. Можеше да забрави всичко останало.

5.

Пол, Джил и аз вървим от „Холдър“ на юг, към центъра на градчето. На изток високите, тесни прозорци на библиотеката „Файърстоун“ хвърлят по снега ивици огнена светлина. Нощем сградата прилича на древна пещ, чиито дебели каменни стени предпазват света от жаравата на учението. Веднъж сънувах, че посещавам посред нощ „Файърстоун“ и я заварвам пълна с насекоми — хиляди книжни червеи с миниатюрни очила и нощни шапчици, хранещи се като по магия чрез четене на книги. Те пълзяха от страница на страница, пътешестваха по думите и докато напрежението растеше, влюбените се целуваха и злодеите стигаха до заслужения си край, опашките на червеите започваха да светят все по-силно, докато накрая цялата библиотека се превърна в нещо като църква, изпълнена със ситни пламъчета, бавно пълзящи от ляво на дясно.

— Бил ме чака вътре — казва Пол и рязко спира.

— Искаш ли да дойдем с теб? — пита Джил.

Пол поклаща глава.

— Няма смисъл.

Но гласът му издайнически потрепва.

— Ще дойда — казвам аз.

— Аз ще ви чакам в стаята — казва Джил. — Ще се върнете ли за лекцията на Тафт в девет?

— Да — кимва Пол. — Разбира се.

Джил ни махва с ръка и се обръща. Ние с Пол продължаваме по пътеката към „Файърстоун“.

Щом оставаме сами, осъзнавам, че и двамата не знаем какво да кажем. От дни насам не сме разговаряли истински. Като братя, които взаимно не харесват съпругите си, не можем да говорим дори за дреболии, без да засегнем главната разлика помежду ни — той смята, че аз съм се отказал от „Хипнеротомахия“, за да бъда с Кати; аз пък смятам, че той дори няма представа от колко много неща се е отказал заради една книга.

— Какво иска Бил? — питам аз, когато приближаваме главния вход.

— Не знам. Не ми каза.

— Къде ще се срещнем с него?

— В залата за редки издания.

Там се пази и екземплярът на „Хипнеротомахия“.

— Мисля, че е открил нещо важно.

— Какво например?

— Не знам. — Пол се запъва, сякаш търси най-точните думи. — Но книгата е дори нещо повече, отколкото си мислехме. Сигурен съм. Двамата с Бил имаме чувството, че сме на прага на голямо откритие.

От седмици не съм виждал Бил Стийн. Затънал в шестата година на безкрайна програма за следдипломна квалификация, той постепенно сглобява дисертация за технологията на ренесансовия печат. Мършав и кокалест, той имаше за цел да стане професионален библиотекар, докато не го обзеха по-големи амбиции; академична стипендия, преподавателско място, издигане — всички маниакални цели, идващи неминуемо, когато човек първо иска да служи на книгите, а после решава, че книгите трябва да служат на него. Всеки път, когато го видя извън „Файърстоун“, той прилича на заблуден призрак — същинска торба с кости с воднистосини очи и странна къдрава рижа коса, издаваща, че е наполовина евреин, наполовина ирландец. Мирише на библиотечна плесен, на книги, които всички останали са забравили, и след разговор с него понякога сънувам кошмари как Чикагският университет ще бъде изпълнен с безброй копия на Бил Стийн, вкопчени в писмените си работи с онова механично упорство, на което никога не съм бил способен, и чиито безцветни очи гледат право през мен.

Пол е на друго мнение. Той казва, че колкото и да е впечатляващ, Бил има един интелектуален недостатък: липсата на жизнена искра. Стийн пълзи през библиотеката като паяк по таван, поглъща мъртви книги и тъче от тях фина нишка. Но каквото и да сътвори, то винаги е механично, лишено от вдъхновение, подчинено на сляпа симетрия, която той не може да промени.

— Насам ли? — питам аз.

Пол ме повежда по коридора. Залата за редки издания е закътана в единия ъгъл на „Файърстоун“ и лесно можеш да я подминеш, без да

забележиш. Вътре, където най-младите книги са поне на два-три века, мащабите на времето стават относителни. Участниците в литературните семинари биват довеждани тук като деца на екскурзия — след като придружителите им конфискуват моливите и писалките, и проверят дали са с чисти ръце. От време на време се чува как библиотекарите гълчат разни професори да гледат, без да пипат. Стари академици идват тук, за да се почувстват отново млади.

— Би трябвало да е затворено — казва Пол, поглеждайки дигиталния си часовник. — Сигурно Бил е уговорил мисис Локхарт да не заключава.

Сега сме в света на Стийн. Забравената дори от времето библиотекарка мисис Локхарт вероятно на младини е кърпила чорапи заедно с жената на Гутенберг. Има гладка, бяла кожа, опъната върху крехка фигура, създадена сякаш специално, за да се рее между библиотечните рафтове. През по-голямата част от работния ден човек може да я завари как си бърби на мъртви езици с книгите наоколо, досущ като майстор на чучела, разговарящ с творенията си. Минаваме покрай нея, без да я погледнем в очите, и се разписваме в регистъра с химикалка, вързана с верижка за бюрото ѝ.

— Тук е — казва тя на Пол, когото познава. Към мен отправя само презрително сумтене.

През тясното свързващо помещение стигаме пред врата, която никога не съм отварял. Пол се приближава, почуква два пъти и чака да чуе звук.

— Мисис Локхарт? — долита отвътре висок, писклив глас.

— Аз съм — казва Пол.

От другата страна щраква ключалка и вратата бавно се отваря. Бил Стийн изниква пред нас, почти с една педя по-висок както от Пол, така и от мен. Първото, което забелязвам, е колко кървясали са воднистите му очи. А първото, което забелязват те — това съм аз.

— Том е дошъл с теб — казва Стийн, като се чеше по физиономията. — Добре. Бива. Не възразявам.

Бил използва всички отсенки на очевидното, сякаш е изчезнал някакъв филтър между ума и устата му. Първото впечатление обаче е заблуждаващо. След няколко минути банален разговор човек почва да забелязва проблясъци на блестящ ум.

— Лош ден беше — казва той, докато ни въвежда вътре. — Лоша седмица. Нищо де. Аз съм добре.

— Защо не можехме да разговаряме по телефона? — пита Пол.

Стийн отваря уста, но не отговаря. Заема се да чопли нещо между предните си зъби. Разкопчава якето си, после пак се обръща към Пол.

— Ровил ли се е някой из книгите ти? — пита той.

— Какво?

— Защото някой е ровил из моите.

— Бил, случват се такива неща.

— Моята статия за Уилям Какстън? Моят микрофилм за Алдус?

— Какстън е видна фигура — казва Пол.

Никога през живота си не съм чувал за Уилям Какстън.

— Дори и статията за него от 1877 година ли? — възразява Бил. — Тя е само в приложението към „Форестал“. Ами „Писмата на света Катерина“ от Алдус... — Той се обръща към мен. — Погрешно се смята, че там за пръв път е използван курсив. — Пак се завърта към Пол. — Ако не броим мен и теб, микрофилмът е ползван за последен път през седемдесетте. Някой го е резервирал вчера. Не ти ли се случва нещо подобно?

Пол се навъсва.

— Попита ли в отдел „Заявки“?

— Какви ти „Заявки“? Разговарях лично с Рода Картър. Нищо не знаят.

Рода Картър, главен библиотекар на „Файърстоун“. По-нагоре няма накъде.

— Не знам — казва Пол, като се мъчи да успокои развълнувания Бил. — Сигурно няма нищо сериозно. На твое място не бих се тревожил.

— Аз също. Не се тревожа. Но има и още нещо. — Бил минава в другия край на стаята, където пространството между стената и масата изглежда твърде тясно дори за него. Той обаче минава беззвучно и потупва джоба на старото си кожено яке. — Някакви странни обаядания. Отговарям... щрак. Отговарям... щрак. Първо в апартамента, сега и в кабинета ми. — Той поклаща глава. — Няма значение. Сега на въпроса. Открих нещо. — Той се озърта нервно към

Пол. — Може би е каквото ти трябва, може би не. Не знам. Но мисля, че ще ти помогне да приключиш.

Бил измъква изпод якето си нещо с размерите на тухла, омотано в няколко слоя платно. Внимателно слага предмета на масата и започва да го развива. И друг път съм забелязал тази негова странна особеност — ръцете му са спокойни само когато държи книга. Същото се случва и сега: докато развива платното, движенията му стават все по-уверени. Изпод дебелия опаковка изниква протритото старинно томче, не повече от стотина страници. От него се разнася странен дъх на саламура.

— От кой отдел е? — питам аз, тъй като не виждам заглавие на гръбчето.

— Не е от отдел — отговаря Бил. — Ню Йорк. Антикварна книжарница. Аз го намерих.

Пол мълчи. Бавно протяга ръка към книгата. Кожената подвързия е груба и напукана, съшита с тънко ремъче. Страниците са изрязани на ръка. Може би е от времето на колонизацията. Книга, съхранявана от някой отдавнашен заселник.

— Трябва да е на стотина години — казвам аз, тъй като Стийн не предлага подробности. — Сто и петдесет може би.

По лицето на Стийн се мярва раздразнение, сякаш невъзпитано куче току-що му е опикало килима.

— Грешка — казва той. — Грешка. — Осъзнавам, че аз съм въпросното куче. — Петстотин години.

Отново насочвам поглед към книгата.

— От Генуа — продължава Бил, гледайки Пол. — Помириши я.

Пол пак мълчи. Вади от джоба си неподострен молив, обръща го и лекичко повдига корицата, използвайки меката гумичка в края. Бил е отбелязал една страница с копринена панделка.

— Внимавай — казва Стийн и разперва длани над книгата. Ноктите му са изгризани до живо месо. — Да не оставиш петна. Взел съм я назаем. — Той се поколебава. — Ще трябва да я върна, когато свърша.

— Къде я намери? — пита Пол.

— Книжарница „Аргоси“ — обяснява Бил. — В Ню Йорк. Това ти трябваше, нали? Можем да приключим сега.

Пол сякаш не забелязва как се променят местоименията в репликите на Стийн.

— Какво представлява? — питам аз малко по-настоятелно.

— Дневник на началника на пристанище Генуа — казва Пол. Гласът му е тих, очите му следят шрифта на всяка страница.

Аз съм поразен.

— Дневникът на Ричард Къри?

Пол кимва. Преди трийсет години Къри работел над древен генуезки ръкопис, за който твърдял, че представлява ключът на „Хипнеротомахия“. Скоро след като казал на Тафт за книгата, тя била открадната от апартамента му. Къри настоявал, че кражбата е дело на Тафт. Каквато и да е истината, ние с Пол бяхме приели от самото начало, че книгата е безвъзвратно загубена. Вършихме си работата без нея. Сега, когато Пол се бори да приключи дипломната си работа, дневникът може да се окаже безценен.

— Ричард ми каза, че вътре се споменавало името на Франческо Колона — обяснява Пол. — Франческо чакал някакъв кораб да влезе в пристанището. Чиновникът водел всекидневни записки за него и хората му. Къде са отседнали, какво вършат и тъй нататък.

— Вземи книгата за един ден — прекъсва го Бил. Той става и тръгва към вратата. — Ако ти трябва, направи копие. Ръкописно копие. Всичко необходимо, за да приключиш работата. Но трябва да ми я върнеш.

Пол се откъсва от текста.

— Отиваш ли някъде?

— Налага се.

— Ще те видим ли на лекцията на Винсът?

— Лекция? — Стийн спира. — Не, не мога.

Като го гледам колко е нервен, и мен започва да ме стяга шапката.

— Ще си бъда в кабинета — продължава той и омотава около врата си дълъг червен шал. — Не забравяй, трябва да ми я върнеш.

— Дадено — отговаря Пол и придърпва вързопчето по-близо до себе си. — Ще я прегледам тази нощ. И ще си водя записки.

— Само не казвай на Винсът — добавя Стийн и дръпва ципа на якето си. — Между нас да си остане.

— Утре ще ти я върна — обещава Пол. — Имам краен срок до полунощ.

— Значи утре — казва Стийн, после замята шала зад гърба си и се изнизва навън.

Както винаги, излизането му е рязко и драматично. С няколко широки крачки прекосява преддверието, където властва мисис Локхарт, и изчезва от поглед. Старата библиотекарка е положила съсухрена длан върху орфан том на Виктор Юго, сякаш гали шията на отколешен приятел.

— Мисис Локхарт — долита отнейде заглъхващият глас на Бил. — Довиждане.

— Наистина ли е дневникът? — питам аз веднага след излизането на Стийн.

— Само слушай — отвърща Пол.

Той отново забива поглед в малката книжка и започва да чете на глас. Отначало преводът върви колебливо. Пол се бори с лигурийския диалект — езика на Колумбова Генуа — с примес на френски думи. Но постепенно ритъмът става по-равномерен.

— Силно вълнение снощи. Един кораб... разбит на брега. Изхвърлени акули на пясъка, една от тях много голяма. Френските моряци обикалят бардаците. Мавритански... корсар... забелязан в близки води.

Той прелиства няколко страници, четейки напосоки.

— Чудесен ден. Мария се възстановява. Лекарят казва, че урината ѝ изглежда по-добре. Проклет скъпчия! Билкарят... казва, че би я лекувал два пъти по-евтино. И двойно по-бързо! — Пол млъква за миг и се взира в страницата. — Прилеповият тор — продължава той — лекува всичко.

— Какво общо има това с „Хипнеротомахия“? — прекъсвам го аз.

Но той продължава да прелиства.

— Снощи един венециански капитан пи прекалено много и взе да се хвали. Нашата слабост при Форново. Старото поражение в Портофино. Мъжете го отмъкнаха в... корабостроителницата... и го провесиха на една мачта. Тази сутрин още виси там.

Преди да повтора въпроса си, очите на Пол се разширяват.

— Снощи пак дойде същият човек от Рим — чете той. — Облечен по-богато и от херцог. Никоой не знае по каква работа идва. Защо е дошъл? Питам другите. Онези, които знаят нещо, не искат да говорят. Носи се слух, че щял да дойде негов кораб. Бил дошъл да се погрижи за безопасното му пристигане.

Аз се привеждам напред. Пол прелиства и продължава да чете.

— Какво може да е толкова важно, та подобен човек да идва лично да се погрижи? Какъв товар? Жени, казва пияницата Барбо. Турски робини, цял харем. Но аз съм виждал онзи мъж, наричан от слугите си маестро Колона, а от приятелите си брат Колона: той е благородник. Виждал съм и какво има в очите му. Не желание. Страх. Той прилича на вълк, който е видял тигър.

Пол млъква и се вглежда в думите. Къри неведнъж му е повтарял последната фраза. Дори и аз я разпознавам. Вълк, който е видял тигър.

Грубата кожена корица се затваря между дланите на Пол. Из въздуха се носи солени мирис.

— Момчета — долита откъм преддверието безпльтен глас. — Времето ви изтече.

— Идваме, мисис Локхарт.

Пол бързо се захваща да омотае книгата отново в платното.

— А сега какво? — питам аз.

— Трябва да покажем това на Ричард — казва той и пъхва вързопчето под ризата, взета назаем от Кати.

— Тази вечер ли?

Докато излизаме, мисис Локхарт промърморва нещо, но не вдига глава.

— Ричард трябва да знае, че Бил е открил дневника — казва Пол и поглежда часовника си.

— Къде е той?

— В музея. Тази вечер има сбирка на музейните попечители.

Колебая се. Мислех, че Ричард Къри е в града да отпразнува завършването на дипломната работа на Пол.

— Утре ще празнуваме — казва той, досещайки се по изражението ми.

Дневникът се подава изпод ризата му — черно кожено ъгълче, омотано в платно. Неиде отгоре долита кънтящ глас, почти като зловещ кикот:

— Weh! Steck ich in dem Kerker noch? Verfluchtes dumpfes Mauerloch, Wo selbst das liebe Himmelslicht Trub durch gemalte Scheiben bricht!

— Гъоте — пояснява Пол. — Тя винаги приключва деня с „Фауст“. — Задържайки вратата на излизане, той подвиква: — Лека нощ, мисис Локхарт!

Гласът ѝ ни догонва откъм вътрешността на библиотеката:

— Да. Лека нощ.

6.

Доколкото съм успял да узная от откъслечните разкази на баща ми и Пол, Винсънт Тафт и Ричард Къри се срещнали още на младини в Ню Йорк, когато една вечер били поканени на купон в Манхатън. Тафт бил млад преподавател в Колумбийския университет — доста помършав, отколкото днес, но със същия буен нрав и същия мечешки характер. Автор на две книги за кратките осемнайсет месеца след завършването на дисертацията си, той бил любимец на критиците, модна интелектуална фигура, обикаляща светските кръгове по свой избор. Къри пък бил освободен от военна служба поради шум на сърцето и едва започвал кариерата си в артистичния свят. Според Пол той търсел подходящи приятелства и бавно си изграждал репутация на динамичната манхатънска сцена.

За пръв път се срещнали към края на купона, когато подпийналият Тафт разлял чаша коктейл върху здравеняка до себе си. Било типичен инцидент, както ми каза Пол, защото по онова време Тафт се славел и като пияница. Отначало Къри почти не се засегнал... докато не осъзнал, че Тафт изобщо няма намерение да му се извини. На излизане го последвал и поискал удовлетворение; Тафт обаче продължил с несигурна стъпка към асансьора, без да му обръща внимание. Когато двамата слезли десет етажа по-долу, Тафт вече изцяло бил обсебил думата — сипел порой от оскърбления по симпатичния млад мъж и докато се клатушкал към изхода, крещял, че пострадалият е „беден, зъл, грозен и къс“.

За голяма негова изненада младежът се усмихнал.

— „Левиатан“ — казал Къри, който бил писал курсова работа за Хобс в Принстън. — И пропускаш *самотен*. Човешкият живот е самотен, беден, зъл, грозен и къс.

— Не — отвърнал Тафт с идиотска усмивка и се вкопчил в един уличен стълб. — Не съм го пропуснал. Просто запазвам самотен за себе си. Беден, зъл, грозен и къс обаче оставям изцяло на теб.

И след тия думи, както разказва Пол, Къри спрял такси, натъпкал Тафт в него и го откарал в собственото си жилище, където Тафт прекарал следващите дванайсет часа в тотално алкохолно вцепенение.

Разправят, че когато се събудил объркан и засрамен, двамата с усилие подхванали разговор. Къри обяснил какво работи, Тафт също, и тъкмо изглеждало, че неловката ситуация ще провали току-що започналото познанство, когато в миг на вдъхновение Къри споменал за „Хипнеротомахия“, която бил изучавал под ръководството на популярния принстънски преподавател Макбий.

Мога само да си представя реакцията на Тафт. Той не само бил чувал за тайната около тази книга, но навярно е забелязал и какви искри пламват в очите на Къри при нейното споменаване. Според баща ми двамата почнали да споделят подробности от живота си и скоро осъзнали колко общо има между тях. Тафт презирал другите изследователи, като смятал трудовете им за късогледи и тривиални, а Къри намирал колегите си за плоски и скучни книжни характери. Двамата с удоволствие одумвали липсата на цел и пълнокръвна жизненост у останалите. И може би това обяснява огромните им усилия, за да преодолеят различията помежду си.

Защото наистина имало различия, и то немалки. Тафт бил вятърничава личност, трудна за опознаване и още по-трудна за обич. В компания пиел много, а и насаме не се въздържал. Умът му бил безпощаден и див — огън, който не можел да овладее. Поглъщал цели книги на едно сядане, откривал недостатъци в аргументите, пропуски в доказателствата, грешки в тълкуванията, и то в теми, безкрайно далечни от неговата сфера. Пол казва, че Тафт не бил унищожител по дух, а унищожител по ум. Колкото повече подхранвал пламъците, толкова по-буйно се разпалвали, докато накрая не оставало нищо. Когато изгаряли всичко по пътя си, имало само една алтернатива. След време се обръщали срещу самите себе си.

За разлика от него Къри бил творец, а не унищожител — човек по-скоро на възможностите, отколкото на фактите. Също като Микеланджело казвал, че животът прилича на скулптура: въпросът е да видиш онова, което не виждат другите, а после да премахнеш с длетото излишното. За него старинната книга била просто каменен блок, очакващ да бъде изваян. Щом за петстотин години никой не я бил

разбрал, значи трябвало да дойдат нови очи, нови ръце, а костите на миналото да вървят по дяволите.

Въпреки всички тези различия обаче, Тафт и Къри не след дълго намерили обща почва. Освен старинната книга, те споделяли и дълбокото увлечение по абстракциите. Вярвали в идеята за величието — величие на духа, на съдбата, на всемирния замисъл. Също като две огледала, разположени едно срещу друго, те за пръв път видели истински собствените си образи, и то умножени хилядократно. Странно, но и напълно логично последствие от дружбата им било това, че заради нея те се оказали още по-самотни. Пищният човешки декор на техните светове — колеги и приятели от колежа, сестри, майки и бивши любовни увлечения — помръкнал като пуста сцена с един-единствен прожектор. Не ще и дума, кариерата им процъфтявала. Не след дълго Тафт станал знаменит историк, а Къри — собственик на галерия, която щяла да бъде наречена на негово име.

Но не бива да си затваряме очите пред лудостта на величието. Двамата водели робско съществуване. Единственият им източник на облекчение идвал под формата на срещи всяка събота вечер, когато се събирали в апартамента ту на единия, ту на другия, и превръщали в съвместно забавление единствения си общ интерес — „Хипнеротомахия“.

Била дошла зимата на онази година, когато Ричард Къри най-сетне представил Тафт на своя единствен приятел, с когото не прекъсвал връзките — онзи, с когото се запознал преди много години на лекциите на професор Макбий в Принстън, и който посвоему също проявявал интерес към „Хипнеротомахия“.

Трудно ми е да си представя баща си през онези дни. Мъжът, когото виждам, вече е женен, мери ръста на трите си деца върху стената на кабинета, чуди се кога ще почне да расте единственият му син, суети се над стари книги на мъртви езици, а светът наоколо се върти и продължава по пътя си. Но това е мъжът, в който го превърнахме ние — майка ми, аз и сестрите ми — а не онзи, когото е познавал Ричард Къри. Баща ми, Патрик Съливан, бил най-добрият приятел на Къри в Принстън. Двамата се смятали за царе на студентското градче и навярно дружбата помежду им наистина ги е карала да вярват в това. Баща ми играл една година в баскетболния тим и нито за секунда не излязъл на официално състезание, докато накрая

Къри като капитан на футболния отбор не го привлякъл в своя екип, където той надхвърлил всички очаквания. Следващата година двамата станали съквартиранти и рядко сядали на трапеза един без друг; във втори курс дори ходели заедно на срещи с две близначки на име Моли и Марта Робъртс. Връзката, която баща ми веднъж оприличи на халюцинация в огледална зала, приключила следващата пролет, когато сестрите дошли на танци с еднакви рокли, а двамата приятели били пийнали и без да забележат, почнали да разменят нежности не с която трябва.

Склонен съм да вярвам, че баща ми и Винсънт Тафт са привличали различни страни от личността на Ричард Къри. Сдържаният католик от Средния Запад и страховитият, целеустремен нюйоркчанин били съвършено различни създания и навярно са го усетили още от първото ръкостискане, когато китката на баща ми потънала в месестото ръчище на Тафт.

От тримата тъкмо Тафт имал най-мрачен ум. Привличали го най-кървавите и най-загадъчните части от „Хипнеротомахия“. Той разработвал системи на тълкуване, за да проумее смисъла на жертвоприношенията в повествованието — как прерязват гърлата на животните, как умират персонажите — и да наложи смисъл върху насието. Размишлявал над размерите на сградите, споменати в историята, обработвал ги, за да намери цифрови схеми, сверявал ги с астрологически таблици и календари от епохата на Колона, с надеждата да срещне съвпадение. От негова гледна точка най-добрият подход бил да атакуваш фронтално книгата, да премериш ум с нейния автор и да го победиш. Според баща ми Тафт твърдо вярвал, че един ден ще надхитри Франческо Колона. Както знаехме, този ден още не бе настъпил.

Подходът на баща ми бил коренно различен. В „Хипнеротомахия“ го привличало най-силно нейното откровено сексуално измерение. В по-пуританските векове след издаването ѝ изображенията от книгата били цензурирани, зачерняни или просто откъсвани, също както много ренесансови картини с голи тела са били допълнени със смокинови листа, когато вкусовете се променили и голотата почнала да засяга обществения морал. В случая с Микеланджело възмущението е оправдано. Но дори и днес някои гравюри от „Хипнеротомахия“ изглеждат малко шокиращи.

Шествията от голи мъже и жени са само начало. Полифил следва тълпа от нимфи на пролетно празненство — и там, насред церемониите, като център на цялото изображение виси огромният пенис на бог Приап. Преди това митологичната царица Леда е изобразена в момент на разпалена страст със Зевс, проникнал между бедрата ѝ в облика на лебед. Текстът е дори още по-недвусмислен, описвайки срещи, твърде странни, за да бъдат показани на гравюрите. Когато бива обзет от телесно привличане към архитектурата, която вижда, Полифил си признава, че е извършвал секс със сгради. И както твърди, поне в един от случаите удоволствието било взаимно.

Всичко това омайвало баща ми, чиито представи за книгата, естествено, нямали почти нищо общо с тези на Тафт. Вместо да я смята за студен математически трактат, баща ми виждал „Хипнеротомахия“ като преклонение пред обичта на мъжа към жената. Не познавал друго произведение на изкуството, което тъй умело да пресъздава прекрасния хаос на това чувство. Мъгливата нереалност на повествованието, непрестанното объркване на персонажите и отчаяното странстване на един мъж в търсене на обич — всичко това намирало отзвук у него.

В резултат баща ми — както впрочем и Пол в началото на проучванията си — смятал подхода на Тафт за погрешен. В деня, когато проумееш що е любов, каза веднъж баща ми, ще разбереш какво е искал да каже Колона. Той смяташе, че ако изобщо има нещо за разкриване, то ще е извън книгата — в дневници, писма, семейни документи. И макар да не е ставало дума помежду ни, според мен той винаги е подозирал, че между старинните страници наистина се крие велика тайна. Въпреки твърденията на Тафт обаче, баща ми чувствал, че това е любовна тайна: връзка между Колона и жена от по-нисък ранг; политическо буре с барут; незаконен наследник; романтична връзка, каквато си представят юношите, преди грозната ръка на реалния живот да прогони детските им мечти.

Но колкото и различни подходи да имали двамата с Тафт, когато пристигнал в Манхатън за една година изследователска работа извън Чикагския университет, баща ми усетил, че двамата напредват с огромни крачки. Къри настоял старият му приятел да се присъедини към тяхната работа. Баща ми приел. Като три звяра в обща клетка, те полагали усилия да се нагодят един към друг, кръжали подозрително, докато постепенно възникнали нови граници и ново равновесие. И все пак в онези дни времето било техен съюзник, а тримата споделяли общата си вяра в „Хипнеротомахия“. Като някакъв вселенски омбудсман старият Франческо Колона бдял над тях и ги насочвал, смекчавайки разногласията им с балсама на надеждата. И поне за известно време крехкото им единство оцелявало.

Къри, Тафт и баща ми работили заедно над десет месеца. Едва тогава Къри направил откритието, което щяло да се окаже фатално за

тяхното съдружие. По това време той вече се бил издигнал над галериите и кръжал във висшите сфери на търговете с произведения на изкуството; и тъкмо докато подготвял първата си голяма продажба, се натъкнал на орфан бележник, собственост на наскоро починал колекционер на антики.

Бележникът принадлежал на началника на генуезкото пристанище, старец с нечетлив почерк, който имал навика да записва сведения за времето и собственото си разклатено здраве, но и водел всекидневен отчет за всичко станало по кейовете през пролетта и лятото на 1497 година, включително и странните събития около пристигането на някой си Франческо Колона.

Началникът на пристанището — когото Къри наричал Генуезеца, защото никъде не се споменавало името му — събрал всички плъзнали слухове за Колона. Положил големи усилия да подслуша разговорите на Колона с местните му познати и узнал, че богатият римлянин е дошъл в Генуа, за да посрещне някакъв важен кораб, чийто товар познавал единствено той. Генуезеца започнал да носи във временното жилище на Колона сведения за всички пристигащи кораби. Веднъж го заварил да си води някакви записки, но римлянинът веднага прибрал листовете.

Ако се ограничаваше само с това, дневникът не би хвърлил почти никаква светлина над „Хипнеротомахия“. Но началникът на пристанището бил любопитен и тъй като нямал търпение да изчака кога ще пристигне корабът на Колона, решил, че единственият начин да узнае намеренията на благородника е да надникне в документите с описанието на товара. Накрая отишъл да попита брата на жена си Антонио — търговец, който понякога препродавал пиратска плячка — дали не може да наеме някой крадец да се вмъкне в жилището на Колона и да препише каквото намери там. Срещу обещанието на Генуезеца да си затвори очите пред поредната му сделка, Антонио се съгласил да помогне.

Скоро обаче Антонио открил, че дори и най-отчаяните главорези отхвърляли предложението, щом чуели името на Колона. Съгласил се само някакъв неграмотен джебчия. И все пак джебчията свършил добра работа. Изкопирал и трите документа в стаята на Колона: първият бил част от история, към която началникът на пристанището не проявил интерес и не си направил труда да я опише; вторият бил

откъс от писмо със сложен чертеж на него, напълно неразбираем за Генуезеца; и третият се оказал своеобразна карта, съставена от четирите посоки на света, всяка следвана от групичка цифри, които Генуезеца напразно се мъчил да разбере. Той вече започвал да съжاليا, че е наел крадеца. Но скоро се случило нещо, което го накарало да се бои за живота си.

Когато се прибрал вечерта, Генуезеца заварил жена си да плаче. Тя му обяснила, че брат ѝ Антонио бил отровен на вечеря в собствения си дом и едно момче за поръчки случайно открило тялото. Подобна съдба сполетяла и джебчията: докато пиел в кръчмата, неграмотният крадец бил намушкан в бедрото от минаващ непознат. Преди още кръчмарят да забележи, онзи издъхнал от загуба на кръв, а непознатият изчезнал.

Генуезеца преживял следващите няколко дни на тръни, едва изпълнявайки служебните си задължения. Повече не стъпил в дома на Колона, но в дневника си записал всяка полезна подробност от находката на крадеца и чакал нетърпеливо пристигането на кораба, като се надявал Колона да отпътува заедно с товара. Тревогата му станала тъй мъчителна, че големите търговски кораби идвали и отплавали почти без да ги забележи. Когато в пристанището най-сетне влязъл корабът на Колона, старият генуезец не повярвал на очите си.

Защо един благородник ще се тревожи за подобно мизерно корабче, записал той, какво го вълнува тази жалка орехова черупка? Какво толкова може да носи, та човек от тъй високо потекло да прояви поне капчица интерес?

А когато узнал, че корабът е дошъл през Гибралтар, натоварен със стоки от севера, Генуезеца едва не получил удар. Той изпълнил бележника си с купища мръсни ругатни, като твърдял, че Колона е полудял от сифилис и че само пълен глупак или безумец би повярвал нещо ценно да дойде от затънтена дупка като Париж.

Според Ричард Къри само на още две места се споменавало за Колона. На първото Генуезеца записал подслушан разговор между Колона и флорентинския архитект, който бил единственият редовен посетител на римлянина. В този разговор Франческо намекнал, че пише някаква книга, отразяваща неотдавнашните размирици. Все още в плен на страха, Генуезеца грижливо записал всичко.

Вторият запис, направен три дни по-късно, бил по-загадъчен, но и силно напомнял за писмото, което открийме аз и баща ми. По това време Генуезеца вече твърдо вярвал, че Колона е луд. Римлянинът не разрешил на хората си да разтоварят кораба през деня под предлог, че товарът може да се пренесе безопасно само по здрач. Както забелязал Генуезеца, много от дървените сандъци били толкова леки, че нямало да затруднят дори жена или старец. Очевидно не съдържали подправки или метал. Постепенно старецът почнал да подозира, че спътниците на Колона — архитектът и двама монаси, също от Флоренция — са организатори или съучастници на някакъв зловещ заговор. Когато един слух сякаш потвърдил опасенията му, той трескаво го записал:

„Казват, че Антонио и крадецът не са първите жертви на този човек, че по каприз на Колона са убити и още двама души. Не знам кои са и още не съм чул да споменават имената им, но не се съмнявам, че пак е свързано с онзи негов товар. Узнали са за съдържанието и той се е боял да не го издадат. Вече съм убеден: страхът движи този човек. Хората му може и да мълчат, но очите го издават.“

Според баща ми Къри не обърнал особено внимание на този текст. Много повече държал на предишния и вярвал, че в него се споменава за създаването на „Хипнеротомахия“. Ако е вярно, то текстът, открит от крадеца между вещите на Колона и за който Генуезеца не си направил труда да спомене по-подробно, може да е бил ранен вариант на ръкописа.

Но Тафт, който по онова време вече изследвал „Хипнеротомахия“ от свой собствен ъгъл, събирайки огромни каталози от текстови справки, тъй че всяка дума на Колона да бъде проследена до първоизточника си, не придавал ни най-малко значение на записките, видени от стария началник на генуезкото пристанище. Подобна смехотворна история, заявил той, никога не ще хвърли светлина върху дълбоката тайна на тази книга. И незабавно произнесъл над откритието същата сурова присъда, както и над всяка друга книга по темата: става единствено за подпалки.

Тъй се започнала онази битка, онази борба за влияние, породила взаимната омраза между баща ми и Винсънт Тафт, която щеше да продължи, докато единият от двамата напусна живота. Усещайки, че няма какво да губи, Тафт злобно осмял работата на баща ми в опит да привлече Къри на своя страна. Баща ми, чувствайки, че Къри се колебае под натиска на Тафт, отвърнал по същия начин. За един месец бил съсипан трудът от предишните десет. Общият напредък на тримата се разпаднал на отделни владения, тъй като нито Тафт, нито баща ми желали да имат нещо общо с приноса на противника.

През цялото това време Къри се вкопчвал в дневника на Генуезеца. Недоумявал как неговите приятели са позволили на дребните дразги да изместят погледа им от висшата цел. На младини той притежавал същото достойнство, което по-късно щял да открие и оцени у Пол — страст към истината и категорично отхвърляне на всичко излишно. Мисля, че от тримата Къри е бил най-силно увлечен по книгата на Колона; че той най-страстно желал да я разгадае. Може би защото все още били университетски служители, баща ми и Тафт виждали в „Хипнеротомахия“ нещо академично. Те знаели, че един учен може да посвети целия си живот на една книга и това усмирявало нетърпението им. Само търговецът на картини Ричард Къри поддържал своето бясно темпо. Навярно още тогава е предчувствал бъдещето си. Животът му сред книгите бил мимолетен.

Не едно, а две събития довели до краха. Първото станало, когато баща ми се върнал в Кълъмбъс, за да си поизбистри главата. Три дни преди да потегли обратно за Ню Йорк, той се натъкнал — в буквалния смисъл на думата — на една своя състудентка от Щатския университет на Охайо. Заедно с няколко приятелки тя обикаляла местните книжарници да събира дарения за благотворителна разпродажба и пред вратата на дядовия магазин пътищата им се кръстосали още преди да го осъзнаят. Сред взрив от книги и страници майка ми и баща ми паднали на тротоара, а съдбата използвала случая, за да ги събере веднъж завинаги.

Когато се върнал в Манхатън, баща ми бил безвъзвратно загубен, дълбоко потресен от срещата с онази дългокоса, синеока девойка, която го наричала Тигър и обичала да говори за Блейк. Още преди да я

срещне, той знаел, че му е дошло до гуша от Тафт. Знаел също така, че Ричард Къри е поел по свой собствен път, белязан от дневника на Генуезеца. Сега усетил зова на родния дом. Баща му боледувал, жената на неговия живот го привличала неудържимо и баща ми останал в Манхатън само колкото да си събере багажа и да се сбогува. Идвал краят на неговите години на Източното крайбрежие, започнали тъй многообещаващо в Принстън с Ричард Къри.

Но когато пристигнал на седмичната сбирка, готов да поднесе новината, баща ми се озовал на истинско бойно поле. Докато го нямало, Тафт и Къри жестоко спорили на първата среща, а на втората взели да си разменят юмруци. Бившият капитан на футболния отбор не можел да се мери по сила с мечока Тафт, който с един удар му разбил носа. А вечерта преди завръщането на баща ми Къри напуснал апартамента си с превързан нос и посиняло око, за да вечеря със своя позната от галерията. Когато се прибрал, архивните документи, както и всички записки по проучването на „Хипнеротомахия“ били изчезнали. Липсвало и най-скъпото му съкровище — дневникът на Генуезеца.

Къри не се съмнявал кого трябва да обвини, но Тафт категорично отрекъл. Полицаяте обяснили, че в квартала има поредица кражби и не проявили интерес към изчезването на няколко вехти книги. Но баща ми пристигнал наскоро сред скандала и незабавно застанал на страната на Къри. Двамата заявили на Тафт, че не искат да имат нищо общо с него; после баща ми обяснил, че на другата сутрин потегля за Кълъмбъс и не смята да се завръща. Двамата с Къри се сбогували пред безмълвния Тафт.

Тъй свършил периодът, през който се оформил животът на баща ми — онази единствена година, която задействала целия механизъм на бъдещата му личност. Питам се дали не е тъй с всички нас. Зрялата възраст е като ледник, нарастващ постепенно върху скалата на младостта. Когато тя дойде, отпечатъкът на детството мигновено замръзва, съхранявайки навеки образа на последното ни действие, позата, която сме заели при допира с леда на годините. Трите измерения на Патрик Съливан, когато студът го обгърнал, били съпруг, баща и учен. Те го определяха като човек до последния миг.

След кражбата на дневника Тафт изчезнал от живота на баща ми само за да изникне отново — този път в кариерата му, като конска муха, хапеща под прикритието на академизма. Къри не потърсил

връзка с баща ми цели три години — чак до сватбата му. А и писмото, което пратил тогава, било измъчено, пълно най-вече със сянката на някогашните мрачни дни. Първите няколко думи поздравявали булката и младоженеца; всичко останало било за „Хипнеротомахия“.

Минало време; световите им се раздалечавали. Тласкан от инерцията на онези ранни години, Тафт получил пост в престижния Институт за авангардни науки, където някога е работил Айнщайн, но останал да живее близо до Принстън. Баща ми сигурно е завиждал на тази чест, която освобождавала Тафт от всички задължения на университетски преподавател — ако не броим съгласието му да консултира Бил Стийн и Пол, старият мечок не понасял студентите и не приемал да води лекции. Къри заел видно място в бостънската фирма за търговия с произведения на изкуството „Скинър“ и се издигал все нагоре в професията. А в малката провинциална книжарница, където някога проходил баща ми, три малки дечица го разсейвали — поне за известно време — от незабравимите спомени за онова преживяване в Ню Йорк. Тримата мъже, разделени по волята на обстоятелствата и собствената си гордост, намерили заместители на „Хипнеротомахия“, повърхностни увлечения, с които да заменят недовършеното преследване на висшата цел. Часовникът на поколенията се превъртял със скърцане още веднъж и времето превърнало бившите приятели в съвсем чужди хора. Франческо Колона, който държал ключа за пружината на часовника, навярно си мислел, че тайната му е в безопасност.

7.

— Накъде? — питам аз, когато библиотеката изчезва в мрака зад нас.

— Към Музея на изкуствата — отговаря Пол и се прегърбва, за да не намокри вързопа.

Пътят натам минава покрай „Мъри-Додж“ — неугледна каменна сграда в северната част на студентското градче. Вътре любителската театрална група играе „Аркадия“ на Том Стопард — последната пиеса, която Чарли бе принуден да учи по английска литература, и първата, която ще гледаме заедно. Имаме билети за неделното вечерно представление. Откъм сцената кънти като в котел гласът на Томасина, тринайсетгодишната героиня на пиесата, която с нещо ми напомни за Пол, когато я четох за пръв път.

— Ако можеш да спреш всеки атом в неговата позиция и посока — казва тя — и ако умът ти може да осъзнае всички застинали действия в този момент, тогава, ако те бива, ама адски те бива по алгебра, можеш да напишеш формулата на бъдещето.

— Да — запъва се наставникът, изтощен от нейния неуморим ум. — Да, доколкото знам, ти първа се сещаш за това.

Отдалече входът на Музея на изкуствата изглежда отворен — истинско малко чудо в празнична вечер. Музейните попечители са странен народ, половината невзрачни като библиотекари, другата половина буйни като артисти или художници. Имам чувството, че повечето от тях биха предпочели по-скоро да оставят хлапета от детската градина да драскат с боички по платната на Моне, отколкото да допуснат в музея някой студент без крайна необходимост.

Сградата „Маккормик“, където се помещава факултетът по история на изкуствата, стои малко пред самия музей и стените на фойето са стъклени. Когато приближаваме, охраната ни гледа като от аквариум. Също като на една от авангардните изложби, на която бях ходил с Кати, но така и не успях да я разбера, пазачите изглеждат реални, но са напълно застинали и безмълвни. На вратата виси обява:

„Среща на принстънските музейни попечители“. С по-древни букви е добавено: „Музеят е затворен за посетители“. Колебая се, но Пол нахълтва безцеремонно.

— Ричард — провиква се той към главната зала.

Неколцина присъстващи се обръщат да го погледнат, но не забелязвам познати лица. По стените висят картини — прозорци към света на багрите сред унило бялата сграда. Върху невисоки колони в съседната зала са изложени реставрирани гръцки вази.

— Ричард — повтаря Пол по-високо.

Голата глава на Къри се извърта върху дългия му, дебел врат. Той е висок и жилест, облечен с моден раиран костюм и червена вратовръзка. Когато вижда Пол да върви към него, в тъмните му очи пламва топлина. Съпругата на Къри е починала преди повече от десет години, деца няма и сега приема Пол като свой единствен син.

— Момчета — казва сърдечно той и разперва ръце, сякаш сме още деца. Обръща се към Пол. — Не очаквах да те видя толкова скоро. Мислех си, че ще свършиш по-късно. Колко приятна изненада.

Той опипва копчетата на маншетите си, в погледа му искри удоволствие. После се пресяга да стисне ръката на Пол.

— Как я карате?

Ние се усмихваме. В гласа на Къри звучи младежка енергия, но иначе времето не му прощава. Откакто го видях — само преди шест месеца — в движенията му се е прокраднала вдървеност, а зад плътта на лицето сякаш започва да се оформя пустота. Сега Ричард Къри е собственик на голяма търговска къща за произведения на изкуството в Ню Йорк и попечител на далеч по-известни музеи от тукашния. Но според Пол след изчезването на „Хипнеротомахия“ от живота му, блестящата кариера се оказала обикновен заместител, борба да забрави някогашното увлечение. Всъщност никой не бил по-изненадан и по-малко впечатлен от неговия успех, отколкото самият Къри.

— А — казва той и се обръща, сякаш иска да ни представи на някого. — Видяхте ли картините?

Зад него виси платно, което виждам за пръв път. Озъртам се и разбирам, че останалите картини също не са ми познати.

— Не са от университетската колекция — казва Пол.

Къри се усмихва.

— Съвършено вярно. Тази вечер всеки попечител е донесъл по нещо. Обзаложихме се кой ще успее да даде най-много картини на музея за временно ползване.

Старият футболен капитан все още е съхранил следи от някогашните облози и предизвикателства.

— Кой спечели? — питам аз.

— Музеят — отвърща уклончиво той. — Ние се караме, Принстън печели.

В настаналото мълчание Къри оглежда лицата на онези, които още не са избягали от залата след нашето нахълтване.

— Канех се да ви покажа всичко това след срещата — казва той на Пол, — но не виждам защо да не го сторя сега.

Прави ни знак да го последваме и тръгва към една зала вляво. Озъртам се въпросително към Пол, но явно и той не разбира.

— Джордж Картър старши донесе тези две — казва Къри, показвайки мимоходом две малки гравюри на Дюрер в толкова стари рамки, че дървото изглежда почти овъглено. — А на „Уолгемът“ са отсреща. — Той посочва към другия край на залата. — От „Филип Мъри“ донесоха тези двама чудесни маниеристи.

Къри ни въвежда в нова зала, където изкуството на двайсети век е заменено от картини на импресионисти.

— Кланът Уилсън донесе четири: Бона, един малък Мане и две на Тулуз-Лотрек. — Остава ни време да ги разгледаме. — Семейство Маркан добави този Гоген.

Пак прекосяваме главната зала и в залата за антиките Къри казва:

— Мери Найт донесе само един, но много голям римски бюст и казва, че може да го подари на музея. Извънредно щедро.

— Ами ти? — пита Пол.

Заедно с Къри сме направили пълна обиколка на партера и отново достигаме началната точка. Той размахва ръка.

— Това е мое.

— Коя по-точно? — пита Пол.

— Всичките.

Двамата се споглеждат. В главната зала има над дузина картини.

— Елате насам — казва Къри и се обръща към стената близо до мястото, където го заварихме. — Искам да ви покажа тези.

Повежда ни покрай платната, без да обяснява.

— Какво общо имат? — пита накрая.

Аз поклащам глава, но Пол се досеща веднага.

— Темата. Всички са свързани с библейската история за Йосиф.

Къри кимва.

— „Йосиф продава жито на народа“ — започва той, сочейки първата картина. — Нарисувана от Бартоломеус Бреенберг около 1655 година. Убедих института „Барбър“ да ни послужи с нея.

Изчаква малко, после пристъпва пред втората картина.

— „Йосиф и братята му“ от Франц Маулберч, 1750 година. Погледнетеobeliska на втори план.

— Напомня ми гравюра от „Хипнеротомахия“ — казвам аз.

Къри се усмихва.

— Отначало и аз си помислих същото. За жалост по всичко личи, че няма никаква връзка.

Продължава към третото платно.

— Художникът е Понтормо — казва Пол, още преди Къри да си отвори устата.

— Да. „Йосиф в Египет“.

— Как успя?

— Лондончани не искаха да я дадат директно на Принстън. Наложих се да го уреждам чрез „Метрополитън“.

Къри се кани да добави още нещо, когато Пол забелязва последните две картини от поредицата — две големи дървени плоскости, изрисувани в ярки тонове.

— Андреа дел Сарто — казва моят приятел със задавен от възмущение глас. — Истории за Йосиф. Виждам съм ги във Флоренция.

Ричард Къри мълчи. През първата ни лятна ваканция Пол замина на негови разноски за Италия да изучава историята на „Хипнеротомахия“. Това му беше единственото пътуване в чужбина.

— Имам приятел в двореца „Пити“ — казва Къри и скръства ръце. — Той бе много добър към мен. Даде ми ги за месец.

Пол стои цяла минута вцепенен и безмълвен. Влажната му коса е полепнала по главата, но докато гледа картините, устните му бавно се разтягат в усмивка. Виждайки неговата реакция, най-сетне проумявам, че картините неслучайно са подредени по този начин. Те оформят послание с нарастваща сила, което само Пол може да разбере. Къри навярно е настоял за подреждането, а попечителите са се съгласили от

любезност към госта, донесъл повече творби от всички останали заедно. Стената пред нас е подарък от Къри за Пол, мълчалив поздрав по случай завършването на дипломната работа.

— Чел ли си поемата на Браунинг за Андреа дел Сарто? — пита Къри, опитвайки да изрази идеята в думи.

Аз съм я чел за един литературен семинар, но Пол поклаща глава.

— „Ти вършиш туй, що другите бленуват цял живот“ — рецитира Къри. — „Мечта? Бори се да я сътвориш, и страдай, и умирай.“

Пол най-сетне се обръща и слага ръка върху рамото на Къри. После отстъпва назад и изважда вързопчето изпод ризата си.

— Какво е това? — пита Къри.

— Нещо, което Бил ми донесе току-що. — Пол се запъва и аз усещам, че не е сигурен как ще реагира Къри. Той внимателно разопакова книгата. — Мисля, че трябва да го видиш.

— Моят дневник — изрича смаяно Къри. Прехвърля малката книга от ръка в ръка. — Не мога да повярвам...

— Ще го използвам — казва Пол. — За финала.

Но Къри не го чува. Гледа книгата и усмивката му изчезва.

— Откъде се появи?

— От Бил.

— Чух това. Къде го е намерил?

Пол се колебае. Гласът на Къри е изтънял.

— В една нюйоркска книжарница — намесвам се аз. — Антикварна.

— Невъзможно — прошепва Къри. — Търсих тази книга навсякъде. Обиколих всяка книжарница, всеки антикварен магазин, всяка заложна къща в Ню Йорк. Беше изчезнала. За трийсет години, Пол. Беше изчезнала.

Той прелиства страниците, следейки грижливо текста едновременно с поглед и пръсти.

— Да, гледай. Ето мястото, за което ти разказах. Тук се споменава Колона. — Прескача на нов абзац, после на още един. — И тук също. — Той рязко вдига глава. — Бил не се е натъкнал случайно на дневника тази вечер. Не и точно преди крайния срок за дипломната ти работа.

— Какво намекваш?

— Ами чертежът? — пита Къри. — Бил даде ли ти и него?

— Какъв чертеж?

— Парчето кожа. — С палци и показалци Къри оформя квадрат, приблизително трийсет на трийсет сантиметра. — Сгънато и пъхнато по средата на дневника. На него имаше чертеж.

— Не беше в книгата — казва Пол.

Къри отново я прехвърля от ръка в ръка. Погледът му е станал студен и унесен.

— Ричард, трябва да върна дневника на Бил утре — казва Пол.

— Тази нощ ще го чета. Може би ще ми помогне да се справя с последната част.

Къри се опомня.

— Не си ли довършил дипломната работа?

В гласа на Пол се прокрадва тревога.

— Последната част не е като другите.

— Но нали утре е крайният срок?

Пол мълчи. Къри плъзва ръка по кожената подвързия, после му подава дневника.

— Довършвай. И не подлагай на риск каквото си заслужил дотук. Залогът е твърде голям.

— Няма. Мисля, че почти открих каквото ми трябва. Съвсем близо съм.

— Трябва ли ти нещо, само кажи. Разрешително за разкопки. Земемери. Ако изобщо съществува, ще го намерим.

Гледам Пол и се питам за какво говори Къри.

Пол се усмихва нервно.

— Нищо повече няма да ми трябва. След като вече имам дневника, ще го открива сам.

— Само не забравяй целта. Никой не е вършил подобно нещо преди. Спомни си Браунинг. Туй, що другите бленуват цял живот.

— Сър — долита глас изотзад.

Обръщаме се и виждаме, че към нас се задава един от ръководителите на музея.

— Мистър Къри, заседанието на попечителите започва след малко. Ако обичате, елате на горния етаж.

— Ще разговаряме за това по-късно — казва Къри и постепенно се завръща в реалността. — Не знам докога ще се проточи заседанието.

Той потупва Пол по рамото, ръкува се с мен и тръгва към стълбището. Когато изчезва от поглед, ние оставаме насаме с охраната.

— Не биваше да му го показвам — промърморва Пол сякаш на себе си, докато вървим към изхода.

За момент спира да огледа поредицата картини още веднъж, да си запази спомен, към който да се завръща, когато музеят бъде затворен. Сетне се озоваваме вън, под падащия сняг.

— Защо би излъгал Бил как е намерил дневника? — питам аз.

— Не вярвам да е излъгал — казва Пол.

— Тогава какво намекваше Къри?

— Ако знаеше повече, щеше да ни каже.

— Може би не е искал да сподели в мое присъствие?

Пол не обръща внимание на думите ми. Винаги се стреми да поддържа илюзията, че в очите на Къри сме равни.

— Какво имаше предвид, когато каза, че ще ти помогне с разрешителни за разкопки? — настоявам аз.

Пол нервно се озърта през рамо към някакъв студент, който върви подир нас.

— Не тук, Том.

Знам, че е излишно да настоявам. След дълго мълчание питам:

— А можеш ли да ми кажеш защо всички картини бяха свързани с Йосиф?

Лицето на Пол просветлява.

— Битие трийсет и седем. — Той млъква за миг, за да си припомни. — А Яков обичаше Йосифа повече от всичките си синове, защото му се беше родил на старини; и му направи шарена дреха.^[1]

Трябват ми две-три секунди, за да разбера. Подарък от цветове. Обичта на застаряващия баща към неговия любим син.

— Той се гордее с теб — казвам аз.

Пол кимва.

— Но не съм свършил. Работата не е приключила.

— Въпросът не е там — казвам аз.

Пол се усмихва уморено.

— Естествено, че е там.

Вървим обратно към общежитието и аз забелязвам нещо неприятно в небето — мрачно е, но не съвсем черно. Целият небосвод е покрит с тежки, слабо фосфоресциращи сиви облаци от хоризонт до хоризонт. Не се вижда нито една звезда.

Когато стигаме до задния вход, осъзнавам, че няма как да влезем. Пол енергично размахва ръце към един третокурсник на горния етаж, който ни поглежда странно, преди да ни услужи с електронния си пропуск. Картата плъзва с писукане през процепа на ключалката, после вратата изщраква като заредена пушка и се отваря. Вратата към пералнята в мазето е отворена. Две момичета само по шорти и тениски сгъват изсъхнали дрехи на масата. Да минеш през това помещение посред зима е като да попаднеш в пустинен мираж — въздухът трепти, телата изглеждат фантастични. Когато навън вали сняг, гледката на голи рамене и бедра стопля кръвта по-хубаво от глътка уиски. Общежитието на първокурсниците е далече, но имам чувството, че без да искаме сме попаднали в чакалнята за Голата олимпиада.

Изкачвам се на първия етаж и тръгвам към северното крило, където в края на коридора е нашата стая. Пол мълчаливо се тътри след мен. Колкото повече приближаваме, толкова по-сериозно се замислям за двете писма върху масичката. Дори и откритието на Бил не може да ме разсее. От седмици насам заспивам с мисълта какво може да направи човек с четирийсет и три хиляди долара годишно. Фицджералд има един разказ за диамант колкото хотел „Риц“ и точно преди да заспя, когато пропорциите губят реалност, аз си представям как купувам пръстен с този диамант за жената отвъд съня. Друг път си представям, че купувам вълшебни предмети, каквито децата понякога измислят в игрите: кола, която никога не катастрофира, или крак, който винаги оздравява. Ако почна много да се увличам, Чарли ме връща от облаците. Съветва ме да си купя или обувки с много дебели подметки, или къща с нисък таван.

— Какво правят? — пита Пол и сочи напред.

Чарли и Джил стоят един до друг в края на коридора. Надничат през отворената врата на нашата стая, където някой крачи насам-натам. Вглеждам се по-внимателно и разбирам — дошла е полиция. Някой сигурно ни е видял да се измъкваме от тунела.

— Какво става? — пита Пол, ускорявайки крачка.

Изтичам да го догоня.

Полицаят оглежда нещо на пода. Чувам как Чарли и Джил спорят, но не различавам думите. Тъкмо подготвям оправдания за провинението ни, когато Джил се озърта към нас и казва високо:

— Спокойно. Нищо не е откраднато.

— Какво?

Той посочва навътре. Сега виждам, че в стаята цари хаос. Възглавниците от дивана се валят на пода, книгите са изхвърлени от лавиците. В стаята, където спим двамата с Пол, чекмеджетата на шкафовете стърчат навън.

— О, боже... — прошепва Пол, като се промъква между Чарли и мен.

— Някой е влязъл с взлом — обяснява Джил.

— Някой просто е влязъл — поправа го Чарли. — Не беше заключено.

Обръщам се към Джил, който излезе последен. От месец насам Пол ни моли да заключваме, докато си свърши дипломната работа. Само Джил вечно забравя.

— Вижте — защитава се той и сочи прозореца в другия край на стаята. — Оттам са влезли. Не през вратата.

Под северния прозорец на общата стая се е стекла локва вода. Самият прозорец зее широко и по перваза се трупа сняг, навян от вятъра. Мрежата против комари е срязана с три мощни удара.

Двамата с Пол влизаме в спалнята си. Погледът му пробягва по чекмеджетата, вдига се към лавицата, изработена от Чарли, където държи библиотечните книги. Книгите са изчезнали. Той продължава да върти глава насам-натам. Задъхва се. За миг сякаш пак сме в тунелите. Нищо не е познато, освен гласовете.

— Няма значение, Чарли. Не са влезли оттук.

— За теб няма значение, защото не са ти взели нищо.

Полицаят продължава да крачи из общата стая.

— Някой трябва да е знаел... — мърмори тихичко Пол.

— Виж там — казвам аз и посочвам смъкнатия дюшек на едното легло.

Пол се обръща. Книгите му са налице. Грабва ги с треперещи ръце и почва да проверява заглавията.

Аз преглеждам собствените си вещи и откривам почти всичко на място. Дори прахта си стои. Някой е ровил из документите ми, но само една снимка на титулната страница на „Хипнеротомахия“ — подарък от баща ми — е смъкната от стената и извадена от рамката. Едното ъгълче е подгънато, но иначе няма вреди. Взимам я. Като се оглеждам, забелязвам, че е разместена и една от книгите ми — коректурен екземпляр от „Писмото Беладона“, отпечатан преди баща ми да реши, че „Документът Беладона“ звучи по-добре.

Джил излиза в хола и подвиква към нас:

— Не са взели нищо мое, нито пък на Чарли. При вас как е, момчета?

В гласа му звучи нотка на вина и надежда, че въпреки ужасяващото безредие нищо не е откраднато.

— Моите вещи са си на място — съобщавам му аз.

— Нищо не са открили — казва ми Пол.

Преди да го попитам какво има предвид, откъм коридора ни прекъсва женски глас:

— Мога ли да ви задам няколко въпроса?

Полицайката с мургава кожа и къдрава коса бавно ни оглежда от глава до пети, докато се измъкваме от ъглите на спалнята. Облеклото ни привлича вниманието ѝ — Пол е с долнището от анцуга на Кати, а аз с нейната блузка от екипа за синхронно плуване. Отгоре на всичко сме мокри от снега.

Според табелката върху джобчето на униформата, жената се казва лейтенант Уилямс. Тя изважда бележник.

— Вие сте...

— Том Съливан — представям се аз. — Той е Пол Харис.

— Откраднато ли е нещо?

Пол продължава да шари с очи из стаята, без да обръща внимание на посетителката.

— Не знаем — казвам аз.

Тя вдига очи.

— Проверихте ли?

— Засега не сме забелязали нещо да липсва.

— Кой напусна последен стаята тази вечер?

— Защо?

Уилямс тихичко кашля.

— Защото знаем кой не е заключил вратата, но не и кой е оставил прозореца отворен.

Тя леко натъртва на думите вратата и прозореца, за да ни напомни, че сами сме си докарали тая беля.

Едва сега Пол забелязва прозореца. Лицето му пребледнява.

— Сигурно съм аз. В спалнята беше страшно горещо, а Том не искаше да отваряме прозореца. Дойдох тук да поработя и сигурно съм забравил да го затворя.

— Слушайте — казва Джил на полицайката, като вижда, че тя няма намерение да ни остави на мира, — не може ли да приключваме? Мисля, че вече няма нищо за гледане.

Без да чака отговор, той затръшва прозореца, отвежда Пол на дивана и сяда до него.

Жената драсва няколко последни думи в бележника си.

— Прозорецът отворен, вратата отключена. Нищо не е изчезнало. Нещо друго?

Всички мълчим.

Уилямс поклаща глава.

— Обирите се разкриват трудно — казва тя, сякаш сме я натоварили с огромни надежди. — Ще докладваме в градската полиция. Друг път заключвайте, преди да излезете. Ще си спестите неприятностите. Ако научим нещо, ще ви уведомим.

Тя тръгва към изхода, скърцайки с подметки на всяка крачка. Зад нея вратата се затваря сама.

Отивам да огледам прозореца. Водата от разтопения сняг на пода е съвсем бистра.

— Няма да си помръднат пръста — казва Чарли и поклаща глава.

— Все едно — отвърща Джил. — Нали нищо не е откраднато.

Пол мълчи, но очите му все тъй шарят из стаята.

Отварям прозореца и вятърът отново нахлува в стаята. Джил раздражено извърща глава към мен, но аз се вирам в мрежата против комари. Срязана е от три страни покрай рамката и се вее по вятъра. Отново поглеждам пода. Калта е само от моите стъпки.

— Том — подвиква Джил, — затвори тоя проклет прозорец.

Сега и Пол се обръща да ме погледне.

Мрежата виси навън, сякаш някой е избягал през прозореца. Но има нещо нередно. Полицайката просто не му е обърнала внимание.

— Елате да видите — казвам аз и плъзвам пръсти по стърчащите от рамката синтетични влакна. Също като срязаната мрежа, те сочат навън. Ако някой бе удрял с ножа от външната страна, щяха да са обърнати към нас.

Чарли вече оглежда цялата стая.

— Няма и кал — посочва той локвата на пода.

Двамата с Джил се споглеждат и Джил приема това като обвинение. Щом мрежата е срязана отвътре, значи пак опираме до отключената врата.

— Няма никаква логика — казва Джил. — Ако бяха влезли през вратата, нямаше да излязат през прозореца.

— При всяко положение няма логика — отвърщам аз. — Както и да са влезли, нормалното е да си тръгнат през вратата.

— Трябва да кажем на охраната — разгорещява се Чарли. — Не мога да повярвам, че онази полицайка дори не огледа рамката.

Пол мълчи и нервно опива дневника.

Обръщам се към него.

— Все още ли смяташ да ходиш на лекцията на Тафт?

— Да, мисля. До началото остава почти час.

Чарли реди книги по най-горните лавици, до които може да стигне само той.

— Попътно ще отскоча да съобщя на полицаите какво са пропуснали — казва той.

— Сигурно е било глупава лудория — промърморва неуверено Джил. — Голите олимпийци са решили да се позабавляват.

След още няколко минути подреждане решаваме едновременно, че не бива да прекаляваме. Джил обува вълнени панталони и пъхва взетата назаем риза в найлонов плик от ателието за химическо чистене.

— Можем и да хапнем набързо по нещо в „Бръшляна“.

Пол кимва, прелиствайки съчинението на Бродел „Средиземноморският свят през епохата на Филип II“, сякаш очаква някой да е откраднал страници.

— Трябва да си проверя нещата в клуба.

Джил ни оглежда.

— Май е по-добре да се преоблечете, момчета.

Пол е твърде угрижен, за да го чуе, но аз схващам намека, тъй че се връщам в спалнята. „Бръшляна“ не е място, където бих искал да ме

зърнат в подобен вид. Само Пол, невидима сянка дори и за членовете на своя клуб, живее по други правила.

Докато проверявам чекмеджетата, изведнъж осъзнавам, че почти всичките ми дрехи са мръсни. В дъното на шкафа откривам смачкан на топка бежов панталон и една сгъната риза, недокосвана тъй отдавна, че гънките са като направени с ютия. Търся зимното си яке, после се сещам, че то още виси върху раницата на Чарли долу в тунелите. Примириявам се с палтото, което получих от майка си за Коледа, и минавам в общата стая, където Пол седи до прозореца, зяпа книжните лавици и усилено разсъждава над нещо.

— Ще вземеш ли дневника със себе си? — питам аз.

Той потупва парцаленото вързопче в скута си и кимва.

Оглеждам наоколо.

— Къде е Чарли?

— Вече тръгна — отговаря Джил, докато ни извежда в коридора.
— Да поговори с полицията.

Той взима ключовете на сааба си и ги прибира във вътрешния джоб. Преди да затвори вратата зад нас, проверява джобовете си.

— Ключове за стаята... ключове за колата... лична карта...

Толкова се старая, че чак ме хваща страх. Не е в негов стил да се грижи за дреболии. Хвърлям поглед към общата стая и пак виждам двете писма върху масата. После Джил затваря вратата все тъй старателно и натиска бравата да види дали няма да поддаде. Тръгваме към колата му и мълчанието натежава. Докато той включва двигателя, в далечината минават полицаи — сенки сред сенките. Гледаме ги една-две секунди, после Джил рязко натиска скоростния лост и колата плъзва напред из мрака.

[1] Бит. 37:3. — Б.пр. ↑

8.

След будката на пазача край северния вход на градчето завиваме надясно по Насау стрийт — главната улица на Принстън. В този късен час тя е безжизнена, движат се само камион със сол и два снегорина, изкарани по спешност от гаражите. Тук-там в нощта сияят витрини и снегът се трупа пред тях. Книжарницата „Галбот и Микобър“ вече е затворена, но в кафене „Пекод“, където има и ксерокс, гъмжи от дипломанти, бързащи трескаво да довършат работите си, преди да е ударил сетният час.

— Радваш ли се, че свърши? — подхвърля Джил към Пол, който пак е потънал в мисли.

— Дипломната работа ли?

Джил мълчаливо го гледа в огледалото.

— Още не е довършена — казва Пол.

— Я стига. Готова е. Какво ти остава?

Дъхът на Пол замъглява задното стъкло.

— Доста — казва той.

На кръстовището завиваме по Уошингтън Роуд и продължаваме към Проспект авеню, където са клубовете. Джил благоразумно се въздържа от въпроси. Усещам как мислите му взимат друга насока. В събота вечер е годишният бал на „Бръшляна“ и като председател на клуба той трябва да наглежда подготовката. След като изостана с тази задача заради дипломната си работа, напоследък той редовно отскача до „Бръшляна“ да види дали всичко върви както трябва. Според Кати, когато утре вечер я придружа дотам, нямало да позная вътрешността на клуба.

Паркираме на мястото, което сякаш е резервирано за Джил. Когато той вади ключа от таблото, в колата настава хладна, кънтяща тишина. Петък е затишие преди бурята през почивните дни, шанс да изтрезнееш между традиционните вечерни купони в четвъртък и събота. Снеговалежът приглушава из въздуха дори тихите гласове на студентите, завръщащи се към студентското градче след вечеря.

Според администраторите клубовете в Принстън са „първокласен вариант за вечеря“. Истината е, че всъщност нямаме друг вариант. В ранните дни на колежа, когато киселите ханджии и честите пожари в трапезариите принуждавали студентите сами да осигуряват прехраната си, малки групички взели да се събират на трапеза под един покрив. В духа на тогавашната епоха въпросните покриви и стените под тях били твърде солидни; някои представлявали същински замъци. До ден-днешен клубовете си остават своеобразна принстънска институция — места, напомнящи общежития, където студентите се хранят и веселят, но не нощуват. Почти сто и петдесет години след появата на институцията общественият живот в Принстън се обяснява съвсем простичко. Той е изцяло в ръцете на клубовете.

В този нощен час „Бръшляна“ изглежда зловещо. Обгърнати в мрак, островърхите кулички и масивните каменни зидове не създават впечатление за гостоприемство. Съседният клуб „Къщурката“ е далеч по-привлекателен с белосаните си ъгли и заоблените сводове на прозорците. Тези два клуба близнаци, по-стари от другите десет на Проспект авеню, са най-аристократичните в Принстън. Съперничеството им за най-добрите представители на всеки курс датира още от 1886 година.

Джил поглежда часовника си.

— Вече не сервират. Ще донеса нещо за хапване.

Той отваря вратата и ни повежда нагоре по централното стълбище.

Отдавна не съм идвал и както винаги леко се сепвам пред тъмната дъбова ламперия и суровите физиономии на портретите по стените. Отляво е столовата с дълги дървени маси и старинни английски столове; отдясно е билиардната, където в момента Паркър Хасет играе сам. Паркър е селският идиот на „Бръшляна“ — слабоумник от богато семейство, проявяващ все пак достатъчно здрав разум, за да осъзнава за колко глупав го смятат, но в същото време достатъчно тъп, за да прехвърля вината върху всички останали. Стиска билиардната щека с две ръце като комедиен актьор, танцуващ с метла. Озърта се към нас, но аз се правя, че не го забелязвам. Продължаваме нагоре към Служебната стая.

Джил почуква два пъти на вратата и влиза, без да чака отговор. След него и ние се намъкваме в топлатата, грейналата стая, където

заместникът на Джил, достолепният Брукс Франклин, седи зад дълга махагонова маса, започваща почти от самата врата. Върху масата има старинна лампа и телефон. От двете страни са подредени по три стола.

— Радвам се, че идвате точно сега — казва Брукс на всички ни, любезно пренебрегвайки факта, че Пол е с женски дрехи. — Паркър ми разказа какъв костюм си подготвя за утре вечер и май ще ми трябва подкрепа.

Не познавам Брукс много добре, но откакто през втората година посещавахме заедно лекции по икономика, той ме смята за стар приятел. Досещам се, че плановете на Паркър трябва да имат нещо общо със съботната танцова вечер, която по традиция се провежда като тематичен бал с маски. И темата непременно е свързана с Принстън.

— Направо ще се гътнеш, Джил — заявява Паркър, който изниква неканен на прага. Сега в едната ръка държи цигара, в другата чаша вино. — Ти поне имаш чувство за хумор.

Говори директно на Джил, сякаш ние с Пол сме невидими. Отсреща Брукс мрачно клати глава.

— Реших да дойда маскиран като Джон Кенеди — продължава Паркър. — И спътничката ми няма да е Джаки, а Мерилин Монро.

Паркър навярно забелязва объркването по физиономията ми, защото гаси цигарата в пепелника на масата.

— Да, Том — казва той. — Кенеди е завършил Харвард. Но първата година изкарал тук.

Издънка на богата калифорнийска винарска династия, изпращала поколения наред по един младеж в Принстън и „Бръшляна“, Паркър е успял да постигне и двете цели само благодарение на онова, което Джил снизходително нарича семейна инерция на рода Хасет.

Преди да отговоря, Джил се привежда напред.

— Слушай, Паркър, нямам време за това. Щом искаш да дойдеш маскиран като Кенеди, твоя си работа. Само се постарай да проявиш добър вкус.

Паркър, който сякаш е очаквал по-възторжена реакция, хвърля кисел поглед на всички ни и се изнизва заедно с чашата вино.

— Брукс — казва Джил, — би ли отишъл да попиташ Албърт дали е останало нещо за вечеря? Не сме яли и много бързаме.

Брукс се съгласява. Той е идеалният заместник-председател — услужлив, неуморен, лоялен. Дори когато молбите на Джил почнат да

звучат като заповеди, той не изглежда раздразнен. Тази вечер за пръв път го виждам поуморен и се питам дали преди малко не си е довършил дипломната работа.

Джил надига глава.

— Всъщност ще донеса тук вечеря за двама, а аз ще хапна в столовата. Така ще можем да си поговорим какви вина да поръчаме за утре вечер.

Брукс се обръща към мен и Пол.

— Радвам се, че наминахте, момчета — казва той. — Извинявайте за Паркър. Не знам какво го прихваща понякога.

— Понякога ли? — промърморвам тихичко аз.

Брукс сигурно ме е чул, защото се усмихва, преди да излезе.

— Храната ще е готова след няколко минути — казва Джил. — Ако ви трябва нещо, аз съм долу. — Той се вглежда в Пол. — Щом привършите, можем да отидем на лекцията.

След като той излиза, за няколко секунди не мога да се отърся от чувството, че двамата с Пол вършим някаква измама. Седим до старинна махагонова маса в каменна сграда от деветнайсети век и чакаме да ни донесат вечеря. Ако получавах по десет цента за всеки път, когато са ми сервирали, откакто постъпих в Принстън, май и досега щях да си остана с празни джобове. Клуб „Манастира“, където членуваме с Чарли, е малка, простичка каменна сграда с грубоват и уютен чар. Когато подът е излъскан и тревата отвън окосена, изглежда съвсем прилично място за бiliarд или две-три халби бира. Но по размери и сериозност бледнее пред „Бръшляна“. Готвачът държи най-вече на количеството, а не на качеството, и за разлика от нашите приятели в „Бръшляна“, ядем където ни падне, вместо да сядаме около масата по реда на пристигане. Половината столове са пластмасови, а приборите за хранене — евтиния. Понякога, след твърде пищни веселби и обилни почерпки, в петък вечер заварваме върху чиниите само по някой сандвич. С две думи — клуб като повечето на тази улица. „Бръшляна“ открай време си е изключение.

— Ела долу с мен — казва внезапно Пол.

Нямам представа какво си е наумил, но тръгвам след него. Слизаме покрай витража на южната стълбищна площадка, после се спускаме в мазето на клуба. Пол ме води по коридора към Председателската стая. Единствено Джил би трябвало да има достъп

до нея, но когато Пол се оплака, че става все по-трудно да се уедини в библиотеката, докато довършва дипломната си работа, Джил му обеща дубликат от ключа с надеждата да го примами отново в клуба. По онова време Пол мислеше само за работа и не му беше до никакви клубове. Но Председателската стая — голяма, тиха и достъпна по тайни пътища през тунелите — представляваше дар божи, на който не можеше да откаже. Другите протестираха, че Джил превръща в хан най-престижната стая на клуба. Възраженията обаче скоро заглъхнаха, тъй като Пол почти винаги идваше незабелязано по тунелите. Явно засегнатите не се чувстваха чак толкова уязвени, щом не го виждаха да влиза и да излиза.

Когато стигаме пред вратата, Пол отключва. Вмъквам се подир него и гледката ме изненадва. От седмици не съм идвал тук. Първото, което си спомням, е студът. В мазето на клуба температурата спада застрашително близо до точката на замръзване. Престижна или не, в момента стаята изглежда тъй, сякаш я е връхлетял литературен ураган. По всяка що-годе равна повърхност се трупат книги като купища руини. Клубните лавици с мухлясали томове на европейски и американски класици сега чезнат напълно зад донесеното от Пол — справочници, исторически хроники, морски карти и разпръснати чертежи.

Той затваря вратата зад нас. До бюрото има красива камина и около нея камарите са тъй огромни, че някои книги рискуват да паднат в огнището. И все пак Пол изглежда доволен от вида на стаята: заварва всичко точно както го е оставил. Той пристъпва напред, вдига от пода „Поезията на Микеланджело“, изтръсква няколко люспи боя от корицата и внимателно слага книгата върху бюрото. Намира кибрит върху лавицата над камината, драсва клечка, посяга в камината и след миг малки сини пламъчета лумват по старите вестници, затрупани с дърва.

— Много нещо си свършил — казвам аз, гледайки един от по-подробните чертежи, разпънат на бюрото.

Той се навъсва.

— Нищо и половина. Направих десетина и вероятно всички са сбъркани. Заемам се с тях, когато другата работа ми дойде до гуша.

Чертежът, който гледам, изобразява сграда, изобретена от Пол. Зданието е сглобено от руини на сгради, споменати в

„Хипнеротомахия“: разбитите арки са възстановени; изкъртените основи отново са здрави; строшените някога колони и капители вече са ремонтирани. Под чертежа има още цял куп подобни, всеки сглобен по същия начин от късчета на авторовото въображение... и всеки различен. Пол е сътворил тук пейзаж, сред който да живее — своя собствена Италия. Върху стените са закрепени със скоч други скици, частично закрити от залепени по тях бележки. На всяка линияте са строго архитектурни, отбелязани в непознати за мен мерни единици. Пропорциите са тъй идеални, надписите тъй грижливи, сякаш ги е създал компютър. Но Пол твърди, че не се доверява на електрониката. Всъщност няма пари да си купи компютър и любезно отклони предложението на Къри да му помогне със средства. Всичко тук е рисувано на ръка.

— Какво би трябвало да изобразяват? — питам аз.

— Сградата, която проектира Франческо.

Почти бях забравил навика му да говори за Колона в сегашно време и винаги да го нарича на малко име.

— Каква сграда?

— Криптата на Франческо. В първата половина на „Хипнеротомахия“ пише, че я проектира. Помниш ли?

— Естествено. Смяташ ли, че прилича на тези тук? — питам аз, сочейки чертежите.

— Не знам. Но ще разбера.

— Как? — Внезапно си спомням какво каза Къри в музея. — Затова ли ти трябват земемери? Искаш да разкопаеш сградата?

— Може би.

— Значи си разбрал защо я е построил Колона?

Това бе решаващият въпрос, до който стигнахме, малко преди да приключи съвместната ни работа. Текстът на „Хипнеротомахия“ намекуваше тайнствено за някаква крипта, която строял Колона, но ние с Пол така и не стигнахме до едно общо мнение за нейната същност. Пол си я представяше като ренесансов саркофаг за семейството на Колона, може би предназначен да си съперничи с папските гробници, проектирани от Микеланджело по същото време. Полагайки по-големи усилия да свържа криптата с „Документът Беладона“, аз пък си я представях като място за вечен отдых на жертвите на Колона — теория, която обясняваше по-добре защо „Хипнеротомахия“ пази в пълна

тайна предназначението на сградата. Фактът, че Колона никъде не описва напълно вида и местонахождението на зданието, представляваше най-големият пропуск в работата на Пол, когато аз се оттеглих.

Преди той да ми отговори, на вратата се почуква.

— Преместили сте се — казва Джил, влизайки заедно с клубния иконом.

Той застива на място, оглеждайки свърталището на Пол както мъж наднича в женска баня — сконфузено, но с неудържим интерес. Икономът намира място между книгите и слага на масата два комплекта за хранене с бели ленени салфетки. Двамата с Джил носят порцеланови чинии с емблемата на клуба, кана вода и панерче хляб.

— Топъл селски хляб — казва икономът, оставяйки панерчето.

— Пържолите с чер пипер — добавя Джил, следвайки примера му.
— Нещо друго?

Поклащаме глави. Джил хвърля последен поглед из стаята и се връща горе.

Икономът налива вода в две чаши.

— Ще желаете ли още нещо за пиене?

Отказваме и той също изчезва.

Пол бързо се заема с вечерята. Като го гледам как се храни, аз си спомням за първата ни среща, за имитацията на Оливър Туист и свитите като паничка шепи. Понякога се питам дали първият му детски спомен не е за глад. В енорийското училище, където израснал, той дялял масата с още шест деца, а храната се разпределяла по принципа „който превари, той натовари“. Не знам дали се е отървал от наследството на онези дни. Една вечер през първи курс, когато редовно се хранехме в студентската столова, Чарли се пошегува, че Пол яде толкова бързо, сякаш храненето скоро ще излезе от мода. По-късно същата вечер Пол ни обясни причината и повече никой не си позволи да се шегува.

Сега той протяга ръка за парче хляб, изцяло в плен на радостта да се храни. Апетитните аромати се борят с миризмата на вежди мухлясали книги и дим от камината. При други обстоятелства трапезата би ми харесала. Но сега се чувствам смутен, разтревожен от старите спомени. Сякаш доловил мислите ми, Пол изведнъж отдръпва ръка и се сконфузва.

Побутвам панерчето към него.

— Яж — казвам аз и неохотно се захващам с пържолата.

Зад нас огънят пращи. На стената в ъгъла тъмнее неголям квадратен отвор — входът към тунелите на парното, любимият маршрут на Пол.

— Не мога да повярвам, че още лазиш през тази дупка.

Той оставя вилицата.

— По-добре оттам, отколкото да се разправам с ония горе.

— Тук е като в тъмница.

— Не помня да те е смущавало друг път.

Усещам как се разгарят старите спорове. Пол бързо избърсва устата си със салфетка.

— Зарежи — казва той и слага дневника на масата между нас. — Сега е важно това. — Потупва корицата с два пръста, после побутва книжката към мен. — Имаме шанс да довършим каквото започнахме. Ричард смята, че това може да се окаже ключът.

Аз разтривам с пръст едно петно върху масата.

— Може би трябва да го покажеш на Тафт.

Пол зяпва насреща ми.

— Винсънт смята, че всичко, каквото съм открил заедно с теб, е безполезно. Натиска ме да докладвам два пъти седмично докъде съм стигнал само за да докажа, че не съм вдигнал ръце. Омръзна ми да пътувам до Института всеки път, когато се нуждая от помощта му, а той да повтаря, че работата ми е чиста компилация.

— Компилация?

— И заплашва да каже във факултета, че нарочно протакам.

— След всичко, което открихме?

— Няма значение — казва Пол. — Не ми пука какво смята Винсънт. — Той отново потупва с пръсти по дневника. — Искам да свърша.

— Крайният срок е утре.

— За три месеца заедно постигнахме повече, отколкото бях направил сам за три години. Ще ни стресне ли още една нощ? — След кратко мълчание той добавя съвсем тихичко: — Освен това крайният срок няма значение.

Тия думи ме изненадват, но все още не съм превъзмогнал болката от жестоката оценка на Тафт. Пол навярно е знаел какво ще изпитам.

Задоволството от дипломната ми работа бледнее пред гордостта, която изпитвам от изследванията на „Хипнеротомахия“.

— Тафт се е побъркал — казвам аз. — Никой друг не е открил толкова много в онази книга. Защо не подаде молба за друг научен ръководител?

Без да усеща, Пол почва да рони хляба и да го прави на топчета.

— И аз си задавах същия въпрос — казва той, без да ме поглежда. — Знаеш ли колко пъти ми се е хвалил как бил съсипал научната кариера на „някой тъпак“ с рецензии или отрицателни препоръки? Нито веднъж не спомена за баща ти, но има мнозина други. Помниш ли професор Макинтайър от катедрата по класическа литература? Помниш ли книгата му за „Ода на гръцката урна“ от Кийтс?

Кимвам. Преди време Тафт написа статия за западащото според него качество на изследователската дейност във водещите университети, използвайки като основен пример книгата на Макинтайър. Само в три абзаца бяха посочени повече фактически грешки, неверни тълкувания и заблуди, отколкото в рецензиите на две дузини критици за същата книга. Критиката на Тафт изглеждаше насочена срещу рецензентите, но в крайна сметка Макинтайър стана за посмешище и още на следващия академичен съвет го изключиха от преподавателското тяло. По-късно Тафт призна, че си връщал на бащата на Макинтайър, историк на ренесансовата епоха, който някога бил дал противоречив отзив за една от неговите книги.

— Веднъж Винсънт ми разказа една история — продължава Пол съвсем тихо. — За хлапе, с което израснал, на име Родж Ланг. Момчетата в училище му викали Еп. Един ден, както Еп се прибирал от училище, подир него тръгнало бездомно куче. Еп побягнал, но кучето го последвало. Хвърлил му закуската си, но то не го изоставило. Накрая се опитал да изплаши животното с пръчка, а то все вървяло след него. Като изминал няколко километра, Еп взел да се чуди какво става. Минал през гъст къпинак. Кучето не изостанало. Замерил го с камък, то не отстъпило. Накрая Еп ритнал кучето. То не избягало. Еп го ритал отново и отново. Кучето не помръдвало. Еп продължил да го рита, докато издъхнало. Тогава взел умрялото куче, отнесъл го при любимото си дърво и там го погребал.

Толкова съм смаян, че едва успявам да избъбря:

— И каква е поуката от това, по дяволите?

— Според Винсънт чак тогава Еп разбрал, че е срещнал вярно куче.

За дълго настава тишина.

— Това ли му е представата за шега?

Пол поклаща глава.

— Винсънт ми разказа много истории за Еп. Всичките са такива.

— Господи. Защо?

— Мисля, че трябва да представляват нещо като притчи.

— Измислени от него ли?

— Не знам. — Пол се колебае. — Но RODGE EPP LANG е и анаграма. Като разместиш буквите, получава се немската дума DOPPELGANGER. В превод — двойник.

Чувствам, че ми призлява.

— Мислиш ли, че Тафт е вършил тези неща?

— С кучето ли? Кой знае. Възможно е. Но смисълът беше, че между него и мен има същата връзка. Аз съм кучето.

— Тогава защо още работиш с него, по дяволите?

Пол пак започва да троши хляба.

— Взех решение. Оставането при Винсънт бе единственият начин да довърша работата си. Казвам ти, Том, убеден съм, че е нещо далеч по-голямо дори от онова, което си мислехме. Криптата на Франческо е хей толкова близко. От години насам никой не е правил подобно откритие. А след баща ти никой не е работил над „Хипнеротомахия“ по-усърдно от Винсънт. Нуждаех се от него. — Пол захвърля кората в чинията си. — И той го знаеше.

Джил изниква на прага.

— Приключих горе — казва той, сякаш сме чакали само него. — Можем да тръгваме.

Пол изглежда доволен да сложи край на разговора. Поведението на Тафт е упрек най-вече към самия него. Ставам и почвам да събирам чиниите.

Джил махва с ръка.

— Не се притеснявай. Ще пратят някого.

Пол избърсва ръцете си с резки движения. Парченца хляб са полепнали по дланите му и той ги остъргва като мъртва кожа. После тръгваме подир Джил към изхода.

Снегът вали още по-силно. Бялата пелена е толкова гъста, сякаш гледам света през повреден телевизор. Докато Джил кара на запад към аудиторията, аз поглеждам Пол в огледалото и се питам колко дълго е пазил в тайна всичко това. Минаваме през ивици мрак и светлина от уличните лампи, и за кратки интервали преставам да го виждам. Лицето му тъне в сянка.

Всъщност Пол винаги е имал тайни от нас. С години криеше истината за детството си, подробностите от кошмарния живот в енорийското училище. Сега крие истината за отношенията си с Тафт. Колкото и да сме близки, в момента между нас зее пропаст. Имам чувството, че макар да споделяме толкова много общи черти, с пълна сила важи поговорката „Без добра ограда няма добри съседи“. Леонардо е писал, че художникът трябва да започва всяка своя картина с черно платно, защото всичко в природата е тъмно, докато не го огрее светлина. Повечето художници правят точно обратното — започват от бялото и поставят сенките най-накрая. Но Пол, който познава Леонардо тъй добре, сякаш старецът е спал на съгваемото легло в нашата стая, разбира колко е мъдро да започнеш от сенките. Хората могат да знаят за теб единствено онова, което сам им разкриеш.

Навярно не бих схванал много добре тази идея, ако не беше една интересна история, станала в студентското градче няколко години преди нашето идване, която привлече вниманието и на двама ни. Някой си Джеймс Хоуг, двайсет и девет годишен крадец на велосипеди, успял да постъпи в Принстън, като се представял за съвсем друг човек — осемнайсетгодишен ратай от затънтено ранчо в Юта. Хоуг казвал, че е изучавал Платон под открито небе и след упорити тренировки можел да пробяга километър и половина за по-малко от четири минути. Когато треньорът на отбора по лека атлетика го пратил със самолет да огледа студентското градче, той заявил, че спи под покрив за пръв път от десетина години насам. Членовете на приемната комисия били тъй очаровани, че незабавно подписали документите. Когато подал молба за едногодишно прекъсване, разрешили му без колебание. В молбата Хоуг пишел, че се грижи за болната си майка в Швейцария; всъщност излежавал присъда.

Най-интригуващо в цялата измама беше това, че макар половината от приказките му да били опашати лъжи, останалото се оказало горе-долу вярно. Хоуг наистина бил добър бегач и през двете си години в Принстън станал звезда на отбора по лека атлетика. Станал звезда и в училището — нагърбвал се с купища допълнителни предмети и изкарвал само шестици. Дори бил тъй чаровен, че през третия семестър му предложили членство в „Бръшляна“. За жалост славната кариера приключила най-печално. По чиста случайност на едно състезание попаднал зрител, който го познавал от предишния му живот. Когато истината се разчула, академичните власти провели разследване и го арестували както си правел опити в лабораторията. Предявили обвинение в измама и Хоуг се признал за виновен. След броени месеци отново попаднал в затвора и постепенно потънал в сянка.

За мен историята на Хоуг бе сензационна на онова лято; можех да я сравня само с откритието си, че предишната пролет е имало специален брой на „Плейбой“ за момичетата от елитните колежи. За Пол обаче тя представляваше много повече. Като човек, който винаги е държал да покрива със слой измислица своя живот, да се преструва, че е ял, когато умира от глад, или че няма компютър, защото не му е потребен. Пол можеше да се постави на мястото на нещастника, попаднал под жестоките удари на грозната истина. Едно от малкото предимства на идващите от небитието като Хоуг и Пол, е, че разполагат с пълната свобода да си изобретят нова личност. Всъщност колкото по-добре опознавах Пол, толкова по-ясно разбирах, че това съвсем не е свобода, а своеобразно задължение.

И все пак, виждайки какво се е случило с Хоуг, Пол трябваше да осъзнае пределно ясно, че да си измислиш нова личност е едно, а да заблуждаваш хората — съвсем друго. Още от първия си ден в Принстън той крачеше много внимателно по тънката граница между двете, предпочитайки да пази тайни, отколкото да изрича лъжи. Когато си мисля за това, отново ме обзема една стара тревога. Баща ми, който разбираше как го е съблазнила „Хипнеротомахия“, веднъж сравни книгата с любовна връзка. Кара те да лъжеш дори самия себе си, казваше той. Дипломната работа на Пол може да се окаже точно такава лъжа — след четири години общуване с Тафт той танцува и танцува

заради книгата, напуска леглото си и не намира сън заради нея, а тя не се отплаща с почти нищо за всичките му страдания.

Отново се озъртам към огледалото и го виждам да гледа снега. Очите му са безжизнени, лицето бледо. В далечината пред нас мига жълт светофар. Баща ми ме е научил на още нещо, без да каже и дума: никога не се посвещавай на каквото и да било тъй всеотдайно, че неуспехът да те лиши навеки от щастие. Също като Джак от приказката, Пол би продал последната си крава за шепа вълшебни бобени зърна. Само че вече почва да се пита дали магическото стъбло ще поникне.

9.

Мисля, че го чух от майка си: добрият приятел ще те закрие с гърди веднага, щом го помолиш... но истинският приятел не чака покана. В човешкия живот са толкова редки миговете, когато намиращ истински приятел, че да срещнеш трима наведнъж изглежда почти неестествено.

Четиримата се срещнахме в една хладна есенна вечер на първата година. Ние с Пол вече почти навсякъде ходехме заедно, а Чарли — който се представи през първия учебен ден, като нахълта при Пол и му предложи помощ за разопаковане на багажа — живееше в единична стая в края на коридора. Смятайки, че няма по-страшно нещо от самотата, Чарли вечно търсеше нови приятели.

Пол от самото начало прие с предубеждение този див, внушителен образ, който час по час хлопаше на вратата му с нови идеи за приключения. Атлетичното телосложение на Чарли определено му вдъхваше страх, сякаш като малък е бил тормозен от побойник с подобна фигура. Лично аз се изненадвах, че на Чарли не му е писнало от послушковци като нас. През по-голямата част от онзи първи семестър очаквах да ни зарече и да си намери по-подходяща компания. Лепнах му етикета на хлапак от богатото малцинство — от онези с майка неврохирург и баща изпълнителен директор, дето изкарват частна гимназия под любящия взор на цялото учителско тяло и идват в Принстън без други планове, освен да се повеселят и да завършат със среден успех.

Сега ми звучи смешно. Оказа се, че Чарли е израснал във Филадельфия и в свободното си време като санитар доброволец фучал с линейката из най-престъпните квартали на града. Учил в обществена гимназия, баща му бил търговски представител на химически завод, а майка му учителка по физика. Когато подал документи за колеж, родителите му дали да се разбере, че реши ли да учи извън щата, ще трябва сам да си поеме разноските. И Чарли пристигнал в Принстън, натоварен с повече банкови заеми и частни дългове, отколкото ние

щяхме да натрупаме чак до дипломирането си. Вярно, Пол идваше от по-ниско, но пък получи стипендия, защото веднага се виждаше колко е изпаднал.

Може би точно затова, ако не броим безсънния месец на Пол преди предаването на дипломните работи, Чарли спеше най-малко от всички ни. Той очакваше велика отплата и за да оправдае саможертвата си, правеше нови и нови жертви. Не е лесно да се утвърдиш като личност в колеж, където едва всеки петнайсети студент е черен и само половината са мъже. Но в това отношение Чарли не признаваше шаблони. Той си беше личност от световен мащаб и притежаваше неудържима целенасоченост, затова от самото начало чувствах, че не той живее в нашия свят, а ние в неговия.

Разбира се, не знаехме нито едно от тия неща през онази късна октомврийска вечер, само шест седмици след като го срещнахме за пръв път, когато той цъфна на прага на Пол с най-безумния си план до момента. Още от времето на Гражданската война принстънските студенти имат обичая да крадат езика на камбаната от Насау Хол — най-високата сграда в студентското градче. Първоначално идеята била, че ако камбаната не удари началото на академичната година, то и самата академична година няма как да започне. Не знам дали някой наистина е вярвал в това; знам обаче, че кражбата на езика се превърнала в традиция и студентите опитвали за тази цел какво ли не — от разбиване на ключалки до катерене по отвесни стени. След повече от сто години ръководството вече било толкова отегчено от лудорията и толкова се тревожело от заплахата за сблъсъци със закона, че накрая обявило: езикът е свален веднъж завинаги. Само че Чарли разполагаше с други сведения. Мамят ни, заяви той; езикът си е на място. И през онази вечер възнамеряваше с наша помощ да го открадне.

Едва ли има смисъл да обяснявам, че да се вмъкна в историческа сграда с подправени ключове и после да бягам от охраната с болния си крак — само заради някакво си безполезно парче желязо и петнайсет минути слава в колежа — не ми се видя твърде умна идея. Но колкото по-дълго ни агитираше Чарли, толкова по-ясно схвацах неговата гледна точка: ако старите кучета си имат курсови и дипломни работи, а второкурсниците си избират отговорници и клубове, то за нас, новациите, не остава нищо друго, освен да проявяваме дързост с риска

да си понесем последствията. Деканите никога няма да са по-снизходителни от сега, твърдеше той. А когато Чарли настоя, че за задачата са необходими поне трима души, решихме, че единственият достоен начин да разрешим дилемата е чрез гласуване. По типично демократичен начин надделяхме с един глас над Пол и тъй като не обичаше да е в опозиция, той отстъпи. Приехме да бъдем охрана на Чарли и след като обсъдихме плана на кампанията, събрахме кой каквито черни дрехи имаше и в полунощ поехме към Насау Хол.

Вече споменах, че новият Том — онзи, който оцеля след ужасната катастрофа и се пребори да доживее нов ден — беше по-храбър и по-склонен да рискува от предишния. Но нека бъдем наясно. Стар или нов, никога не съм бил Батман или поне Джеймс Бонд. Цял час след като стигнахме до Насау Хол, аз стоях на пост, обливах се в пот, трепвах от всяка сянка и подскачах от всеки звук. Наближаваше един след полунощ. Клубовете вече спускаха кепенците и започваше поредното велико преселение на студенти и полицаи обратно към градчето. Чарли бе обещал да напусне Насау Хол много по-рано, но още нямаше и помен от него.

Обърнах се и прошепнах към Пол:

— Защо се бави толкова?

Никакъв отговор.

Пристъпих към мрака и повторих въпроса, като се взирах в сенките с присвити очи.

— Какви ги върши там горе?

Но когато надникнах зад ъгъла, Пол бе изчезнал. Вратата на сградата зееше широко разтворена.

Изтичах натам. Надникнах и смътно различих Пол и Чарли, увлечени в спор.

— Не е горе — казваше Чарли.

— По-бързо! — изсъсках аз. — Идват.

Изведнъж от мрака зад мен долетя глас:

— Университетска полиция! Не мърдай!

Обърнах се с ужас. Гласът на Чарли секна. Не знам дали чух правилно, но ми се стори, че Пол изпсува.

— Ръцете на кръста — отекна отново гласът.

Умът ми се замъгли. Представих си разследване; академично предупреждение; изключване.

— Ръцете на кръста — повтори гласът по-високо.

Подчиних се.

За момент настана тишина. Напрягах се да различа полицая в мрака, но не виждах нищо. Сетне чух смях.

— А сега се размърдай, драги. Танцувай.

От мрака изникна студент. Той пак се разсмя и тръгна към мен с пиянска танцова стъпка. На ръст беше малко по-нисък от Чарли и малко по-висок от мен, с дълга черна коса, която провисваше пред лицето му. Под елегантното черно сако носеше колосана бяла риза, разкопчана почти до кръста.

Тръгнах навън, Чарли и Пол уморено се затътриха подир мен с празни ръце.

Младежът с усмивка се приближи към тях.

— Значи е вярно? — попита той.

— Кое? — изръмжа Чарли и му хвърли кръвнишки поглед.

Младежът посочи нагоре към камбанарията.

— Езикът. Наистина ли са го махнали?

Чарли мълчеше, но Пол, все още обзет от духа на авантюрист, кимна.

Новият ни приятел се позамисли.

— Но се качихте горе, нали?

Започнах да усещам накъде бие.

— Е, не може да си тръгнете просто така — заяви той.

В очите му играеха дяволити искрици. Личеше, че Чарли го харесва все повече с всяка секунда. Не след дълго аз отново се озовах на стария пост да охранявам източната врата, а тримата изчезнаха в сградата.

Когато се върнаха след петнайсет минути, бяха без панталони.

— Какво правите? — възкликнах аз.

Хванати за ръце, те се приближиха към мен и изпълниха малък танц по долни гащи. Вдигнах очи към купола. Шест крачола се развяваха на ветропоказателя.

Взех да мънкам, че трябва да се прибираме, но те се спогледаха и отвърнаха на предложението с неприлични звуци. Непознатият настоя да отпразнуваме събитието в някой клуб. Време е за два-три тоста в „Бръшляна“, заяви той, тъй като знаеше, че по това време на

денонощието панталоните не са задължителни на Проспект авеню. Чарли го подкрепи с радост.

Докато вървахме на изток към „Бръшляна“, нашият нов познат ни разправяше за собствените си лудории в гимназията: как за празника на свети Валентин сипал червена боя в басейна; как пуснал хлебарки в класната стая, когато имали урок за Кафка; как скандализираше целокупния театрален кръжок, като надул над покрива на театъра гигантски пенис точно преди премиерата на „Тит Андроник“. Впечатляващо, не ще и дума. Той също се оказа новак като нас. Випусник на елитната гимназия „Екзитър“ с гръмкото име Престън Гилмор Ранкин.

— Но можете — добави той, помня го и до ден-днешен — да ми викате Джил.

Естествено, Джил бе напълно различен от нас тримата. Като си спомням сега, мисля, че когато дойде в Принстън, онази престижна гимназия напълно го беше лишила от представа за ролята на богатството и границите, които то издига между хората. Държеше единствено на характера и може би затова още през първия семестър изпита неудържимо влечение към Чарли, а чрез него и към нас с Пол. Чарът му винаги заглаждаше разногласията, а аз неволно изпитвах чувството, че да бъдеш с Джил означава да си в центъра на събитията.

На трапезата и на купони той винаги ни запазваше места и макар Пол и Чарли да решиха почти веднага, че представата им за светски живот не съвпада напълно с неговата, аз открих, че компанията на Джил ми е най-приятна, когато седим около пълна маса или край бара в „Бръшляна“, било то с приятели или сами. Ако Пол се чувстваше най-добре в аудиторията или нейде насаме с книга, а Чарли приемаше линейката като роден дом, то Джил плуваше в свои води когато можеше да подхване хубав разговор, забравяйки всичко друго. Най-хубавите ми спомени от вечерите в Принстън са свързани с него.

През късната пролет на втори курс дойде време да си избираме клубове... и клубовете да избират нас. По това време повечето клубове използваха при подбора нещо като лотария — кандидатите вписваха имената си в открит списък и случайността определяше новите членове. Но на няколко места се запазваше старата система, наричана „юруш“. При нея тълпи от кандидати се втурват към най-престижните клубове, които избират новите си членове не напосоки, а според

достойнствата им. А определенията за „достойнства“ далеч не са същите, които можеш да откриеш например в тълковния речник. Аз и Чарли участвахме в лотарията на клуб „Манастира“, където се събираха повечето ни общи приятели. Джил, разбира се, предпочете юруша. А Пол, под влиянието на Ричард Къри — самият той бивш член на „Бръшляна“ — прати цялата си предпазливост по дяволите и последва примера на Джил.

Джил по рождение си беше създаден за „Бръшляна“. Отговаряше на всички възможни критерии за приемане — от това да е син на бивш клубен член до присъствие в подходящите студентски среди. Беше хубав и симпатичен, без да си дава труд — облечен винаги модно, никога крещящо; дързък, но джентълмен до мозъка на костите; начетен, без да е книжен плъх. А не вредеше и фактът, че баща му беше богат брокер, който отпускаше на сина си издръжка в скандални размери. Никой не се изненада нито когато го приеха в „Бръшляна“, нито когато следващата година бе избран за председател на клуба.

Струва ми се, че приемането на Пол в „Бръшляна“ стана по съвсем друга логика. Силно допринесе това, че Джил, а в по-малка степен и Ричард Къри, стояха зад гърба му и агитираха за него в среди, където Пол никога не би припарил. Но не дължеше успеха си само на тези връзки. По онова време Пол вече беше признат за едно от академичните светила на нашия курс. За разлика от книжните плъхове, които не подаваха нос извън „Файърстоун“, в него пламтеше неугасимо любопитство, което го правеше извънредно приятен познат и събеседник. Студентите от горните курсове в „Бръшляна“ сякаш намираха нещо чаровно в един второкурсник, който нямаше и грам опит в сложната система на подбор, но беше на „ти“ с древните автори, като че са му първи приятели. Пол дори не се изненада, когато го приеха. Когато през онази пролетна нощ се върна облян в ритуално шампанско, имах чувството, че си е намерил нов дом.

Откровено казано, за известно време двамата с Чарли се бояхме да не би магнетизмът на клуба да ни отнеме приятелите. Отгоре на всичко точно тогава Ричард Къри стана мощна движеща сила в живота на Пол. Двамата се бяха запознали в началото на първата ни година, когато склоних да вечерям с Къри при едно от редките си пътувания до Ню Йорк. Интересът, който Къри проявяваше към мен след смъртта на баща ми, винаги ми се е струвал странен, егоистичен — така и не

можех да реша кой от двамата ни е заместител, дали бащата без син или синът без баща — затова помолих и Пол да дойде на вечерята, като се надявах да го използвам за буфер. Успехът надхвърли очакванията ми. Връзката възникна светкавично. Къри отдавна хранеше огромни надежди за моя личен потенциал и твърдеше, че баща ми изпитвал същите чувства, но сега откри идеална мишена за тези надежди в лицето на Пол. Интересът на моя приятел към „Хипнеротомахия“ възкреси у Къри спомени за славните дни на работа по книгата заедно с баща ми и Винсът Тафт; само един семестър по-късно той предложи на Пол да го изпрати на лятно изследователско пътуване до Италия. По това време прекомерното му увлечение да подкрепя Пол вече почваше да ме тревожи.

Но ако ние с Чарли се бояхме да не загубим приятелите си, скоро всички поводи за тревога изчезнаха. В края на първата година Джил предложи четиримата да се заселим заедно — решение, което означаваше, че се отказва от Председателската стая в „Бръшляна“, за да стане наш съквартирант в общежитието. Пол незабавно прие. И тъй, след мизерен късмет в жребия при разпределянето на стаите, ние попаднахме в северното крило на сградата. Чарли твърдеше, че една квартира на четвърти етаж ще ни поддържа в по-добра физическа форма, но здравият смисъл и удобствата надделяха, и апартаментът на партера, обзаведен добре благодарение на Джил, стана наш дом за заключителната година в Принстън.

Сега, докато навлизаме в двора между университетската катедрала и залата за лекции, виждаме странна гледка. Над дузина леки, открити шатри са разпънати сред снега и под всяка от тях има дълга маса, отрупана с храна. Мигновено осъзнавам какво означава това, но все още не мога да повярвам на очите си. Организаторите на лекцията са решили да изнесат коктейла навън.

Също като селски празник в мига преди ураган, масите са напълно пусти. От калната земя под шатрите стърчат туфи трева. Снегът навява отстрани, а белите покривки трептят тревожно под напора на бурния вятър, удържани на място от големи термокани с горещ шоколад и кафе, и подноси със сладки и петифури, обвити в найлонови пашкули. Всичко това предлага една твърде необичайна

гледка сред безмълвния двор — сякаш природно бедствие е замразило навеки живота в този нов Помпей.

— Сигурно се шегуват — казва Джил, докато паркираме. Слизаме от колата и той тръгва към залата, спирайки за момент да разтръска коловете на една от шатрите. Цялата структура се разклаща. — Чакайте само Чарли да види това.

Като по команда Чарли изниква на прага на залата. Странно, но явно има намерение да си тръгва.

— Хей, Чък — подвиквам аз, докато се приближаваме, и размахвам ръка към двора. — Как ти се струва това?

Но Чарли си има съвсем други грижи.

— Как очакваш да влезе в аудиторията? — сопва се той на Джил. — Твоите идиоти са сложили на входа някаква мацка, дето не ме пуска.

Джил задържа вратата, за да влезем всички. По думата „идиоти“ разбира, че Чарли има предвид „Бръшляна“. Като представителки на най-голямата християнска група в градчето, три момичета от клуба координират великденските церемонии.

— Не се впрягай — казва Джил. — Просто си мислят, че тия от „Къщурката“ може да сторят някоя пакост. Искат да спипат в зародиш всеки опит за провокация.

Чарли многозначително се хваща за чатала.

— Аз пък едва не им рекох да спипат това в зародиш.

— Прекрасно — казвам аз и се отправям към топлината на залата. Обувките ми вече са подгизнали. — Можем ли да влезем?

На стълбищната площадка една второкурсничка с платиненоруса коса и скиорски тен седи зад дълга маса и още отдалече почва да клати глава. Когато Джил идва откъм стълбището обаче, всичко се променя.

Второкурсничката поглежда сконфузено Чарли.

— Не знаех, че сте с Джил... — започва тя.

Отвътре долита гласът на професор Хендерсън от катедрата по сравнителна литература, която представя Тафт на публиката.

— Забрави — казва Чарли, продължавайки покрай масата към входа на залата. Ние го следваме.

Аудиторията е препълнена. Покрай стените и зад последните редове са се струпали правостоящи. Виждам на последния ред Кати заедно с още две второкурснички от „Бръшляна“, но преди да привлека

вниманието ѝ, Джил ме побутва напред, търсейки място, където да застанем. Слага пръст на устните си и посочва сцената. Тафт върви към катедрата.

Лекцията на Разпети петък в Принстън е традиция с много дълбоки корени — първата от трите великденски церемонии, придобили основно значение в живота на мнозина студенти, били те християни или не. Според легендата церемониите били въведени през пролетта на 1758 година от Джонатан Едуардс, пламенен свещеник от Нова Англия, който заемал синекурната длъжност на втори заместник-ректор. Вечерта на Разпети петък Едуардс отвел студентите на среднощна проповед, последвана от религиозна вечеря в събота и празнична литургия в полунощ срещу Великден. По незнаен начин тези ритуали са се съхранили до ден-днешен, закриляни от онзи имунитет спрямо времето и капризите на съдбата, който университетът като древен катранен кладенец придава на всяко нещо, имало неблагоприятното да навлезе и да издъхне в него.

Сред тия неща се оказал и самият Джонатан Едуардс. Скоро след идването си в Принстън той бил ваксиниран срещу едра шарка и тъй като ваксината се оказала твърде мощна, издъхнал след три месеца. Независимо от факта, че болният старец едва ли е имал сили да измисли церемониите, които му приписват, университетските власти ги преповтарят година подир година в така наречения — меко казано — съвременен контекст.

Подозирам, че Джонатан Едуардс не си е падал нито по меките приказки, нито по съвременния контекст. Като се има предвид най-знаменитата му метафора за човешкия живот като паяче, увиснало над адската бездна и удържано само от гневната Божия десница, старецът сигурно се обръща в гроба си всяка пролет. Проповедта за Разпети петък вече е най-обикновена лекция на преподавател от хуманитарния факултет; в нея рядко се споменава за Бога и още по-рядко за ада. Някогашната религиозна вечеря, която трябва да е била оскъдна и протестантска по дух, днес се заменя с банкет в най-хубавата студентска столова. А среднощната литургия, която някога без съмнение е разтърсвала стените, днес представлява някаква анонимна прослава на вярата, където дори и атеистите се чувстват на място.

Може би по тази причина на великденските церемонии се стичат по свои съображения студенти от най-различен произход и всички си тръгват доволни — получили са очакваното и убежденията им са били уважени.

Тафт застава на катедрата, дебел и чорлав както винаги. Като го гледам, неволно се сецам за Прокруст — митологичния разбойник, който разтягал жертвите си до размера на леглото, ако били твърде ниски, или ги режел до нужния размер, ако се окажели твърде високи. Всеки път щом го видя, мисля си колко е уродлив, с прекалено голяма глава и прекалено заоблен търбух, как затлъстялата плът по ръцете му провисва, сякаш готова да се отлепи от костите. И все пак той успява да се наложи на сцената почти като оперен тенор. Със смачканата си бяла риза и сакото от туид изглежда още по-едър, създавайки впечатление, че умът напират да пръсне по шевовете дори това грамадно тяло. Професор Хендерсън пристъпва напред да оправи микрофона на ревера му и Тафт застива неподвижно като крокодил, изчакващ малка птичка да почисти зъбите му. Той е великанът от облаците над бобеното стъбло на Пол. Припомням си историята за Еп Ланг и кучето, и усещам как ми призлява отново.

Докато намерим педя свободно място в дъното на аудиторията, Тафт е започнал и още от самото начало речта му няма нищо общо с обичайните лигави приказки за Разпети петък. Подготвил е диапозитиви и върху големия бял екран се сменят изображения, всяко едно по-страшно от предишното. Измъчване на светци. Избиване на светци. Тафт казва, че вярата се дава по-лесно от живота, но по-трудно се отнема. Донесъл е примери в полза на тезата си.

— Свети Денис — казва той и гласът му пулсира във високоговорителите над нас — бил обезглавен. Според легендата тялото му станало и отнесло отсечената глава.

Над катедрата изниква изображение на мъж с превързани очи, отпуснал глава върху дръвника. Палачът размахва огромен топор.

— Свети Куентин — продължава Тафт, сменяйки диапозитива. — Картината е нарисувана от Якоб Йорденс през 1650 година. Свети Куентин бил разпънат на колело, после бичуван. Помолил се на Господ за сила и оцелял, но по-късно го съдили за магьосничество. Подложили го на изтезания и побоища, пронизали плътта му с

железни шишове от раменете до бедрата. Забивали гвоздеи в пръстите, черепа и тялото му. Накрая го обезглавили.

Чарли, който не вижда смисъл в тия приказки или просто не е впечатлен след всичките ужаси на работата си като санитар, обръща глава към мен.

— Какво искаше Стийн? — прошепва той.

Върху екрана се появява мрачното изображение на мъж само по набедрена превръзка, принуден да легне на метална плоскост. Под него разпалват огън.

— Свети Лаврентий — продължава Тафт. Явно знае подробностите наизуст. — Загинал мъченически през 258 година, изпечен жив на скара.

— Намерил е книга, необходима на Пол, за да приключи дипломната си работа — казвам аз.

Чарли посочва вързопата в ръцете на Пол.

— Сигурно е нещо важно.

Очаквам някаква по-остра забележка, напомняща как Стийн ни провали играта, но Чарли говори с уважение. Двамата с Джил редовно бъркат заглавието на „Хипнеротомахия“, но Чарли поне разбира колко непосилен труд е положил Пол и какво означава за него тази дипломна работа.

Тафт отново натиска бутона под катедрата и на екрана изниква още по-странно изображение. На дървена маса лежи гол мъж с дупка отстрани на корема. От дупката излиза нишка, която двама палачи навиват на чекрък.

— Свети Еразъм — казва Тафт, — наричан още свети Елм. Бил измъчван от император Диоклециан. Оцелял след жесток побой с камшици и тояги. Оваляли го в катран и го запалили, но останал жив. Хвърлили го в тъмница, но избягал. Заловен, той бил заставен да седне на нажежен железен стол. Накрая го убили, като разпорили корема му и навили вътрешностите на чекрък.

Джил се обръща към мен.

— Определено е по-различно от друг път.

Някой се обръща да му изшътка, но като вижда Чарли, решава да се въздържа.

— Казах на полицаите за мрежата, ама не поискаха и да чуят — прошепва Чарли на Джил, все още търсейки да си побъбри.

Джил отново обръща очи към сцената. Не му се говори на тая тема.

— Свети Петър — продължава Тафт, — нарисуван от Микеланджело около 1550 година. Загинал мъченически по времето на Нерон, разпънат на кръст с главата надолу по негова собствена молба. Смятал, че не е достоен да бъде разпънат по същия начин като Христос.

На сцената професор Хендерсън изглежда смутена и нервно опипва ръкава си. Лишена от свързваща нишка между диапозитивите, лекцията на Тафт започва да напомня самоцелно садистично представление. Обичайната гълчава на гласове е стихнала и в залата цари плахо мълчание.

Джил подръпва ръкава на Пол.

— Хей, Тафт винаги ли ги говори такива?

Пол кимва.

— Малко му хлопа дъската, нали? — прошепва Чарли.

Двамата твърде дълго са били настрани от академичния живот на Пол и едва сега установяват това.

Пол кимва отново, но не казва нищо.

— И тъй — продължава Тафт, — стигаме до Ренесанса. Епохата на човек, приел езика на насилието, с който се опитах да ви запозная. Тази вечер искам да споделя с вас не историята, която е сътворил чрез смъртта си, а тайнствената история, създадена от него приживе. Имам предвид аристократа от Рим на име Франческо Колона. Той е написал една от най-редките книги, печатани някога — „Хипнеротомахия Полифили“.

Пол е приковал поглед в Тафт, зениците му са разширени.

— От Рим? — прошепвам аз.

Пол ме поглежда, също тъй поразен. Преди да отговори обаче, на входа зад нас настава суматоха. Избухва остър, нетърпелив спор между момичето на вратата и някакъв едър мъж, когото не виждам ясно. Гласовете им политат към залата.

За своя голяма изненада веднага разпознавам мъжа, когато излиза на светло.

10.

Въпреки гръмогласните протести на блондинката до вратата, Ричард Къри нахълтва в аудиторията. От последните редове се извърщат десетки глави. Къри оглежда публиката, после се обръща към сцената.

— Тази книга — продължава да дудне Тафт, без да обръща внимание на суматохата — е може би най-голямата неразгадана тайна на западното книгопечатане.

От всички страни върху натрапника се сипят смутени погледи. Къри е разрошен, с изкривена вратовръзка и сако в ръката. В очите му блестят безумни искри. Пол започва да си пробива път към него през тълпата от студенти.

— Била е отпечатана в най-знаменитото издателство на ренесансова Италия, но дори за самоличността на автора все още се водят разгорещени спорове.

— Какво прави той тип? — прошепва Чарли.

Джил тръсва глава.

— Не е ли Ричард Къри?

Пол вече е в последната редица и се мъчи да привлече вниманието на Къри.

— Според мнозина това е не само най-неразбраната книга на света, но също тъй — ако изключим може би Гутенберговата Библия — и най-ценната.

Пол застава до Къри. Плахо слага длан върху гърба му и шепне нещо, но старецът поклаща глава.

— Дошъл съм тук — изрича Къри тъй високо, че дори хората от първия ред се обръщат — да ви кажа нещо от свое име.

Тафт е спрял да говори. Всички в залата гледат втренчено пришълеца. Той вдига ръка и плъзва длан по черепа си. Поглежда свирепо Тафт, след това продължава:

— Езикът на насилието? — казва той с непознат, писклив глас. — Чух тази лекция преди трийсет години, Винсът, когато си

мислеше, че аз съм твоята публика. — Къри разперва ръце и се обръща към цялата аудитория. — Разказа ли ви за свети Лаврентий? За свети Куентин? За свети Елм и чекръка? Няма ли да се промениш, Винсънт?

Над публиката се надига тих ропот — хората осъзнават презрителната реч на Къри. От един ъгъл долита смях.

Къри посочва сцената.

— Там, приятели мои, стои един измамник. Един глупак и мошеник. — Той се вторачва в Тафт. — Дори и шарлатанин може понякога да измами човека повторно, Винсънт. Но ти? Ти подлъгваш невинни души. — Къри вдига ръка и отпраща към сцената въздушна целувка. — *Bravissimo, il Fraudulento!*^[1] — Размахва ръце, насърчавайки публиката да стане на крака. — Ръкопляскайте, приятели. Хип-хип-ура за свети Винсънт, покровител на крадците.

Тафт зловещо се начумерва срещу натрапника.

— Защо си дошъл, Ричард?

— Познават ли се? — шепне Чарли.

Пол се мъчи да разсее Къри, да го накара да спре, но той продължава:

— А ти защо си дошъл, стари приятелю? Театър ли е това, или наука? Какво ще откраднеш този път, след като дневникът вече не е в ръцете ти?

При тези думи Тафт се привежда напред и гласът му разтърсва залата.

— Престани. Какво правиш?

Но гласът на Къри витае над публиката като дух, призован с магия.

— Къде скри парчето кожа от дневника, Винсънт? Кажи ми и ще си тръгна. После можеш да продължиш този фарс.

По лицето на Къри плъзват зловещи сенки. Професор Хендерсън най-сетне скача на крака и надава вик:

— Някой да повика охраната!

Един полицай вече е само на крачка от Къри, но Тафт размахва ръка. Самообладанието му се е възвърнало.

— Не — изръмжава великанът. — Пуснете го. Той ще си тръгне сам. Нали, Ричард? Преди да им се наложи да те арестуват.

Къри не трепва.

— Виж докъде стигнахме, Винсънт. Двайсет и пет години водим все същата стара война. Кажете ми къде е чертежът и повече няма да ме видиш. Това е единственото, което още ни свързва. Останалото... — Къри размахва ръка към всичко и всички в залата. — ... е безсмислица.

— Махай се, Ричард — казва Тафт.

— Ние с теб се опитахме и не успяхме — продължава Къри. — Нали знаеш какво казват италианците? Няма по-страшен крадец от лошата книга. Нека да постъпим по мъжки и да се отдръпнем. Къде е чертежът?

Всички наоколо почват да си шушукат. Полицаят се вмъква между Къри и Пол... но за моя изненада Къри внезапно навежда глава и тръгва покрай последния ред. Възбудата чезне от лицето му.

— Стар глупак — казва той, без да поглежда сцената. — Играй си театро.

Студентите до стената почтително се отдръпват от пътя му. Пол стои като вкаменен и гледа как неговият приятел се отдалечава.

— Махай се, Ричард — заповядва от катедрата Тафт. — И повече не се връщай.

Всички следим бавното движение на Къри към изхода. Второкурсничката на вратата го гледа с изплашени, широко разтворени очи. След миг той прекосява прага, навлиза във фоайето и изчезва от поглед.

Щом изчезва, из залата се надига глъчка.

— Какво беше това, по дяволите? — питам аз, гледайки изхода.

Джил пристъпва към Пол.

— Добре ли си?

Пол едва смогва да избъбри:

— Не разбирам...

Джил слага ръка на рамото му.

— Какво му каза?

— Нищо — отвърща Пол. — Трябва да го догоня. — Ръцете му треперят, но продължават да стискат дневника. — Трябва да поговоря с него.

Чарли се опитва да възрази, но Пол е твърде разстроен, за да го слуша. Преди да сторим каквото и да било, той се обръща и тръгва към

вратата.

— Отивам с него — казвам аз на Чарли.

Той кимва. Гласът на Тафт отново тътне из аудиторията и когато мимоходом се озъртам към сцената, великанът сякаш гледа право към мен. Кати също ме гледа и маха с ръка. Беззвучно мърда устни, явно пита нещо за Пол, но не мога да разбера какво точно. Закопчавам палтото и напускам аудиторията.

На двора шатрите се спотайват и танцуват на костеливите си крака като скелети в мрака. Вятърът е отслабнал, но снегът продължава да вали още по-силно. Иззад ъгъла долита гласът на Пол:

— Добре ли си?

Завивам зад ъгъла. Ричард Къри стои само на няколко крачки от мен и вятърът развява палтото му.

— Какво става? — пита Пол.

— Връщай се вътре — казва Къри.

Пристъпвам напред да чуя по-добре, но снегът издайнически хрущи под краката ми. Къри се озърта и разговорът секва. Очаквам да зърна в очите му, че ме е разпознал, но напразно. Къри потупва Пол по рамото и бавно се отдалечава.

— Ричард! — извиква Пол. — Не може ли да поговорим някъде?

Но старецът пъхва ръце в джобовете на палтото и ускорява крачка. Не отговаря.

Нужни са ми няколко секунди, за да се опомня и да пристъпя до Пол. Заедно гледаме как Къри изчезва в сянката на катедралата.

— Трябва да разбера откъде Бил е взел дневника — казва Пол.

— Веднага ли?

Той кимва.

— Къде е Бил?

— В Института. В кабинета на Тафт.

Поглеждам към другия край на двора. Пол има само един стар датсун, който купи с издръжката от Къри. А до Института е далече.

— Ами ти защо напусна лекцията? — пита той.

— Реших, че може да ти потрябва помощ.

Долната ми устна трепери. По косата на Пол се трупа сняг.

— Ще се справя — казва той.

Само че е без палто.

— Стига де. Отиваме заедно.

Той свежда очи към обувките си.

— Трябва да поговоря с него на четири очи.

— Сигурен ли си?

Той кимва.

— Вземи поне това — казвам аз и разкопчавам палтото.

Той се усмихва.

— Благодаря.

— Обади ни се, ако ти трябва нещо.

Пол облича палтото и пъхва дневника под мишница. След секунда тръгва през снега.

— Сигурен ли си, че не искаш помощ? — извиквам аз, докато още ме чува.

Той се обръща, но само кимва.

— Успех — казвам аз, без да знам дали на него или на себе си.

Докато студът нахлува под яката на ризата ми, осъзнавам, че нищо повече не мога да сторя. Когато Пол изчезва в далечината, тръгвам обратно към залата.

По пътя към аудиторията минавам безмълвно край блондинката и заварвам Чарли и Джил на същото място в дъното. Те почти не ме забелязват; Тафт е привлякъл цялото им внимание. Гласът му звучи хипнотично.

— Наред ли е всичко? — прошепва Джил.

Кимвам. Не ми се навлиза в подробности.

— Някои съвременни тълкуватели — говори Тафт — се задоволяват да приемат, че книгата съответства в редица отношения на един стар ренесансов жанр, пасторалния роман. Но ако „Хипнеротомахия“ е най-обикновена любовна история, то защо само трийсет страници са посветени на романтичната връзка между Полифил и Полия? Защо другите триста и четирийсет страници оформят лабиринт от странични сюжети, странни срещи с митологически образи, разсъждения на езотерични теми? Ако само една от десет думи е свързана със самата любовна история, тогава как ще обясним останалите деветдесет процента от книгата?

Чарли пак се обръща към мен.

— Ти знаеш ли всичко това?

— Да — кимвам аз. Десетки пъти съм чувал тия неща у дома, на масата за вечеря.

— С две думи — продължава от сцената Тафт, — това не е просто любовна история. Борбата на Полифил за обич в съня — както се превежда латинското заглавие — е нещо далеч по-сложно от обикновен разказ за среща между момче и момиче. Петстотин години учените подлагат книгата на най-мощните системи за тълкуване в своята епоха и нито един не е открил изход от лабиринта.

Колко трудна е „Хипнеротомахия“? Нека видим как са се справили преводачите. Първият френски преводач концентрирал само в десетина думи встъпителното изречение, състоящо се първоначално от над седемдесет. Робърт Далингтън, съвременник на Шекспир, който се опитал да направи по-точен превод, накрая вдигнал ръце. Отчаял се още преди средата. След него никой не е правил опит за превод на английски. Почти веднага след издаването на книгата западните интелектуалци я обявили за въплъщение на неразбираемостта. Рабле ѝ се подигравал. Кастилионе предупреждавал ренесансовите младежи да не говорят като Полифил, когато ухахват жени.

И тъй, защо е толкова трудна за разбиране тази книга? Защото е писана не само на латински и италиански, но и на гръцки, еврейски, арабски, халдейски и древноегипетски. Авторът е използвал по няколко езика наведнъж, заменяйки понякога думи от единия с думи от другия. Когато и тия езици не му достигали, той измислял свои собствени думи.

Отгоре на всичко и самата книга е обгърната с тайни. Да започнем с това, че до неотдавна не се знаеше кой я е написал. Тайната на авторската личност е прикрита тъй старателно, че дори самият издател, великият Алдус, не знаел кой е написал най-знаменитото му издание. Един от редакторите на „Хипнеротомахия“ е написал увод, в който моли музите да разкрият името на автора. Музите отказват. Те обясняват, че „по-добре е да бъдем предпазливи и да пазим божествените неща, за да не бъдат разкъсани от отмъстителната завист“.

Моят въпрос към вас е следният: защо му е на автора да полага такива усилия, ако наистина не е писал нещо повече от пасторален роман? Защо са всички тия езици? Защо двеста страници са посветени на архитектурата? Защо осемнайсет страници разказват за храма на

Венера, а дванайсет — за някакъв подводен лабиринт? Защо има петдесет страници за пирамидата? Или още сто и четирийсет за скъпоценните камъни и метали, за балета, музиката, храненето, сервирането, флората и фауната?

Нещо още по-важно — кой римлянин би могъл да узнае толкова много за тъй много теми, да овладее толкова много езици и да убеди най-големия печатар в Италия да публикува неговата тайнствена книга, без дори да спомене името му?

И най-вече какви са „божествените неща“ за които намеква уводът и които музите отказват да разкрият? Каква е тази отмъстителна завист, която се боят, че може да предизвика?

Отговорът е прост: не става дума за роман. Авторът трябва да е имал предвид нещо друго — нещо, което ние, изследователите, все още не успяваме да разберем. Но откъде да започнем търсенето?

Нямам намерение да отговарям на този въпрос вместо вас. Вместо това ви предлагам гатанка, над която да си поблъскате главите. Разрешете я и ще сте с една крачка по-близо до разбирането на „Хипнеротомахия“.

При тези думи Тафт удря с длан по дистанционното на диапроектора. Върху екрана изплуват три картини, подкупващо прости на вид с черно-белия си контраст.

— Това са три гравюри от „Хипнеротомахия“, изобразяващи кошмара, който сънува Полия към края на книгата. Както разказва тя, на първата едно дете язди през гората пламтяща колесница, теглена от две голи жени, които детето удря като добичета. Полия наблюдава от своето скривалище в гъсталака.

Втората гравюра показва как детето освобождава жените, като разсича нажежените им вериги с железен меч. После забива меча във всяка от тях и след като умират, ги разчленява.

На последната гравюра детето е изтръгнало от телата все още биещите сърца на двете жени и ги хвърля на хищните птици. Вътрешността дава на орлите. После, след като насича телата, хвърля останалото на кучетата, вълците и лъвовете, събрани наоколо.

Когато Полия се събужда, нейната дойка ѝ обяснява, че детето е Купидон, а жените са млади девойки, които са го оскърбили, отхвърляйки обичта на своите почитатели. Оттук Полия стига до извода, че не е била права да пропъди Полифил.

Тафт млъква за миг и обръща гръб на публиката, опитвайки да огледа огромните гравюри, увиснали сякаш във въздуха зад него.

— Ами ако предположим, че явният смисъл не е истинският? — пита той все още с гръб към нас и неговият безплътен глас кънти през микрофона на гърдите му. — Ами ако тълкуването на дойката в крайна сметка излезе невярно? Ами ако използваме наказанието на двете жени, за да разгадаем какво е било истинското им престъпление?

Представете си официалното наказание за държавна измяна, съществувало в някои европейски държави векове преди и след написването на „Хипнеротомахия“. Престъпникът, осъден за държавна измяна, най-напред бива влачен — тоест вързан за опашката на кон и теглен по земята през целия град. По този път попада на ешафода, където го обесват, но не до смърт. Още докато е полумъртъв, екзекуторът разпорва корема му, отрязва вътрешностите и ги изгаря пред него. Изваденото сърце се показва на струпаната наоколо тълпа. После палачът обезглавява тялото, разчленява го и набучва парчетата върху копия, поставени на публични места, за да служат за назидание на бъдещите предатели.

При тия думи Тафт отново насочва вниманието си към публиката, за да види реакцията ѝ. Сетне пак се завърта към диапозитивите.

— Имайки предвид всичко това, нека отново разгледаме трите гравюри. Виждаме, че много от подробностите съвпадат с наказанието, което описах току-що. Жертвите са влачени към мястото на тяхната смърт... или по-скоро, навярно с малко ирония, те самите влачат колесницата на екзекутора. След това биват разчленени, а крайниците им — показани на тълпата, съставена в случая от диви зверове.

Вместо обесване обаче, смъртта им е причинена от меч.

Как да го тълкуваме? Едно от възможните обяснения е, че обезглавяването с брадва или меч представлява наказание, запазено единствено за хора от благородно потекло, които не бива да бъдат унизявани с въжена примка. В такъв случай може би следва да предположим, че става дума за две високопоставени дами.

И накрая, животните сред тълпата вероятно ще напомнят на мнозина от вас за трите звяра от встъплението към „Ад“ на Данте или тези от шестия стих на Йеремия^[2].

Тафт оглежда цялата зала.

— Тъкмо се канех да го кажа... — прошепва с усмивка Джил.

За моя изненада Чарли му шътка.

— Лъвът символизира греха на гордостта — продължава Тафт. — А вълкът е алчността. Това са пороците на върховния предател — Сатаната или Юда — както сякаш подсказва и наказанието. Тук обаче „Хипнеротомахия“ започва да се отклонява: при Данте третото животно е леопард, символизиращ похотта. Но Франческо Колона го заменя с куче, подсказвайки, че похотта не е сред греховете, за които биват наказани двете жени.

Тафт изчаква присъстващите да осмислят думите му.

— И тъй, това, което започваме да четем — подхваща отново той, — е речникът на жестокостта. Каквото и да си мислят мнозина от вас, този език не е съвсем варварски. Както всички наши ритуали, той е щедро изпълнен със смисъл. Просто трябва да се научите да го четете. Затова ще прибавя още едно допълнително сведение, което да използвате при тълкуването на изображението. После ще задам въпрос и другото оставям на вас.

Последният ключ към гатанката е един факт, който навярно мнозина от вас знаят, но са го пренебрегнали — а именно, че можем да разберем грешката на Полия при разпознаването на детето, просто като забележим какво оръжие носи то. Защото ако момченцето от кошмара наистина е Купидон, както твърди Полия, то тогава оръжието му нямаше да е меч, а лък и стрели.

Над публиката се надига мърморене. Изведнъж стотици студенти виждат празника на свети Валентин в съвсем нова светлина.

— Питам тогава: кое дете размахва меч и заставя жени да теглят бойната му колесница през непроходима гора, а после ги съсича, сякаш са виновни в държавна измяна?

Той изчаква и сякаш се готви да даде отговора, но вместо това казва:

— Разрешете тази загадка и ще започнете поне мъничко да разбирате скритата истина на „Хипнеротомахия“. Може би също тъй ще започнете да разбирате смисъла не само на смъртта, но и на формата, под която идва тя. Всички ние — вярващи и лишени от вяра — сме прекалено привикнали със символа на кръста, за да разберем смисъла на разпятието. Но религията, особено християнската, винаги е била разказ за смърт наред с живота, за жертви и мъченици. Тъкмо тази вечер, докато прославяме саможертвата на най-прочутия сред тези мъченици, не бива да забравяме този факт.

Докато сваля очилата и ги прибира сгънати в нагръдния джоб на самото си, Тафт накланя глава настрани и казва:

— Ето, това ви давам и вярвам изцяло във вас. — Прави крачка назад и добавя: — Благодаря на всички. Лека нощ.

Ръкоплясканията бликват от всички ъгли на залата — отначало плахи и сдържани, скоро те се превръщат в бурна вълна. Въпреки досадното прекъсване, публиката е очарована от този странен мъж, хипнотизирана от неговата причудлива сплав на интелект и кръвожадност.

Тафт кимва и бавно повлича нозе към масата с намерението да седне, но овациите не стихват. Някои слушатели скачат на крака, продължавайки да ръкопляскаат.

— Благодаря — повтаря той, все още прав, и се подпира на облегалката на стола.

Познатата усмивка отново се появява на лицето му. Сякаш през цялото време той е дебнал публиката, а не тя него.

Професор Хендерсън става, излиза на катедрата и призовава за тишина.

— По традиция — казва тя — тази вечер предлагаме скромна трапеза на двора, между тази зала и катедралата. Доколкото разбрах, обслужващият персонал е монтирал нагреватели между масите. Моля, заповядайте. — Тя се обръща към Тафт и добавя: — След като приключих с това обявление, позволете ми да благодаря на доктор Тафт за незабравимата лекция. Несъмнено направихте впечатление, докторе.

Тя се усмихва, макар и с усилие.

Публиката отново ръкопляска, после започва да се оттегля към изхода.

Тафт прекосява сцената, а аз гледам него. Това е един от редките случаи, когато имам възможност да видя стария отшелник. Сега най-сетне разбирам защо Пол тъй силно се поддава на магнетичното му влияние. Дори да знаеш, че си играе с теб, просто не можеш да откъснеш очи от него.

Тафт прекосява през сцената с бавна, тежка походка. Белият екран автоматично изчезва в процепа на тавана и трите изображения се

превръщат в сиви сенки по черната дъска отзад. Едва различавам детето във въздуха и дивите зверове, разкъсващи останките на жените.

— Идваш ли? — пита Чарли, който се е задържал на прага.

Изтичвам след него.

[1] Браво, мошенико! (итал.). — Б.пр. ↑

[2] Вж. Йер. 5:6. Поради това лъв из гората ще ги порази, пустинен вълк ще ги изстреби, леопард ще ги дебне край градовете им; който излезе от тях, ще бъде разкъсан; защото се умножиха престъпленията им, усилиха се техните отстъпничества. — Б.пр. ↑

11.

— Не успя ли да намериш Пол? — пита Чарли, когато го догонвам.

— Каза ми, че не иска помощ.

Но когато разказвам какво съм чул отвън, Чарли ме поглежда така, сякаш не е трябвало да пускам Пол. Някой спира до нас да поздрави Джил и Чарли се обръща към мен.

— Пол с Къри ли тръгна? — пита той.

Поклащам глава.

— Отиде при Бил Стийн.

— Идвате ли на коктейла, момчета? — подвиква Джил, усещайки, че всичко живо се изнизва. — Стига сме се правили на отшелници.

— Дадено — казвам аз и Джил се успокоява. Мислено вече е в стихията си — сред тълпата.

— Ще трябва да избягваме Джак Парлоу и Кели, те дрънкат само за бала — казва той, като се връща до нас. — Но иначе няма да е много зле.

Повежда ни надолу по стъпалата към бледосинкавия двор, където снегът вече е затрупал следите на Къри и Пол. Под шатрите гъмжи от студенти и аз почти веднага си спомням колко безнадеждна работа е да избягваш някого, щом си с Джил. Тръгваме през снега към шатрата до катедралата и незабавно околните почват да се лепят по него като мухи на мед.

Най-напред изниква блондинката от вратата.

— Тара, как си? — подхвърля любезно Джил, когато тя идва под платнения покрив. — Вълненията май ти дойдоха в повечко, а?

Чарли не проявява интерес към блондинката. За да избегне сблъсъка, той насочва вниманието си към масата, където на нагревателни плочи се топят сребърни кани с пресен горещ шоколад.

— Тара — казва Джил, — нали познаваш Том?

Тя намира любезен начин да подсказе без думи, че не ме познава.

— А, да — весело подмята Джил. — Класови различия.

Трябват ми две-три секунди, за да осъзная, че има предвид разликата в специалностите и лекциите.

— Том, това е Тара Пиърсън от втори курс — продължава той, виждайки, че Чарли ни избягва. — Тара, това е моят добър приятел Том Съливан.

Положението става още по-неудобно. Щом Джил млъкна, Тара го изчаква да ни обърне гръб и посочва към Чарли.

— Толкова съжалявам, че бях груба с вашия приятел. Нямах представа кои сте...

И тъй нататък, и тъй нататък. Доколкото разбирам, опитва се да докаже, че заслужаваме по-добро отношение, отколкото останалите нищожества, защото с Джил си мием зъбите на една мивка. Колкото по-дълго приказва, толкова повече се чудя как тъй още не е станала за смях и не са я прогонили от „Бръшляна“. Има легенда — вярна или не, това не знам — че второкурснички като Тара, които не могат да се похвалят с друго, освен с външност, понякога успяват да се вредят в клуба благодарение на специална процедура, наречена „юруш на третия етаж“. Поканват ги на тайния трети етаж на клуба и там им обясняват, че няма да бъдат приети без конкретна проява на жертвоготовност. Мога само да предполагам каква е същността на саможертвата, а Джил, естествено, отрича самото съществуване на процедурата. Но навярно тъкмо в това е магията на подобни митове — колкото повече остане недоизказано, толкова по-невъобразими стават.

Тара навярно се досеща какво си мисля или просто забелязва, че не я слушам, защото изръсва едно последно извинение и се отдалечава през снега. Прав ти път, мисля си аз, като гледам как се вмъква в друга шатра с развяна коса.

Забелязвам Кати. Уморена от разговори, тя стои край отсрещната шатра. Чашата горещ шоколад в ръката ѝ още вдига пара, а фотоапаратът виси на врата ѝ като талисман. След миг съобразявам за какво се оглежда. Преди няколко месеца бих заподозрял най-лошото — че търси неуловимия мъж на живота си, онзи, който да намира време за нея, когато аз прекарвам по цели нощи с „Хипнеротомахия“. Днес съм

поумнял. Тя просто разглежда катедралата. Мрачното здание надвисва като канара над бяло море, същинска мечта за фотографа.

Има нещо странно в привличането — нещо, което едва започвам да опознавам. Когато срещнах Кати за пръв път, мислех си, че ако излезе на магистралата, всички шофьори ще ударят спирачки да я зяпат. Не всички се съгласиха с мен (Чарли например предпочита позакръглени жени и харесва Кати не заради външния вид, а заради нейната решителност), но аз бях като ударен от гръм. Двамата полагахме взаимни усилия да се представим в най-добра светлина — с най-добрите си дрехи и маниери — докато стигнах до извода, че ако нещо ми придава ореол на тайнственост в очите ѝ, то е, че съм с два курса над нея и дружа с председателя на нейния клуб. През онези дни хуквах изпотен под студения душ още щом си представех как я хващам за ръка или вдъхвам аромата на косата ѝ. И двамата бяхме грабнали върховния трофей и прекарвахме дните си на пиедестал.

Разбира се, онези ранни дни отминаха и аз я свалих на земята. Караме се, защото в моята стая е твърде топло, а тя спи на отворен прозорец; тя ме гълчи задето си взимам десерт допълнително — днес, казва, дори и мъжете си плащат за дребните грехове. Джил се шегува, че ме е опитомила, и за да смекчи впечатлението добавя, че съм див по природа. Всъщност аз съм създаден за семеен уют. Включвам термостата дори да ми е топло и ям десерт без да съм гладен, защото зад всеки строг упрек на Кати се спотайва намекът, че няма да търпи тия неща в бъдеще — с други думи, че ние двамата имаме бъдеще. Някогашните ми фантазии, подхранвани от електрическия потенциал между двама познати, вече са поотслабнали. Най-много я харесвам такава, каквато е сега на двора.

Очите ѝ са напрегнати — признак за дълъг и тежък ден. Вятърът си играе с разпуснатата коса по раменете ѝ. Стига ми просто да я гледам отдалече, да попивам нейния образ. Но когато прекрачвам напред и скъсявам разстоянието, тя ме забелязва и махва с ръка.

— Каква беше тая история на лекцията? — пита тя. — Кой е онзи тип?

— Ричард Къри.

— Къри? — Тя хваща ръката ми. Прехапва устна. — Пол добре ли е?

— Да, струва ми се.

За момент потъваме в мълчание и гледаме навалицата. Мъже предлагат горните си дрехи на твърде оскъдно облечени приятелки. Русата Тара е успяла да хване някого.

Кати махва с ръка към залата.

— Е, какво мислиш?

— За лекцията ли?

Тя кимва и започва да навива косата си на кок.

— Малко зловеца — казвам аз. Злият великан няма да получи комплименти от мен.

— Но по-интересна от обичайното — подхвърля тя и ми подава чашата с горещ шоколад. — Би ли подържал това?

Навива косата си на възел и го закрепва с две дълги фиби, които вади от джоба. Сръчността, с която оформя нещо, без да го вижда, ми напомня как майка ми връзваше вратовръзките на баща ми, застанала зад него.

Тя ме поглежда в лицето.

— Какво има?

— Нищо. Просто си мисля за Пол.

— Ще приключи ли навреме?

Крайният срок за дипломната работа. Дори и сега тя държи „Хипнеротомахия“ под око. Утре вечер ще се отърве от тази моя бивша любовница.

— Надявам се.

Ново мълчание, този път малко по-напрегнато. Докато се чудя как да сменя темата — да речем, с нещо за нейния рожден ден, за подаръка, който я чака в стаята — лошият късмет се стоварва изневиделица. Под формата на Чарли. След двацетина кръгчета около масите с почерпки най-сетне е решил да дойде при нас.

— Закъснях — обявява той на Кати. — Ще ме въведеш ли в течение?

Чарли по принцип си е чудак, но най-странното в него е, че сред мъже се държи като безстрашен гладиатор, а пред жените губи и ума, и дума.

— В течение? — повтаря развеселено Кати.

Той лапва една петифура, после още една, оглеждайки за познати лица из тълпата.

— Е, нали знаеш. Как върви учението. Кой с кого ходи. Какво ще правиш догодина. Обичайното.

Кати се усмихва.

— Учението върви добре, Чарли. С Том още ходим заедно. А засега все още съм в подготвителен курс. И догодина пак ще съм тук.

— А — казва Чарли, защото вечно забравя нейната възраст. Хваща в огромните си шепи една курабийка и напрегнато търси подходяща тема за разговор между абсолвент и момиче от началния курс. — Подготвителната година е най-тежката — подема той, избирайки най-лошия вариант: съветите. — Две курсови работи. Задължителни дисциплини. И бягане на дълга дистанция с тоя приятел — посочва ме той с едната ръка, докато с другата продължава да се тъпче. — Не е лесно. — Плъзва език отвътре по бузата си, за да се наслади на вкуса, и същевременно разсъждава над нашето бъдеще. — Право да си кажа, не ти завиждам.

Той млъква и ни оставя да разсъждаваме над казаното. Понякога е невероятно ефикасен — само с двайсетина думи успя да влоши положението до немай-къде.

— Искаше ли ти се да можеш да потичаш тази вечер? — пита след малко Чарли.

Кати все още се надява на нормален разговор и го изчаква да обясни. Аз обаче не чакам — знам как работи умът му.

— Голата олимпиада — пояснява той, без да обръща внимание на отчаяните ми жестове. — Не ти ли се иска да беше там, долу?

Ударът е убийствен. Виждам го как идва, но съм безсилен да се защитя. За да покаже, че помни в кой курс е Кати, а може би и че живее в общежитие „Холдър“, Чарли пита приятелката ми дали е разстроена, че не може да се покаже гола пред цялото студентско градче. Вероятно смята за комплимент намека, че жена с нейните физически дадености умира от желание да ги демонстрира. Чарли сякаш изобщо не подозира безбройните неприятности, които могат да произлязат от неговия въпрос.

Лицето на Кати се обтяга — разчела е мисълта му от край до край.

— Защо? Трябва ли да ми се иска?

— Ами... не познавам много новаци, които биха пропуснали шанса — казва той. Ако се съди по дипломатичния тон, явно вече

разбира, че е сгафил.

— Какъв шанс? — настоява Кати.

Опитвам се да му помогна, търсейки благоприлични синоними на „пиянство“ и „голотия“, но мислите ми са като ято подплашени гълъби. Подир тях остава само перушина и петна от нацвъкано.

— Например... шансът да се съблекат веднъж на четири години — мънка Чарли.

Кати бавно ни оглежда от глава до пети. Виждайки изпоцапаните в тунела дрехи на Чарли и моето облекло от дъното на гардероба, тя мигновено минава в атака.

— Е, значи сме наравно. Защото и аз не познавам много абсолвенти, които биха пропуснали шанса да се преоблекат веднъж на четири години.

Преборвам се с инстинктивното желание да пригладя гънките по ризата си.

Чарли усеща накъде духа вятърът и отново отскача до масата. Вече няма какво повече да съсипе.

— Знаеш ли, вие двамата сте големи чаровници — казва Кати.

Опитва се да говори весело, но не може да прикрие нотката на огорчение. Тъкмо посяга и разрошва косата ми в опит да разведри положението, когато пристига една млада жена от „Бръшляна“, хванала Джил под ръка. По виновната му физиономия разбирам, че това е тъкмо онази Кели, която ни предупреди да избягваме.

— Том, нали познаваш Кели Данър?

Преди да отрека, лицето на Кели се изкривява от ярост. Забелязала е нещо в отсрещния ъгъл на двора.

— Ах, тия тъпи боклуци! — изругава тя и захвърля картонената си чашка. — Знаех си, че ще опитат да спретнат някакъв номер.

Всички се обръщаме. Откъм клубовете се задава тълпа мъже с туники и тоги.

Чарли надава насърчителен рев и идва до нас, за да вижда по-добре.

— Кажи им да се махат — настоява Кели, но не е ясно към кого се обръща.

Групата сред снега постепенно се прояснява. Вече няма съмнение, че е точно това, от което се бои Кели — театрална щуротия.

Върху всяка тога има надписи на два реда. Още не успявам да различа долния, но горният се състои само от две едри букви: ХТ.

ХТ е общоприетото съкращение на хан „Тигъра“, третия по възраст студентски клуб и единственото място в целия Принстън, където лудите командват лудницата. „Бръшляна“ рядко изглежда тъй уязвим, както в миговете, когато ХТ замисли нов майтап със своя по-стар и уважаван побратим. Сегашната вечер предлага идеална възможност за нещо подобно.

Из двора се разнасят откъслечни смехове, но се налага да присвия очи, за да разбере причината. Цялата група се е накичила с дълги бели бради и перуки. Студентите из претъпканите шатри около нас се боричкат за най-удобните наблюдателни места.

След кратко скупчване пришълците от ХТ се разтеглят в дълга редица. Сега най-сетне почвам да разчитам вторите редове от надписите. На гърдите на всеки има по една дума, по-точно име. Най-високият, застанал по средата, носи името на Исус. Отляво и отдясно са дванайсетте апостоли — по шестима от всяка страна.

Смехът и насърчителните възгласи се засилват.

Кели стиска зъби. По лицето на Джил не мога да разбера дали с усилие удържа усмивката си, за да не я обиди, или се преструва на развеселен, а всъщност не му е до смях.

Исус излиза пред редицата и вдига ръце за тишина. След като дворът стихва, той се връща в строя, дава команда и екипът му бързо се подрежда в хорова формация на три реда — прави, седнали и коленичили. Исус дирижира отстрани. Изважда камертон изпод дрехата си и дава тон. Седналите подхващат нотата. След тях коленичилите също запяват с една октава по-горе. Тъкмо изглежда, че двата реда вече остават без дъх, когато правите апостоли се включват с още една октава нагоре.

Впечатлена от старателната подготовка, публиката отново окуражава актьорите.

— Хубава тога! — провиква се някой в съседната шатра.

Исус извърта глава, строго повдига вежда към досадника и пак се заема с дирижирането. Най-сетне трикратно размахва палката, театрално отмята ръце, отново ги събира напред и над хора избухва песен. Мелодията на „Боен химн на Републиката“ оглася целия двор. Само че думите са съвсем различни.

*„Дойдохме да разкажем за Божия колеж,
но имаш ли си лозе, попейваш щеш не щеш,
направихме главата, затуй ще извините,
че не по права линия задават се светците.
Слава, слава, ний сме живи мощи
от древните апостоли останали все още.
Рибари бяхме прости и слава на Христос,
че тръгна по водата да се разхожда бос.
И чуйте ни сега.
Исус бе кротък момък от източния свят,
гимназия изкара, ала не бе богат,
пред Харвард или Йейл би предпочел Той ада,
и мигом стана ясно по кой колеж си пада.
Слава, слава, Господ Го нави
да не се ослушва, а в Принстън да върви.
Исус избра и случи,
религия изучи,
а другото се знае.
Щом стана пълнолетен, Исус пристигна тук,
тъй славен като Него светът не знае друг.
Подмамваха го клубове, но лъжеха се те —
Исус избра Ха-Те.“^[1]*

Двама апостоли от първия ред стават и пристъпват напред. Единият развива свитък с надпис „Бръшляна“, другият — с надпис „Къщурката“. След като вирват носове един срещу друг и подскачат самодоволно около Исус, песента продължава.

*„Хор: Слава, слава, отиде той на юруш,
нали е дялан камък, на място ще Го туриш.
Бръшляна: Евреин е, не става.
Къщурката: Занаятчия прост.
Хор: И затова във «Тигъра» записа се Христос.“*

Кели стиска юмруци тъй яростно, че кокалчетата ѝ побеляват.

Дванайсетте апостоли отново се подреждат в редица с Христос по средата, сплитат ръце, размахват крака като танцьорки от френско вариете и подхващат заключителния куплет:

*„Исус е веселяк, Исус е гордостта ни,
заради Него ние сме също колежани.
При туй е чудотворец и хич не е беда,
че прави чудно вино от калпава вода.
Учете се от Него.“*

Тринайсетте мъже се обръщат и с отлично репетиран синхрон вдигат тогите си, за да разкрият послание, изписано върху задниците им — по една буква на бут:

„ЧЕСТИТ ВЕЛИКДЕН ОТ ХАН ТИГЪРА“

Следва хаотична смес от диви овации, възторжени викове и яростно дюдюкане. Тринайсетимата тъкмо се готвят да си тръгнат, когато от другия край на двора долита силен пукот, последван от трясък на разбито стъкло.

Всички извърщат глави към шума. На най-горния етаж на сградата „Дикинсън“, където е историческият факултет, проблясва светлина, после отново гасне. Един от прозорците е строшен. В мрака зад него се мярва движение.

Един апостол от ХТ надава пиянски вик.

— Какво става? — питам аз. Присвивам очи и едва различавам човешки силует на прозореца.

— Не е смешно — изръмжава Кели на Юда, който се е приближил до нашата шатра.

Той сбръчква нос.

— Какво прави той? — пита Кели, сочейки прозореца.

Юда се замисля.

— Ще пикае. — Той избухва в пиянски смях, после повтаря: — Ще пикае през прозореца.

Кели се втурва към Исус.

— По дяволите, Дерек, какво става? — пита тя.

Фигурата горе пак се появява на прозореца, после изчезва. По залитащите движения се досещам, че човекът е пиян. За момент ми се струва, че опипва счупеното стъкло, сетне отстъпва назад.

— Мисля, че горе има и още някой — казва Чарли.

Изведнъж виждаме цялото тяло на човека. Този път е застанал с гръб към стъклото.

— Ще пикае — повтаря Юда.

Останалите апостоли надават фъфлещи крясъци: „Скачай! Скачай!“.

Кели свирепо се завърта към тях.

— Млъквайте, по дяволите! Вървете да го свалите!

Човекът отново изчезва от поглед.

— Не мисля, че е от ХТ — казва загрижено Чарли. — По-скоро е някой пиян от Голата олимпиада.

Но човекът беше облечен. Взiram се в мрака, опитвайки да различа нещо. Този път човекът остава навътре. До мен пийналите апостоли се кикотят.

— Скачай! — виква пак един от тях, но Дерек го блъска назад и му нарежда да млъкне.

— Пръждосвайте се оттук — заповядва Кели.

— Кротко, момиче — казва Дерек и започва да събира разпръснатата си трупа.

Джил гледа всичко това със същата непроницаема, леко усмихната физиономия, както и при пристигането на момчетата от „Тигъра“. Свежда очи към часовника си и казва:

— Е, май се повеселихме достатъч...

— Мамка му! — изревава Чарли.

Гласът му едва не заглушава ехото на втория трясък. Този път обаче чувам звука съвсем ясно. Това е изстрел.

Двамата с Джил извърщаме глави тъкмо навреме. Човекът изхвърква заднешком през стъклото и за част от секундата увисва във въздуха. Сетне тялото му глухо тупва в снега и ударът сякаш засмуква цялата суматоха и шумотевица из двора.

Светът замръзва.

Първото, което си спомням, е звукът от стъпките на Чарли, който тича към тялото сред снега. После след него се втурва цяла тълпа, хората заграждат мястото и вече не мога да видя нищо.

— О, боже — шепне Джил.

— Добре ли е? — вика някой в навалицата. Но не забелязвам раздвижване.

Най-сетне чувам гласа на Чарли:

— Някой да извика линейка! Кажете, че имаме човек в безсъзнание на двора до катедралата!

Джил изважда телефона от джоба си, но преди да набере номер, двама университетски полицаи пристигат на местопроизшествието. Единият си пробива път през тълпата. Другият почва да разпръсква зяпачите. За момент виждам как Чарли, коленичил до тялото, прави сърдечен масаж — съвършени движения като удари на бутало. Колко е странно изведнъж да го видя с какво се занимава нощем.

— Линейката е на път!

В далечината вият сирени.

Краката ми почват да треперят. Побиват ме тръпки, сякаш нещо мрачно и страшно прелита над нас.

Линейката пристига. Задните врати се разтварят, двама санитарии изскачат отвътре и пристягат пострадалия върху носилка. Виждам ги на пресекулки заради непрестанно минаващите зяпачи. Когато вратите на линейката се затварят, най-сетне различавам къде е паднало тялото. Оголеният плочник изглежда някак нередно, като драскотина върху безупречната кожа на принцеса от детска книжка. Онова, което първоначално взимам за кал, е петното от удара. Черното всъщност се оказва червено — петна от кръв. Канцеларията горе тъне в мрак.

Линейката потегля; сирените бавно заглъхват и мигащите светлини изчезват, когато завива по Насау стрийт. Гледам отпечатъка в снега. Напомня онези отпечатъци, които обичат да правят децата, само че е много по-крив. Вятърът фучи и аз обгръщам раменете си с длани. Едва когато тълпата на двора започва да се разпръсква, осъзнавам, че Чарли го няма. Тръгнал е с линейката и вместо гласа му, който очаквах да чуя, наоколо тегне зловеща тишина.

Студентите бавно напускат двора, разговаряйки с приглушени гласове.

— Дано да е добре — казва Джил и слага ръка на рамото ми.

За момент имам чувството, че говори за Чарли.

— Да се прибираме — подканва той. — Ще те откарам.

Радвам се на топлината на ръката му, но стоя неподвижно и гледам. Пред мисления ми поглед човекът пада отново, за да се блъсне в земята. Действието се разпада на отделни парчета, чувам трясъка на трошено стъкло, после изстрела. Започва да ми призлява.

— Хайде — казва Джил. — Да се махаме оттук.

Вятърът се засилва и аз приемам предложението. Кати е изчезнала някъде в суматохата около линейката. Една нейна приятелка ми казва, че се върнала в общежитието със съквартирантите си. Решавам да ѝ позвъня по-късно.

Джил лекичко слага ръка на гърба ми и ме побутва към сааба, който ни чака сред снега близо до входа на залата. С онзи негов безпогрешен инстинкт да избира най-доброто, той включва отоплението на умерено ниво, пуска стара балада на Франк Синатра, за да превърне вятъра в неприятен спомен, и подкарва през студентското градче с леко превишена скорост, за да ме увери, че стихииите са безсилни пред нас. Отзад снегът постепенно закрива всичко.

— Видя ли кой падна? — тихо пита той, след като сме потеглили.

— Нищо не видях.

— Нали не мислиш... — Джил не довършва и се привежда над волана.

— Какво?

— Дали да не се обадим на Пол? Да видим дали е добре.

Джил ми подава клетъчния си телефон, но няма обхват.

— Сигурен съм, че е добре — казвам аз.

Няколко минути търпим тишината в купето, опитвайки да прогоним тревожните мисли. Накрая Джил насочва разговора в друга посока.

— Разкажи ми за пътуването — казва той. Преди няколко дни бях отскочил до Кълъмбъс да отпразнувам завършването на дипломната си работа. — Как беше у дома?

Разговаряме на пресекулки, скачаме от тема на тема и се мъчим да забравим тревогата. Разказвам му последните новини за по-големите си сестри — едната е ветеринарка, другата учи финанси. Джил си спомня, че рожденият ден на майка ми приближава и пита за нея. Споделя, че въпреки всичките грижи около планирането на бала е успял да си напише дипломната работа в срок, докато ме нямаше. Постепенно почваме да се чудим дали Чарли е приет в медицинския институт и се питаме къде ще постъпи, защото на някои теми той мълчи скромно дори пред нас.

Караме на юг. Общежитията се извисяват от двете ни страни в мрачната нощ. Вестта за станалото край катедралата навярно е плъзнала из студентското градче, защото не виждаме пешеходци, а колите са паркирани до тротоара. Пътят до паркинга, на около осемстотин метра зад общежитието, ми се вижда толкова дълъг, колкото и бавното връщане пеш назад. От Пол няма и следа.

[1] Стиховете в книгата са преведени от Любомир Николов Нарви. — Б.ред. ↑

12.

Изследователите на „Франкенщайн“ често казват, че чудовището е олицетворение на самия роман. Мери Шели, която започнала да го пише едва деветнайсетгодишна, насърчава това тълкуване, наричайки книгата своя чудовищна рожба, мъртва твар със свой собствен живот. Навярно е знаела какво говори — самата тя причинила смъртта на собствената си майка при раждането, а на седемнайсет години губи дете.

За известно време смятах, че Мери Шели е единствената допирна точка между моята дипломна работа и тази на Пол: тя и римлянинът Франческо Колона (който според някои учени бил едва четиринайсетгодишен, когато написал „Хипнеротомахия“) изглеждаха прекрасна двойка — юноша и девойка, надарени със зряла мъдрост. През онези месеци, преди да се запозная с Кати, за мен Мери и Франческо бяха любовници, разделени от времето, еднакво млади в различни епохи. За Пол, който мереше ръст с учени от бащиното ми поколение, те бяха символ на младежката сила срещу упоритата инерция на възрастта.

Колкото и да е странно, Пол постигна първия си успех в борбата с „Хипнеротомахия“ едва когато доказа, че Франческо Колона е бил по-възрастен, а не по-млад. През подготвителната година беше попаднал при Тафт още млад и зелен, и злият великан веднага надуши влиянието на баща ми. Макар да твърдеше, че се е оттеглил от изучаването на древната книга, Тафт нетърпеливо се зае да доказва на Пол колко глупави са теориите на баща ми. Все още привързан към теорията за венецианския Колона, той изложи най-силното доказателство в полза на Претендента.

„Хипнеротомахия“ е публикувана през 1499 година, обясни Тафт, когато римлянинът Колона бил на четирийсет и пет години; дотук няма проблеми. Но последната страница на романа, съставена собственооръчно от Колона, твърди, че книгата е написана през 1467 година — когато предпочитаният от баща ми Франческо е бил едва на

четиринайсет. Колкото и невероятно да изглежда, че един престъпен монах е написал „Хипнеротомахия“, другият вариант е направо невъзможен.

И тъй, досущ като онзи досаден цар, който измислял все нови и нови задачи за младия Херкулес, Тафт остави Пол да се нагърби с товара на доказателствата. Докато новото му протеже не се справеше с въпроса за възрастта на Колона, Тафт отказваше да му съдейства в каквито и да било изследвания за предполагаемия римски автор.

Почти не се поддава на обяснение защо моят приятел отказа да се пречупи пред логиката на фактите. Пол откри вдъхновение не само в предизвикателството на Тафт, но и в самия Тафт — макар да отхвърляше неговото закостеняло тълкуване на „Хипнеротомахия“, той се нахвърли със същата стръв върху първоизточниците. Докато баща ми се ръководеше от вдъхновението и интуицията, търсейки предимно на екзотични места като манастири и папски библиотеки, Пол възприе педантичния подход на Тафт. Нито една книга не бе твърде скучна за него, нито едно място твърде незначително. Зае се да претърси библиотечната система на Принстън от горе до долу. И постепенно представата му за книгите, също като представата за водата на момче, прекарало целия си живот край тихо езеро, бе разрушена от това внезапно гмуркане в океана. В деня, когато потеглил към колежа, колекцията му от книги наброявала около шестстотин тома. Само в библиотеката „Файърстоун“ имаше над осемдесет километра рафтове, а като цяло библиотечният фонд на Принстън надхвърляше шест милиона.

Отначало Пол изпадна в униние. Старомодно чаровната картина обрисувана от баща ми — как човек случайно се натъква на важни документи — рухна в небитието. Но според мен по-болезнени бяха размислите, към които тласна Пол този факт, съмненията и колебанията дали неговата гениалност не е само провинциален талант, едва мъждукаща звезда в най-мрачното кътче на небосвода. Този отличник във всички дисциплини трябваше да признае, че е безнадеждно изостанал и че почти религиозното преклонение на преподавателите му няма ни най-малка стойност, щом не е в състояние да направи поне една решителна крачка през дебрите на „Хипнеротомахия“.

И сетне, през онова негово лято в Италия, всичко се промени. Пол откри трудовете на италианските учени, през чиито текстове успя да прегази благодарение на отличните си познания по латински. Ровейки из подробната италианска биография на венецианския Претендент, той узна, че някои елементи от „Хипнеротомахия“ са силно повлияни от книга със заглавие „Рогове на изобилието“, публикувана през 1489 година. Като подробност в живота на Претендента това изглеждаше без значение... но Пол, който пристъпваше към проблема с неизменната мисъл за римския Франческо, видя много повече. Независимо какво твърдеше Колона за времето на написване на книгата, вече съществуваше доказателство, че тя е съставена след 1489 година. По онова време римският Франческо би трябвало вече да е поне на трийсет и шест, а не на четиринайсет. И макар че Пол не си представяше за какво му е трябвало да лъже за годината, той осъзна, че се е справил с предизвикателството на Тафт. За добро или за зло, беше навлязъл в света на баща ми.

Последва период на възходяща самоувереност. Въръжен с четири езика (петият, английският, вършеше работа само за вторичните източници) и с превъзходни познания за живота и епохата на Колона, Пол се нахвърли върху текста. С всеки ден се отдаваше все повече и повече на проекта, възприемайки едно отношение към „Хипнеротомахия“, което ми бе познато до болка: страниците представляваха бойно поле, където двамата с Колона щяха да се сражават, и победителят получаваше всичко. Отново се завърна влиянието на Винсънт Тафт, попритихнало през месеците преди пътуването. Докато интересът на Пол бавно придобиваше характера на мания, Тафт и Стийн заемаха все по-видно място в неговия живот. Мисля, че без намесата на един човек, те щяха да ми го отнемат завинаги.

Този човек бе Франческо Колона. Книгата му съвсем не се оказа тъй лесен противник, както се надяваше Пол. Макар да напругаше цялата си мисловна мощ, той откри, че планината не помръдва. Напредваше все по-бавно, а есента постепенно премина в зима. Пол стана раздражителен, язвителен и груб — нещо, което можеше да е усвоил само от Тафт. Джил ми разказа, че в „Бръшляна“ вече си правели майтапи с Пол, когато сядал на масата да обядва с купища книги подръка и не разговарял с никого. Колкото повече чезнеше

неговата увереност пред очите ми, толкова по-ясно разбирах думите на баща си: „Хипнеротомахия“ е сирена, примамлива песен от далечен бряг, зад която се крият хищни зъби и нокти. Ухажваш я на свой собствен риск.

Мина време. Дойде пролетта; под прозорците ни колежки по плажни блузки играеха фризби; катерици тичаха по отрупаните с цвят клони; тъпо кънтяха удари на тенис ракети; а Пол продължаваше да седи сам в сумрачната си стая зад заключена врата с надпис „НЕ МЕ БЕЗПОКОЙТЕ“. Всичко, което харесвах в този нов сезон, за него беше само досадна пречка — ароматите и звуците, чувството на нетърпение след дългата зима сред книгите. Знаех, че самият аз съм се превърнал в пречка за него. А когато той ми говореше, речта му звучеше като прогноза за времето нейде в чужбина. Рядко го посещавах.

Трябваше му цяло лято самота, за да се промени. В началото на септември, след три месеца в опустялото студентско градче, той ни посрещна с радост и ни помогна да се настаним. Изведнъж бе готов да общува, нямаше търпение да отдели повече време на приятелите си и рядко мислеше за миналото. През началните месеци на онзи семестър дружбата ни се възроди тъй чудодейно, както дори не смеех да се надявам. Пол само свиваше рамене пред зяпачите в „Бръшляна“, които дебнеха всяка негова дума в очакване на поредния бисер; отделяше по-малко време на Тафт и Стийн; наслаждаваше се на приятелските трапези и на дългите разходки между лекциите. Дори намираше нещо смешно в начина, по който боклукчиите изпразваха контейнера под прозореца ни всеки вторник точно в седем сутринта. Вярвах, че кризата е отминала. Нещо повече — вярвах, че се е възродил.

Едва когато през една късна октомврийска вечер след есенните зачоти Пол дойде при мен, аз разбрах, че изследванията ни имат още една обща точка: и двете теми бяха като мъртъвци, отказващи да лежат мирно в гроба.

— Има ли начин да те разубеда от предишното решение? Би ли се заел отново с „Хипнеротомахия“? — попита ме Пол през онази вечер... и по напрегнатото му изражение разбрах, че е открил нещо важно.

— Не — отвърнах аз, отчасти защото наистина мислех така, а отчасти за да го накарам да си разкрие картите.

— Мисля, че през лятото направих пробив. Но за да го разбере, ще ми трябва твоята помощ.

— Разправяй — казах аз.

Не знам как е започнало за баща ми, какво е разпалило интереса му към „Хипнеротомахия“, но така се започна за мен. Онова, което разказа Пол през онази вечер, вдъхна нов живот в мъртвата книга на Колона.

— Миналата година, когато взех да се отчайвам, Винсът ме запозна със Стивън Гелбман от института „Браун“ — започна Пол. — Гелбман се занимава едновременно с математика, криптография и религия. Той е експерт по математически анализ на Тората. Чувал ли си за това?

— Май го наричаха кабала.

— Точно така. Не изучавах само какво казват думите от свещеното писание, но и какво казват числата. Всяка буква в еврейската азбука има цифрово изражение. Използвайки реда на буквите, можеш да търсиш математически закономерности. Е, отначало аз се съмнявах. Дори и след като изтърпях десет часа лекции за съответствията в свитъците на Тора, не се хванах на въдицата. Просто не виждах каква връзка има с Колона. Но в началото на лятото бях приключил с вторичните източници за „Хипнеротомахия“ и започнах работа над самата книга. Оказа се невъзможно. Опитвах се да ѝ наложя едно или друго тълкуване, а тя отхвърляше всичко обратно в лицето ми. Щом си помислех, че няколко страници вървят в определена посока, имат отчетлива структура, водят към някакъв смисъл, изведнъж изречението свършваше, а следващото променяше всичко. Пет седмици си блъсках главата в опити да проумея първия лабиринт, който описва Франческо. Изучавах трудовете на древноримския архитект Витрувий, за да разбере архитектурните термини. Проучих всички древни лабиринти, за които бях чувал — египетския в Града на крокодилите, лабиринтите в Лемнос, Клузий и Крит, още пет-шест други. Тогава осъзнах, че в „Хипнеротомахия“ има четири различни лабиринта — единият в храм, другият под водата, третият в градина и четвъртият под земята. Щом ми се стореше, че почвам да разбирам дадено ниво на сложност, то се учетворяваше. В

началото на книгата Полифил дори се изгубва и казва: „Единственият изход беше да моля за милост критянката Ариадна, която дала на Тезей нишката, за да се измъкне от дебрите на лабиринта“. Сякаш самата книга разбираше какво ми причинява. Накрая осъзнах, че единственото, за което със сигурност знам, е онзи акростих от първите букви на всяка глава. Затова постъпих както ме съветваше книгата. Помолих за милост критянката Ариадна — единствената способна да разгадае лабиринта.

— Върнал си се при Гелбман.

Той кимна.

— Стиснах зъби и се признах за победен. Бях отчаян. През юли Гелбман ми позволи да му гостувам в Провидънс, след като Винсънт го увери, че напредвам с метода. Цяла събота и неделя ми демонстрира най-изтънчените техники за дешифриране и тогава взе да потръгва.

Спомням си, че докато Пол говореше, аз гледах над рамото му през прозореца и имах чувството, че пейзажът навън се променя. Беше петък вечер и седяхме сами в спалнята; нейде под краката ни Чарли и Джил играеха пейнтбол в тунелите на парното заедно с неколцина приятели от „Бръшляна“ и от спешното отделение на болницата. На другия ден имах да пиша курсова работа, да уча за изпит. След седмица щях да срещна Кати за пръв път. Но за момента Пол разполагаше с цялото ми внимание.

— Най-сложната идея, която научих от Гелбман — продължи той, — бе как да дешифрирам книга въз основа на алгоритми или шифри, скрити в самия текст. При тези случаи ключът за разчитане е налице. Намираш го чрез решаване на уравнение или чрез изпълняване на указания, после използваш шифъра, за да разгадаеш текста. На практика книгата се тълкува сама.

Аз се усмихнах.

— Това, последното, може да съсипе литературния факултет.

— И аз бях скептично настроен — сподели Пол. — Но се оказва, че методът има дълга история. По време на Просвещението интелектуалците пишели на шега цели трактати по този метод. Текстовете изглеждали съвсем обикновени — повести, романи в писма и тъй нататък. Но ако знаеш точната техника — например да хващаш уж случайните правописни грешки, или да разгадаваш главоблъсканици от илюстрациите — можеш да откриеш ключа. Нещо

от сорта на „използвай само прости числа, квадрати и еднаквите букви във всяка десета дума; прескачай думите на лорд Кинкейд и въпросите на икономката“. Следваш указанията и накрая откриваш послание. Обикновено става дума за чисти глупости или неприлична шега. Но един чудак написал завещанието си по такъв начин. В полза на онзи, който успеел да го разшифрова.

Пол извади един лист измежду страниците на някаква книга. Върху него беше изписан кодираният текст, а отдолу — по-краткото разшифровано послание. Нямах представа как едното се е превърнало в другото.

— След известно време взех да си мисля, че от това може да излезе нещо. Може би акростихът от „Хипнеротомахия“ с първите букви е само намек. Може би е сложен, за да подсказва какво тълкуване ще помогне за остатъка от книгата. Мнозина хуманисти са се интересували от кабала, а идеята за игри с езика и символите била популярна през Ренесанса. Може би Франческо е използвал в „Хипнеротомахия“ някакъв шифър. Проблемът беше, че нямах идея къде да търся алгоритъма. Започнах сам да си измислям шифри, просто за да видя как действат. Борех се ден след ден. Натъквах се на нещо, цяла седмица ровех за отговора из залата за редки издания... и накрая откривах, че е било безсмислица или капан, или задънена улица. И сетне, в края на август, хвърлих цели три седмици за един-единствен откъс. Той е в началото на историята, където Полифил разглежда руините на някакъв храм и открива върху един обелиск послание, изписано с йероглифи. Началната фраза гласи: „На божествения и вечно августейши Юлий Цезар, властелин на света“. Никога няма да я забравя — тя едва не ме подлуди. Все същите няколко страници, ден след ден. Но точно тогава направих откритието.

Пол отвори една дебела папка върху бюрото си. Вътре имаше репродукции от всяка страница на „Хипнеротомахия“. След като отгърна на съставеното от него приложение в края, той ми показва лист хартия, върху който бе преписал първите букви от всяка глава, оформящи прословутото съобщение за брат Франческо Колона: *Poliam Frater Franciscus Columna Peramavit*.

— Началното ми предположение бе просто. Акростихът не можеше да е елементарен фокус, евтин начин за разкриване името на автора. Трябваше да има по-важна цел: първите букви трябваше да са

важни не само за разшифроването на това първо съобщение, а и за разгадаването на цялата книга. И аз реших да се опитам. Откъсът, който проучвах, започва със специален йероглиф на една от гравюрите — око.

Пол прелисти няколко страници и най-сетне стигна до мястото.

— Тъй като то беше първият символ на тази гравюра, реших, че трябва да е важно. Само че не знаех какво да правя с него. Обяснението на Полифил за символа — че окото е знак за Бога или божественото — не водеше доникъде. И тогава ми провървя. Една сутрин работех в студентския център и не бях спал много, затова реших да си купя нещо безалкохолно. Но автоматът упорито ми връщаше банкнотата от един долар. Толкова бях уморен, че не можех да проумея какво става. Накрая погледнах и видях, че пъхам банкнотата неправилно. С долната страна нагоре. Тъкмо се канех да я преобърна и да опитам отново, когато го видях. Пред мен, върху опаката страна на банкнотата.

— Окото — казах аз. — Точно над пирамидата.

— Именно. То е част от държавния печат. И тогава ме осени. През Ренесанса е имало един прочут хуманист, който използвал окото като свой символ. Дори го отпечатвал върху монети и медали.

Той изчака, сякаш вярваше, че мога да знам отговора.

— Алберти. — Пол посочи едно малко томче на страничната лавица. Върху гръбчето бе отпечатано: *De re aedificatoria*. — Това е имал предвид Колона. Канел се да заимства идея от книгата на Алберти и искал читателят да забележи. Успееш ли да проумееш каква

е идеята, всичко останало ще си дойде на мястото. В този трактат Алберти създава латински еквиваленти на архитектурните термини с гръцки произход. Франческо прави същата подмяна в цялата „Хипнеротомахия“... освен на едно място. Бях го забелязал първия път, когато превеждах откъса, защото започнах да срещам термини от Витрувий, каквито не бях виждал от доста време. Но изобщо не предполагах, че имат значение. Осъзнах каква е хитрината: да откриеш всички гръцки архитектурни термини в този пасаж и да ги замениш с латинските им еквиваленти, както се появяват в останалия текст. Ако го сториш и използваш правилото на акростиха — да четеш първата буква на всяка дума, както беше с главите — загадката се разрешава. Намираш послание на латински. Единственият проблем е, че допуснеш ли една-единствена грешка при преобразуването на гръцките думи в латински, цялото послание се разпада. Например ако замениш *entasi* с *ventris diametrum* вместо с простото *venter*, допълнителното *d* от началото на *diametrum* променя всичко.

Говорейки все по-бързо, той прелисти на друга страница.

— Допуснах грешки, разбира се. За щастие не бяха толкова сериозни, че да не сглобя латинския текст въпреки тях. Трябваша ми три седмици, точно до деня преди вие да се върнете в колежа. Но накрая го прочетох. Знаеш ли какъв беше? — Пол нервно се почеса по лицето. — Текстът гласеше: Кой направи Моисей рогоносец? — Той се изсмя глухо. — Честна дума, чувам как Франческо ми се смее. Имам чувството, че от цялата книга остана само една огромна шега на мой гръб. Така де, съвсем сериозно. Кой направи Моисей рогоносец?

— Не схващам.

— С други думи, кой е спал с жената на Моисей?

— Знам какво е рогоносец.

— Всъщност не пише буквално рогоносец. Казано е: „Кой сложи рога на Моисей?“. Още от времето на Артемидор рогата са символ на брачна измяна. Изразът произхожда от...

— Но какво общо има това с „Хипнеротомахия“?

Чаках той да ми обясни, или поне да каже, че е разчел гатанката погрешно. Но когато Пол стана и закричи напред-назад, усетих, че нещата са много по-сложни.

— Не знам, не мога да си представя как се връзва това с останалата част от книгата. Но ето го и най-странното. Мисля, че

разгадах гатанката.

— Някой е направил Моисей рогоносец?

— Е, в известен смисъл. Отначало смятах, че трябва да е грешка. Моисей е твърде видна фигура в Стария завет, за да бъде свързан с брачна измяна. Доколкото знам, той е имал жена — мадиамка на име Сепфора — но тя само се мярка в Изход и не успях да открия някъде да се споменава за нейна изневяра. В Числа 12:1 обаче се случва нещо необичайно. Братът и сестрата на Моисей говорят против него заради етиопката, която си е взел за жена. Подробностите не се изясняват, но някои изследователи на Библията твърдят, че тъй като Етиопия и Мадиам са съвсем различни географски области, Моисей трябва да е имал две съпруги. Името на етиопката не се появява в Библията, но историкът от първи век Йосиф Флавий пише свой очерк за живота на Моисей и твърди, че името на етиопската му съпруга било Тарбис.

Подробностите вече ми идваха в повече.

— Значи тя му е сложила рога?

Пол поклати глава.

— Не. Взимайки втора съпруга, Моисей е сложил рога или на етиопката, или на Сепфора, в зависимост коя е била първата. Хронологията трудно се установява. Според някои традиции рогата се появяват върху главата на изневерилия мъж, а не на неговата съпруга. Вероятно натам бие гатанката. Отговорът е Сепфора или Тарбис.

— И накъде продължи след това?

Вълнението му сякаш се изпари.

— Точно там ударих на камък. Опитах се да използвам Сепфора и Тарбис като решения по всички възможни начини, да ги приложа като шифър за разгадаване на останалата част от книгата. Нищо не излезе.

Той замълча, сякаш чакаше да му помогна с някакво гениално хрумване.

Не ми хрумна нищо, освен да попитам:

— А какво мисли Тафт?

— Винсънт нищо не знае. Той смята, че само си губя времето. Щом реши, че техниката на Гелбман няма да доведе до успех, заръча ми отново да тръгна по неговата линия. Изцяло да се съсредоточа върху първичните източници за венецианския Претендент.

— Няма ли да му кажеш какво си открил?

Пол ме погледна така, сякаш изобщо не го разбирах.

— Казвам на теб — отвърна той.

— Нямам представа с какво да ти помогна.

— Том, не може да бъде случайност. Не и нещо толкова важно. Трябва само да го проумеем. Нуждая се от твоята помощ.

— Защо?

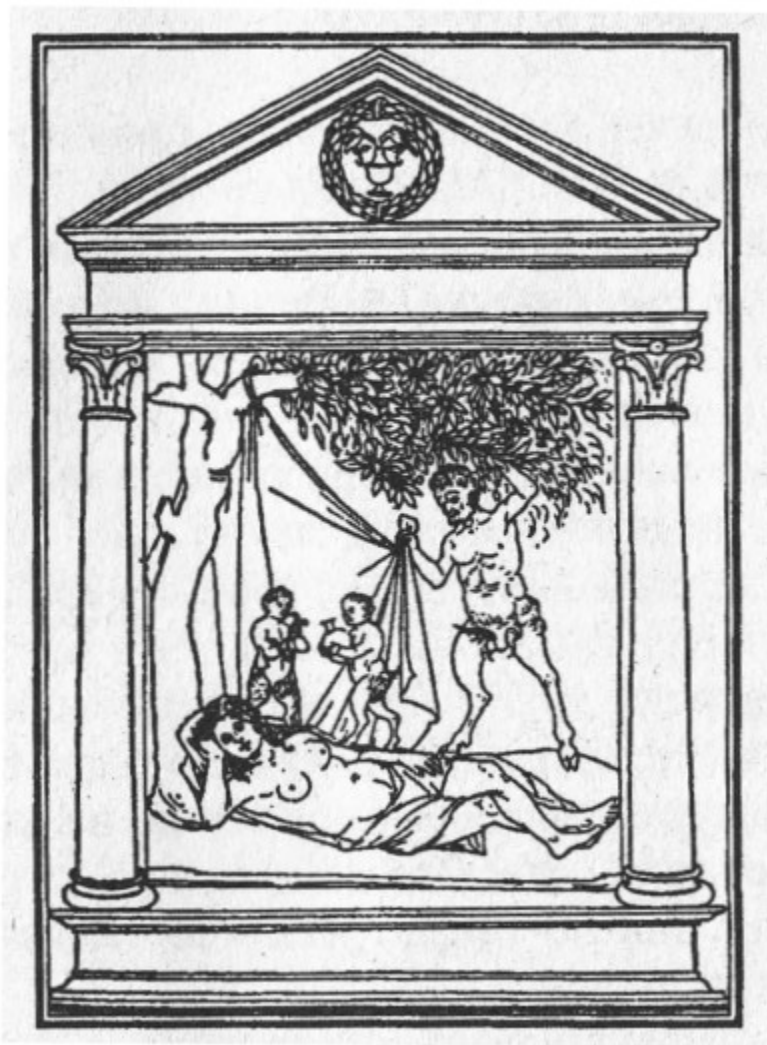
В гласа му прозвуча странна увереност, сякаш бе разбрал за „Хипнеротомахия“ нещо, пропускано досега.

— Книгата възнаграждава различни начини на мислене. Понякога търпението и вниманието към подробностите. Но на други места са необходими интуиция и изобретателност. Четох някои от твоите изводи за „Франкенщайн“. Добри са. Оригинални. А дори не е необходимо да се напругаш. Просто си помисли. Помисли за гатанката. Може да ти хрумне нещо ново. Само за това те моля.

През онази вечер имах една проста причина да отхвърля предложението на Пол. В пейзажа на моето детство книгата на Колона беше като изоставена къща на хълм, злокобна сянка върху всяка съседна мисъл. Всички неприятни загадки на младостта ми сякаш произхождаха от онези неразгадаеми страници: необяснимите и тъй чести отсъствия на баща ми от масата за вечеря, докато работеше в кабинета си; вечните спорове, на които двамата с майка ми се поддаваха като светци, попаднали в изкушение; дори и враждебното чудачество на Ричард Къри, който бе оплетен в мрежите на книгата по-зле от всеки друг и едва ли някога щеше да се опомни. Не можех да проумея властта на „Хипнеротомахия“ над всеки неин читател, но според моя скромн опит тази власт винаги носеше само беди. Виждайки как Пол три години се бори с книгата, още по-твърдо реших да стоя настрана въпреки последния му успех.

И ако изглежда учудващо, че на другата сутрин размислих и се включих в работата на Пол, причината е в един сън, който сънувах през нощта, след като той ми разказа за гатанката. В „Хипнеротомахия“ има една гравюра, която завинаги ще остане сред спомените от ранното ми детство — гравюра, с която съм се сблъсквал толкова много пъти, когато се промъквах в кабинета на баща си да видя какво изучава. Не всеки ден едно малко момче вижда гола жена,

полегнала под дърво, да го гледа също тъй втречено, както то нея. И навярно никой, освен изследователите на „Хипнеротомахия“ не може да се похвали, че някога е виждал гол сатир да стои край нозете на подобна жена с рог вместо пенис, насочен към нея като стрелка на компас. Когато видях за пръв път тази гравюра, бях дванайсетгодишен, съвсем сам в бащиния ми кабинет, и изведнъж си представих защо понякога баща ми закъснява за вечеря. Говеждото задушено изобщо не можеше да се мери с тия странни и удивителни тайни.

През онази нощ отново видях гравюрата от своето детство — полегналата жена, дебнещия сатир с вирнат член — и навярно доста съм се въртял, защото Пол се наведе от горното легло и попита:

— Добре ли си, Том?

Опомних се, скочих и се хвърлих към книгите върху бюрото му. Онзи пенис, онзи рог на погрешно място ми напомняше нещо. Имаше някаква връзка. Колона знаеше за какво говори. Някой наистина бе сложил рога на Моисей.

Открих отговора в „История на ренесансовото изкуство“ от Харт. И друг път бях виждал репродукцията, но без да обръщам сериозно внимание.

— Какво е това? — попитах аз, като метнах книгата върху леглото на Пол и посочих страницата.

Пол присви очи.

— Статуята на Моисей от Микеланджело — каза той и ме погледна, сякаш се чудеше дали не съм се побъркал. — Какво ти е, Том?

Сетне, преди да му обясня, Пол млъкна и включи нощната лампа. — Разбира се... — прошепна той. — Боже мой, разбира се.

И наистина — на снимката, която му бях показал, от глината на статуята стърчаха две малки издатини като рога на сатир.

Пол скочи от леглото толкова шумно, че очаквах всеки момент да дотърчат Джил и Чарли.

— Ти успя — възкликна той с разширени очи. — Трябва да е това.

Тия признаци на възторг продължиха, а аз се чувствах все по-неудобно и се питах как е успял Колона да вмъкне отговора на гатанката в скулптурата на Микеланджело.

— За какво са тия рога? — попитах накрая.

Но Пол вече беше далече напред. Грабна книгата от леглото си и ми показа обяснението в текста.

— Рогата нямат нищо общо с брачна изневяра. Гатанката е буквална: кой сложи рога на Моисей? Всичко идва от погрешен превод на Библията. В Изход се казва, че когато Моисей слязъл от Синайската планина, лицето му сияело със светли лъчи. Но еврейската дума за „лъчи“ може да се преведе и като „рога“ — *каран* вместо *керен*. Когато превеждал Стария завет на латински, свети Йероним си помислил, че никой, освен Христос не може да излъчва светлина — затова избрал второто значение на думата. И Микеланджело изваял Моисей точно така. С рога.

Мисля, че от вълнение дори не разбрах какво става. „Хипнеротомахия“ отново се бе прокраднала в моя живот и ме прехвърляше отвъд една река, която изобщо не желяех да прекосявам. Оставаше ни само да проумеем какво значение има фактът, че свети Йероним използвал за Моисей латинската дума *cornuta* и по този начин му сложил рога. Но през следващата седмица Пол най-охотно се нагърби с този товар. За известно време след онази паметна вечер аз бях само нещо като наемник, неговото последно оръжие срещу „Хипнеротомахия“. Мислех си, че мога да задържа това положение, да остана на разстояние от книгата, а Пол да играе ролята на посредник. И тъй, докато той се връщаше във „Файърстоун“, развълнуван неимоверно от евентуалните последствия на откритието, аз излязох самичък и направих свое лично откритие.

Мога само да си представям какво впечатление съм й направил, както бях все още потресен от сблъсъка с Франческо Колона.

Срещнахме се там, където не ни беше мястото, но и двамата се чувствахме у дома си — в „Бръшляна“. Лично аз го посещавах поне толкова често, колкото и собствения си клуб. Тя пък стана любимка на Джил още няколко месеца преди да започне юрушът за нейния курс и първата идея на моя приятел беше да ни запознае.

— Кати — каза той, след като ни събра в клуба една съботна вечер, — това е моят съквартирант Том.

Аз се усмигнах лениво, тъй като смятах, че не са нужни кой знае какви усилия, за да очаровам някаква си второкурсничка.

Тогава тя заговори. И досущ като муха върху насекомомоядно растение, която очаква нектар, а намира смърт, аз внезапно разбрах кой кого е уловил.

— Значи ти си Том — каза тя, сякаш напълно отговарях на описанието за търсене на някой опасен престъпник. — Чарли ми разказа за теб.

Да те опише човек като Чарли, си има и добра страна — от там нататък нещата могат да вървят само нагоре. Доколкото разбрах, преди няколко вечери той се запознал с Кати в „Бръшляна“ и когато разбрал, че Джил възнамерява да ни събере, побързал да я осведоми за всички подробности.

— Какво ти каза? — попитах аз, като се преструвах на безгрижен.

Тя се позамисли, търсейки точните думи.

— Беше нещо астрономическо. За звезди.

— Бяло джудже — уточних аз. — Това е научна шега.

Кати се навъси.

— И аз не я разбирам — признах, опитвайки да прогоня първото си впечатление. — Не ме бива много по тая част.

— Английска литература ли учиш? — попита тя, като че не го знаеше вече.

Кимнах. Джил ми беше казал, че тя учи философия.

Кати ме огледа с подозрение.

— Кой е любимият ти автор?

— Невъзможен въпрос. На теб кой ти е любимият философ?

— Камю — отговори тя, макар че питах чисто риторически. — А любимият ми автор е Х. А. Рей.

Прозвуча ми като тест. Никога не бях чувал за Рей; имах чувството, че трябва да е модернист, някакъв невзрачен последовател на Т. С. Елиът или нещо подобно.

— Поезия ли е писал? — предпазливо попитах аз, защото си я представях как четете френски поети пред камината.

Кати примижа. За пръв път я видях да се усмихва.

— Написал е „Любопитният Джордж“ — каза тя и се разсмя на глас, докато аз полагах отчаяни усилия да не се изчервя.

Мисля, че това беше основата на нашата връзка. Взаимно си давахме онова, което не бяхме очаквали да намерим. Още от първите дни в Принстън се бях научил да не разговарям с приятелките си за учение; дори и поезията убива връзката, твърдеше Джил, ако я превърнеш в заместител на разговора. И Кати бе научила същия урок... но и двамата не го харесвахме. През подготвителната година ходела с един спортист, когото познавах от литературните семинари. Беше страшно умен, говореше за Пинчон и Делило тъй, както аз можех само да мечтая, но извън аудиторията не обелваше и дума за тях. Кати побеснявала от тази черта, която той теглел през живота си, от непристъпните стени между учение и забавление. За двацет минути разговор през онази вечер в „Бръшляна“ разбрахме, че и двамата харесваме едно и също — желанието помежду ни да няма стени, а ако

има, да бъдат съборени. Джил страшно се радваше, че ни е събрал. Не след дълго започнах с нетърпение да чакам почивните дни, надявах се да я срещна случайно между лекциите, представях си я как си ляга да спи, как влиза под душа, как се готви за изпити. След месец връзката ни стана сериозна.

Като по-възрастен, за известно време си въобразявах, че ролята ми е да влагам мъдростта на опита във всичко, което вършим. Полагах усилия да се придържаме към познати места и дружелюбни компании, тъй като от предишните си връзки бях научил, че подир влюбването почти винаги идва досадата: двама души, които си мислят, че се обичат, могат насаме да открият колко малко знаят един за друг. Затова държах на обществените места — срещи в клубовете, танци в студентския център — и приемах срещи в стаите или из скришните кътчета на библиотеките само когато долавях как гласът на Кати лекичко изтънява в стил „я ела насам“.

Както винаги Кати разсея заблудата ми.

— Хайде — каза ми тя една вечер. — Ще вечеряме заедно.

— В кой клуб? — попитах аз.

— В ресторант. По твой избор.

Ходехме заедно има-няма от две седмици; все още не знаех за нея твърде много неща. Една дълга вечеря насаме ми се стори рискована.

— Искаш ли да поканим Карен или Триш? — попитах аз.

Двете ѝ съквартирантки бяха безопасна компания. Особено Триш, която от приказки на масата не се сещаше да хапне и залък.

Кати стоеше с гръб към мен.

— Можем да поканим и Джил — каза тя. — Разбира се.

Комбинацията ми се видя странна, но колкото повече хора се съберяхме, толкова по-безопасно щеше да бъде.

— Ами Чарли? — попита тя. — Той винаги е гладен.

Най-сетне осъзнах, че ме взима на подбив.

Тя се обърна към мен.

— Какъв е проблемът, Том? Боиш се да не ни видят насаме?

— Не.

— Отегчавам ли те?

— Не, разбира се.

— Тогава какво? Боиш се да не разберем, че не се познаваме много добре?

Поколебах се.

— Да.

Кати изглеждаше поразена, че наистина го мисля.

— Как се казва сестра ми? — попита накрая тя.

— Не знам.

— Религиозна ли съм?

— Не съм сигурен.

— Задигам ли монети от буркана за бакшиши в кафенето, ако не ми достигат дребни?

— Вероятно.

Кати се приведе с усмивка напред.

— Ето, виждаш ли? Още си жив.

Никога не бях срещал човек, тъй спокойно готов да ме опознае.

Кати изобщо не се съмняваше, че всичко ще си дойде на мястото.

— А сега да вървим на вечеря — каза тя и ме поведе за ръка.

Не погледнахме назад.

Осем дни след моя сън за сатира Пол дотича при мен с новини.

— Прав бях — обяви гордо той. — Части от книгата са написани с шифър.

— Как разбра?

— Исканият от Франческо отговор е *cornuta* — думата, с която Йероним сложил рога на Моисей. Но повечето общоприети начини за използване на кодова дума не действат в „Хипнеротомахия“. Гледай...

Той ми показа лист хартия с два реда букви един под друг.

„abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
CORNUTABDEFGHIJKLMNOPQSVWXYZ“

— Това е много елементарна кодова азбука — обясни Пол. — Горният ред се нарича открит текст, а долният — кодиран текст. Забележи, че кодираният текст започва с нашата ключова дума, *cornuta*.

По-нататък всичко върви по реда на азбуката, само са премахнати буквите от cornuta, за да няма повторения.

— И как действа?

Пол взе молив от бюрото си и започна да огражда букви.

— Да речем, че искаш да напишеш hello, като използваш кодовата дума cornuta. Започваш с откритата азбука отгоре и намиращ буквата H, после търсиш нейния еквивалент в кодираната азбука долу. В случая H съответства на V. Продължаваш така с останалите букви и hello се превръща в buggj.

— Така ли го е направил Колона?

— Не. Към петнайсети-шестнайсети век италианските придворни разполагали с много по-сложни системи. Алберти, авторът на архитектурния трактат, който ти показах миналата седмица, е изобретил и многоазбучната криптография. Шифрованата азбука се променя след всеки няколко букви. Така е много по-трудно.

Посочих листа.

— Но Колона не би използвал такъв метод. При него се получават безсмислици. Цялата книга щеше да е пълна с думи като buggj.

Очите на Пол светнаха.

— Именно. Сложните методи за кодиране не дават четлив текст. Но „Хипнеротомахия“ е различна. В нея шифрованият текст пак се чете като книга.

— Значи Колона е използвал гатанките вместо кодова дума?

Той кимна.

— Нарича се стеганография. Като да напишеш послание със симпатично мастило — идеята е никой да не знае, че съществува. Франческо е комбинирал криптография и стеганография. Скрил гатанките в нормална на вид история, където няма да бият на очи. После използвал гатанките, за да създаде метод за шифроване, та посланието му да се разчита още по-трудно. В случая трябва само да преброиш колко букви има в думата cornuta — седем — после да четеш всяка седма буква от текста. Не е чак толкова различно от предишния метод — да четеш първата буква на всяка глава. Въпросът е само да знаеш по колко да прескачаш.

— И стана ли? Всяка седма буква от книгата?

Пол поклати глава.

— Не цялата книга. Само част. И отначало не излизаше нищо. Само безсмислици. Проблемът е да откриеш откъде да започнеш. Ако четеш всяка седма буква, започвайки от първата, получаваш съвсем различен резултат от онзи, при който си започнал с втората. Точно тук пак идва на помощ отговорът на гатанката.

Той извади от купчината нов лист с фотокопие на оригинална страница от „Хипнеротомахия“.

— Ето тук, наред главата в самия текст е изписана думата *computa*. Ако започнеш с буквата С и записваш всяка седма буква от следващите три глави, така ще получиш открития текст на Франческо. Оригиналът беше на латински, но аз го преведох. — Той ми подаде още един лист. — Виж.

„Любезни читателю, изминалата година бе най-мъчителната в моя живот. Откъснат от семейството си, намирах утеха само в добруването на човешкия род, и докато пътешествах по вода, видях колко изопачено може да бъде това добруване. Ако са верни думите на Пико, че в човека се крият всички възможности, че той е велико чудо, както твърди Хермес Трисмегист, то къде е доказателството? От едната страна ме обкръжават алчни и невежи люде, които се надяват да спечелят нещо, като ме следват, а от другата — завистливи и лицемерно набожни, които се надяват да спечелят от моята гибел.

Но ти, читателю, си верен на онуй, в което вярвам, инак нямаше да намериш укритото тук от мен. Не си от ония, що унищожават в името Божие, тъй като моят текст е техен противник, а те са мои врагове. Пътувах надлъж и шир, търсейки вместилище за тайната си, начин да я опазя от времето. Римлянин по рождение, аз израснах в град, построен за вечността. Стените и мостовете на императорите все още стоят на място след хиляда години, а словата на древните ми сънародници днес се множат под печатните преси на Алдус и неговите колеги. Вдъхновен от тия творци на древния свят, аз избрах същите вместилища: книга и величаво каменно здание. Днес те приютяват онуй,

що ще дам и на теб, читателю, ако съумееш да разбереш мисълта ми.

За да узнаеш каквото желая да кажа, трябва да познаваш света както го знаехме ние — ние, които го изучавахме повече от всички други свои съвременници. Трябва да се докажеш като поклонник на мъдростта и човешките възможности, та да разбере, че не си враг. Защото злото е на свобода и дори ние, властните на деня, се боим от него.

Прочее, продължавай, читателю. Упорствай мъдро да откриеш моята мисъл. Пътешествието на Полифил става все по-трудно, както и моето, но имам още много за казване.“

Преобърнах листа, търсейки още.

— Къде е останалото?

— Това е всичко — каза Пол. — За да открием още, трябва и да разгадаем още.

Вгледах се в страницата, после смаяно вдигнах очи към него. Неяде дълбоко в ума ми, от някакво задрямало кътче, изплува тихо потрепване — звукът, който неизменно свързвах с баща си, когато е развълнуван. Той потропваше с пръсти в такта на Коледния концерт на Корели, само че двойно по-бързо, отколкото би го изсвирил който и да било оркестър.

— Какво ще правиш сега? — попитах аз, като се борех да не потъна в миналото.

Въпреки всичко обаче мисълта ме настигна и разкри истинските размери на откритието: Арканджело Корели завършил своя концерт в ранните дни на класическата музика, над сто години преди Деветата симфония на Бетховен. Но дори и по времето на Корели посланието на Колона вече е чакало първия си читател повече от два века.

— Каквото и ти — отговори Пол. — Ще намерим следващата гатанка на Франческо.

13.

Когато двамата с Джил се прибираме уморени след дългото вървене от паркинга до общежитието, всички коридори са пусти. Из цялата сграда царува безплътна тишина. Всичко живо е хукнало или на Голата олимпиада, или на великденските празненства.

Пускам телевизора да чуя има ли новини за станалото. Местната мрежа показва Голата олимпиада в последния бюлетин, след като са имали време да редактират материала. Тълпите из двора на „Холдър“ търчат насам-натам, окичени с благоприлични бели правоъгълничета, и просветват като рояк светулки в буркан.

Най-сетне говорителката отново се появява на екрана.

— Получихме нови сведения за водещата новина от тази вечер.

Джил изскача от спалнята си да слуша.

— По-рано тази вечер ви съобщихме, че е имало инцидент в Принстънския университет. Произшествието в Дикинсън Хол, което някои очевидци описват като студентска лудория с печален завършек, придоби трагичен обрат. Служители от Медицинския център потвърждават, че пострадалият, вероятно студент, е починал. В изявлението си шефът на местната полиция Даниел Стаут повтори, че продължава разследването на вероятността да става дума за умишлено престъпление. Междувременно университетската управа препоръчва на студентите да останат по стаите си или да излизат на групи, ако е наложително.

В студиото водещата поглежда госта си.

— Очевидно няма да е лесно, като се има предвид какво видяхме в двора на „Холдър“. — Тя отново се обръща към камерата и добавя: — По-късно ще продължим с нови подробности.

— Починал? — повтаря смаяно Джил. — Но аз си мислех, че Чарли...

Той не довършва.

— Студент — казвам аз.

След дълго мълчание Джил ме поглежда.

— Недей да си го мислиш, Том. Чарли щеше да ни позвъни.

Снимката, която купих за рождения ден на Кати, е подпряна до стената. Имам чувството, че ме гледа с мълчалив укор. Докато набирам служебния номер на Тафт, Джил се връща от стаята си с бутилка вино.

— Какво е това? — питам аз.

Телефонът в Института звъни и звъни. Никакъв отговор.

Джил пристъпва към импровизирания бар в ъгъла и вади отвътре две чаши и тирбушон.

— Трябва да се поотпусна.

Тафт не отговаря. Неохотно оставям слушалката. Тъкмо се каня да кажа на Джил колко ужасно се чувствам, когато вдигам очи към него и виждам, че той изглежда още по-зле.

— Какво има? — питам аз.

Той налива чашите догоре. Вдига едната към мен и отпива глътка.

— Пийни малко — казва той. — Хубаво е.

— Дадено — отвърщам аз и се чудя дали просто не си търси компания за пиенето. От мисълта за вино ми призлява.

Той чака, затова близвам от чашата. Бургундското щипе гърлото ми, но върху Джил има точно обратния ефект. Колкото повече се налива, толкова по-добре изглежда.

Отпивам пак. Снежинки кръжат в светлите кръгове под уличните лампи в далечината. Джил изпразва втора чаша.

— По-кратко, шефе — казвам аз, като се старая да звучи шеговито. — Нали не искаш утре да идеш на бала с махмурлук.

— Вярно — кимва той. — Утре в девет трябва да съм при доставчиците. Ако знаеха, че и на лекции не ходя толкова рано.

Думите прозвучават рязко и Джил сякаш се опомня. Взима дистанционното от пода и казва:

— Дай да видим дали има нещо друго.

В студентското градче работят три отделни телевизионни станции, но след като по нито една няма новини, Джил пуска филм.

— „Римска ваканция“ — казва той и сяда.

Измъченото му лице започва да се отпуска. Пак филм с Одри Хепбърн. Остава бутилката настрана.

Филмът напредва и малко по малко Джил се отпуска. Въпреки тежките мисли, по някое време и аз почвам да се заглеждам в Одри.

Просто не мога да откъсни очи от нея.

Постепенно очите на Джил се замъгляват. От виното, предполагам. Но когато разтърква чело и се втренчва в дланите си, разбирам, че има и още нещо. Може би си мисли ни Ана, която скъса с него, докато аз бях у дома. Чарли каза, че било виновно напрежението около дипломните работи и бала, но Джил не искаше да говори за това. Ана беше жива мъка за нас от самото начало; той почти никога не я водеше в общежитието, макар да чувах, че в „Бръшляна“ били неразделни. Тя бе първата от всичките му приятелки, която не можеше да ни разпознае по телефона, първата, която понякога забравяше името на Пол и никога не наминаваше да ни види, ако знаеше, че Джил го няма.

— Знаеш ли кой ми прилича малко на Одри Хепбърн? — изненадва ме Джил с неочакван въпрос.

— Кой? — питам, докато набирам отново номера на Тафт.

Този път той наистина ме изненадва.

— Кати.

— Защо се сети за нея?

— Не знам. Гледах ви тази вечер. Страхотна двойка сте.

Изрича го тъй, сякаш търси поне едно стабилно нещо в този несигурен свят. Искане ми се да му кажа, че ние с Кати също си имаме добри и лоши моменти, че не само той среща трудности във връзките си. Но моментът не е подходящ.

— Тя е твой тип, Том — продължава той. — Умна е. Изобщо не разбирам половината от приказките й.

Номерът отново не отговаря и аз оставям слушалката.

— Къде може да бъде?

— Ще се обади. — Джил въздъхва дълбоко, опитвайки да не мисли за най-лошото. — Откога сте с Кати?

— Идната сряда ще станат четири месеца.

Джил поклаща глава. Откакто съм с Кати, той е късал вече три пъти.

— Питаш ли се понякога дали е единствената?

За пръв път ми задават този въпрос.

— Да, понякога. Жалко, че не разполагаме с повече време. Тревожа се за догодина.

— Да я чуеш само как говори за теб. Все едно се познавате от хлапета.

— Как така?

— Веднъж я заварих в „Бръшляна“ да записва за теб баскетболен мач от телевизора на горния етаж. Каза, че го правела, защото с баща ти сте ходели заедно да гледате срещите между Мичиган и Охайо.

Никога не съм я молил за подобно нещо. Преди да се срещнем тя изобщо не гледаше баскетбол.

— Ти си щастливец — казва Джил.

Кимвам.

Разговаряме още малко за Кати, после Джил отново впива очи в Одри. Лицето му просветлява, но след малко усещам как предишните мисли се връщат. Пол. Ана. Балът. Не след дълго той посяга към бутилката. Тъкмо се каня да кажа, че му стига толкова, когато откъм коридора долита шум от тътрене на нозе. Външната врата се отваря и Чарли застава на прага под слабото коридорно осветление. Изглежда зле. По ръкавите му има кървави петна.

— Добре ли си? — пита Джил и скача на крака.

— Трябва да поговорим — казва Чарли с изтънял глас.

Джил спира звука на телевизора.

Чарли отива до хладилника и изважда шише вода. Изпива половината, после плисва малко в шепа и навлажнява лицето си. Очите му шарят насам-натам. Накрая сяда и казва:

— Човекът, който падна от Дикинсън, беше Бил Стийн.

— Господи — прошепва Джил.

Побиват ме тръпки.

— Не разбирам.

Но лицето на Чарли потвърждава, че ушите не ме лъжат.

— Той е бил в кабинета си в историческия факултет. Някой влязъл и го застрелял.

— Кой?

— Не знаят.

— Как тъй не знаят?

Миг тишина. Погледът на Чарли се избистря и пада върху мен.

— Какво беше онова съобщение по пейджъра? Какво искаше Бил Стийн от Пол?

— Казах ти. Искаше да даде на Пол една книга, която намерил. Чарли, не мога да повярвам.

— Нищо друго ли не каза? Къде отиде? С кого трябваше да се срещне?

Поклащам глава. После бавно се сецам за онова, което мислех за параноя: тайнствените телефонни обаждания до Бил, проверката на книгите, с които работи. Докато им разказвам, обгръща ме вълна от страх.

— Мамка му — изръмжава Чарли и посяга към телефона.

— Какво правиш? — пита Джил.

— Полицайте ще искат да поговорят с вас — казва ми Чарли. — Къде е Пол?

— Господи. Не знам, но трябва да го намерим. Непрекъснато звъня на Тафт в Института. Не отговаря.

Чарли ни гледа нетърпеливо.

— Нищо му няма — казва Джил и усещам, че виното говори вместо него. — Успокойте се.

— Не говорех на теб — сопва се Чарли.

— Може да е в дома на Тафт — предполагам аз. — Или в кабинета му в студентското градче.

— Ченгетата ще го открият, когато им потрябва — казва Джил и лицето му става студено. — По-добре да не се месим.

Чарли се обръща към него.

— Двама от нас вече са замесени.

Джил се изсмива презрително.

— Я стига, Чарли. Ти пък откога се замеси?

— Не аз, говедо. Том и Пол. Като казвам ние, нямам предвид само теб.

— Стига си се правил на прекален светец. Писна ми да се месиш в проблемите на всичко живо.

Чарли се пресяга, грабва шишето от масата и го хвърля в боклука.

— Стига ти толкова.

За секунда ме хваща страх, че виното ще накара Джил да изтърси нещо, за което всички ще съжаляваме. Но след като хвърля на Чарли свиреп поглед, той става от дивана и въздъхва:

— Божичко. Отивам да си легна.

Гледам го как се оттегля безмълвно в спалнята. След малко светлият процеп под вратата изгасва.

Минутите текат като часове. Отново звъня в Института, но без резултат. Цяла вечност седим в хола, без да говорим. Мислите ми летят твърде бързо, за да ги осъзная. Гледам през прозореца и в паметта ми отново звучи гласът на Стийн: „Някакви странни обаждания. Отговарям... щрак. Отговарям... щрак“.

Накрая Чарли се изправя. Намира в шкафа чиста кърпа и си приготвя тоалетните принадлежности. Без да каже нито дума, излиза навън само по боксерки. Мъжката баня е в другия край на коридора и дотам се минава покрай поне пет-шест женски стаи, но Чарли върви невъзмутимо с несесер в ръка и кърпа на шията.

Настанявам се на дивана и взимам новия брой на „Дейли Принстъниън“. За да се разсея, прелиствам страниците, търсейки снимка с името на Кати някъде в ъгъла, където забутват материалите на студенти от по-долните курсове. Винаги изпитвам интерес към нейните снимки, към темите, които избира — най-вече онези, които смята за незначителни и избягва да говори за тях. След като ходиш по-дълго с един човек, почваш да си въобразяваш, че вижда света точно като теб. Снимките на Кати са коректив, поглед към света през нейните очи.

Не след дълго иззад вратата долитат стъпки. Сигурно Чарли се връща от банята. Но когато чувам шумолене на ключ, разбирам, че не е той. Вратата се отваря и в стаята влиза Пол. Пребледнял е, устните му са посинели от студ.

— Добре ли си? — питам аз.

Чарли пристига тъкмо навреме.

— Къде беше? — пита той.

При сегашното състояние на Пол ни трябват цели петнайсет минути, за да изкопчим всичко от него. След като напуснал лекцията, отишъл в Института и потърсил Бил Стийн в компютърната лаборатория. След един час от Стийн все още нямало и помен. Пол решил да се върне в общежитието. Потеглил с колата си, но моторът заглъхнал на едно кръстовище километър и половина преди градчето; наложило се да върви пеш през снега.

Твърди, че останалото е като в мъгла. Пристигнал в северния край на студентското градче и заварил полицейски коли около

кабинета на Бил в Дикинсън. След като взел да разпитва, отвели го в медицинския център, където някой го помолил да разпознае тялото. Не след дълго Тафт също изникнал в болницата и потвърдил самоличността на мъртвеца, но преди двамата с Пол да поговорят, полицаите ги разделили за разпит. Искали да узнаят за отношенията му с Тафт и Стийн, кога е видял Бил за последен път, къде се е намирал по време на убийството. Пол отговарял като насън. Когато най-сетне го пуснали да си върви, заръчали му да не напуска градчето и обещали пак да го потърсят. Накрая се добрал до общежитието, но постоял известно време вън на стъпалата — просто искал да бъде за малко сам.

Най-сетне започваме да обсъждаме разговора със Стийн в залата за редки издания, за който Пол казва, че полицаите са го записали дума по дума. Докато разказва за Бил, за тревогите му в библиотеката, за това колко добър другар е загубил, Пол почти не проявява признаци на вълнение. Все още не се е опомнил от шока.

— Том — казва накрая той, когато минаваме в спалнята. — Трябва да ми помогнеш.

— Разбира се — отговарям аз. — Казвай.

— Ще те помоля да дойдеш с мен.

За момент се поколебавам.

— Къде?

— В музея на изкуствата.

Започва да се преоблича със сухи дрехи.

— Сега ли? Защо?

Пол разтрива челото си. Изглежда го мъчи главоболие.

— Ще ти обясня по пътя.

Когато се връщаме в хола, Чарли ни гледа тъй, сякаш сме се побъркали.

— По това време? Музеят е затворен.

— Знам какво правя — казва Пол и прекрачва в коридора.

Докато излизам след него, Чарли ми хвърля мрачен поглед, но не казва нищо.

Музеят на изкуствата се издига като стар средиземноморски дворец срещу нашето общежитие. Погледнат отпред, откъдето влязохме само преди няколко часа, той изглежда обикновена

съвременна сграда със скулптура на Пикасо върху тревната площ, която напомня грамадна поилка за птички. Когато се приближаваш отстрани обаче, новите елементи отстъпват място на по-стари — красиви прозорци с малки арки в романски стил и стрехи с червени керемиди, надничащи изпод снежното покритие. При други обстоятелства гледката би била очарователна. Но при сегашните прилича на подходящ сюжет за снимка на Кати.

— Какво правим? — питам аз.

Пол утъпква пъртина пред мен с вехтите си работни обувки.

— Открих какво е смятал Ричард, че има в дневника — казва той.

Звучи като мисъл, чието начало е пропуснал да сподели с мен.

— Чертежът ли?

Той поклаща глава.

— Ще ти покажа, когато влезем.

Вървя по неговите стъпки, за да не влиза сняг в крачолите ми. Не мога да откъсна очи от обувките. През ваканцията след подготвителния курс Пол работеше като носач в музея, товареше и разтоварваше от камионите експонати за гостуващите изложби. По онова време грубите обувки бяха необходимост, но сега оставят мръсни следи из лунната белота на двора. Прилича на хлапе с мъжки обувки.

Стигаме до вратата от източната страна. До нея има електронна ключалка с бутони. Пол набира номера на стария си пропуск и изчаква да види дали още действа. Преди време развеждаше групи из музея, но накрая постъпи на работа в склада за диапозитиви, защото на екскурзоводите не се плащаше.

За моя изненада вратата изписуква, прещраква тихо и се отваря. Толкова съм свикнал със средновековното тракане на резетата в общежитието, че едва я чувам. Пол ме въвежда в малко преддверие. Иззад дебелото стъкло ни наблюдава пазач и аз изведнъж се чувствам като в капан. Но след като се подписваме в списъка за посещения и притискаме студентските си удостоверения към стъклото, получаваме достъп до абсолвентската библиотека зад следващата врата.

— Това ли беше? — питам аз, очаквайки повече формалности в този късен час.

Пол посочва една видеокамера на стената, но не казва нищо.

Абсолвентската библиотека не представлява нищо особено — няколко рафта с книги по история на изкуствата, подарени от други екскурзоводи — но Пол продължава към асансьора в ъгъла. Върху плъзгащите се метални врати виси голяма табела: „Само за преподаватели, служители и охрана. За студенти и абсолвенти без придружител вход забранен“. Другите *студенти* и *абсолвенти* са подчертани с червено.

Пол гледа настрани. Вади от джоба си ключодържател и пъхва един от ключовете в ключалката на стената. Когато го завърта надясно, металните врати се разтварят.

— Откъде взе това?

Той ме избутва в асансьора и натиска един бутон.

— Нали работех тук.

Складът за диапозитиви му осигуряваше достъп до архивните помещения на музея. Той е толкова старателен в работата си, че спечели почти всеобщо доверие.

— Къде отиваме? — питам аз.

— Горے във видеозалата. Където Винсът държи част от диапозитивите си.

Асансьорът ни отвежда до главното ниво на музея. Пол ме повежда напред, без да обръща внимание на картините, които ми е показвал толкова пъти — огромното платно на Рубенс с навъсения Юпитер, недовършената картина „Смъртта на Сократ“, показваща как старият философ посяга към чашата с бучиниш. Едва когато приближаваме платната, които донесе Къри, Пол почва да се заглежда настрани.

Стигаме до вратата на склада за диапозитиви и той отново вади ключовете. Един от тях тихичко хлътва в ключалката и ние прекрочваме в мрака.

— Насам — казва Пол, сочейки една ниша с рафтове, отрупани с прашни кутии. Във всяка кутия има диск с диапозитиви. Зад друга заключена врата, в голяма зала, която съм виждал само веднъж, се пазят повечето диапозитиви с репродукции на произведения на изкуството.

Пол намира търсената лавица, вдига една от кутиите и я слага пред себе си. На залепено отстрани листче е изписано с крив почерк: „Карти: Рим“. Той маха капака и отнася кутията към тясното свободно

пространство близо до входа. От друга лавица сваля диапроектор, който включва в контакта ниско над пода. Най-сетне щраква бутон и на отсрещната стена се появява мъгляво изображение. Пол постепенно наглася фокуса.

— Добре — казвам аз. — А сега ми обясни какво търсим тук.

— Ами ако Ричард е бил прав? — пита той. — Ами ако Винсънт му е откраднал дневника преди трийсет години?

— Вероятно. Какво значение има сега?

Пол продължава нетърпеливо:

— Постави се на мястото на Винсънт. Ричард непрестанно повтаря, че дневникът е единственият начин да разбереш „Хипнеротомахия“. Ти смяташ, че дрънка глупости. Какво да го правиш — някакъв си колежанин с диплома по история на изкуствата. Но ето че идва и друг. Също учен.

Пол произнася последната дума с уважение. Досещам се, че има предвид баща ми.

— Изведнъж ставаш излишен. Двамата казват, че ключът е в дневника. Но ти си отрязал пътищата за отстъпление. Казал си на Ричард, че дневникът е безполезен, а началникът на пристанището — шарлатанин. А от всичко на този свят най-много мразиш да се оказваш неправ. Как ще постъпиш?

Пол се мъчи да ме убеди в нещо, което приемам без затруднение — че Винсънт Тафт е крадец.

— Схванах идеята — казвам аз. — Продължавай.

— По един или друг начин открадваш дневника. Но нищо не можеш да разбереш, защото представата ти за „Хипнеротомахия“ е напълно погрешна. Без шифрованите послания на Франческо не знаеш какво да правиш с дневника. Какво ти остава?

— Не знам.

— Няма да го изхвърлиш само защото не го разбираш — продължава Пол, без да ми обръща внимание.

Кимвам.

— Затова го запазваш. На сигурно място. Може би в служебната каса.

— Или у дома.

— Точно така. Години по-късно обаче се появява някакво си хлапе и заедно със своя приятел почва да напредва през тайните на

„Хипнеротомахия“. Повече, отколкото си очаквал. Повече, отколкото самият ти си постигнал в най-добрите времена. Започва да открива послания от Франческо.

— И вече си мислиш, че в крайна сметка дневникът може да се окаже полезен.

— Именно.

— Не казваш на хлапака обаче, защото тогава ще разбере, че си крадец.

— Но — продължава Пол, стигайки до най-главното, — да речем, че един ден някой намира дневника.

— Бил.

Пол кимва.

— Той вечно висеше в кабинета на Винсънт, в дома му, помагаше за разните дребни проекти, изобщо вършеше всичко, с каквото го товареше Винсънт. И знаеше какво означава дневникът. Ако го беше намерил, нямаше просто да го върне на място.

— Щеше да го донесе на теб.

— Правилно. А ние взехме, че го показахме на Ричард. После Ричард се сблъска с Винсънт на лекцията.

Поглеждам го скептично.

— Но Тафт нямаше ли дотогава да е разбрал, че дневникът липсва?

— Естествено. Трябва да е знаел, че Бил го е взел. Но според теб каква е била реакцията му, когато разбра, че и Ричард знае? Най-напред му е хрумнало да потърси Бил.

Сега разбирам.

— Мислиш, че след лекцията е отишъл в кабинета на Стийн.

— Винсънт беше ли на приема?

Отначало приемам това като риторичен въпрос, но после се сещам, че Пол не беше там; вече бе тръгнал да търси Стийн.

— Не го видях.

— Между залата и Дикинсън има коридор — казва Пол. — Винсънт дори не е трябвало да напуска сградата, за да стигне дотам.

Той ме оставя да осъзная смисъла на последните думи. Възможността да е станало точно така се търти тромаво през ума ми, обвързана с хиляди други подробности.

— Наистина ли си мислиш, че Тафт го е убил? — питам аз.

От сенките на залата изплува странен силует — Еп Ланг погребва куче под любимото си дърво.

Пол гледа черните контури, проектирани върху стената.

— Мисля, че е способен на това.

— От гняв?

— Не знам. — Но той сякаш вече е разработил мислено всички варианти. — Слушай, докато чаках Бил в Института, зачетох дневника по-внимателно. Търсех всяко споменаване на Франческо.

Пол разгръща дневника и вади изпод корицата записки, направени върху бланка на Института.

— Открих мястото, където началникът на пристанището излага посоките, които крадецът изкопирал от документите на Франческо. Генуезеца казва, че са били записани върху празно листче и навярно представляват морски маршрут — нещо свързано с пътя, по който е плавал корабът на Франческо. Опитал се да разбере откъде идва товарът, като взел Генуа за последна точка.

Когато Пол разгъва листа, виждам компас с посоките на света, а до него четири стрелки с надписи.

— Това са посоките. Написано е на латински: Четири юг, десет изток, две север, шест запад. После пише: De Stadio.

— Какво означава De Stadio?

Пол се усмихва.

— Мисля, че това е ключът. Началникът на пристанището отнесъл листчето на братовчед си, който казал, че De Stadio е мащабът за пътя във всяка посока. Може да се преведе като „В стадии“ — тоест, че разстоянията са измерени в стадии.

— Не разбирам.

— Стадият е мерна единица от античния свят, основана на разстоянието за надбягване в гръцките Олимпийски игри. Оттам е дошла и днешната дума стадион. Един стадий е дълъг между 177 и 192 метра, тъй че в километъра има между пет и шест стадия.

— Значи четири юг означава четири стадия на юг.

— После десет на изток, два на север и шест на запад. Във всичките четири посоки. Напомня ли ти нещо?

Да, напомня ми. В последната си гатанка Колона споменава за нещо, наречено от него Четворно правило — система, която ще отведе

читателите до неговата тайна крипта. Но бяхме загубили надежда, когато в самия текст не намерихме дори намек за география.

— Смяташ ли, че това е ключът? Тези четири посоки?

Пол кимва.

— Но началникът на пристанището търсел нещо в далеч по-голям мащаб, пътешествие от стотици и стотици километри. Ако указанията на Франческо са в стадии, значи корабът не може да идва от Франция или Холандия. Би трябвало да е започнал пътешествието си на около километър югоизточно от Генуа. Генуезеца разбирал, че това не може да бъде вярно.

Виждам как Пол се опиянява от мисълта, че води по точки пред началника на пристанището.

— Значи казваш, че указанията са свързани с нещо друго?

Той едва ме изчаква да довърша въпроса.

— De Stadio може да означава „За стадиона“. Или пък „От стадиона“.

Гледа ме с очакване, но аз не мога да проумея прелестта на този нов превод.

— Може би указанията не само са измерени в стадии — казва Пол. — Може би и отправната точка е стадион. De Stadio може да има двоен смисъл — следваш посоките от истински стадион и мериш в стадии.

Картата на Рим върху стената се прояснява. Градът е осеян с древни арени. Колона навярно е познавал този град по-добре от всеки друг на света.

— Така отпада проблемът на Генуезеца с мащабите — продължава Пол. — Не може да измерваш разстоянието между държави с няколко стадия. Но можеш да измерваш разстояния в един град по този начин. Плиний казва, че през 75 година след Христа обиколката на римските стени била около двайсет километра. Значи диаметърът на целия град трябва да е бил някъде към двайсет и пет или трийсет стадия.

— Мислиш ли, че това ще ни отведе до криптата? — питам аз.

— Франческо говори, че ще строи там, където никой не може да види. Той не иска да знаят какво има вътре. Това навярно е единственият начин да открием мястото.

Изведнъж в главата ми нахлуват спомени за безброй догадки. Месеци наред по цели нощи се питахме защо му е на Колона да строи крипта нейде из римските гори, скрита от неговите близки и приятели, но така и не стигнахме до общо заключение.

— Ами ако криптата е нещо повече, отколкото си мислехме? — казва Пол. — Ако самото място е тайната?

— Тогава какво има вътре? — възраждам аз стария спор.

Възбудата на Пол мигом отстъпва пред отчаянието.

— Не знам, Том. Все още не ми идва на ум.

— Просто те питам не смяташ ли, че Колона щеше...

— Да ни каже какво има в криптата? Разбира се. Но цялата втора половина на книгата зависи от последния шифър, а аз не мога да го разгадая. Не и сам. Затова отговорът трябва да е в този дневник. Разбра ли?

Благоразумно не възразявам.

— Значи ни остава само едно — продължава Пол. — Да прегледаме няколко карти. Започваме от най-големите стадиони — Колизея, Циркус Максимус и тъй нататък — и мерим четири стадия на юг, десет на изток, два на север и шест на запад. Ако на някое от тези места е имало гора по времето на Колона, отбелязваме го.

— Да погледнем — съгласявам се аз.

Пол натиска бутона, сменяйки поредица карти, направени през петнайсети и шестнайсети век. Приличат на архитектурни карикатури — сградите са изобразени непропорционално големи, наблъскани една до друга, тъй че е невъзможно да се прецени разстоянието между тях.

— Как ще мериш разстоянията? — питам аз.

Вместо отговор той натиска бутона още няколко пъти. След още три-четири ренесансови карти се появява по-съвременен план. Градът вече напомня онзи, който познавам от пътеводителите, изчетени преди пътешествието с баща ми до Ватикана. Стената на Аврелий от север, изток и юг, и река Тибър от запад очертават профила на старица, обърната към останалата част от Италия. Църквата „Свети Лоренцо“, където двама души били убити по заповед на Колона, виси като муха над носа на старицата.

— Тази е в подходящ мащаб — казва Пол, сочейки разграфената линия в горния ляв ъгъл. Осем стадия са отмерени върху черта с надпис „Древноримска миля“.

Пол пристъпва към стената и слага ръка до мащаба. Педята му точно покрива осемте стадия.

— Да започнем от Колизея.

Пол коленичи на пода и слага ръка близо до тъмен овал в средата на картата, близо до бузата на старицата.

— Четири на юг — казва той, слизайки половин педя надолу, — после десет на изток. — Отмерва цяла педя встрани и добавя още малко. — После две на север и шест на запад.

Когато приключва, пръстът му сочи място, обозначено с надписа „Хълм Целиан“.

— Мислиш ли, че е там?

— Не — унило признава той. Посочва тъмно кръгче малко на югозапад от точката. — Ето, тук има църква. „Сан Стефано Ротондо“. — Измества пръст на североизток. — Ето още една. „Сантис Куатро Коронати“. А тук — пръстът му помръдва на югоизток — е манастирът „Свети Йоан Латерански“, където папите са живели до четиринайсети век. Ако Франческо беше построил криптата си там, тя щеше да е на триста-четиристотин метра от три различни църкви. Няма начин.

Пол започва да мери отново.

— Циркус Фламиниус — казва той. — Тази карта е стара. Мисля, че според Гати се намира малко по-настрани.

Измества пръст по-близо до реката и повтаря четирите измервания.

— Добре или зле? — питам аз, гледайки новата точка някъде върху хълма Палатин.

Той се навъсва.

— Зле. Това е почти по средата на „Сан Теодоро“.

— Пак ли църква?

Пол кимва.

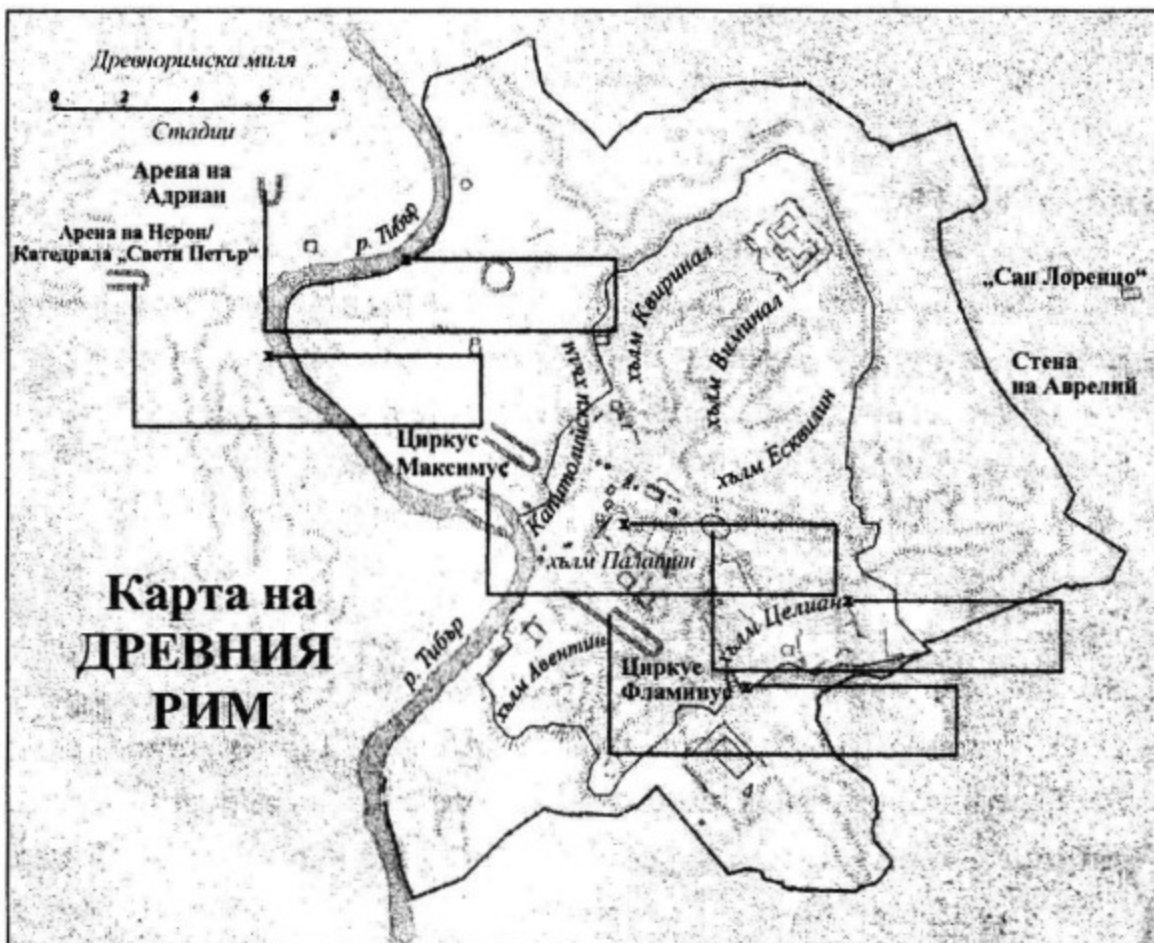
— Сигурен ли си, че Колона не би построил криптата близо до църква?

Той ме поглежда така, сякаш съм забравил елементарно правило.

— Всяко послание подчертава, че той изпитва ужас да не попадне в ръцете на фанатиците. „Божиие люде“. Ти как ще го изтълкуваш?

Губейки търпение, Пол изпробва две други възможности — Арената на Адриан и древната Арена на Нерон, върху която е построен

Ватикана — но и в двата случая обиколката от двайсет и два стадия го довежда почти по средата на река Тибър.

— На тая карта гъмжи от стадиони — казвам аз. — Дали да не обмислим къде може да бъде криптата, а после да проверим по обратния път кой стадион съвпада с указанията?

Той се замисля.

— Ще трябва да погледна атласите си в „Бръшляна“.

— Утре можем да дойдем пак.

Пол, чиито резерви от оптимизъм са на изчерпване, поглежда картата още веднъж, после кимва. Колона го е победил още веднъж. Дори и лукавият Генуезец не ни помогна.

— Сега какво? — питам аз.

Той закопчава палтото си и изключва диапроектора.

— Искам да огледам кабинета на Бил долу.

Връща машината на лавицата, за да не личи, че някой е влизал.

— Защо?

— Да видя дали там няма още нещо от дневника. Ричард настоява, че вътре имало сгънат чертеж.

Пол отваря вратата, изчаква да изляза и оглежда залата, преди да заключи.

— Имаш ли ключ за библиотеката?

Той поклаща глава.

— Бил ми каза кода за вратата към стълбището.

Отново сме в мрачния коридор и Пол ме повежда напред. В тъмнината край нас преминават оранжеви аварийни лампи като самолети, прелитащи бавно в нощта. Стигаме до вратата към стълбището. Под дръжката има кутийка с номерирани бутони. Пол се замисля за миг, после набира няколко цифри.

Завърта ръчката и изведнъж застиваме на място. В тишината се раздава неясен шум.

14.

— Тръгвай! — беззвучно прошепвам аз и побутвам Пол към вратата на библиотеката. На вратата има малко прозорче и ние надникваме през него в сумрачната зала.

Над едно от бюрата се раздвижва сянка. Лъч от фенерче шари по плота. Виждам как нечия ръка бърка в едно от чекмеджетата.

— Това е бюрото на Бил — шепне Пол.

Макар и тих, гласът му се разнася из стълбищната шахта. Лъчът от фенерче застива на място, после се отправя към нас.

Натискам Пол да се приведе.

— Кой беше? — питам аз.

— Не видях.

Чакаме и се ослушваме за стъпки. Когато ги чуваме да се отдалечават, пак надниквам в залата. Вътре няма жива душа.

Пол побутва вратата. Цялата зала тъне в дългите сенки на библиотечните рафтове. През стъклената стена от север нахлуват лунни лъчи. Чекмеджетата на Стийн все още са отворени.

— Има ли друг изход? — прошепвам аз, докато вървим към бюрото.

Пол кимва и сочи нейде отвъд високите рафтове. Изведнъж пак чуваме нечии стъпки да се влачат към изхода. После вратата щраква и тихичко се връща на място.

Отправлям се към звука.

— Какво правиш? — шепне Пол и ми прави знак да се върна при него, до бюрото.

Надничам през стъклото към стълбището, но не виждам нищо.

Пол вече тършува из книжата на Стийн, шарейки с лъча на миниатюрното си фенерче по хаоса от бележки и листчета. Посочва едно чекмедже с изкъртена ключалка. Папките са извадени отвътре и разхвърляни по бюрото. Подвити хартиени ръбове стърчат на всички страни като буренясала градина. Изглежда, че има папка за всеки преподавател от историческия факултет.

„ПРЕПОРЪКИ: ДЕКАН УЪРТИНГТЪН
ПРЕП (А-М): БАУМ, ГОДФРИ, КАРТЪР, ЛИ
ПРЕП (N-Z): НЮМАН, РОСИНИ, САКЛЪР,
УЪРТИНГТЪН
(като преподавател)
ПРЕП (ДРУГИ Ф-ТИ): КОНЪР, ДЕЛФОС, ЛУТКЕ,
МЕЙСЪН, КУИН
СТАРА КОРЕСПОНДЕНЦИЯ: ХАРГРЕЙВ/
УИЛЯМС, ОКСФОРД
СТАРА КОРЕСПОНДЕНЦИЯ: АПЪЛТЪН,
ХАРВАРД“

На мен това не ми говори нищо, но Пол се вторачва в папките като омагьосан.

— Какво има? — питам аз.

Пол плъзва лъча по бюрото.

— Защо са му трябвали всички тия препоръки?

Две други папки лежат разтворени. На едната пише „ПРЕП/КОРЕСПОНДЕНЦИЯ: ТАФТ“. На другата — „ПРЕГОВОРИ/СЛАМКИ“.

Писмото на Тафт е избутано в единия ъгъл на бюрото. Пол изтегля ръкава на ризата върху пръстите си и дръпва листа по-близо.

„Уилям Стийн е способен младеж. Той работи под мое ръководство от пет години и в общи линии се оказва полезен по редица административни и учебни задачи. Уверен съм, че където и да постъпи, ще върши същата работа.“

— Господи! — прошепва Пол. — Винсънт го е прецакал. — Той отново свежда очи над текста. — Описал го е като калпава секретарка.

Когато Пол разгъва подвития ъгъл на листа, датата се оказва от миналия месец. Той вдига писмото и виждаме най-отдолу ръкописна добавка:

„Бил, пиша това заради теб въпреки всичко. Не заслужаваш и толкова.

Винсънт.“

— Копеле... — прошепва Пол. — Бил се е опитал да избяга от теб.

Той насочва лъча към папката „ПРЕГОВОРИ/СЛАМКИ“. Най-отгоре има купчина чернови за писма, изписани от Стийн с различни химикалки. Тук-там са вмъкнати или зачеркнати редове, тъй че текстът се следи трудно. Докато Пол чете, виждам как фенерчето трепери в ръката му.

„Декан Харгрейв, започва първото писмо, с удоволствие ви уведомявам, че моето изследване на «Хипнеротомахия Полифили» приключи и е пред завършване. Резултатите ще бъдат на разположение към края на април, ако не и по-скоро. Уверявам ви, че си заслужават чакането. Тъй като не получих никакви вести от вас и Уилямс след писмото си от 17 януари, моля ви да потвърдите, че преподавателското място, за което говорихме, все още е вакантно. Сърцето ме влече към Оксфорд, но може би не ще успея да откажа на други университети, след като материалите ми бъдат публикувани и получа нови предложения.“

Пол прелиства на следващата страница. Чувам го как диша тежко.

„Декан Апълтън, имам да ви съобщя добри новини. Трудът ми над «Хипнеротомахия» успешно приближава към края си. Както обещах, резултатите ще засенчат всичко друго в историческите изследвания на Ренесанса — както и на всички останали епохи — през тази или следващата година. Преди да публикувам резултатите, бих искал да се

уверя, че асистентското място все още е свободно. Сърцето ме влече към Харвард, но може би не ще успея да устоя на изкушението, след като материалите ми бъдат публикувани и получа нови предложения.“

Пол чете писмото за втори път, после за трети.

— Канел се е да ми го открадне — глухо шепне той и отстъпва от бюрото, за да се подпре на стената.

— Как е възможно?

— Може би се е надявал никой да не повярва, че е студентска дипломна работа.

Отново насочвам поглед към писмото.

— Кога предложи да ти помогне с отпечатването на работата?

— Миналия месец.

— Още оттогава е смятал да я открадне?

Пол ме поглежда свирепо и размахва ръка над бюрото.

— Очевидно. Пише на всички тия хора още от януари.

Когато листовите се успокояват след рязкото движение, изпод кореспонденцията с Оксфорд и Харвард изниква едно последно писмо. Щом забелязва на каква бланка е написано, Пол веднага го дръпва.

„Ричард, започва текстът, надявам се това писмо да те завари в добро здраве. Дано в Италия да ти е провървяло повече, отколкото в Ню Йорк. Ако не, то и двамата знаем в какво положение си. Освен това и двамата познаваме Винсът. Смятам за несъмнено, че той крои свои собствени планове за всичко, което излезе от начинанието. Затова искам да ти направя едно предложение. Ще има предостатъчно и за двама ни. Измислих едно разделение на труда, което, вярвам, ще ти се стори почтено. Моля те, обади ми се в най-скоро време, за да го обсъдим. Съобщи ми и телефонните си номера в Рим и Флоренция — пощата там е ненадеждна, а предпочитам да се споразумеем час по-скоро.

Б.“

Отговорът е изписан с различен почерк в долния край на писмото и върнат обратно. Има два телефонни номера, единият с буквата Р, другият с Ф. Краткият текст гласи:

„Както ме помоли. Обаждай се след работа, по мое време. Ами Пол?

Ричард.“

Пол онемява. Отново претърсва книжата, но няма друго. Когато се опитвам да го утеша, той ми прави знак да млъкна.

— Трябва да кажем на декана — предлагам накрая аз.

— Какво да му кажем? Че сме ровили из нещата на Бил?

Изведнъж ярък блясък описва дъга по отсрещната стена, сетне зад стъклото се мярват мигащи червени и сини светлини. В предния двор на музея е влязла полицейска кола с изключена сирена. Отвътре излизат двама полицаи. Цветните светлини изгасват точно когато пристига нова кола с още две ченгета.

— Някой им е съобщил, че сме тук — казвам аз.

Писмото на Къри трепери в ръката на Пол. Той стои неподвижно и гледа как тъмните униформи тичат към главния вход.

Аз го дръпвам към рафтовете до задния изход.

— Идвай!

В този момент вратата на библиотеката се отваря и лъч на фенер прорязва мрака. Отскачаме в ъгъла. Двамата полицаи влизат.

— Натам — казва първият и размахва ръка към нас.

Сграбчвам дръжката и отварям задната врата. Докато първият полицаи се приближава, Пол изскача в коридора. Излизам след него на четири крака и се изправям. Прилепваме гърбове до стената и Пол ме повежда към стълбището, откъдето слизаме тичешком до партера. Когато излизаме в широкото фойе, виждам по близката стена да се движи лъч от фенер.

— Надолу — казва Пол. — Там има сервизен асансьор.

Влизаме в азиатското крило на музея. Зад стъклените витрини призрачно се мяркат скулптури и вази. Разгънати китайски свитъци висят до надгробни изображения. Сенките из залата имат мътнозелен цвят.

— Насам — подканва ме Пол. Стъпките приближават.

Повежда ме към коридор без друг изход, освен двойната метална врата на сервизния асансьор.

Гласовете се засилват. Забелязвам как в подножието на стълбището двама полицаи опитват да се ориентират в тъмното. Изведнъж из целия етаж лумва светлина.

— Имаме осветление — чувам гласа на трети полицай.

Пол пъхва ключа си в ключалката на стената. Вратите се разтварят и той ме дръпва в асансьора. Тежки стъпки се задават в наша посока.

— Хайде, хайде...

Вратите стоят отворени. За секунда си мисля, че полицаите са изключили захранването. После, точно когато първият изниква иззад ъгъла, металните стени плъзват и се затварят. Някой блъска с юмрук отвън, но кабината тръгва надолу и звукът заглъхва.

— Къде отиваме? — питам аз.

— Към товарната рампа — отговаря задъхано Пол.

Излизаме в някакво складче и Пол отваря вратата към грамадна, студена зала. Изчаквам очите ми да привикнат с тъмнината. Гаражната врата на товарната рампа се извисява пред нас. Навън вятърът е толкова силен, че металната преграда трепери. Представям си как горе трополят стъпки, устремени към нас, но през дебелината врата не се чува нищо.

Пол изтичва към таблото на стената. Когато дръпва шалтера, някъде избучава двигател и голямата врата започва да се вдига.

— Стига толкова — казвам аз, когато виждам, че процепът е достатъчен, за да се проврем.

Но Пол поклаща глава и вратата продължава да се вдига.

— Какво правиш?

Процепът се разширява дотолкова, че разкрива пред нас изглед към цялата южна част на студентското градче. За секунда съм поразен от красотата и пълната безжизненост на тази гледка.

Изведнъж Пол тласва обратно ръчката и вратата започва да се затваря.

— Давай! — крещи той.

Втурва се от стената към отвора и аз тромаво побягвам след него, опитвайки да легна по гръб. Пол ме изпреварва. Търкулва се под

вратата и ме издърпва точно преди металът тежко да се блъсне в бетонния под.

Изправям се задъхан. Когато тръгвам по посока на нашето общежитие, Пол ме дръпва назад.

— Ще ни видят отгоре. — Той посочва прозорците от западната страна на сградата. Оглежда пътя на изток и добавя: — Натам.

— Добре ли си? — питам аз, крачейки подир него.

Той тръсва глава и ние продължаваме да се тътрим през снежната нощ, все по-далеч от общежитието и полицията. Вятърът се вмъква под яката ми и вледенява струйките пот. Когато поглеждам назад, всички общежития в далечината са почти съвсем тъмни. Нощта е обгърнала цялото студентско градче. Грeят само прозорците в музея на изкуствата.

Продължаваме на изток към Проспект Гардънс — вълшебна ботаническа страна в центъра на градчето. Ниските пролетни насаждения са обсипани с бяло и почти не се виждат, но американските букове и ливанските кедри стоят над тях като ангели пазители, разперили клони, за да поемат товара на снега. По една от страничните улици минава полицейска кола и ние ускоряваме крачка.

Мислите ми са несвързани, умът ми се бори да осъзнае видяното преди малко. Може би Тафт е ровил из документите в бюрото на Стийн, за да изтрие всяка следа от връзките между двамата. Може би той е повикал полицията. Поглеждам Пол и се питам дали не си задава същите въпроси, но лицето му е непроницаемо.

В далечината новият музикален факултет подава признаци на живот.

— Можем да влезем за малко там — предлагам аз.

— Къде?

— Залата за репетиции в сутерена. Докато суматохата стихне.

Докато приближаваме, из въздуха се носят откъслечни ноти. Нощните птици са дошли в сградата „Улуърт“ да репетират на спокойствие. Покрай парка минава нова полицейска кола, разпръсквайки по тротоара смес от киша и каменна сол. Заставям се да крача още по-бързо.

Строежът на „Улуърт“ приключи съвсем наскоро и сградата, която излезе от строителните скели е твърде любопитна — същинска крепост отвън, но стъклена и крехка отвътре. Преддверието лъкатуши като река през музикалната библиотека и аудиториите на първия етаж, като се извисява цели три етажа чак до остъкления покрив. Вятърът завистливо вие наоколо. Пол отключва входа на сградата със студентската си карта и задържа вратата, докато вляза.

— Накъде? — пита той.

Водя го към най-близкото стълбище. Откакто откриха сградата, с Джил сме идвали тук на два пъти — все в събота вечер след сериозно пиене. Втората жена на баща му настоявала Джил да се научи да свири нещо от Дюк Елингтън, също както баща ми държеше да науча нещо от Арканджело Корели, тъй че общо ни се събират осем години уроци по пиано без почти никакъв резултат. Идвахме, слагахме бутилките върху вехтия роял и Джил дрънкаше немилосърдно „Първият влак“, после аз изсвирах някакво смътно подобие на „Ла Фолиа“ и се преструвахме, че следваме ритъм, който и двамата изобщо не бяхме научили.

Двамата с Пол се тътрим по коридора в сутерена и откриваме, че само едно пиано още е в действие. Неяде в дъното някой свири „Рапсодия в синьо“. Вмъкваме се в малко звукоизолирано студио и Пол се настанява на табуретката пред пианото. Гледа клавишите — за него също тъй тайнствени както компютърната клавиатура — без да ги докосва. Луминесцентната лампа на тавана почва да пращи, после изгасва. Все едно.

— Не мога да повярвам — казва най-сетне той с дълбока въздишка.

— Защо са го направили? — питам аз.

Пол плъзва нокът по един от клавишите. Имам чувството, че не е чул въпроса, затова го повтарям.

— Какво очакваш да ти кажа, Том?

— Може би това е причината Стийн да ти предложи помощ.

— Кога? Тази вечер с дневника ли?

— Още преди месеци.

— Имаш предвид, когато ти се отказа от работата с „Хипнеротомахия“?

Това е открит удар. Напомняне, че намесата на Стийн в крайна сметка опира до мен.

— Смяташ ли, че вината е моя?

— Не — тихо казва Пол. — Разбира се, че не.

Но обвинението виси във въздуха. Картата на Рим, също като дневника, ми напомни какво съм загърбил, колко много успехи постигнахме, преди да напусна, колко ми харесваше. Поглеждам ръцете си в скута. Баща ми казваше, че имам лениви ръце. Пет години уроци не доведоха поне до една що-годе прилична соната на Корели; оттогава той ме насочи към баскетбола.

Силните взимат от слабите, Томас, но умните взимат от силните.

— Ами писмото до Къри? — питам аз, гледайки гърба на пианото. Дървото е голо и грубо, нали тази страна трябва да бъде обърната към стената. Странна ми се вижда тази икономия, като да не си сресваш тила, защото не го виждаш в огледалото. Така правеше баща ми. Винаги съм смятал това за дефект в перспективата — грешка на човек, който вижда света само по един начин. Студентите му навярно го забелязваха също тъй често. Всеки път, когато им обръщаше гръб.

— Ричард никога не би ме ограбил — казва Пол, хапейки ноктите си. — Трябва да сме пропуснали нещо.

Настава тишина. В репетиционната е топло и когато мълчим, не се чува никакъв звук, освен тихите ноти откъм коридора. Вместо Гершуин сега в далечината глухо тътне соната от Бетовен. Спомням си как като дете изчаквах да отминат летните бури. Няма ток, в къщата е тихо и не се чува нищо, освен далечни гръмотевици. Под светлината на свещ майка ми чете на глас — илюстрирана книжка за Шерлок Холмс или нещо подобно — и аз се чудя защо най-хубавите истории сякаш винаги са за хора със странни шапки.

— Мисля, че Винсънт беше в библиотеката — казва Пол. — В полицията той излъга за отношенията си с Бил. Каза, че от години не е имал по-добър сътрудник.

„И двамата познаваме Винсънт, казваше писмото. Смятам за несъмнено, че той крои свои собствени планове за всичко, което излезе от начинанието.“

— Мислиш ли, че Тафт иска да си присвои изследването? — питам аз. — От години не се е опитвал да публикува нещо за „Хипнеротомахия“.

— Не става дума за публикуване, Том.

— А за какво?

Пол мълчи няколко секунди, после казва:

— Нали чу Винсънт тази вечер. Досега не беше признавал, че Франческо е от Рим. — Той поглежда педалите на пианото, щръкнали от дървената рамка като мънички златни обувки. — Опитва се да ми го отнеме.

— Кое?

Но Пол отново се колебае.

— Няма значение. Забрави.

— Ами ако в музея е бил Къри? — подхвърлям аз, когато той извъръща глава.

Писмото на Стийн усложни представата ми за Къри. То ми напомни, че от тримата той е попаднал най-безнадеждно под властта на „Хипнеротомахия“.

— Той не е замесен, Том.

— Сам видя как се държа, когато му показа дневника. Къри все още вярва, че е негов.

— Не. Аз го познавам, Том. Разбра ли? А ти не.

— Това пък какво означава?

— Ти никога не си вярвал на Ричард. Дори когато се опитваше да ти помогне.

— Не ми трябва неговата помощ.

— И мразиш Винсънт само заради баща си.

Обръщам се изненадан към него.

— Той докара баща ми до...

— До какво? До катастрофата ли?

— Докара го до безумие. Какво ти става, по дяволите?

— Той просто написа една рецензия, Том.

— Съсипа живота му.

— Не живота, а кариерата. Има разлика.

— Защо го защитаваш?

— Не го защитавам. Защиатавам Ричард. Но Винсънт не ти е сторил каквото и да било.

Тъкмо се каня да отвърна нещо хапливо, когато виждам какво му причинява този разговор. Пол притиска скулите си с длани и бузите му се издуват. За секунда виждам само фаровете отвън по пътя. В далечината отеква клаксон.

— Ричард винаги е бил добър към мен — казва Пол.

Спомням си, че баща ми не издаде нито звук по време на онова пътуване. Дори когато колата изхвъркна от пътя.

— Ти не ги познаваш — настоява Пол. — И двамата.

Не съм сигурен кога точно започна дъждът — дали когато пътувахме към панаира на книгата, за да видим майка ми, или покъсно, докато ме караха с линейка към болницата.

— Веднъж намерих рецензия за първия сериозен труд на Винсънт — продължава Пол. — В дома му. Изрезка от началото на седемдесетте, когато бил златното момче на Колумбийския университет — преди да дойде в Института и кариерата му да отиде по дяволите. Беше безумно хвалебствена, за такава можеш само да си мечтаеш. Накрая се казваше: „Винсънт Тафт вече пристъпи към следващия си проект: цялостна история на италианския Ренесанс. Ако се съди по досегашното му творчество, това наистина ще е грандиозен труд; един от редките случаи, когато писането на история се превръща в създаване на история“. Помня го дума по дума. Открих рецензията през пролетта на подготвителния курс, още преди да се опознаем. Тогава за пръв път почнах да разбирам що за човек е.

Рецензия. Като онази, която изпрати на баща ми, за да е сигурен, че ще я прочете. „Измамата Беладона“ от Винсънт Тафт.

— Той беше светило, Том. Знаеш го. Имаше повече ум от целия тукашен факултет. Но потъна. Не изгоря. Просто потъна.

Думите набират инерция, струпват се във въздуха, сякаш искат да постигнат баланс между тишината извън Пол и напрежението в гърдите му. Имам чувството, че плувам безсилно, докато отливът ме отнася навътре в морето. Пол отново почва да говори за Тафт и Къри, а аз си казвам, че те са просто образи от поредната книга, мъже със странни шапки, плод на налудничаво въображение. Но постепенно започвам да ги виждам през неговите очи.

След скандала с дневника на Генуезеца Тафт напуснал Манхатън и се заселил в бяла дървена къща край Института, на километър и половина от студентското градче в Принстън. Може би го е съсипала самотата, липсата на колеги, с които да си съперничи. Така или иначе, само след няколко месеца из академичната общност плъзнали слухове за неговото пиянство. Планираният труд за италианския Ренесанс тихо издъхнал. Талантът и пламенните му страсти сякаш се сгромолясали.

Три години по-късно покрай публикацията на следващия му труд — тънко томче за ролята на йероглифите в ренесансовата живопис — станало ясно, че кариерата на Тафт буксува. След още седем години, когато следващата му статия била публикувана в невзрачно научно списание, редакторът нарекъл неговия упадък истинска трагедия. Според Пол той продължавал да страда от загубата на онова, което някога имал заедно с баща ми и Къри. За всичките двацет и пет години от пристигането си в Института до срещата с Пол Винсънт Тафт направил само четири публикации. Предпочитал да си запълва времето с критики на чуждия труд — и най-вече на баща ми. Пламенният гений на младостта му не се завърнал нито веднъж.

Навярно „Хипнеротомахия“ се е завърнала в неговия живот, когато Пол изникнал на прага му през пролетта на подготовителния курс. След като Тафт и Стийн се заеха да помагат на Пол за дипломната работа, той неведнъж ми е разказвал за поразителни проблясъци на гениалност у неговия наставник. Често се случвало нощем старият мечок да работи самоотвержено заедно с него, цитирайки наизуст дълги откъси от слабо известни текстове, когато Пол не успявал да ги намери в библиотеката.

— През онова лято Ричард ми осигури пътуване до Италия — казва Пол, търкайки с длан ръба на табуретката. — Толкова се вълнувахме. Дори Винсънт. С Ричард още не си говореха, но знаеха, че съм по следите на нещо голямо. Започвах да разбирам кое как е. Отседнах в един апартамент на Ричард — целият горен етаж на стар ренесансов дворец. Беше потресаващо, просто разкошно. Имаше картини по стените, по таваните, навсякъде. В ниши над стълбищата. Тинторето, Карачи, Перуджино. Истински рай, Том. Беше тъй хубаво, че дъхът ти спира. А той се събуждаше сутрин и заявяваше деловито: „Пол, днес имам да отметна доста работа“. После почвахме да разговаряме, а след половин час той смъкваше вратовръзката и

казваше: „По дяволите всичко. Дай да си вземем почивен ден“. И ето — обикаляме площадите и разговаряме. Само двамата. Вървахме и разговаряхме часове наред. Точно тогава той почна да ми разказва за годините си в Принстън. За „Бръшляна“ и всичките си приключения, какви щуротии е вършил, какви хора познава. И най-вече говореше за баща ти. Тъй ярко, тъй живо. Нали разбираш, сякаш нямаше нищо общо с онзи Принстън, който познавах. Като че живееш в сън, прекрасен сън. Ричард го наричаше точно така. През целия ни престой в Италия той крачеше из облаците. Започна да се среща с една скулпторка от Венеция и се канеше някой ден да й направи предложение. Дори си мислех, че след онова лято ще опита да се помири с Винсънт.

— Но не се помириха.

— Не. Когато се върнахме в Щатите, всичко си дойде по местата. С Винсънт не си продумаха. Жената от Венеция скъса с него. Ричард почна да идва в студентското градче, търсеше спомен за пламъка, който го е обгръщал, докато двамата с баща ти учели при Макбий. От онова време нататък той живее все повече и повече с миналото. Винсънт се мъчеше да ме убеди да стоя настрана от него, но през онази година аз стоях настрана от Винсънт, отбягвах Института, при всяка възможност се стараех да работя в „Бръшляна“. Не исках да му казвам какво сме открили, докато не се наложи. Точно тогава Винсънт взе да ме притиска да му покажа изводите си, да подавам всяка седмица отчет за напредъка. Може би си е мислил, че това е единственият му шанс да си отмъсти на „Хипнеротомахия“. — Пол плъзва ръка през косата си. — Колко съм бил глупав. Трябваше да напиша дипломна работа за четворка, после да си плюя на петите. Боговете повалят с гръм и мълния най-могъщите сгради и най-високите дървета. Защото боговете обичат да принизяват онуй, що е по-величаво от околното. Те не търпят гордостта у никого, освен у себе си. Херодот го е писал. Сигурно съм чел тия редове поне петдесет пъти, но така и не се замислих над тях. Винсънт ми ги посочи. Той знаеше какво означават.

— Не вярваш в това.

— Вече не знам в какво да вярвам. Трябваше да се пазя повече от Винсънт и Бил. Ако не мислех толкова за себе си, щях да усетя какво се задава.

Гледам светлия процеп под вратата. Пианото в края на коридора е замлъкнало.

Пол става и тръгва към изхода.

— Да се махаме.

15.

Докато напускаме „Улуърт“, почти не си говорим. Пол върви малко пред мен и дистанцията е достатъчна, за да си мислим всеки за своето. В далечината виждам камбанарията на катедралата. Край подножието ѝ се спотайват полицейски коли като жаби, изчакващи в подножието на дъб да отмине бурята. Отслабващият вятър люшка загражденията от жълта найлонова лента. Белотата сигурно вече е погълнала окончателно снежния отпечатък на Бил Стийн.

Когато пристигаме в общежитието, Чарли е буден, но се готви пак да си ляга. Успял е да почисти общата стая, да подреди на спретнати купчинки разхвърляните листове и писма. Мъчи се с работа да прогони спомена за видяното в линейката. След като поглежда часовника си, той се навъсва неодобрително, но е твърде уморен, за да ни се кара. Стоя и слушам как Пол разказва какво видяхме в музея. Знам, че Чарли ще настоя да повикаме полиция. Но щом обяснявам, че сме открили писмата сред книгата на Стийн, той явно се отказва от тази идея.

Двамата с Пол минаваме в спалнята и мълчаливо се преобличаме, после си лягаме. Докато лежа и си припомням с какво възмущение в гласа описваше Къри, внезапно ми хрумва нещо, което проумявам за пръв път. Макар и за кратко, в отношенията им е настанал миг на покой и съвършенство. Къри така и не бе успял да разбере „Хипнеротомахия“, докато в живота му не навлезе Пол, за да разгадае онова, което не схващаше Къри — и тъй двамата да го споделят. А Пол винаги бе желал толкова много неща, докато в живота му не навлезе Ричард Къри, за да му покаже какво не е имал — и тъй двамата да го споделят. Като Дела и Джеймс от стария разказ на О'Хенри — Джеймс, който продава златния си часовник, за да купи на Дела четки за коса, а Дела продава косата си, за да купи на Джеймс верижка за часовника — даровете и саможертвите им си пасват идеално. Но този път сюжетът е по-щастлив. Всеки се нуждае единствено от онова, което може да му дари другият.

Не мога да упреквам Пол за късмета. Ако някой заслужава такъв късмет, това е той. Никога не е имал семейство, не е притежавал портрет в рамка, не е чувал близък глас по телефона. Дори след смъртта на баща си аз имах всички тези неща, макар и несъвършени. Но сега залогът е далеч по-голям. Дневникът на Генуезеца може да докаже, че баща ми е бил прав за „Хипнеротомахия“ — че е виждал истината през праха и епохите, през дебрите от гравюри и мъртви езици. Аз не му вярвах, смятах за нелепа, суетна и късогледа цялата идея, че в една тъй изчерпана вехта книга може да има нещо особено. А през цялото това време, докато го упреквах в погрешна перспектива, единствената грешка е била моя.

— Не си причинявай това, Том — казва ненадейно Пол от горното легло толкова тихо, че едва го чувам.

— Кое?

— Недей да се самосъжаляваш.

— Мислех за баща си.

— Знам. Опитай се да мислиш за нещо друго.

— Какво например?

— Не знам. Например за нас.

— Не те разбирам.

— За нас четиримата. Опитай се да бъдеш благодарен и за малкото, което имаш. — Той се запъва. — Ами догодина? Накъде клониш?

— Не знам.

— Тексас?

— Може би. Но Кати още ще е тук.

Чаршафите му изшумоляват, докато се намества по-удобно.

— Ами ако ти кажа, че аз може да съм в Чикаго?

— Как така?

— За докторантура. Получих писмо един ден след теб.

Поразен съм.

— А ти къде смяташе, че ще съм догодина? — пита той.

— Мислех, че ще работиш с Пинто в Йейл. Защо точно Чикаго?

— Пинто се пенсионира тази година. А в Чикаго така или иначе имат по-добра програма. Мелоти още е там.

Мелоти. Един от малцината други изследователи на „Хипнеротомахия“, за които съм чувал да споменава баща ми.

— Освен това — добавя Пол — щом е било добро за баща ти, значи става и за мен, нали така?

Нещо подобно бе хрумнало и на мен, преди да си подам документите. Само че аз си казвах: щом е успял баща ми, значи мога и аз.

— Сигурно.

— Е, как ти се струва?

— Кое, да отидеш в Чикаго?

Той отново се колебае. Не съм го разбрал.

— Заедно да отидем в Чикаго.

Над нас пропуква паркет — движение в един друг свят.

— Защо не ми каза?

— Не знаех как ще го приемеш — признава той.

— И ще работиш по неговата програма?

— Доколкото е възможно.

Не знам дали бих издържал още пет години да се боря със сянката на баща си. Ще го виждам в лицето на Пол много по-ясно, отколкото днес.

— Това ли е първият ти избор?

Минава дълго време, преди Пол да отговори.

— Вече са останали само Тафт и Мелоти.

Има предвид изследователите на „Хипнеротомахия“.

— Е, мога да работя и с неспециалист тук, в Принстън — добавя той. — Да речем Батали или Тодеско.

Но да пишеш дисертация по „Хипнеротомахия“ за неспециалист е като да композираш музика за глухите.

— Трябва да отидеш в Чикаго — казвам аз, като се мъча думите да идват от сърцето ми. Може би наистина идват.

— Това означава ли, че ти ще отидеш в Тексас?

— Още не съм решил.

— Знаеш, нещата невинаги опират само до него.

— Не е там работата.

Пол решава да не ме притиска.

— Е, крайните срокове са еднакви и за двама ни.

Двата плика лежат там, където ги оставих — един до друг на бюрото му. Същото бюро, осъзнавам аз, където Пол започна да разгадава тайните на „Хипнеротомахия“. За секунда мислено виждам

баща си, надвиснал отгоре като ангел пазител, водещ всяка вечер Пол към истината. От самото начало. И като си помисля, че почти през цялото време аз дремех само на една ръка разстояние.

— Почини си — казва Пол и го чувам как се извърта отгоре с тежка, изтощена въздишка. Станалото отново го притиска с цялата си сила.

— Какво ще правиш утре сутрин? — подхвърлям аз и веднага се питам дали му се говори за това.

— Трябва да попитам Ричард за онези писма — отговаря той.

— Искаш ли да дойда й теб?

— По-добре да отида сам.

За тази нощ разговорът приключва.

Ако се съди по дишането му, Пол скоро заспива. Искане ми се и аз да можех, но умът ми гъмжи от мисли. Питам се какво ли би казал баща ми, ако знаеше, че след толкова много години сме открили дневника на Генуезеца. Навярно това би разведрило самотата на безконечния му труд над нещо, на което тъй малко хора държат. Мисля си, че би бил щастлив да узнае, че синът му най-сетне е надделял.

— Защо закъсня? — попитах го една вечер, когато пристигна чак в полувремето на последния ми баскетболен мач.

— Извинявай — каза той. — Отне ми повече време, отколкото предполагам.

Вървеше малко пред мен към колата, за да се приберем у дома. Гледах ивицата коса на тила му, която винаги забравяше да среше, защото не я виждаше в огледалото. Беше средата на ноември, но той бе дошъл на игрището с пролетно яке. Вероятно от унесеност бе сбъркал коя дреха да вземе от закачалката в кабинета.

— Кое? — настоях аз. — Работата ли?

Използвах думата работа, за да избягвам заглавието, което се притеснявах да изрека пред приятелите си.

— Не работата — тихо отвърна той. — Движението.

На връщане той караше както винаги с четири-пет километра над разрешената скорост. Откакто бях взел шофьорска книжка, най-много ме дразнеше тъкмо това дребно неподчинение, отказът му да се

подчинява на правилата, съчетан с абсолютната неспособност да ги наруши истински.

— Добре игра, струва ми се — каза той и се озърна към мен. — Отбеляза и двата наказателни удара.

— В първата половина бях пълна скръб. Казах на треньора, че повече няма да играя.

Той не трепна и това ми подсказа, че го е очаквал.

— Напускаш? Защо?

— Умните взимат от силните — казах аз, защото знаех какво ще изтърси. — Но високите взимат от ниските.

Струва ми се, че след този случай той упрекваше себе си, сякаш баскетболът беше последната капка в отношенията ни. Две седмици по-късно, когато се прибрах от училище, баскетболният кош в двора беше свален и подарен на местната благотворителна организация. Майка ми каза, че не знае защо го е направил. Защото се надявал така да е по-добре — само това можа да ми каже.

Мислейки за всичко това, аз се мъча да си представя най-големия подарък, който бих могъл да поднеса на баща си. Докато сънят ме обгръща, отговорът изниква кристално ясно: да вярвам в неговите идоли. Само това искаше той през цялото време — да усети, че ни обединява нещо трайно, да знае, че докато вярваме в едни и същи неща, никога няма да се разделим. Колко усилия хвърлих, за да осуетя точно това. „Хипнеротомахия“ не се различаваше от уроците по пиано, баскетбола и несресания му тил — беше негова грешка. А сетне, както той несъмнено е знаел, че ще стане, щом загубих вяра в онази книга, пропастта помежду ни взе да става все по-широка и по-широка, дори когато седяхме един срещу друг на вечеря. Той стори всичко възможно, за да завърже здрав възел, а аз успях да го развържа.

Веднъж Пол ми каза, че надеждата, която зашепнала от кутията на Пандора едва след като отвърте изскочили всички други беди и скърби, е най-хубавото и последното от всички неща. Без нея остава само времето. А времето ни притиска в гръб като центрофуга, тласка ни все по-напред и все по-далече, докато потънем в забрава. Това, струва ми се, е единственото обяснение за станалото с мен и баща ми, както и за станалото с Къри и Тафт, за станалото с нас четиримата, колкото и неразделни да изглеждаме. Това е закон на движението, елементарен факт от физиката, който Чарли може да цитира, не по-

различен от фазите на бяло джудже и червен гигант. Както всичко друго в тази вселена, ние сме обречени още от раждането да се раздалечаваме. Времето е просто остенът на раздялата. Ако сме частици сред море от разстояния, късчета от избухналото някогашно единно цяло, то има и научен закон за нашата самота. Тя е пропорционална на възрастта ни.

16.

През лятната ваканция след шести клас баща ми ме прати на двуседмичен лагер за неуспели скаути, чиято цел — както разбирам днес — бе да ме върне в редиците на по-достойните ми връстници. Предната година ми бяха отнели връзката, задето взривих шише с фойерверки в палатката на Уили Карлсън и най-вече задето заявих, че все още го смятам за смешно, дори и след като ми обясниха за крехката физика и слабия пикочен мехур на Уили. Мина време и родителите ми се надяваха, че злото е забравено. Сред суматохата около дванайсетгодишния Джейк Фъргюсън, чийто бизнес с порнографски комикси превърна морално запечената атмосфера на скаутския лагер в доходно и поучително начинание, аз бях причислен към по-дребните злини. Очевидно моите родители смятаха, че четиринасет дни на южния бряг на езерото Ери ще ме върнат в лоното на доброто.

Грешката им излезе наяве за по-малко от деветдесет и шест часа. Още в средата на първата седмица скаутският ръководител ме откара до вкъщи и потегли, без да обели и дума. Бях изгонен позорно — този път задето научих събратята по отряд на неморална песен. В писмото си от три страници, изпълнено с прилагателни, каквито се срещат само в съдебната зала, началникът на лагера ме сравняваше с най-страшните рецидивисти сред скаутите в Охайо. Понеже не бях наясно с думата рецидивист, обясних на родителите си какво съм направил.

Бяхме потеглили на едnodневно пътешествие с канута и към нас се присъедини група момичета скаути. Пееха една песен, която знаех от мрачните скаутски времена на по-големите ми сестри: „Нов приятел е сребро, старият е злато и сърцето ми с тях вечно е богато“. Тъй като бях наследил и алтернативния вариант, аз побързах да го споделя със събратята по неволя:

„Нов приятел или стар — ритвам ги, когато

мога да ги заменя за сребро и злато.“

Сами по себе си тия стихове едва ли даваха основание за изключване, но в гениален изблик на отмъщение Уили Карлсън тегли един ритник на най-стария лагерен наставник, докато онзи се навеждаше да запали огъня, а после се оправда с моето лошо влияние — новата песен била привлякла като по магия крака му към задника на стареца. След броени часове правосъдната система на скаутското движение се задейства с неумолима мощ и двамата почнахме да си събираме багажа.

Освен окончателното ми скъсване със скаутите, от този случай произлязоха само две неща. Първо, сприятелих се с Уили Карлсън, чийто слаб мехур се оказа чиста лъжа, за да ме изгонят първия път. Как да не го харесах? И второ, майка ми ме подложи на една строга лекция, чийто смисъл проумях едва през последната си година в Принстън. Тя не възразяваше срещу първия ред на алтернативния вариант, макар че, строго погледнато, бях изхвъркнал от лагера тъкмо заради липса на уважение към старите хора. Нахока ме заради странната мания, изразена във втория ред.

— Защо сребро и злато? — попита тя, седнала срещу мен в малката задна стаичка на книжарницата, където държеше излишните запаси от книги и старите документи.

— Не те разбирам — казах аз.

На стената висеше стар календар от музея на изкуствата в Кълъмбъс, отворен на месец май, с картина на Едуард Хопър, която изобразяваше самотна жена, седнала на леглото си. Кой знае защо, не можех да откъсна очи от нея.

— Защо не шише с фойерверки? — попита майка ми. — Или лагерни огънове?

— Защото не вършат работа. — Спомням си, че изпитах досада; отговорът ми се струваше очевиден. — Последната дума трябваше да се римува с *когато*.

— Чуй ме, Том. — Тя ме хвана за брадичката и завъртя главата ми, за да я погледна. Косата ѝ изглеждаше златна, досущ като косата на жената от картината на Хопър. — Това не е естествено. Момче на твоята възраст не може да се интересува от сребро и злато.

— И аз не се интересувам. Много важно!

— Важно е, защото всяко желание има своя цел.

Звучеше ми като поучение от неделното училище.

— Това пък какво означава?

— Означава, че хората често прахосват живота си в желание за неща, които не са им потребни. Светът ги подлъгва да насочат обичта си натам, където не ѝ е мястото. — Тя оправи яката на лятната си рокля, после седна до мен. — За да бъдеш щастлив, стига само да обичаш каквото трябва и колкото трябва. Не пари. Не книги. Хора. Възрастните, които не разбират това, никога не намират удовлетворение. Не искам и ти да станеш такъв.

Така и не разбрах защо толкова държеше правилно да насочвам страстите си. Само кимнах със сериозна физиономия, обещах никога повече да не пея за скъпоценни метали и усетих, че майка ми се успокои.

Но скъпоценните метали изобщо не бяха проблем. Сега осъзнавам, че майка ми водеше далеч по-голяма война, мъчеше се да ме спаси от нещо много по-лошо — да стана като баща си. За нея увлечението му по „Хипнеротомахия“ бе въплъщение на погрешно насочените страсти и тя се бореше с това увлечение до последния му ден. Според мен вярваше, че неговата обич към книгата не е нищо друго, освен извращение на обичта към съпругата и семейството. Нито сила, нито разум можеше да промени положението и навярно разбирайки, че е загубила битката за живота на баща ми, тя пренасочи сражението към мен.

Не смея да кажа доколко изпълних обещанието си. Упорството на момчетата да продължават с детинските грешки навярно е неразбираемо за жените, които още от малки се научават на примерно поведение. През цялото ми детство у дома имаше монопол на грешките и монополистът бях аз. Не си и представях мащаба на грешката, срещу която ме предупреждаваше майка ми, чак докато не ме сполетя нещастieto да я допусна. По това време обаче не семейството ми, а Кати щеше да страда от нея.

Дойде януари и след първата гатанка на Колона се появи втора, после трета. Пол знаеше къде да ги търси, след като бе открил една

закономерност в „Хипнеротомахия“: главите циклично нарастваха от пет или десет страници до двайсет, трийсет, дори четирийсет. Късите глави идваха по три-четири една след друга, дългите бяха по-самотни. Когато изобразихме графично данните, пролича, че дългите периоди на ниска интензивност се прекъсват от резки скокове в дължината на главите, създавайки визуален профил, който нарекохме „пулс на Хипнеротомахия“. Тази схема продължаваше до средата на книгата, след което започваше странна, монотонна последователност и нито една глава не надхвърляше единайсет страници.

Използвайки първия ни успех с Моисей и рогата, Пол бързо разбра какво означава това: всяка поява на самотна дълга глава поднасяше гатанка; след това решението на гатанката се използваше като ключ към следващата поредица от кратки глави и разкриваше новата част от посланието на Колона. Пол предположи, че втората половина от книгата вероятно е само пълнеж, както и встъпителните глави на първата — чиста заблуда за поддържане на представата за цялостно повествование в един разпокъсан текст.

Разделихме си работата. Пол търсеше гатанки в дългите глави, сетне ми ги прехвърляше за решаване. Първата, с която се сблъсках, гласеше: Коя е най-дребната хармония в една велика победа?

— Това ми напомня за Питагор — рече Кати, когато ѝ разказах за гатанката. Бяхме седнали на кейк и горещ шоколад в кафе „Малък свят“. — Всичко при Питагор е хармония. Астрономия, добродетели, математика...

— Според мен е свързано с военното дело — възразих аз.

Доста дълго се бях ровил в библиотеката из ренесансовите съчинения по инженерни науки. В писмо до миланския херцог Леонардо твърдеше, че може да построи непробиваеми колесници — нещо като ренесансови танкове с преносими мортири и грамадни катапулти за използване при обсада. През онази епоха се сливаха философия и технология: възникваше математика на победата, система от пропорции за идеалната военна машина. Оставаше само една малка крачка от математиката до музиката.

На другата сутрин Кати ме събуди в седем и половина да потичахме преди лекцията ѝ в девет.

— Военното дело не става — каза тя и се зае с разбор на гатанката както може да го направи само един студент по философия.

— Въпросът се състои от две части: най-дребната хармония и великата победа. Великата победа може да означава какво ли не. Би трябвало да се съсредоточиш върху по-ясната половина. Най-дребната хармония има по-малко конкретни значения.

Докато минавахме покрай гарата западно от студентското градче, аз изсумтях, завиждайки на редките пътници, чакащи влака в осем без седемнайсет. Тичането и мисленето бяха неестествени деяния, докато слънцето още изгрява, и Кати знаеше, че мъглата в ума ми ще се разсее чак около пладне. Просто използваше случая да ме накаже, задето не взех Питагор на сериозно.

— И какво предлагаш? — попитах аз.

Тя дори не изглеждаше задъхана.

— На връщане ще спрем във „Файърстоун“. Ще ти покажа къде смятам, че трябва да търсиш.

Това продължи две седмици. Будех се призори за физическо и умствено натоварване, разправях на Кати недомислените си идеи за Колона, та да намали темпото, докато ме слуша, после се заставях да тичам по-бързо, та да няма време да ми обясни къде греша. Толкова често започвахме и завършвахме дните си заедно, че започнах да се питам дали разумно момиче като нея няма най-сетне да се досети колко по-рационално ще е да ноцува в моето общежитие, вместо да търчи до нейното и обратно. Всяка сутрин, когато я виждах по анцуг и тениска, се мъчех да измисля нов начин да подхвърля поканата, но Кати винаги се преструваше, че не е разбрала. Джил ми каза, че бившият ѝ приятел — онзи спортист, когото познавах от семинарите — използвал коварна тактика: не проявявал нахалство в редките случаи, когато била пияна, та да се разтопи от благодарност щом изтрезнее. Отнело ѝ толкова много време да схване как я манипулират, че през първия си месец с мен още не можела да се отърси от подозренията.

— Какво да правя? — попитах аз една вечер, след като Кати си беше тръгнала и изгарях от отчаяние.

За всяко сутрешно бягане получавах една бърза целувка по бузата, което в крайна сметка едва ли си струваше усилията — особено пък сега, след като посвещавах все повече и повече време на „Хипнеротомахия“ и трябваше да се задоволявам с по пет-шест часа сън. Мъките на Тантал изобщо не можеха да се мерят с моите — исках

Кати, а получавах Колона; опитвах да се съсредоточа върху Колона, а мислех само за сън; когато най-сетне си легнех да спя, на вратата изведнъж се почукваше и откривах, че е станало време отново да тичам с Кати. Може и да звучи смешно, но на мен изобщо не ми беше до смях. Полагаше ми се нещо повече.

Онзи път обаче Джил и Чарли по изключение бяха единомисленици.

— Бъди търпелив — заявиха те в един глас. — Тя го заслужава.

И както винаги бяха прави. Една вечер през нашата пета съвместна седмица Кати засенчи всички ни. На връщане от семинар по философия дотича в общежитието с нова идея.

— Чуйте това — възкликна тя, после извади от чантата си „Утопия“ на Томас Мор и зачете.

„Обитателите на Утопия имат две игри, напомнящи шаха. Първата е нещо като аритметическо състезание, при което дадени числа «взимат» други. Втората е безмилостна битка между добродетели и пороци, която най-остроумно показва как пороците имат склонност да воюват помежду си, но се обединяват срещу добродетелите. Тази игра разкрива кое определя в крайна сметка победата на едната страна срещу другата.“

Хвана ме за ръката и сложи книгата в нея, чакайки да я прочета още веднъж.

Хвърлих поглед на задната корица.

— Написана през 1516 година — казах аз. — Няма и двайсет години след „Хипнеротомахия“.

Времето почти съвпаднаше.

— Безмилостна битка между добродетели и пороци — повтори Кати, — която разкрива кое определя победата на едната страна срещу другата.

И започнах да проумявам, че тя може да излезе права.

По времето, когато ходех с Лана Макнайт, тя имаше едно правило. Никога да не смесваме книгите и леглото. Сексът и мисълта

стояха на двата противоположни края в спектъра на чувствата; и двете можеха да доставят удоволствие, но никога едновременно. Поразяваше ме как едно толкова умно момиче може изведнъж да стане тъй невъобразимо глупаво сред полумрака и да се мята в бельото си на леопардови шарки като някаква пещерна жена, току-що грабната за косите, крещейки приказки, дето биха подплашили дори глутницата вълци, сред които е израснала. Така и не посмях да кажа на Лана, че ако издава по-малко звуци, може да е по-приятно, но още от първата нощ чувствах колко великолепно би било, ако можех едновременно да се възбудям физически и духовно. Навярно трябваше да забележа тази възможност у Кати от самото начало, след като толкова утрини бяхме се натоварвали и в двете отношения. Но всичко стана едва през онази нощ — докато работехме над смисъла на нейното откритие, последните остатъци от коварството на спортиста изчезнаха, бяха изтрети от страницата и можехме да започнем на чисто.

Най-ясно си спомням, че през онази нощ Пол бе така любезен да остане да спи в „Бръшляна“, и че лампите светеха през цялото време. Светеха, докато четяхме сър Томас Мор, опитвайки да разберем за каква игра говори, при която да са възможни велики победи, щом между добродетелите има хармония. Светеха, когато разбрахме, че една от игрите, наричана философска игра или ритмомахия, е точно каквото би харесал Колона — най-трудното и най-увлекателното забавление на хората от Средновековието и Ренесанса. Светеха, когато тя ме целуна, задето признах, че навярно е права, тъй като се оказа, че в ритмомахия можеш да спечелиш само чрез създаване на хармония от числа, а в изключителни случаи най-съвършеният резултат води до така наречената велика победа. И светеха, когато тя пак ме целуна, задето признах, че другите ми идеи навярно са погрешни и е трябвало да я послушам от самото начало. Най-сетне осъзнах недоразумението, което висеше между нас още от първото ни утринно тичане — докато аз се борех да я догоня, тя полагаше усилия да запази една крачка преднина. Мъчеше се да докаже, че не се плаши от по-горните курсове, че заслужава да я приемат на сериозно... и до онази вечер дори не се досещаше, че е успяла.

Леглото ми беше отрупано с планини от книги, когато най-сетне легнахме заедно, почти без да се преструваме, че имаме намерение да четем. Вероятно в стаята наистина бе твърде топло за пуловера, който

носеше Кати. И вероятно наистина би било твърде топло дори ако прозорецът беше отворен и навяваше сняг като в навечерието на Великден. Под пуловера имаше тениска, отдолу черен сутиен, но именно като гледах как Кати сваля онзи пуловер и видях как косата ѝ образува ореол от статично електричество, аз изпитах чувството, до което не е стигнал Тантал — че най-сетне едно фантастично бъдеще се е докоснало до натежалото от надежди настояще и щраква ключа, затварящ кръга на времето.

Когато дойде мой ред да сваля дрехите и да споделя с Кати гледката на белезите по обезобразения си ляв крак, аз изобщо не се поколебах; нито пък тя, след като ги видя. Ако ония часове бяха минали в тъмнина, щях да го приема за нещо нормално. Но през онази нощ нямаше тъмнина. Търкулнахме се един върху друг, върху свети Томас Мор и страниците на неговата „Утопия“, към новите положения на нашата връзка, а лампите продължаваха да светят.

Първият знак, че не разбирам какви сили са се развихрили в моя живот, дойде през следващата седмица. Почти през целия понеделник и вторник двамата с Пол обсъждахме смисъла на най-новата гатанка: Колко ръце има от нозете ти до хоризонта?

— Мисля, че е свързано с геометрията — каза Пол.

— Евклид?

Той поклати глава.

— Измерването на Земята. Ератостен пресметнал приблизително земната обиколка чрез различните ъгли на сенките, хвърляни в Сиена и Александрия по пладне в деня на лятното слънцестоене. После използвал ъглите...

Едва към средата на обяснението осъзнах, че Пол използва етимологичния смисъл на думата геометрия — в буквален превод „измерване на Земята“, както сам той бе казал.

— ... и като знаел разстоянието между двата града, успял да изчисли извивката на Земята.

— Какво общо има това с гатанката? — попитах аз.

— Франческо пита какво е разстоянието между теб и хоризонта. Пресметни какво е разстоянието от дадена точка на света до линията,

където земното кълбо се извива, и ще получиш отговора. Или пък просто погледни в някой справочник по физика. Сигурно е константа.

Каза го тъй, сякаш отговорът вече беше намерен, но аз имах друго мнение.

— Защо Колона ще иска това разстояние да се измерва в ръце?

Пол се наведе, задраска думата ръце в моя текст и надраска нещо на италиански.

— Вероятно става дума за braccia — каза той. — Означава същото, но braccia е и флорентинска мярка за дължина. Едно braccio е приблизително колкото дължината на човешка ръка.

За пръв път спях по-малко от него. Внезапният възход в моя живот ме подтикваше да рискувам, да смесвам напитките, защото този безумен коктейл от Кати и Франческо Колона ми се струваше тъкмо онова, от което се нуждаех. Приемах го като сигурен знак, че завръщането ми към „Хипнеротомахия“ е донесло нов ред на света, в който живеех. И бързо попаднах в бащиния си капан — същия, за който се опита да ме предупреди майка ми.

Когато в сряда сутрин споменах на Кати, че съм сънувал баща си, тя изведнъж спря на място — за пръв път, откакто тичахме заедно.

— Том, не искам да разговаряме за това — каза тя.

— За кое?

— За дипломната работа на Пол. Хайде да си говорим за нещо друго.

— Разказвах ти за баща си.

От разговорите с Пол бях свикнал да споменавам баща си за щяло и нещяло, очаквайки неговото име автоматично да заглуши всяка критика.

— Баща ти е работил върху книгата, която проучва Пол — каза тя. — Все същото.

Погрешно сметнах чувството в нейните думи за страх — страх, че няма да разгадае една нова гатанка както предишната, и че интересът ми към нея ще се изпари.

— Добре — отвърнах аз, като си мислех, че й спестявам неудобното положение. — Хайде да поговорим за нещо друго.

И тъй навлязохме в период от няколко приятни седмици, изградени върху също тъй абсолютно недоразумение, както и онова, от което започнахме. През първия месец на нашето познанство, до нощта,

когато остана при мен в общежитието, Кати си бе изградила фасада за пред мен, опитвайки да изобрази нещо, което си мислеше, че желая; а през втория месец аз ѝ отвърнах със същото. Избягвах да споменавам пред нея за „Хипнеротомахия“ — не защото бе намалило влиянието на книгата върху живота ми, а защото си мислех, че гатанките на Колона я плашат.

Ако знаеше истината, Кати би се тревожила съвсем основателно. „Хипнеротомахия“ бавно почваше да изблъсква настрани всичките ми останали мисли и интереси. Балансът, който смятах, че съм постигнал между дипломната работа на Пол и моята — валсът на Мери Шели с Франческо Колона, който си представях все по-ярко след всеки ден, прекаран с Кати — прерастваше в борба за надмощие и Колона постепенно печелеше.

И все пак, още преди да го осъзнаем, из всяко кътче на съвместното ни съществуване почнаха да изникват пътечки. Тичахме по един и същ маршрут всяка сутрин; спирахме в едни и същи кафенета преди лекции; и по един и същ начин я вмъквах тайно в моя клуб, когато ми се свършваха определените бройки за посещения. В четвъртък вечер ходехме с Чарли да танцуваме в „Манастира“; в събота вечер играехме билиард с Джил в „Бръшляна“; в петък вечер, когато клубовете на Проспект стрийт замлъкваха, ходехме да гледаме как приятелите ни играят шекспирови комедии или отивахме на концерт, или на църковни хорови изпълнения в другия край на градчето. Приключението от нашите първи дни постепенно разцъфна в нещо ново — чувство, каквото не бях изпитвал нито с Лана, нито с някоя от нейните предшественички. Мога да го сравня само с усещането да се завърнеш у дома, да навлезеш в едно равновесие, което не се нуждае от поддръжка, сякаш везните на моя живот я бяха чакали открай време.

Когато за пръв път забеляза, че не мога да заспя, Кати почна да ми рецитира едно от произведенията на любимия си автор и аз последвах Любопитния Джордж до края на света, където клепачите ми бавно натежаха. След това имаше още много нощи, когато се мятах в леглото, и Кати винаги намираше разрешението. Среднощни повторения на сериала „Полева болница“; дълго четене на Камю; радиопредавания, с които бяхме свикнали у дома, а сега едва успявахме да ги хванем в ефира. Понякога оставяхме прозорците

отворени, за да чуваме дъжда в края на февруари или разговорите на пияни първокурсници. Дори си измислихме игра за безсънните нощи. Франческо Колона едва ли би я сметнал за толкова поучителна, колкото ритмомахия, но на нас ни харесваше.

— Камю се казвал онзи тип — подхващах аз.

Когато се усмихваше нощем, Кати приличаше на чеширски котарак в тъмното.

— В Алжир го тръснал тежък грип — отговаряше тя.

— Писател бил потенциален.

— Но не и екзистенциален.

— И Жан-Пол Сартр бил много жален.

Но въпреки всичките хитроумни начини на Кати да ме приспива „Хипнеротомахия“ все по-често прогонваше съня ми. Вече бях съобразил коя е най-дребната хармония в една велика победа: в ритмомахия, където целта е да създадеш закономерности, съдържащи аритметична, геометрична или музикална хармония, само три последователности съчетават и трите хармонии едновременно — а това е изискването за велика победа. Най-малката от тях, за която питаше Колона, бе поредицата 3-4-6-9.

Пол взе числата и бързо състави шифър от тях. Прочете третата буква, после четвъртата след нея, сетне шестата и деветата от съответните глави; и след един час разполагахме с ново послание от Колона:

„Започвам своя разказ с една изповед. Мнозина платиха с живота си, за да се съхрани тази тайна. Едни загинаха при строежа на моята крипта, замислена от Браманте и изпълнена от римския ми брат Терани, която е несравнима по рода си, непристъпна за която и да било стихия, и най-вече за водата. Много жертви взе този строеж, дори и сред най-опитните мъже. Трима умряха при преместването на грамадните камъни, двама при изсичането на дърветата, петима при самия строеж. Другите мъртвци не споменавам, защото те загинаха позорно и ще бъдат забравени.

Тук ще предам същината на врага, срещу когото съм изправен и чиято нарастваща мощ стои в центъра на всичките ми деяния. Читателю, сигурно се питаш защо посочих, че тази книга е сътворена през 1467 година, цели три десетилетия преди да напиша тия слова. Ето причината: през онази година започна войната, която все още водим и постепенно губим. Три години по-рано Негово Светейшество Павел Втори прогони придворните съчинители, разкривайки недвусмислено отношението си към моето братство. Но хората от поколението на чичо ми бяха влиятелни и могъщи, и прокудените братя се събраха в Римската академия, подкрепяна от добрия Помпонио Лето. Павел видя, че броят ни не намалява, и яростта му нарасна. През онази 1467 година той смаза Академията със сила. За да знаят всички силата на неговата решимост, той хвърли в тъмница Помпонио Лето и го обвини в содомия. Други от нашата група бяха подложени на мъчения. Поне един умря.

Сега срещу нас внезапно се възроди старият враг. Този нов дух набира сила и придобива все по-могъщ глас, тъй че нямам друг избор, освен с помощта на по-мъдри от мен приятели да изградя това хитроумно устройство, чиято тайна укривам тук. Дори и свещеникът, макар да е философ, не ще я разкрие.

Продължавай, читателю, и ще ти разкажа още.“

— Придворните съчинители са хуманистите — обясни Пол. — Папата смятал, че хуманизмът води до морална поквара. Той дори не искал децата да чуват стиховете на древни поети. Папа Павел използвал случая с Лето за назидание на останалите. По една или друга причина Франческо приема това за обявяване на война.

Душите на Колона не ми даваха мира нито през тази, нито през следващите нощи. За пръв път пропуснах утринното тичане с Кати — бях твърде изтощен, за да се вдигна от леглото. Нещо ми подсказваше, че Пол греши за последната гатанка — Колко ръце има от нозете ти до хоризонта? — и че отговорът не е нито в Ератостен, нито в

геометрията. Чарли потвърди, че разстоянието до хоризонта зависи от ръста на наблюдателя; а дори ако откриехме точен отговор и го пресметнехме в brassia, осъзнавах, че този отговор ще е огромен, прекалено голям, за да послужи за шифър.

— Кога е направил изчислението си Ератостен? — попитах аз.

— Около двеста години преди Христа.

Това решаваше въпроса.

— Мисля, че бъркаш — казах аз. — Дотук всички гатанки бяха свързани с ренесансовите познания, ренесансовите открития. Той ни изпитва върху онова, което са знаели хуманистите през петнайсети век.

— Моисей и cornuta бяха свързани с лингвистиката — каза замислено Пол, сякаш опитваше идеята на вкус. — Корекция на погрешни преводи, както е сторил Вала с „Дарът на Константин“^[1].

— А гатанката с ритмомахия беше от математиката — продължих аз. — Значи Колона няма пак да използва математика. Мисля, че всеки път избира различна дисциплина.

Едва когато Пол се смая от яснотата на моето мислене, аз осъзнах, че ролята ми вече е променена. Сега бяхме равни, съдружници в голямото начинание.

Започнахме да се срещаме всяка вечер в „Бръшляна“. По онова време той поддържаше Председателската стая в приличен вид, защото очакваше Джил да надникне всеки момент. Аз вечерях горе с Джил и Кати, която само след броени седмици щеше да се включи в юруша, после слизах долу при Пол и Франческо Колона. Смятах, че няма нищо лошо в това да я оставям сама — нали си имаше достатъчно грижи да се подготви за приемане в клуба. Заета с ритуалите, тя сякаш не забелязваше отсъствието ми.

Но вечерта, след като за трети път пропуснах утринното бягане, всичко се промени. Мислех, че съм на косяк от решението на гатанката, когато тя по чиста случайност разбра как прекарвам времето си далече от нея.

— Това е за теб — каза тя, влизайки в нашата стая в общежитието.

Джил пак бе забравил вратата отключена, а Кати вече не чукаше, когато смяташе, че съм сам.

Носеше ми чаша супа от близкия гастроном. Мислеше, че през цялото време работя в уединение над дипломната си работа.

— Какво правиш? — попита тя. — Пак ли се бориш с „Франкенщайн“?

После видя разпръснатите наоколо книги — всяка свързана по един или друг начин с Ренесанса.

Не бях и подозирал, че може да лъжеш, без сам да усетиш. Седмици наред я бях залъгвал с какво ли не — с Мери Шели; с безсъницата; с жестоката натовареност, заради която ставаше все по-трудно да бъдем заедно — и накрая приливът ме понесе, отдалечи ме от истината тъй плавно, че всеки ден разстоянието изглеждаше същото. Мислех си, че тя знае за работата ми с Пол, но просто не желае да слуша. До това споразумение бяхме стигнали, без да разменим нито дума.

Последвалият разговор се състоеше предимно от мълчание. Тя ме гледаше, аз се мъчех да устоя на погледа. Накрая Кати остави супата върху шкафчето и закопча палтото си. Огледа стаята, сякаш искаше да запомни кое къде се намира, после прекрачи към вратата и освободи резето, преди да излезе.

Тази вечер щях да ѝ се обадя — знаех, че го очаква, знаех, че се е прибрала сама и е седяла до телефона, както ми разказаха по-късно нейните съквартирантки — но нещо ми попречи. Фантастична любовница бе тази книга — показваше ивица голо бедро в най-подходящия миг. Точно когато Кати си тръгна, аз изведнъж проумях отговора на гатанката; и също като дъх на парфюм или поглед към дълбоко деколте, това ме накара да забравя всичко останало.

Хоризонтът в картина, това беше отговорът — точката на събиране в изобразителната перспектива. Гатанката не беше от математиката, а от живописата. По стил съвпадаше с другите гатанки, наблягаше върху характерна за Ренесанса дисциплина, развита от същите хуманисти, които явно защитаваха Колона. Търсеното измерение бе разстоянието в *braccia* от предния план на картината, където стоят основните персонажи, до теоретичната линия на хоризонта, където земята се среща с небето. И като си спомних проявеното от Колона предпочитание към Алберти в архитектурата, когато Пол използва „*De re aedificatoria*“ за разгадаване на първата гатанка, аз най-напред потърсих отново Алберти. Възнамерявам да рисувам върху пространството, пишеше Алберти в един трактат, който открих сред книгите на Пол.

„Аз решавам колко големи желая да бъдат човешките фигури на преден план. Разделям човешката височина на три части, което е пропорционално на общоприетата мярка, наречена braccio; защото, както личи по разположението на крайниците, три braccia приблизително се равняват на средния човешки ръст. Подходящото положение на централната точка над основната линия не бива да се изобразява по-високо от човешкия ръст в картината. Затова прокарвам черта през централната точка и за мен тази черта е границата, която нищо не бива да надхвърля. Ето защо хората, изобразени по-надалече, са много по-дребни от близките.“

Както личеше от придружаващите илюстрации, централната черта на Алберти представляваше хоризонта. Според неговата система тя се разполагаше на същата височина, както човешка фигура, стояща на преден план, която от своя страна беше висока три braccia. Отговорът на гатанката — колко braccia има от нозете на човека до хоризонта — бе точно този: три.

На Пол му трябваше само половин час, за да съобрази как да използва ключа. Първите букви от всяка трета дума в следващите глави изписваха новото послание на Колона.

„Сега, читателю, ще ти разкажа как бе съставено това съчинение. С помощта на своите братя изучих кодовите книги на арабите, евреите и други древни народи. Изучих системата, наричана от кабалистите гематрия, според която, когато в Битие пише, че Авраам извел 318 мъже, за да помогнат на Лот, разбираме, че числото 318 означава само Авраамовия слуга Елиезер, защото това е сборът от еврейските букви в името на Елиезер. Научих хитрините на гърците, чиито богове говорели със загадки и чиито генерали, както описва Митотвореца в своята «История», укривали словата си хитроумно като например Хистей, който татуирал послание върху темето на своя роб, а сетне

Аристагор обръснал главата на човека и прочел какво е написано.

Ще ти разкрия имената на онези учени мъже, чиято мъдрост изкова моите гатанки. Помпонио Лето, маестро на Римската академия, ученик на Вала и стар приятел на семейството ми, ме учеше на езици и превод там, където собствените ми очи и уши не се справяха. В изкуствата и хармонията на числата ме ръководеше французинът Жак Льофевр д'Етапл, почитател на Роджър Бейкън и Боеций, познавач на всички видове изчисления, които собственият ми разум не можеше да осветли. Великият Алберти, изучил изкуството си от майсторите Мазачо и Брунелески (дано геният им никога не бъде забравен), ме запозна преди много години с науката за хоризонта в живописата; възхвалявам го днес и навеки. Знанието за свещените писания на потомците на Хермес Трижди великия, пръв пророк на Египет, дължа на мъдрия Фичино, майстор на езиците и философиите, който няма равен сред последователите на Платон. И най-сетне на Андреа Алпаго, ученик на достопочтения Ибн ал Нафис, съм дълбоко задължен за въпросите, които тепърва ще се разкриват; и дано на този принос бъде погледнато по-благосклонно, отколкото на всички останали, тъй като именно в изкуството на човека да изучава самия себе си, което дава и основа на всички други изследвания, можем най-отблизо да съзерцаваме съвършенството.

Това, читателю, са моите премъдри приятели, научили каквото аз не успях, сбравили знания, що в предишни времена бяха незначайни за всички люде. Един по един те склониха пред едничката ми молба; всеки в тайна от другите измисли гатанка, на която само аз и той знаем отговора, и която само друг любител на знанията ще може да разгадае. Същите тези гатанки вмъкнах из моя текст в последователност, която не разкрих никому; и единствено отговорът може да доведе до верните ми слова.

Всичко това сторих, читателю, за да опазя тайната си, но и за да я предам на теб, ако откриеш какво съм написал.

Разгадай само още две гатанки и аз ще започна да ти разкривам същината на моята крипта.“

На следващата сутрин Кати не ме повика да тичаме. Всъщност през остатъка от седмицата успях да разговарям само с нейните съквартирантки и с телефонния ѝ секретар. Заслепен от успехите, които отбелязвахме с Пол, аз изобщо не забелязвах как целият ми живот се разпада. Разстоянието помежду ни растеше, кафенетата и пътеките из парка изчезваха. Кати вече не се хранеше с мен в „Манастира“, но аз почти не забелязвах, защото по цели седмици не стъпвах там. Дватама с Пол се движехме като плъхове по тунелите между общежитието и „Бръшляна“, избягвахме дневната светлина, не обръщаме внимание на шумотевницата от юруша над главите ни, купувахме кафе и пакетирани сандвичи от денонощното заведение край студентското градче, та да работим и да се храним както ни е удобно.

През цялото това време Кати бе само на един етаж над мен и навярно трепереше от напрежение, докато обикаляше от групичка на групичка, търсейки най-точния баланс между самоувереност и любезност, тъй че горните курсове да я приемат благосклонно. Почти от самото начало бях стигнал до извода, че тя не иска да се меся в този момент от живота ѝ — още едно оправдание да прекарвам по цели дни и нощи с Пол. А че може да ѝ е нужна компания, приятелско лице, при което да се завръща вечер, спътник за мрачните и студени утрини — че може би се нуждае от моята помощ тъкмо сега, когато излиза на първия си важен кръстопът в Принстън — бях твърде зает, за да си го помисля. Не ми хрумваше, че юрушът може да е за нея мъчително изпитание, натоварващо не само способността ѝ да бъде чаровна, но и физическата ѝ издръжливост. Бяхме се отчуждили; нямах представа какво е преживяла през онези вечери в „Бръшляна“.

Приели са я в клуба, съобщи ми Джил следващата седмица. Той се готвеше за тежкото изпитание през предстоящите вечери да съобщава добри или лоши новини на всички кандидати. При гласуването се опъвал единствено Паркър Хасет, проявявайки необяснима враждебност към Кати, вероятно защото Джил я подкрепяше; но накрая и Паркър склонил. Церемонията за

посвещаване на новите членове бе насрочена за идната седмица, а годишният бал на „Бръшляна“ — за Великден.

Джил изброи събитията тъй старателно, че явно се опитваше да ми каже нещо. Те бяха моят шанс да се помиря с Кати. Календарът на моето изкупление.

Като любовник се бях оказал също толкова калпав, колкото и като скаут. Отклонена от истинската си цел, обичта намираще нова. През следващите седмици все по-рядко се срещах с Джил, а с Кати изобщо не се видяхме. Чух, че в „Бръшляна“ проявила интерес към някакъв абсолвент — нов вариант на предишния ѝ спортист. Но точно тогава Пол откри нова гатанка и двамата почнахме да се чудим каква ли тайна крие криптата на Колона. Едно старо, отдавна задрямало заклинание се събуди от сън и нахълта в новия ми живот.

*„Нов приятел или стар — ритвам ги, когато
мога да ги заменя за сребро и злато.“*

[1] Лоренцо Вала (ок. 1406–1457) — италиански хуманист, професор по реторика, а от 1455 г. папски секретар. В съчинението си „De galso credita et ementita Constantini donatione“ (За лъжливата вяра на фалшивия дар на Константин) доказва, че претенциите на папата за светска власт се основават на фалшифициране на текста. — Б.ред. ↑

17.

Събужда ме телефонен звън. Светло е. Часовникът показва девет и половина. Залитайки, ставам от леглото и отивам да вдигна, преди Пол да се е събудил.

— Спеше ли? — пита Кати.

— Донякъде.

— Не мога да повярвам, че беше Бил Стийн.

— Ние също. Какво става?

— Аз съм в редакцията. Можеш ли да дойдеш?

— Сега?

— Зает ли си?

Вече съм достатъчно буден, за да доловя в гласа ѝ нещо, което не ми допада — нещо далечно и чуждо.

— Само да си пусна един душ набързо. Идвам след петнайсет минути.

Когато тя затваря, аз вече смъквам дрехите.

Докато се приготвям, мисля за две неща — Стийн и Кати. Мислите за тях се сменят в главата ми, сякаш някой си играе с бутон на лампа. В светлото виждам нея, но в тъмнината изниква дворът край Дикинсън, обгърнат в сняг и тишина, след като линейката е потеглила.

Връщам се и навличам дрехите в общата стая, за да не будя Пол. Докато търся часовника си, забелязвам, че стаята е по-чиста, отколкото когато си легнах. Някой е оправил килимите и е изхвърлил боклука от кошчетата. Лош знак. Чарли не е спал снощи.

После зървам какво е написано на дъската за съобщения.

„Том,

Не можах да заспя. Отивам да поработя в
«Бръшляна». Обади ми се като станеш.

П.“

Връщам се в спалнята. Леглото на Пол е празно. Пак поглеждам дъската и забелязвам цифрите над текста — 2:15. Не се е връщал цяла нощ.

Пак вдигам слушалката и се каня да позвъня в „Бръшляна“, но чувам сигнала на телефонния секретар.

— Петък — изрича механичният глас, когато натискам бутоните. — Двайсет и три часа и петдесет и четири минути.

Следва обаждането, което съм пропуснал. По това време двамата с Пол бяхме в музея.

„Том, обажда се Кати. Пауза. Не знам къде си. Може вече да идваш насам. Карен и Триш искат да сервират тортата. Аз ги помолих да те изчакаме. Нова пауза. Е, сигурно ще се видим като дойдеш.“

Слушалката пари в ръката ми. Черно-бялата снимка в рамка, която ѝ купих за рождения ден, изглежда помътняла и много поевтина, отколкото вчера. Стане ли дума за фотографии, знам само имената на Ансел Адамс и Матю Брейди. Така и не опознах добре хобито на Кати, за да съм сигурен в предпочитанията ѝ. В крайна сметка решавам да не взимам снимката.

Крача бързо към редакцията на „Принс“. Кати ме посреща на входа и ме повежда към фотолабораторията, като отключва и заключва всяка поредна врата. Облечена е както снощи — с тениска и стари джинси. Косата ѝ е пристегната небрежно, сякаш не е очаквала посещение; деколтето на тениската е изкривено. От едната страна виждам златна верижка върху ключицата ѝ, а на бедрото на джинсите има малка дупчица, през която прозира белотата на кожата.

— Том — казва тя и посочва едно момиче зад компютъра в ъгъла, — искам да те запозная със Сам Фелтън.

Сам ми се усмихва, сякаш вече се познаваме. Облечена е с долнище от хокеен екип и фланела, върху която е отпечатано: „АКО БЕШЕ ЛЕСНО ДА СЕ ПИШЕ ДОБРЕ, И «НЮЗУИК» ЩЕШЕ ДА ГО

ПРАВИ“. Тя натиска копчето на касетофона до себе си и пъхва слушалка в ухото си.

— Твоят кавалер за довечера, нали? — подхвърля небрежно Сам.

Кати потвърждава, но не добавя онова, което очаквам: моят приятел. Вместо това казва:

— Сам пише материал за Бил Стийн.

— Желая ви приятно забавление довечера — казва Сам и пак посяга към касетофона.

— Няма ли да дойдеш? — пита Кати.

Доколкото разбирам, двете се познават от „Бръшляна“.

— Едва ли.

Сам махва с ръка към монитора, където се нижат редици от думи като мравуняк под стъкло. Вече ми напомня за Чарли в неговата лаборатория — този тип хора се вдъхновяват от многото работа. Винаги ще има нови статии за написване, нови теории за доказване, нови явления за наблюдение. Безконечните задачи са същинска наслада за максималистите.

Кати я поглежда съчувствено и Сам отново се захваща с компютъра.

— За какво искаше да поговорим? — питам аз.

Но Кати отново ме отвежда във фотолабораторията.

— Малко е горещо тук — казва тя, като отваря една врата и дръпва плътните черни завеси. — По-добре си свали палтото.

Свалям го и тя го закача на куката зад вратата. Откакто се познаваме, избягвам да идвам тук — боя се да не осветя някой филм.

Кати отива до въженцето, опънато край едната стена. По него с шипки за пране са закачени снимки.

— Температурата тук не бива да надхвърля двайсет и четири градуса — казва тя. — Вредно е за негативите.

Все едно, че ми говори на китайски. От сестрите си съм научил едно старо правило: за среща с момиче избирай винаги място, което познаваш добре. Френските ресторанти не вършат работа, щом не можеш да прочетеш менюто, а умните филми те издънват тотално, ако не успееш да разбереш сюжета. Тук, в тъмната стаичка, възможностите за провал изглеждат грандиозни.

— Само секунда — казва тя, прехвърквайки като колибри от единия край на стаята до другия и обратно. — Почти приключвам.

Отваря капака на някакъв малък контейнер, изважда лентата отвътре и я измива с течаща вода. Почва да ме хваща клаустрофобия. Стаята е малка и препълнена с какво ли не, по масите се трупат легенчета и подноси, лавиците са задръстени от буркани с проявител и фиксаж. Кати обаче е като риба във вода. Това ми напомня как си гласеше косата на приема — омотаваше я около фибите, сякаш виждаше какво точно прави.

— Да изключат ли лампите? — питам аз. Чувствам се безполезен.

— Само ако искаш. Негативите са фиксирани.

Стоя като чучело наред стаята.

— Как я кара Пол? — пита тя.

— Добре е.

Следва сдържано мълчание. Увлечена в нова серия снимки, Кати сякаш губи нишката на разговора.

— Наминах към общежитието малко след дванайсет и половина — започва отново тя. — Чарли каза, че си с Пол.

За моя изненада в гласа ѝ звучи съчувствие.

— Добре си сторил, че остана при него — продължава тя. — Сигурно е ужасно за Пол. За всички.

Искам да ѝ разкажа за писмата на Стийн, но осъзнавам колко дълги обяснения ще са необходими. Тя се връща до мен с купчина снимки.

— Какво е това?

— Проявих нашата лента.

— От филмовото поле?

Тя кимва.

Филмовото поле е едно място, което Кати ме заведе да видя в Принстънския мемориален парк. Изглежда по-равно и по-необятно от което и да било друго кътче на изток от Канзас. Самотен дъб се извисява наред полето като часови, останал на пост завинаги, и напомня за последните мигове на генерала, загинал под клоните му по време на Войната за независимост. Кати го видяла за пръв път в един филм с Уолтър Матау и завинаги се влюбила в това поле. То стана едно от малкото места, които тя посещаваше отново и отново, като броеница от гледки, даващи стабилност на нейния живот при всяко завръщане. По-малко от седмица след нашата първа нощ в общежитието Кати ме отведе да го видя, сякаш старият Мърсър

дъб^[1] бе неин роднина и трябваше да се харесаме от пръв поглед. Аз носех одеяло, фенерче и кошница за пикник; Кати носеше фотоапарат.

Снимките са неочаквани за мен, като частица от нас двамата, съхранена навеки в кехлибар. Разглеждаме ги заедно, прехвърляме ги от ръка на ръка.

— Как ти се струват? — пита Кати.

Като гледам снимките, спомням си колко топла бе зимата. Гаснещата януарска светлина има цвета на пчелен мед, а ние сме облечени с леки пуловери, без палта, ръкавици и шапки. Зад нас се виждат дълбоките бразди по кората на старото дърво.

— Великолепни са — казвам аз.

Кати се усмихва смутено, все още не е свикнала да приема комплименти. Забелязвам по връхчетата на пръстите ѝ тъмни петна, оставени от някой от химикалите по лавиците. Пръстите ѝ са дълги и тънки, но леко задебели от проявяването на купища фотоленти и снимки.

Това бяхме ние, говори без думи тя. Помниш ли?

— Извинявай — казвам аз.

Отпускам снимките, но Кати посяга към пръстите ми с другата си ръка.

— Не е заради моя рожден ден — заявява тя, разтревожена, че може да я разбере погрешно.

Чакам.

— Къде отидохте снощи с Пол, след като излязохте от общежитието?

— Да потърсим Бил Стийн.

Тя трепва, но упорито продължава да пита.

— Заради дипломната работа на Пол ли?

— Беше спешно.

— А когато те потърсих в стаята малко след полунощ?

— Бяхме в музея на изкуствата.

— Защо?

Насоката на разговора почва да ме тревожи.

— Извинявай, че не дойдох. Пол смяташе, че е открил криптата на Колона, и трябваше да прегледа старите карти.

Кати не изглежда изненадана. Зад думите ѝ приижда мълчание и аз разбирам какви изводи си прави.

— Мислех, че си приключил с дипломната работа на Пол — казва тя.

— И аз така мислех.

— Едва ли очакваш да те гледам как повтаряш всичко отново, Том. Последния път не си говорихме няколко седмици. — Тя търси по-меки думи, но не ги намира. — Не го заслужавам.

Момчетата са свикнали да спорят, да си намират позиция за отбрана и да я отстояват, та макар и без желание. Усещам как по езика ми се трупат възражения, готови да бъдат използвани при самозащита, но Кати ме спира.

— Недей — казва тя. — Искам да си помислиш.

Всичко е ясно. Ръцете ни се разделят; тя оставя снимките в моята. Тихото бръмчене се завръща в лабораторията. Тишината е избягала като подритнато куче.

Иска ми се да ѝ кажа: „Изборът е направен. Няма нужда да размишлявам. Всичко е просто: обичам теб повече, отколкото книгата“.

Но да го кажа сега, би било грешка. Работата не е в това да отговоря правилно на въпроса ѝ. Трябва да докажа, че аз мога да се поправам; че и два пъти чупеното пак може да се залепи. Преди дванайсет часа пропуснах нейния рожден ден заради „Хипнеротомахия“. В този момент обещанията биха изглеждали фалшиви дори и за мен.

— Добре — казвам аз.

Кати вдига ръка да захапе нокътя си, после се осъзнава и спира.

— Трябва да се хващам на работа — заявява тя и отново докосва пръстите ми. — Нека да си поговорим довечера.

Гледам нокътя ѝ и ми се иска да можех да ѝ вдъхна малко повече доверие.

Кати ме побутва към черните завеси, подава ми палтото и отново излизаме в редакционното помещение.

— Трябва да обработя останалите филми, преди горните курсове да окупират лабораторията — казва попътно тя, не толкова на мен, колкото за да чуе Сам. — Ти ще ми пречиш.

Но репликата отива на вятъра. Сам е със слушалки; увлечена в писането, тя изобщо не забелязва, че си тръгвам.

На вратата Кати отдръпва ръка от кръста ми. Понечва да каже нещо, но се удържа. Вместо това пристъпва по-близо и ме целува по

бузата. Съвсем леко, както в първите дни ме възнаграждаваше за сутрешното тичане. После отваря вратата и я задържа, докато изляза.

[1] В битката при Принстън на 3 януари 1777 г. загива генерал Хю Мърсър. Погребан е под дъба, който носи неговото име. На 3 март 2000 г. този дъб е изтръгнат от корен от силни ветрове. — Б.ред. ↑

18.

Любовта побеждава всичко.

В седми клас купих от павилионче за сувенири в Ню Йорк сребърна гривна с този надпис за едно момиче на име Джени Харлоу. Мислех си, че подаръкът въплъщава основните черти на младежа, с когото би искала да се среща: космополит, защото е свързан с Манхатън; романтик заради поетичното мото; и изискан заради дискретния блясък. На празника на свети Валентин тайно оставих гривната в гардеробчето ѝ, а после цял ден чаках отговор, като си мислех, че тя непременно ще разбере от кого е подаръкът.

За беда тия три качества — космополит, романтик и изискан — не водеха единствено към мен. Изглежда, един осмокласник на име Джулиъс Мърфи ги притежаваше в далеч по-голяма степен, защото именно той получи целувка от Джени Харлоу в края на деня, а аз си останах само с мрачното подозрение, че семейната екскурзия до Ню Йорк е била напразно.

Както често става в детството, цялото произшествие се градеше върху недоразумение. Едва много по-късно ми хрумна, че гривната нито е била сребърна, нито пък произведена в Ню Йорк. Но вечерта на същия свети Валентин моят баща ми обясни едно погрешно тълкуване, което смяташе за особено показателно — че поетичното мото далеч не е толкова романтично, колкото си въобразявахме аз, Джени и Джулиъс.

— Може би погрешното ти впечатление идва от Чосър — започна той с мъдра бащина усмивка. — Но „любовта побеждава всичко“ далеч не се изчерпва само с накита на игуменката.

Усетих, че разговорът ще е като онзи за птичките и пчеличките преди няколко години — добронамерен, но основан на сериозно недоразумение относно учебната ми програма.

Последва дълго обяснение за десетата еклога на Вергилий и *omnia vincit amor* с отклонения към сидонийските снегове и етиопските стада — все неща, които ме вълнуваха далеч по-малко от въпроса защо Джени Харлоу не ме смята за романтичен и как можах

тъй некадърно да прахосам цели дванайсет долара. Ако любовта побеждава всичко, реших аз, значи просто не се е сблъсквала с Джулиъс Мърфи.

Но баща ми беше посвоему мъдър мъж и когато видя, че нищо не проумявам, разгърна една книга и ми показа картинка, която да обясни вместо него.

— Това е гравюрата „Любовта побеждава всичко“ на Агостино Карачи — каза той. — Какво виждаш?

От дясната страна на картината имаше две голи жени. От лявата страна малко момченце пердасеше далеч по-едър и мускулест сатир.

— Не знам — казах аз, защото не бях наясно от коя половина на картината следва да се поуча.

— Това — баща ми посочи момченцето — е Любовта.

Той изчака да проумея казаното.

— Този малчуган изобщо не е на твоя страна. Ти се сражаваш с него; мъчиш се да измениш онова, което причинява на другите. Но той е прекалено могъщ. Колкото и да страдаме, казва Вергилий, мъките ни не го затрогват.

Едва ли съм разбрал напълно онова поучение на баща ми. Мисля, че схванах само най-простото: опитвайки да накарам Джени Харлоу да хлътне по мен, влизах в ръкопашна схватка с хлапака на име

Любов, а собствената ми евтина гривна подсказваше колко е безнадеждна тази борба. Но дори тогава усещах, че баща ми използва Джени и Джулиъс само като нагледен пример. Всъщност искаше да ми подари частица мъдрост, която бе опознал на собствен гръб, и се надяваше да я разбере, докато моите грешки са все още малки. Майка ми ме бе предупредила за погрешно насочената любов, мислейки си за увлечението на моя баща по „Хипнеротомахия“; ето че сега пък баща ми излагаше своите възгледи по въпроса, закодирани в цитати от Вергилий и Чосър. Сякаш казваше, че знае много добре какво чувства тя; може би дори е съгласен с нея. Но как да спре, каква власт има срещу силата, с която се бие, щом Любовта побеждава всичко?

Така и не разбрах кой от двамата беше прав. Мисля си, че светът е една Джени Харлоу, а ние всички сме просто рибари, разказващи кой каква риба е изтървал. Но и до ден-днешен не знам как игуменката на Чосър е тълкувала Вергилий или как Вергилий е тълкувал любовта. Остава ми само картината от бащината книга и по-специално онази част, за която той не спомена нито дума — двете голи жени, гледащи как Любовта пердаши сатира. Винаги съм се питал защо Карачи е изобразил две жени на гравюрата, когато би била достатъчна и една. Нейде там се крие поуката, която извлякох: в геометрията на любовта всичко е триъгълно. За всеки Том и всяка Джени има по един Джулиъс; за всяка Кати и всеки Том има по един Франческо Колона; и езикът на желанието е раздвоен, целува двама, ала обича само единия. Любовта чертае линии между нас като астроном, който чертае небесни съзвездия, свързвайки отделните точки във фигури, каквито не съществуват в природата. Основата на всеки триъгълник дава начало на нов, докато накрая небосводът на реалността се превърне в плетеница от любовни връзки. Взети заедно, те наподобяват мрежа, а зад тях, мисля си, се спотайва Любовта. Хлапакът на име Любов е единственият свършен рибар — онзи, който хвърля най-широката мрежа и никоя риба не може да му избяга. А за награда седи сам в кръчмата на живота, вечен малчуган сред мъжете, и се надява някой ден да разкаже каква риба е изтървал.

Плъзна мълва, че Кати си е намерила някого. Бях заменен с третокурсник на име Доналд Морган — жилест дангалак, който вечно

ходеше официално изгупан и още отсега се гласеше за наследник на Джил в „Бръшляна“. Една вечер в края на февруари случайно се натъкнах на новата двойка в кафене „Малък свят“ — същото, където преди три години се запознах с Пол — и последва хладен разговор. Доналд успя да подхвърли две-три дружелюбни и безвредни реплики, сетне осъзна, че не съм потенциален гласоподавател в клубните избори, след което набързо изведе Кати към лъскавата си кола, паркирана отпред.

Беше си жива мъка да го гледам как завъртя ключа на три пъти, преди двигателят най-сетне да изреве. Не знам дали специално заради мен, или просто от суетност остави машината да работи на празен ход почти цяла минута, докато улицата опустя напълно, и чак тогава потегли. Забелязах само, че Кати не ме погледна нито веднъж, дори докато се отдалечаваха; и още по-лошо — правеше се на сляпа не от притеснение, а от гняв, сякаш аз бях виновен, че сме стигнали дотук. Обидата и възмущението продължиха да ме тормозят, докато стигнах до извода, че не ми остава нищо друго, освен да вдигна ръце. Нека да си се радва на Доналд Морган, реших аз. Нека си има легло в „Бръшляна“.

Естествено, Кати имаше право. Вината бе моя. От седмици се борех с четвъртата гатанка — Какво общо има между сляп бръмбар, нощна сова и орел с крива човка? — и чувствах, че късметът ми е пресъхнал. В интелектуалния свят на Ренесанса животните бяха много хлъзгава тема. През същата година, когато Карачи нарисувал гравюрата си *Omnia Vincit Amor*, един италиански професор на име Улисе Алдровани публикувал първия от своите четиринайсет тома, посветени на естествената история. В един от най-знаменитите примери за своя подход към класификацията Алдровани отделил само две страници на различните породи пилета, после добавил още триста страници за ролята на пилето в митологията, готварски рецепти с пилешко и дори козметични процедури, свързани с яйца и пилета.

От своя страна върховният авторитет на древния свят по животинските въпроси Плиний Стари поставял еднорозите, василиските и мантикорите точно между носорозите и вълците, добавяйки описания как кокошите яйца могат да определят пола на нероденото още дете. След десет дниизиране в гатанката почвах да се чувствам като един от делфините, които описва Плиний — очарован от

човешката музика, но неспособен да сътвори своя. Несъмнено с тази гатанка Колона бе имал предвид нещо много умно; просто аз бях твърде тъп за неговата магия.

Първият пропуснат срок за дипломната ми работа дойде три дни по-късно, когато, затънал до уши във фотокопия от трудовете на Алдровани, аз изведнъж осъзнах, че черновата на последната глава за „Франкенщайн“ лежи недовършена на бюрото. Моят научен ръководител доктор Монтроуз, лукав стар преподавател по английска литература, видя кървясалите ми очи и реши, че работя по нещо голямо. Без изобщо да подозира, че безсънните нощи нямат нищо общо с Мери Шели, той ми даде отсрочка. Тя също изтече и тъй тихомълком започна най-мрачният период от абсолвентската ми година — върволица от седмици, през които сякаш никой не забелязваше как бавно се отдръпвам от собствения си живот.

Проспивах сутрешните лекции, а на следобедните обмислях отговори за гатанката. Неведнъж ми се случваше вечер да видя как Пол прекъсва работа по-рано и отива заедно с Чарли да хапнат по сандвич в „Свинското кътче“. Винаги ме канеха, после питаха дали да ми донесат нещо, но аз вечно отказвах — отначало защото се гордеех с аскетизма на новия си живот, а по-късно, защото виждах нещо недостойно в начина, по който изоставяха работата си. Една вечер, когато Пол тръгна за сладолед заедно с Джил, вместо да превива гръб над „Хипнеротомахия“, аз за пръв път реших, че той не влага достатъчно труд в съдружеското ни начинание.

— Изпускаш целта от поглед — казах му аз. Очите ме боляха, защото се налагаше да чета на тъмно, а точно сега отчаяно се нуждаех от тях.

— Какво? — трепна Пол, който тъкмо се канеше да се изкатери на горното легло. Сигурно си помисли, че не е чул добре.

— Колко часа дневно посвещаваши на работата?

— Не знам. Може би осем.

— Тази седмица аз работех по десет. Всеки ден. А ти ще ми ходиш на сладолед!

— Нямахте ме само за десет минути, Том. И освен това тази вечер имам голям напредък. Какво ти става?

— Наближава март. Крайният ни срок е след месец.

Той не обърна внимание на местоимението.

— Ще си издействам отсрочка.

— Може би просто трябва да работиш по-усърдно.

Вероятно за пръв път Пол чуваше да изричат подобни думи пред него. Рядко съм го виждал ядосан, но тогава направо побесня.

— Аз работя усърдно. С кого си мислиш, че разговаряш?

— Вече приближавам отговора на гатанката. А ти докъде си?

— Наближаваш? — Пол поклати глава. — Ако приближаваше, нямаше да говориш така. Яд те е, защото си закъсал. Тая гатанка отдавна трябваше да си я решил. Не може да е чак толкова трудна. Просто губиш търпение.

Изгледах го яростно.

— Точно така — заяви той, сякаш от дни бе чакал възможност да го каже. — Аз почти съм готов със следващата гатанка, а ти още се туткаш с предишната. Но не исках да те закачам. Всеки си има свой ритъм на работа, а ти дори не търсиш помощ от мен. Чудесно, оправяй се както знаеш. Само недей да ми прехвърляш вината.

Тази нощ не си проговорихме повече.

Ако го бях послушал, сигурно щях да науча урока по-рано. Но вместо това сторих какво ли не, за да докажа, че Пол не е прав. Почнах да работя до късни нощи и да ставам в ранни зори. Всеки ден връщах стрелката на будилника петнайсет минути назад, като се надявах той да забележи това налагане на най-строга дисциплина в неподредените дотогава кътчета от живота ми. Всеки ден намирах нов начин да отделя още повече време за Колона и всяка нощ пресмятах отработените часове както комарджия брой монети. Осем в понеделник; девет във вторник; по десет в сряда и четвъртък; почти дванайсет в петък.

Какво общо има между сляп бръмбар, нощна сова и орел с крива човка? Изсушени бръмбари носорози се закачат на шията на пеленачетата като лекарство против болести, пишеше Плиний; майските бръмбари правят отровен мед и умират, ако попаднат в местността Кантаролета близо до Тракия; черните бръмбари се събират в тъмни кътчета и могат да бъдат намерени предимно в баните. Но слепи бръмбари?

Спестих още време, като престанах да се храня в „Манастира“ — всяко ходене до Проспект авеню ми отнемаше половин час, а навярно губех и още толкова с празни разговори на масата. Отказах се да работя в Председателската стая в „Бръшляна“, както за да не се виждам с Пол, така и за да пестя минути от ходенето дотам. Сведох телефонните разговори до минимум, бръсних се и се къпех само при крайна необходимост, оставях Чарли и Джил да посрещат посетителите и превърнах в същинско изкуство умението да икономисвам от скромните житейски потребности.

Какво общо има между сляп бръмбар, нощна сова и орел с крива човка? От съществата, които умеят да летят и нямат кръв, пише Аристотел, някои са твърдокрили като бръмбарите; от птиците, които летят нощем, някои имат закривени нокти като нощния гарван и совата; а на стари години горната половина от човката на орела постепенно става все по-дълга и крива, тъй че накрая птицата бавно умира от глад. Но какво общо имаше между тези три същества?

Кати е загубена кауза, реших аз. Каквото и да бе означавала за мен, вече означаваше нещо друго за Доналд Морган. Нямах представа как тъй ги виждам толкова често, след като напускам тъй рядко стаята. Отговорът навярно се криеше в сънищата и мислите ми, където те непрекъснато присъстваха. По улички и тъмни алеи, из сенки и облаци все виждах тях — държаха се за ръце, целуваха се, шепнеха си нежни думи и вършеха всичко това само заради мен, изтъквайки старата поговорка, че плитко сърце бързо кърви, но и бързо зараства. Преди време Кати бе забравила в стаята ми един черен сутиен, който така и не се наканих да ѝ върна. Сега той се превърна за мен в нещо като трофей, в символ на онази част от нея, която Доналд никога нямаше да притежава. Виждах я гола в банята, спомнях си за деня, когато ни бе тъй приятно заедно, че тя се самозабрави, прие ме за част от себе си и отхвърли всички задръжки. Помнех всяка подробност от нейната фигура, всяка луничка по гърба ѝ, всеки оттенък на сянката под гърдите. Помнех как танцуваше с музиката от моя радиобудилник, как рошеше с едната ръка косата си, а с другата стискаше невидим микрофон и аз бях единственият ѝ зрител.

Какво общо има между сляп бръмбар, нощна сова и орел с крива човка? Всички летят... но Плиний казва, че понякога бръмбарите се заравят в земята. Всички дишат... но Аристотел твърди, че насекомите

не вдишвали. Никога не се учат от грешките си, защото Аристотел казва, че много животни имат памет... ала нито едно друго създание освен човека не може да си припомня миналото, когато поиска. Но дори и хората не си взимат поука от миналото. Според този аршин всички сме слепи бръмбари и нощни сови.

На четвърти март, четвъртък, достигнах водораздела в борбата си с „Хипнеротомахия“. През този ден четиринайсет часа препрочитах откъси от шестима ренесансови природоизпитатели и нахвърлях двайсет и една страници записки. Зарязах всички лекции, храних се на бюрото и спах точно три часа и половина. Не бях виждал „Франкенщайн“ от седмици. Единствените други мисли, които се мяркаха из ума ми, бяха за Кати, но те само ме тласкаха да съсипвам живота си още по-безнадеждно. Властта над самия мен бе като наркотик. Но навярно и тя не помагаше, защото почти не напредвах с гатанката.

— Затваряй книгите — не се удържа Чарли в петък вечер. Грабна ме за яката и ме отмъкна пред огледалото. — Я се виж!

— Много съм си до... — започнах аз, без да обръщам внимание на странната твар отсреща с вълча муцуна, зачервени очи, лъскав розов нос и чорлава коса.

Но Джил застана на страната на Чарли.

— Том, изглеждаш ужасно. — Той прекрачи в спалнята, което не бе правил от седмици. — Слушай, тя иска да разговаря с теб. Защо се инатиш?

— Не се инатя. Просто си имам по-важна работа.

Чарли направи гримаса.

— Каква по-точно? Дипломната работа на Пол ли?

Озъбих се, очаквайки Пол да ме подкрепи. Но той мълчаливо стоеше зад тях. Вече цяла седмица се надявах, че отговорът е само на крачка, че напредвам в борбата с гатанката, макар и мъчително.

— Отиваме в колонадата „Блеър“ — заяви Джил. Имаше предвид редовния петъчен хоров концерт на открито.

— И четиримата — добави Чарли.

Джил внимателно се пресегна и затвори книгата пред мен.

— Кати ще бъде там. Казах ѝ, че идваш.

Но когато отново разгърнах книгата и заявих, че няма да ида, по лицето на Джил се изписа изражение, каквото никога не бе отправял

към мен — изражението, което пазеше специално за Паркър Хасет или за някой палячо от курса, дете не си мери приказките.

— Ще дойдеш — изръмжа Чарли и прекрачи към мен.

Но Джил махна с ръка.

— Зарежи го. Да вървим.

И после останах сам.

Отказах се от концерта не заради уязвена гордост, дори не и заради сляпата страст по книгата на Колона. Мисля, че причината бе в сърдечната болка и чувството за провал. Истината е, че обичах Кати, а по някакъв странен начин обичах и „Хипнеротомахия“, ала не успях да покоря нито едната, нито другата. А погледът, който ми хвърли Пол на излизане, говореше красноречиво: той знаеше, че съм загубил борбата срещу гатанката, макар и сам да не го разбирам все още; колкото до последния поглед на Джил — той казваше същото, само че за Кати. Свел очи над три гравюри от „Хипнеротомахия“ — същите, които Тафт щеше да използва след месец за своята лекция, изобразяващи как Купидон се носи през гората в огнена колесница, теглена от жени — аз си мислех за гравюрата на Карачи. Ето че днес малкото момче ме пердашеше, а двете страсти на моя живот гледаха отстрани. Това бе имал предвид баща ми, този урок искаше да науча. Мъките ни не го затрогват. Любовта побеждава всичко.

Две неща най-трудно се приемат в живота, бе казал веднъж Ричард Къри на Пол, провалът и старостта; а те са едно и също. Съвършенството е естествено последствие от вечността — изчакаш ли достатъчно дълго, всичко осъществява своя потенциал. Въгленът се превръща в диамант, песъчинката в перла, маймуната в човек. Просто на нас не ни е дадено през краткия си живот да видим тия преображения и затова всеки провал се превръща в напомняне за смъртта.

Но любовта, струва ми се, е по-особен провал. Тя напомня, че някои преображения, колкото и страстно да ги желаеш, не идват никога; че някои маймуни никога не ще станат хора, та макар и да отлети цяла вечност. Що за маймуна е тая, която дори да разполага с пишеща машина и безконечно време, пак не успява да напечата Шекспир? Да чуя как Кати казва, че иска да сложи точка и че всичко е

свършено, би унищожило усещането ми за възможности. Да я гледам под колоната „Блеър“ как се топли в прегръдките на Доналд Морган би лишило бъдещето ми от перли и диаманти.

И тогава се случи: точно когато потъвах в най-дълбоката бездна на самосъжалението, на вратата се почука. Сетне дръжката се завъртя и Кати влезе както стотици пъти преди. Видях, че под палтото си носи любимия ми пуловер — изумрудения, който отиваше на очите ѝ.

— Трябваше да си на концерта — бе първото, което успях да изрека. И навярно най-лошата от всички възможни маймунски комбинации.

— Ти също — отвърна тя, като ме изгледа от глава до пети.

Знаех как изглеждам в очите ѝ. Сега Кати виждаше онзи проскубан вълк, който Чарли ми показва в огледалото.

— Защо си тук? — попитах аз и се озърнах към вратата.

— Те няма да дойдат. — Тя отново застана пред погледа ми. — Дойдох, за да можеш да се извиниш.

За секунда си помислих, че Джил е нагласил всичко. Че е измислил някаква история колко зле се чувствам и просто не знам какво да ѝ кажа. Но следващият поглед ме убеди в обратното. Тя знаеше, че нямам намерение да се извинявам.

— Е?

— Мислиш ли, че вината е моя? — попитах аз.

— Всички го мислят.

— Кой всички?

— Хайде, Том. Извини се.

От спора с нея още повече се ядосвах.

— Много добре. Обичам те. Искане ми се да ни беше потръгнало. Съжалявам, че не стана.

— Ако ти се иска да беше потръгнало, защо не направи нищо?

— Погледни ме — казах аз. Чорлав, небръснат от четири дни. — Ето, това направих.

— Направи го заради книгата.

— То е все същото.

— Аз съм същото като книгата?

— Да.

Тя ме изгледа яростно, сякаш току-що си бях изкопал гроба. Но знаеше какво ще кажа; просто не искаше да го приеме.

— Баща ми посвети целия си живот на „Хипнеротомахия“ — казах аз. — Никога не съм се чувствал по-развълнуван, отколкото когато работя над нея. Сън не ме хваща заради тази книга, не мога да ям, сънувам я. — Открих, че не ми достигат думи. — Не знам как другояче да го кажа. То е като да отидеш на бойното поле при дървото. Тая близост ме кара да чувствам, че всичко е наред, че вече не съм изгубен. — Мъчех се да не я гледам. — Е, нима не си за мен същото като книгата? Да. Същото си, разбира се. Ти единствена си същото като нея.

Допуснах грешка. Мислех си, че мога да имам и двете. Не бях прав.

— Защо съм тук, Том?

— За да ми натриеш носа.

— Защо?

— Да ме накараш да се изви...

— Том. — С един поглед тя ме накара да млъкна. — Защо съм тук?

Защото изпитваш същото като мен.

Да.

Защото е твърде важно, за да оставиш решението на мен.

Да.

— Какво искаш? — попитах аз.

— Искам да престанеш да работиш по книгата.

— Само толкова?

— Само толкова ли? Само толкова?

Най-сетне изблик на чувства.

— Аз ли да те съжалявам, задето обърна гръб на нас двамата, за да живееш като прасе с тази книга? Гледай си работата! Аз се заключих и лежах четири дни със спуснати щори. Карен позвъни на нашите. Майка ми долетя от Ню Хампшър.

— Извиня...

— Млък. Сега аз говоря. Отидох на бойното поле да видя моето дърво и не можах. Не можах, защото сега то е нашето дърво. Не мога да слушам музика, защото все чувам нещо, което сме пели в колата, или в моята стая, или тук. Трябва ми цял час да се подготвя за лекции, защото през цялото време съм като замаяна. Не мога да си намеря чорапите, не мога да си намеря любимия черен сутиен. Доналд

непрестанно ме пита: „Скъпа, какво ти е, скъпа, какво ти е“. Нищо ми няма, Доналд.

Тя придърпа маншетите на ръкавите си и избърса очи.

— Не е там ра... — започнах отново аз.

Но още не ми беше дошъл редът.

— С Питър поне можех да разбера. Не бяхме идеалната двойка. Той обичаше повече спорта, отколкото мен. Искаше да ме вкара в леглото и после загуби интерес. — Кати плъзна ръка през косата си, опитвайки да отметне назад кичурите, намокрени от сълзи. — Но ти... Аз се борих за теб. Изчаках цял месец, преди да ти позволя да ме целунеш за пръв път. След като спяхме заедно, цяла нощ плаках, защото се боях, че ще те изгубя. — Тя млъкна, сякаш мисълта бе прекалено мъчителна. — А сега те губя заради една книга. Книга. Поне ми кажи, че не е каквото си мисля, Том. Кажи ми, че тайничко си се срещал с някоя своя колежка. Кажи ми, че е защото тя не върши глупости като мен, не танцува гола пред теб като някаква идиотка, понеже си мисли, че харесваш пеенето ѝ, и не те събужда да тичаш в шест сутринта, понеже иска всяка сутрин да се увери, че още те има. Кажи ми нещо.

Тя ме гледаше от долу на горе, сломена и засрамена от това, а аз си мислех само за едно. Скоро след катастрофата една вечер обвиних майка си, че не е държала на баща ми. Ако го беше обичала, казах ѝ аз, щеше да го подкрепяш в работата. Не мога да опиша изражението ѝ в онзи момент, но то ме убеди, че на света няма по-долни думи от ония, които току-що бях изрекъл.

— Обичам те — казах аз и пристъпих към Кати, за да може да притисне лице към ризата ми и да стане невидима за момент. — Съжалявам от все сърце.

И мисля, че точно в този момент течението се преобърна. Гибелното ми състояние, онази любовна история, която смятах за запечатана в гените си, бавно взе да разхлабва хватката си върху ми. Триъгълникът се сгромолясваше. На негово място оставаха само две точки — две звезди, разделени от най-малкото възможно разстояние.

Около нас се струпаша безброй мълчания, изпълнени с всичко, което тя искаше да ми каже, но то бе излишно; с всичко, което аз исках да ѝ кажа, но не знаех как.

— Ще кажа на Пол — изрекох с най-искрена вяра, — че повече няма да работя по книгата.

Изкупление. Разбирането, че не оказвам съпротива, че най-сетне съм проумял кое е най-добро за нашето щастие, накара Кати да стори нещо, което очаквах да пази за много по-късно, когато ще е уверена, че наистина съм скочил във влака. Тя ме целуна. И това кратко докосване сътвори като удар на мълния ново начало за нас.

Тази нощ не видях Пол; бях при Кати и му съобщих решението си едва на другата сутрин. Той също не изглеждаше изненадан. Толкова бях изстрадал с Колона, че Пол очакваше да вдигна ръце при пръв удобен случай. Джил и Чарли го бяха убедили, че при всяко положение така ще е най-добре. Странно, но не ми се сърдеше. Може би предчувстваше, че пак ще се върна. Или пък бе стигнал тъй далече напред, че вярваше в способността си да се справи с гатанките и сам. Както и да е, когато накрая споделих с него разсъжденията си — за урока с Джени Харлоу и гравюрата на Карачи — той сякаш се съгласи. По лицето му виждах, че знае за Карачи много повече от мен, но нито веднъж не ме поправи. Пол, който имаше повече основания от всеки на този свят да вярва, че някои тълкувания са по-добри от другите, и че най-точните променят всичко, бе както винаги великодушен към моята гледна точка. Мисля, че това бе нещо повече от мълчаливо изказване на уважение; беше знак за другарство.

— По-добре да обичаш нещо, което може да отвърне на обичта — каза ми той.

Нямаше смисъл да казва друго.

И тъй, онова, което започна като дипломна работа на Пол, отново се превърна в дипломна работа на Пол. Отначало наистина изглеждаше, че ще се справи сам. Четвъртата гатанка, която ме бе надвила, отстъпи пред него още на третия ден. Подозирам, че през цялото време се бе досещал, но си мълчеше, защото знаеше, че няма да приема съвет от него. Отговорът беше в книгата на някой си Ораполо „Йероглифика“, която се появила в ренесансова Италия през двайсетте години на петнайсети век с претенциите, че е решила вековния проблем с превода на египетските йероглифи. Ораполо, смятан от хуманистите за някакъв древен египетски мъдрец, всъщност бил учен

от пети век, който пишел на гръцки и навярно разбирал от йероглифи точно толкова, колкото ескимос от слънчеви бани. Някои символи от неговата „Йероглифика“ съдържат животни, които дори не се срещат в Египет. И все пак сред трескавия стремеж на хуманистите към нови знания текстът придобил безумна популярност, поне в тесните кръгове, където мъртви езици и безумна популярност не се изключват взаимно.

Според Ораполо нощната сова е символ на смъртта, защото нощната сова безшумно се спуска в нощта над малките гарванчета също както смъртта ненадейно връхлита човека. Орел с крива човка, пише Ораполо, означава старец, умиращ от глад, защото когато орелът остарее, човката му се изкривява и той гладува до смърт. И накрая слепият бръмбар е знак за човек, умрял от слънчев удар, защото бръмбарът умира, когато го заслепи слънцето. Колкото и загадъчно да звучаха разсъжденията на Ораполо, Пол веднага разбра, че е открил верния източник. И много скоро откри кое е общото между трите животни — смъртта. Прилагайки като ключ за шифъра латинската дума mors, той разгада четвъртото послание на Колона.

„Ти, който стигна тъй далече, попадаш в компанията на философи от моето време, които в твоето може би отдавна са се превърнали в прах, но за мен са великани на човешкия род. Скоро ще сложа на плещите ти останалия товар, защото има още много за разказване, а почвам да се боя, че моята тайна е твърде лесна за разкриване. Но най-напред от почит към твоето постижение ще ти предложи началото на разказа, та да знаеш, че не съм те довел дотук напразно.

В страната на моите братя има един проповедник, който причини големи беди на любителите на знания. За битката с него използвахме докрай ума и влиянието си, ала този човек обърна срещу ни нашите сънародници. Той сипе гръмовни слова по площади и от църковни амвони, и простолюдието във всички страни се вдига на оръжие против нас. Също както Господ от ревност срутил из основи кулата в равнината на Сенаар, която людете

градили до небесата, сега вдига десницата Си срещу нас, задето се мъчим да сторим същото. Някога се надявах, че хората желаят да бъдат освободени от невежеството също както робите мечтаят да захвърлят оковите. Това състояние не подобава на нашето човешко достойнство и е противно на същината ни. Ала днес откривам, че човешкият род е страхлив, уродлив е като совата от моята гатанка, която може да се радва на слънцето, а предпочита мрака. Повече не ще чуеш от мен, читателю, за строежа на моята крипта. Да бъдеш принц на подобни хора е като да си просяк във величав замък. Тази книга ще бъде единствената ми рожба; дано да живее дълго и да ти послужи добре.“

Пол дори не се порадва на успеха; нахвърли се върху петата и последна гатанка, която бе открил, докато аз се борех с четвъртата: Къде се срещат кръв и дух?

— Това е най-старият философски въпрос в книгата — каза ми той, докато аз щъках насам-натам из стаята и се подготвях за нощта с Кати.

— Кое?

— Пресичането на ум и тяло, двойствеността на дух и плът. Виждаме го при свети Августин в неговото съчинение „Срещу манихейците“. Виждаме го и в съвременната философия. Декарт смятал, че може да посочи мястото на душата — някъде в мозъка, близо до пинеалната жлеза.

Той продължи в същия дух. Бълваше философски приказки и прелистваше някаква книга от библиотеката, а аз си събирах багажа.

— Какво четеш? — попитах аз, сваляйки от лавицата „Изгубеният рай“.

— Гален — каза Пол.

— Моля?

— Вторият баща на западната медицина след Хипократ.

Спомних си. Чарли бе изучавал Гален в курса по история на науките. За епохата на Ренесанса обаче Гален не ми изглеждаше актуален — беше умрял хиляда и триста години преди публикуването на „Хипнеротомахия“.

— Защо? — попитах аз.

— Мисля, че гатанката е свързана с анатомията. Франческо изглежда е вярвал, че в тялото наистина има орган, където се срещат кръвта и духът.

Чарли изникна на прага с нахапана ябълка в ръката.

— За какво разговаряте, аматьори нещастни? — попита той, чувайки, че става дума за медицина.

— Орган, подобен на този — продължи Пол, без да му обръща внимание. — Така наречената *rete mirabilis*. — Той посочи един чертеж в книгата. — Мрежа от нерви и кръвоносни съдове в основата на мозъка. Гален смятал, че там жизненият дух се превръща в животински.

— И какво не ѝ е наред? — попитах аз, поглеждайки часовника.

— Не знам. Не върши работа като шифър.

— Защото не съществува у хората — каза Чарли.

— Как така?

Чарли ни погледна и отхапа от ябълката.

— Гален е правил дисекция само на животни. Открил е *rete mirabilis* в някоя крава или овца.

Лицето на Пол помръкна.

— И съвсем е объркал сърдечната анатомия — продължи Чарли.

— Няма септум, нали? — попита Пол, сякаш знаеше точно какво има предвид Чарли.

— Има. Само че в него няма пори.

— Какво е септум? — попитах аз.

— Преградата между двете сърдечни половини. — Чарли пристъпи към книгата на Пол и прелисти, за да открие схема на кръвоносната система. — Гален си я представя съвсем погрешно. Казва, че в септума имало малки дупчици, през които кръвта преминава от едната камера в другата.

— А няма ли?

— Не — сопна се Пол. Май работеше над въпроса по-отдавна, отколкото си мислех. — Но Мондино е допуснал същата грешка относно септума. Везалий и Сервет са я поправили едва към средата на шестнайсети век. Леонардо е следвал учението на Гален. Харви описва кръвообращението чак през седемнайсети век. А гатанката е от края на

петнайсети, Чарли. Трябва да е *rete mirabilis* или септумът. Никой не е знаел, че въздухът се смесва с кръвта в дробовете.

Чарли се изкиска.

— Никой на запад. Но арабите са го съобразили двеста години преди твоят човек да си напише книгата.

Пол започна да рови из записките си. Смятайки въпроса за решен, аз се обърнах.

— Трябва да бягам. Ще се видим по-късно, момчета.

Но точно когато прекрочвах в коридора, Пол откри каквото търсеше — третото послание на Колона, което бе превел от латински преди няколко седмици.

— Арабският лекар — каза той. — Ибн ал Нафис ли му беше името?

Чарли кимна.

— Същият.

Пол трепереше от вълнение.

— Франческо трябва да е получил текста от Андреа Алпаго.

— От кого?

— От човека, когото споменава в посланието. Ученик на достопочтения Ибн ал Нафис. — Преди някой от нас да реагира, Пол заговори сам на себе си. — Как беше бял дроб на латински? *Pulmo*?

Тръгнах навън.

— Няма ли да изчакаш да разбереш какво пише? — озърна се той.

— След десет минути трябва да съм при Кати.

— Ще отнеме само петнайсет минути. Най-много половин час.

Мисля, че едва в онзи момент той осъзна доколко са се променили нещата.

— До утре, момчета — казах аз.

Чарли, който разбираше всичко, се усмихна и ми пожела късмет.

Тази нощ, струва ми се, бе преломна за Пол. Той разбра, че ме губи завинаги. Освен това усети, че каквото и да е последното послание на Колона, няма начин то да съдържа цялата тайна, след като предишните четири разкриваха толкова малко. Втората половина на „Хипнеротомахия“, която дотогава смятахме за обикновен пълнеж,

трябваше всъщност да крие още шифрована информация. Дори да бе намерил някаква утеха в медицинските познания на Чарли и разгадаването на петата гатанка, тя бързо се изпари, когато видя посланието на Колона и разбра, че с право се е опасявал.

„Боя се за теб, читателю, както се боя и за себе си. Както вече разбираш, в началото на този текст намерението ми беше да ти предам мислите си, независимо колко плътно ги обвивах в един или друг шифър. Желаях да намериш каквото търсиш и се наех с ролята на твой водач.

Сега обаче откривам, че нямам достатъчно вяра в собственото си творение, за да продължа по този начин. Може би не съм в състояние да преценя истинската трудност на гатанките, макар техните създатели да ме уверяваха, че само истински философ може да ги разгадае. Може би тези мъдреци също завиждат на моята тайна и са ме подлъгали, за да откраднат онова, което по право се пада на теб. Хитър е онзи проповедник, има последователи и в двата лагера; боя се, че насочва собствените ми бойци срещу мен.

И тъй, читателю, не поради друга причина, а в твоя защита продължавам по нов път. Там, където ти бе свикнал да намираш гатанка, скрита в главата, не ще откриеш нито гатанки, нито отговори, които да те насочват. До края на пътешествието на Полифил вече ще използвам само Четворното правило, но не ще ти подсказва какво представлява то. От сега нататък те води само собственият ти разум. Дано Бог и човешкият гений, приятелю, те упътят във вярна посока.“

Мисля, че единствено придобитата дотогава самоувереност попречи на Пол да осъзнае отчаяното си положение още в първите дни. Аз го бях изоставил; Колона го изостави; сега плаваше сам из непознати води. Отначало той се опита отново да ме привлече към работата. Толкова много бяхме постигнали заедно, че според него щеше да бъде егоистично да продължи сам, когато до успеха има само

една крачка. Толкова сме близо, мислеше си той; толкова малко ни остава да свършим.

Мина седмица, после втора. Аз започвах с Кати от нулата, наново я опознавах, обичах единствено нея. През седмиците на раздяла бяха станали толкова много неща, че не ми оставаше време за друго, освен да наваксам изпуснатото. Вечеряхме ту в „Манастира“, ту в „Бръшляна“. Тя имаше нови приятели; създавахме си нови навици. Започвах да проявявам интерес и към нейните близки. Усещах, че има да ми каже много неща, щом успея да си възвърна доверието ѝ.

А междувременно всичко, което бе узнал Пол за гатанките на Колона, водеше към провал. Също като старческо тяло с бавно затихващи функции „Хипнеротомахия“ вече не се поддаваше и на най-сигурните лекарства. Четворното правило тънеше в тайна; Колона дори не намекваше откъде е дошло. Чарли, героят на петата гатанка, остана няколко нощи с Пол — тревожеше се как ще му повлияе моето оттегляне. Не ме помоли за помощ, защото знаеше какво ми бе причинила книгата, но го виждах как бди над Пол като лекар над пациент, за когото изпитва страх. Падаше мрак и Пол бе безсилен срещу него. Лишен от моята помощ, щеше да страда до Великден.

19.

На връщане към общежитието преглеждам снимките на Кати от старото бойно поле. На много от тях съм я уловил в движение — как тича към мен с развяна коса и леко разтворени устни, изричащи думи, които остават запечатани нейде в неизвестното, отвъд обсега на фотоапарата. Най-голямата радост в тези снимки е именно възможността да си представя нейния глас. Само след дванайсет часа ще се срещнем в „Бръшляна“, за да я придружа на бала, който тя чака с нетърпение едва ли не от първата ни среща. Знам какво очаква да чуе от мен. Че съм направил избор веднъж завинаги, че съм си взел поука. Че няма да се върна към „Хипнеротомахия“.

Когато се връщам в стаята, очаквам да заваря Пол на бюрото, но леглото му още е празно, а сега са изчезнали и книгите от нощното шкафче. На рамката на вратата е закачена бележка, изписана с едри червени букви.

„Том,
Къде си? Върнах се да те търся. Разгадах
4Ю-10И-2С-63! Отивам да взема топографски атлас от
«Файърстоун», после бягам в «Маккош». Винсънт казва, че
чертежът е у него.

22:15 ч.

П.“

Препрочитам отново бележката и постепенно сглобявам смисъла. Кабинетът на Тафт в студентското градче е в сутерена на сградата „Маккош“. Но последният ред ме кара да изтръпна. *Винсънт казва, че чертежът е у него.* Вдигам телефона и се обаждам на бърза помощ. След броени секунди Чарли се обажда отсреща.

— Какво става, Том?

— Пол е отишъл при Тафт.

— Какво? Мислех, че ще говори с декана за Стийн.

— Трябва да го намерим. Можеш ли някак да се измък...

Преди да довърша, в слушалката се раздава приглушен звук и чувам как Чарли разговаря с някого.

— Кога тръгна Пол? — пита след малко той.

— Преди десет минути.

— Идвам. Ще го догоним.

След повече от петнайсет минути допотопният фолксваген на Чарли спира зад общежитието. Прилича на ламаринена жаба, вкаменена от ръждата наскоро. Още преди да съм се наместил на седалката, Чарли дава заден ход.

— Защо се забави толкова? — питам аз.

— Точно когато тръгнах, се появи някаква журналистка. Искаше да поговорим за снощи.

— И какво?

— Някой от полицията й казал какво е твърдял Тафт на разпита. — Завиваме по Елм Драйв, където малки купчинки кишав сняг се белеят в нощта като развълнувано море. — Нали ти ми каза, че Тафт и Ричард Къри се познават отдавна?

— Да. Защо?

Точно когато навлизаме в северната част на градчето, зървам Пол на двора между библиотеката и историческия факултет. Отива към „Маккош“.

— Пол! — крещя аз през прозореца.

— Какво правиш? — пита строго Чарли, спирайки до тротоара.

— Разгадах го! — казва Пол, изненадан от нашата поява. — Всичко. Сега ми трябва само чертежът. Том, няма да повярваш. Невероятно е, поразител...

— Какво е? Кажете ми.

Но Чарли изобщо не чува за какво говорим.

— Няма да ходиш при Тафт — отсича той.

— Ти не разбираш. Свършено е...

— Чуйте ме — прекъсва го Чарли. — Пол, качвай се в колата. Отиваме си у дома.

— Прав е — подкрепям го аз. — Не биваше да идваш тук сам.

— Отивам при Винсънт — тихо казва Пол и тръгва към кабинета на Тафт. — Знам какво правя.

Чарли превключва на заден ход и подкарва успоредно на Пол.

— Мислиш, че просто ще ти даде каквото искаш?

— Той ми се обади, Чарли. Точно това обеща.

— Значи призна, че го е откраднал от Къри? — питам аз. — Защо ще ти дава чертежа точно сега?

Чарли спира колата.

— Пол! Нищо няма да ти даде.

Тонът му кара Пол да замръзне на място.

С по-тих глас Чарли обяснява какво е узнал от журналистката.

— Когато полицаите снощи попитали Тафт дали има представа кой би могъл да стори подобно нещо на Стийн, той отговорил, че се сеца за двама души.

Лицето на Пол почва да помръква, радостта от откритието се стопява.

— Според него първият е Къри — продължава Чарли. — Вторият си ти. — Той млъква за миг, докато Пол осъзнае думите му. — Тъй че пет пари не давам какво ти е надрънкарал по телефона. Трябва да стоиш надалече от него.

Стар бял пикап минава с бучене край нас и снегът хрущи под гумите му.

— Тогава помогнете ми — казва Пол.

— Ще ти помогнем. — Чарли отваря вратата. — Ще те откараме у дома.

Пол придърпва по-плътно палтото около себе си.

— Не така. Помогнете ми, като дойдете с мен. Взема ли чертежа от Винсънт, той вече не ми е нужен.

Чарли го гледа втрещено.

— Чуваш ли изобщо какво ти говорим?

Но има неща, които Чарли не проумява. Той не знае какво означава фактът, че Тафт е крил чертежа през цялото време.

— Остава ми само ей толкова и ще го имам в ръцете си, Чарли — казва Пол. — Трябва само да се преборя за откритието си. А ти ми казваш да се прибирам?

— Виж — започва Чарли. — Казвам само, че трябва...

Но аз го прекъсвам.

— Пол, ще дойдем с теб.

— Какво? — възкликва Чарли.

Аз отварям вратата.

— Хайде, да вървим.

Пол се обръща с изненада. Не е очаквал това.

Привеждам се към Чарли и тихо прошепвам:

— Щом отива с нас или без нас, тогава ще го придружа.

Докато Чарли размишлява, Пол отново тръгва към „Маккош“.

— Ако сме тримата заедно, Тафт нищо не може да стори — казвам аз. — Знаеш го.

Бавната въздишка на Чарли вдига облаче пара в мразовития въздух. Накрая той паркира колата сред снега и вади ключовете от таблото.

Пътят през снега към сивата сграда, където е кабинетът на Тафт, сякаш трае цяла вечност. Помещението се намира дълбоко в недрата на „Маккош“, където коридорите са тъй тесни, а стълбищата тъй стръмни, че трябва да слизаме в индийска нишка. Трудно ми е да повярвам, че Винсънт Тафт може да диша тук, камо ли да се движи. Дори и аз имам усещането, че съм твърде едър за това място. Чарли навярно се чувства като в капан.

Хвърлям поглед назад просто за да се уверя, че Чарли още е с нас. Като го виждам как плътно ни прикрива в тил, усещам лек прилив на увереност — поне колкото да продължа напред. Сега осъзнавам нещо, което преди малко не исках да си призная: ако Чарли не беше дошъл, нямаше да издържа докрай.

Пол ни повежда по последния коридор към самотна стая в дъното. Заради празника всички други кабинети са заключени и тъмни. Само под бялата врата с името на Тафт прозира ярка светлина. Бялата боя е олющена по ръба. Най-отдолу има потъмняла ивица — спомен за някогашно наводнение откъм тунелите на парното, които лъкатушат само на педя под сутерена. Никой не си е направил труда да боядиса вратата след идването на Тафт в прастари времена.

Пол вдига ръка, но преди да почука, отвътре долита глас.

— Закъсняваш — ръмжи Тафт.

Дръжката на вратата скръцва, когато Пол я завърта. Усецам как Чарли се блъсва в гърба ми.

— Продължавай — прошепва той и ме бута напред.

Тафт седи сам в кожено кресло зад грамадно старинно бюро. Метнал е вълненото си сако върху облегалката и с навити ръкави поправя някакви ръкописи. Червената химикалка изглежда съвсем дребна в ръката му.

— Те защо са тук? — властно пита той.

— Дай ми чертежа — казва Пол без предисловия.

Тафт оглежда Чарли, после мен и посочва с дебелиите си пръсти два стола.

— Сядайте.

Хвърлям поглед наоколо, опитвайки да не му обръщам внимание. От всички страни дървени лавици с книги закриват белите стени. Из дебелия слой прах по тях забелязвам по-чисти бразди там, където някой том е ваден за четене. Върху килима се вижда протритата пътека от вратата до бюрото.

— Сядайте — повтаря Тафт.

Пол е готов да откаже, но Чарли го побутва към стола. Исква да свършваме час по-скоро.

Тафт смачква на топка зацапана кърпа и избърсва устата си с нея.

— Том Съливан — казва той. Най-сетне е забелязал приликата.

Кимвам мълчаливо. На стената над главата му е закрепена старинна дъска от позорен стълб с отворени дупки за шията и ръцете. Единственият намек за светлина или цвят в тази стая са подвързиите на книгите от червен марокен и златистите срезове на страниците.

Пол се привежда напред върху стола.

— Не го закачай. Къде е чертежът?

Изненадан съм от силата в гласа му.

Тафт изпръхтява презрително и вдига чаша чай към устните си. В очите му се спотайва злоба, сякаш чака някой от нас да налети на бой. Най-сетне той става от коженото кресло, навива ръкавите си още по-високо и тежко пристъпва към касата, вградена в стената между рафтовете. Набира комбинацията с космата ръка, после дръпва ръчката и вратата се завърта на пантите. Тафт посяга навътре и вади кожен бележник.

— Това ли е? — глухо прошепва Пол.

Но когато Тафт отваря бележника и подава нещо на Пол, то се оказва официална бланка на Института; датата е отпреди две седмици. — Искам да знаеш как стоят нещата — казва Тафт. — Чети. Виждам как Пол пребледнява. Привеждам се и чета през рамото му.

„Декан Медоус,

Във връзка с нашия разговор от 12 март относно Пол Харис, с настоящето Ви изпращам допълнителната информация, която поискахте. Както знаете, мистър Харис подаде няколко молби за отсрочка и прояви учудващ стремеж да запази в тайна съдържанието на дипломната си работа. Разбрах причината едва когато по мое настояване миналата седмица представи отчет за извършеното. Прилагам копие от своята статия «Разгаданата тайна: Франческо Колона и Хипнеротомахия Полифили», предвидена за публикуване в есенния брой на «Ренесанс Куотърли». За сравнение прилагам и копие от отчета на мистър Харис. Моля, свържете се с мен при необходимост от допълнителни сведения.

Искрено Ваш,
Д-р Винсънт Тафт“

Онемяваме.

Злият великан се обръща към мен и Чарли.

— Работих над това цели трийсет години — казва той със странно безизразен глас. — А сега в крайните резултати дори не се споменава моето име. Никога не си бил благодарен към мен, Пол. Нито когато те запознах със Стивън Гелбман. Нито когато получи специален достъп до хранилището за редки книги. Нито дори когато одобрих многобройните молби за отсрочка на некадърното ти произведение.

Зашеметеният Пол е загубил дар слово.

— Няма да позволя да ми го отнемеш — добавя Тафт. — Твърде дълго съм чакал.

— В деканата имат другите ми отчети — заеква Пол. — Там са и записките на Бил.

— Никога не са получавали твой отчет. — Тафт отваря едно чекмедже и измъква отвътре куп изписани листове. — И определено не са виждали записките на Бил.

— Ще разберат, че изследването не е твое. Ти не си публикувал нищо за Франческо от двайсет и пет години насам. Дори не работиш по „Хипнеротомахия“.

Тафт подръпва брадата си.

— В „Ренесанс Куотърли“ вече видяха три предварителни варианта на моята статия. И вече получих по телефона няколко поздравления за снощната лекция.

Спомням си датите върху писмата на Стийн и разбирам колко отдавна е възникнала тази идея, колко месеци са се дебнали Стийн и Тафт кой пръв да открадне труда на Пол.

— Но той има и изводи — казвам аз, тъй като Пол не се сеца. — Не ги е споделил с никого.

Очаквам Тафт да реагира зле, но това по-скоро го развеселява.

— Изводи толкова скоро, Пол? — казва той. — И на какво дължим този неочакван успех?

Той знае за дневника.

— Ти си оставил Бил да го намери — казва Пол.

— Но все пак не знаеш какво откри той — настоявам аз.

— А ти — Тафт се обръща към мен — си заблуден нещастник като баща си. Щом един хлапак може да разгадае смисъла на този дневник, мислиш ли, че аз няма да мога?

Пол е потресен. Очите му шарят безцелно из кабинета.

— Баща ми те смяташе за глупак — казвам аз.

— Баща ти умря, очаквайки музата да го посети. — Тафт се размива. — Работата на учения е строгост и труд, а не вдъхновение. Той не ме послуша и си понесе последствията.

— Той беше прав за книгата. Ти сбърка.

В очите на Тафт припламва омраза.

— Знам какво стори той, момче. Нямах с какво да се гордееш.

Озъртам се с недоумение към Пол, но той е направил няколко крачки встрани от бюрото, към лавицата с книги.

Тафт се привежда напред.

— Можеш ли да го упрекнеш? След подобен провал и позор. Отхвърлянето на книгата му беше последният удар.

Извързвам глава като ударен от ток.

— И го стори със собствения си син в колата — продължава Тафт. — Колко показателно.

— Беше злополука... — казвам аз.

В усмивката на Тафт грейват хиляди зъби.

Пристъпвам към него. Чарли вдига ръка пред гърдите ми, но аз я отблъсквам. Тафт бавно се надига от креслото.

— Ти му го причини — казвам аз и смътно усещам, че крещя.

Чарли отново посяга да ме хване, но аз се изтръгвам и прекрочвам напред. Ръбът на бюрото се впива в белега върху бедрото ми.

Тафт заобикаля и спира на една ръка от мен.

— Подлъгва те, Том — тихо казва Пол от другия край на стаята.

— Той сам си го причини — казва Тафт.

И последното, което запомням, преди да го блъсна с всичка сила, е усмивката на лицето му. Той рухва с цялата си огромна тежест и усещам как тътенът пробягва по дъските на пода. Светът наоколо сякаш се разпада на неразбираеми крясъци и смътни картини. Ръцете на Чарли ме дърпат назад.

— Да се махаме — казва той.

Опитвам да се изтръгна пак, но Чарли е по-силен.

— Да се махаме — повтаря той към Пол, който все още зяпа проснатия Тафт.

Но вече е твърде късно. Залитайки, Тафт се изправя на крака, сетне с усилие пристъпва към мен.

— Не се приближавай до него — казва Чарли и протяга ръка срещу Тафт.

Между разперените му пръсти виждам свирепия поглед на Тафт. Без да ни обръща внимание, Пол се оглежда из кабинета. Търси нещо. Най-сетне Тафт се окопитва и посяга към телефона.

По лицето на Чарли трепва страх.

— Да си вървим — казва той и отстъпва назад. — Веднага.

Тафт набира три цифри, които Чарли познава твърде добре.

— Полиция — казва той, като ме гледа право в очите. — Моля, елате веднага. Нападнат съм в кабинета си.

Чарли ме изблъсква през вратата.

— Бягай!

Точно в този момент Пол се хвърля към отворената каса и измъква всичко отвътре. После започва да дърпа книги и документи от рафтовете, преобръщайки всичко по пътя си. Когато награвва огромен наръч хартия, той отстъпва назад и изскача навън, без да погледне мен или Чарли.

Хукваме подир него. Последното, което чувам, е как Тафт диктува по телефона имената ни на полицията. Гласът му излита през отворената врата и кънти из коридора.

Тичаме по коридора към мрачното стълбище на мазето, когато отгоре долита студен полъх. Двама полицаи са пристигнали горе на партера.

— Стой на място! — провиква се единият.

Спираме.

— Университетска полиция! Не мърдайте!

Стискайки книгата под мишница, Пол гледа през рамото ми към другия край на коридора.

— Подчинявай се — казва му Чарли.

Но аз знам какво е привлякло погледа на Пол. В онзи край има килер за чистачите. А в килера — вход към тунелите.

— Долу не е безопасно — шепне Чарли и измества рамо към Пол, за да го спре, ако се наложи. — Водят се строителни рабо...

Полицаяте погрешно приемат движението му като опит за бягство и единият хуква надолу по тясното стълбище. В същия миг Пол се втурва към вратата.

— Стой! — крещи полицаят. — Не влизай там!

Но Пол вече е стигнал до входа. Дръпва дървената врата и изчезва вътре.

Чарли не се колебае. Преди някой от полицаите да разбере, той ги изпреварва с две крачки и се хвърля към вратата. Чувам глухия удар, с който скача долу в тунела, за да спре Пол. После гласът му прокънтява из подземиято. Вика Пол по име.

— Излизай! — изревава гръмовно полицаят и ме побутва напред.

Навежда се към отвора и извиква отново, но в отговор чуваме само тишина.

— Повикай подкреп... — започва първият.

Внезапно из тунелите избухва гръмотевичен рев и котелното до нас започва да съска. Мигновено разбирам какво става — пукнала се е тръба под налягане. А после чувам крясъците на Чарли.

След миг съм на прага на килера. Отворът в пода е съвсем тъмен и аз скачам напосоки. Когато се блъскам в пода, адреналинът пламва като мълния из цялото ми тяло и болката от падането отшумява още преди да съм я усетил. Заставям се да продължа напред. Чарли стене в далечината и гласът му ме води през мрака. Полицайте горе крещат. По-умният от двамата е съобразил какво става.

— Ще се обадим на бърза помощ — извиква той към тунела. — Чуваш ли ме?

Крача напред през лепкава, гъста мъгла. Горещината се засилва, но мисля само за Чарли. С всяка секунда съскането на тръбата става все по силно и поглъща всички останали звуци.

Стоновете на Чарли вече се чуват по-ясно. Продължавам напред, мъча се да го открия. И най-сетне на един завой го намирам. Лежи свит на топка и неподвижен. Дрехите му висят на парцали, косата му е залепнала по главата. Когато очите ми привикват с полумрака, виждам в далечината грамадна тръба със зейнала дупка близо до пода.

— Хом — стене Чарли.

Не го разбирам.

— Хом...

Този път осъзнавам, че се мъчи да изрече името ми.

Гърдите му са мокри. Парата го е улучила право в корема.

— Можеш ли да се изправиш? — питам аз и премятам ръката му през рамото си.

— Хом... — мънка той, губейки съзнание.

Стискам зъби и се опитвам да го повдигна, но той тежи като планина.

— Хайде, Чарли — умолявам го аз и дърпам нагоре. — Недей да ми припадаш точно сега.

Но усещам, че той почти не ме чува. Тялото в ръцете ми става все по-тежко.

— Помощ! — крещя аз към далечния край на тунела. — Помогнете, моля ви!

Парата под налягане е разкъсала подгизналата риза на гърдите му. Едва го усещам да диша.

— Ммм... — хърка той и се мъчи да обвие пръст около китката ми.

Сграбчвам раменете му и пак го разтърсвам. Най-последно чувам стъпки. Светъл лъч прорязва мъглата и виждам санитар — двама санитарии — да тичат към мен.

След секунда вече са толкова близо, че различавам лицата им. Но когато лъчите от фенерите им се кръстосват върху тялото на Чарли, чувам как единият ахва:

— О, господи!

— Ранен ли си? — пита другият и опипва гърдите ми.

Гледам го с недоумение. После свеждам очи към тъмното петно върху корема си и разбирам. Мокротото по гърдите на Чарли не е от вода. Целият съм омазан с неговата кръв.

Двамата санитарии застават до него и се мъчат да го повдигнат. Пристига трети и се опитва да ме отведе, но аз го отблъсквам. Искам да остана до Чарли. Усещам как постепенно започвам да се унасям. Сред сумрака и жегата губя връзка с реалността. Нечии ръце ме извеждат от тунелите и аз виждам двамата полицаи с още двама техни колеги зад тях. Всички гледат как санитарите ме измъкват над земята.

Последното, което си спомням, е изражението на единия полицаи. Той стои и ме гледа как изплувам от мрака, окървавен от глава до пети. Отначало изглежда облекчен, като ме вижда да се отдалечавам, накуцвайки, от шахтата. После лицето му се променя и облекчението изчезва от очите му, защото осъзнава, че кръвта не е моя.

20.

Няколко часа след произшествието се свестявам на легло в Принстънския медицински център. До мен седи Пол, радостен да ме види най-сетне в съзнание. Пред вратата стои полицай. Някой ме е преоблякъл в хартиена престилка, която шумоли като памперс, когато се надигам да седна. Под ноктите ми има черна засъхнала кръв, а из въздуха се носи мирис, който помня от предишния си престой в болница. Мирис на болест, дезинфекция и лекарства.

— Том — казва Пол.

Подпирам се на лакът, за да го погледна, но из ръката ми пробягва остра болка.

— Внимавай! — възкликва той и се навежда над мен. — Лекарят казва, че рамото ти е контузено.

Съзнанието ми постепенно се прояснява и започвам да усещам болка под превръзката.

— Какво стана с теб долу?

— Глупава история. Реагирах, без да мисля. След като тръбата избухна, не можех да се върна при Чарли. Всичката пара идваше право към мен. Излязох през най-близката шахта и полицаите ме докараха тук.

— Къде е Чарли?

— В спешното отделение. Не пускат при него никого.

Гласът му е станал безизразен. Той разтрива очи и се озърта към вратата. Дребна старица преминава пъргаво по коридора с инвалиден стол, досущ като хлапе на скейтборд. Полицаят я гледа, но не се усмихва. Наблизо върху плочките е изправена жълта табела: „Внимание, влажен под“.

— Добре ли е? — питам аз.

Пол не откъсва очи от вратата.

— Не знам. Уил казва, че когато го намерили, бил точно до спуканата тръба.

— Уил ли?

— Уил Клей, приятелят на Чарли. — Пол опира ръка на ръба на леглото. — Той те измъкна.

Опитвам да си припомня, но виждам само тъмни силиуети, обгърнати в мътния ореол на фенерите.

— Дватамата с Чарли си сменили дежурствата, когато тръгнахте да ме търсите — добавя Пол.

В гласа му звучи дълбока печал. Мисли, че е виновен за всичко.

— Да се обадя ли на Кати, че си тук? — пита той.

Поклащам глава. Искам първо да си възвърна самообладанието.

— Ще ѝ позвъня по-късно.

Старицата минава за втори път и сега забелязвам, че левият ѝ крак е гипсиран от коляното надолу. Косата ѝ е чорлава, панталоните — навити над коленете, но в очите ѝ трептят весели искрици. Мимоходом хвърля на полицая предизвикателна усмивка, сякаш не е счупила крак, а току-що се е чупила от затвора. Веднъж Чарли ми каза, че понякога престарелите пациенти се радват на някое падане или дребно заболяване. Загубената битка им напомня, че все пак печелят войната. Изведнъж усещам с болезнена сила липсата на Чарли, глухата тишина на мястото на гласа му.

— Сигурно е загубил много кръв — казвам аз.

Пол се вглежда в ръцете си. В тишината чувам хъхрене през преградата между моето легло и съседното. В този момент влиза лекарка. Полицаят на входа докосва лакътя на бялата ѝ престилка и когато тя спира, двамата тихо си разменят няколко думи.

— Томас? — казва тя и застава до леглото ми леко навъсена, с бележник в ръка.

— Да.

— Аз съм доктор Дженсън. — Тя минава от другата страна на леглото, за да огледа ръката ми. — Как се чувстваш?

— Добре. Как е Чарли?

Тя опипва рамото ми не много силно — само колкото да ме накара да трепна.

— Не знам. Откакто го докараха, лежи в реанимацията.

Главата ми е замътена и не осъзнавам какво означава, че тя познава Чарли по име.

— Ще оздравее ли?

— Рано е да се каже — отвърща тя, без да ме поглежда.

— Кога ще можем да го видим? — пита Пол.

— Всичко по реда си. — Лекарката пъхва ръка под гърба ми и ме повдига. — А сега как се чувстваш?

— Добре.

Тя притиска ключицата ми с два пръста.

— Ами сега?

— Добре.

Опипването продължава по гърба, лакътя, китката и главата. За всеки случай тя използва и стетоскопа, после сядат. Лекарите са като комарджии, вечно търсят пчелившата комбинация. За тях пациентите са като игрални автомати — дърпай, мушкай, опипвай и рано или късно ще удариш джакпота.

— Имаш късмет, че не е по-зле — казва тя. — Няма счупване, но меките тъкани са натъртени. Ще го усетиш, когато мине ефектът от болкоуспокояващите. Слагай компрес с лед по два пъти на ден и след седмица ела да те видим.

От нея лъха земен мирис на пот и сапун. Очаквам всеки момент да извади кочан рецепти и си спомням каква камара лекарства бях натрупал навремето. Но вместо това тя казва:

— Имаш посетител.

Казва го тъй любезно, че за момент си представям как отвън чака някой приятел — може би Джил или дори майка ми, пристигнала със самолет от Охайо. Изведнъж почвам да се чудя колко време е минало, откакто ме измъкнаха от подземията.

На вратата обаче се появява напълно непознато лице. Пак жена, но не е лекарка. И определено не е майка ми. Ниска, трътлеста, с черна пола до средата на прасеца и плътни черни чорапи. Бялата блуза и червеното сако ѝ придават кротък, почти майчински вид, но най-напред ми хрумва, че е от университетската администрация.

Лекарката и посетителката се споглеждат, после сменят местата си — едната идва, другата си отива. Жената с черни чорапи спира на две крачки от леглото и прави знак на Пол да се приближи. Тихо си казват нещо, после Пол ненадейно ме пита дали съм добре, изчаква да кимна и излиза навън, където го чака непознат мъж.

— Полицай — казва жената, — бихте ли затворили?

За моя изненада той кимва и ни оставя насаме. Жената тромаво пристъпва до мен, като попътно надниква към леглото зад преградата.

— Как се чувстваш, Том?

Тя сяда на стола, където седеше Пол, и седалката напълно изчезва от поглед. Има бузи като на хамстер. Говори тъй, сякаш са натъпкани с ядки.

— Не много добре — отговарям аз предпазливо. Извъртам към нея дясната си страна, за да види превръзката.

— Да ти донеса ли нещо?

— Не, благодаря.

— Миналия месец синът ми беше тук — казва разсеяно тя, търсейки нещо в джоба на самото си. — Операция на апендикса.

Тъкмо се каня да питам за името му, когато тя изважда от нагръдния джоб на самото малък черен калъф.

— Том, аз съм детектив Гуин. Бих искала да си поговорим за вчерашните събития.

Жената разтваря калъфа, за да видя значката, после пак го прибира в джоба си.

— Къде е Пол?

— Разговаря с детектив Мартин. Искам да ти задам няколко въпроса за Уилям Стийн. Знаеш ли кой е той?

— Той умря снощи.

— Беше убит. — Тя подчертава последната дума с кратко мълчание. — Познаваше ли го някой от твоите съквартиранти?

— Да, Пол. Работеха заедно в Института за авангардни науки.

Тя изважда стенографски бележник.

— Познаваш ли Винсънт Тафт?

Нещо невидимо притиска слепоочията ми.

— Защо?

— Нанасял ли си му побой?

— Не бих го нарекъл побой.

Тя си записва нещо.

— Беше ли снощи в музея заедно със съквартиранта си? — пита тя, прелиствайки папката, която е донесла.

Въпросът може да има хиляди последствия. Напрягам памет. Пол закри пръсти с ръкавите на ризата си, когато пипаше писмата на Стийн. Никой не би могъл да види лицата ни в тъмното.

— Не.

Тя подвива устни както правят някои жени, след като си сложат червило. Физиономията ѝ си остава загадъчна. Най-сетне вади един лист от папката и ми го подава. Оказва се фотокопие от списъка за посещения, който подписахме двамата с Пол. Датата и часът са отбелязани отстрани.

— Как влязохте в библиотеката на музея?

— Пол знаеше кода за достъп — предавам се аз. — Беше го научил от Бил Стийн.

— Бюрото на Стийн беше част от местопрестъплението. Какво търсехте?

— Не знам.

Жената ми хвърля съчувствен поглед.

— Мисля, че нямаш представа в какви неприятности се е забъркал твойт приятел Пол.

Чакам я да уточни, да подхвърли някой юридически термин, но вместо това тя казва:

— В списъка е записано твоето име, нали? — Вдига листа и го връща в папката. — И ти си нападнал доктор Тафт.

— Не съм...

— Странно, че точно твойт приятел Чарли се е опитал да спаси Уилям Стийн след падането.

— Чарли работи като санитар...

— А къде беше Пол Харис?

За момент благодушната фасада изчезва. От очите ѝ сякаш се вдига завеса, зад която няма и помен от добрата, възпълна женица.

— Трябва да почнеш да мислиш за себе си, Том.

Не знам дали това е заплаха или предупреждение.

— Твойт приятел Чарли е в същия кюп — казва тя. — Ако оцелее. — Изчаква да осъзная думите ѝ. — Кажи ми истината.

— Казах я.

— Пол Харис напусна аудиторията, преди да свърши лекцията на доктор Тафт.

— Да.

— Знаеше къде е кабинетът на Стийн.

— Нали работеха заедно. Да.

— Негова ли беше идеята да влезете с взлом в музея на изкуствата?

— Той имаше ключове. Не сме влизали с взлом.

— И да претърсите бюрото на Стийн пак беше негова идея.

Излишно е да отговарям. В момента няма правилни отговори.

— Пред кабинета на доктор Тафт той избяга от университетската полиция, Том. Защо?

Не би ме разбрала, а и не иска да разбере. Знам накъде ме води, но не мога да мисля за друго, освен за Чарли.

Ако оцелее.

— Той е отличен студент, Том. Само шестици. Ето академичната му справка. После доктор Тафт узна за плагиатството. Според теб кой е казал на Тафт?

Дума по дума, тухла по тухла — сякаш важното е да се изгради стена между двама приятели.

— Уилям Стийн — отговаря си тя, защото знае, че повече няма да ѝ съдействам. — Представи си как се е почувствал Пол. Колко ли се е ядосал?

Внезапно на вратата се почуква. Преди да кажем и дума, тя се отваря.

— Детектив — казва някакъв друг полицаи.

— Какво има.

— Искат да разговарят с вас.

— Кой?

Полицаят поглежда визитната картичка в ръката си.

— Декан от колежа.

Детектив Гуин остава да седи още една-две секунди, после става и тръгва към вратата.

След нейното излизане настава напрегната тишина. Чакам дълго, но тя не се връща. Накрая сядам в леглото и започвам да търся ризата си. До гуша ми е дошло от болници, а с контузената ръка и сам ще се справя. Искам да видя Чарли, искам да знам какво са казали на Пол. Якето ми виси на закачалката и аз предпазливо измествам тежестта си, за да стана от леглото.

Точно тогава дръжката на вратата се завърта и детектив Гуин отново пристига.

— Можеш да си вървиш — рязко казва тя. — От деканата ще те потърсят.

Чудя се какво ли е станало навън. Тя ми подава визитна картичка и ме поглежда втренчено.

— Но искам да си помислиш за онова, което казах, Том.

Кимвам.

Тя сякаш иска да добави още нещо, но прехапва език. Обръща се мълчаливо и излиза.

Преди вратата да се затвори докрай, нечия ръка я задържа. Настръхвам, очаквайки декана. Но този път виждам приятелско лице. Джил е пристигнал с дарове. В лявата си ръка носи точно каквото ми трябва — чисти дрехи.

— Добре ли си? — пита той.

— Да. Какво става?

— Обади ми се Уил Клей. От него разбрах всичко. Как ти е рамото?

— Добре е. Той каза ли нещо за Чарли?

— Малко.

— Добре ли е?

— По-добре, отколкото при постъпването. Има нещо странно в начина, по който го казва.

— Какво става? — питам аз.

— Нищо — казва Джил след дълго мълчание. — Ченгетата разпитаха ли те?

— Да. И Пол също. Видя ли го отвън?

— Да, в чакалнята. Ричард Къри е с него.

Надигам се от леглото.

— Тъй ли? Защо?

Джил свива рамене и оглежда болничната престилка.

— Да ти помогна ли?

— За какво?

— Да се облечеш.

Не знам дали се шегува.

— Мисля, че и сам ще се справя.

Той се усмихва, докато с усилие смъквам престилката.

— Хайде да видим как е Чарли — казвам аз. Вече се чувствам малко по-стабилен.

Но Джил почва да се колебае.

— Какво има?

По лицето му се изписва странно изражение — на притеснение и гняв едновременно.

— Снощи с него се сдърпахме здравата, Том.

— Знам.

— Не, след като вие с Пол излязохте. Наговорих му неща, които не биваше да казвам.

Спомням си колко чиста бе стаята тази сутрин. Ето защо не е спал Чарли.

— Няма значение — казвам аз. — Да вървим при него.

— В момента той няма да иска да ме види.

— Разбира се, че ще иска.

Джил плъзва пръст по горната си устна, после казва:

— Така или иначе, лекарите не дават да го безпокоим. Ще дойда по-късно.

Той вади ключовете от джоба си и очите му стават печални. Найсетне слага ръка върху дръжката на вратата.

— Обади ми се в „Бръшляна“, ако ти трябва нещо.

Вратата безшумно се завърта на пантите и Джил прекрачва в коридора.

Полицаят е изчезнал, дори и старицата с инвалидния стол не се вижда никаква. Някой е отнесъл жълтата табела. Чакам Джил да се озърне, но той продължава напред. Преди да кажа нещо, той завива зад ъгъла и изчезва.

Веднъж Чарли ми описа какво са причинили на човешките отношения епидемиите от миналите векове, как болестите са карали хората да бягат от заразените и да се страхуват от здравите, додето се стигнало дотам, че родители и деца не сядали на една маса, а семействата взели да се разпадат. Ако си сам, няма начин да се заразиш, казах тогава аз, съчувствайки на онези, които търсели спасение далече в провинцията. Чарли ме погледна и с десетина думи изложи най-добрия аргумент в полза на лекарите, който съм чувал някога, а според мен аргументът се отнася със същата сила и до приятелството. Може би, каза той. Но няма начин и да оздравееш.

Чувството, което изпитах, докато гледах как Джил си отива — и което ми напомни за думите на Чарли — ме спохожда отново само

след броени минути, когато влизам в чакалнята и заварвам Пол да седи сам — сега и двамата сме самотници, всеки ще се оправя както може. Пол изглежда някак не на място: седи сам-самичък сред дългата редица бели пластмасови столове, подпира главата си с две ръце и гледа пода. Винаги заема тази поза, когато е дълбоко замислен — двата лакътя върху коленете, пръстите сплетени зад тила. Вече не помня колко нощи съм се будил, за да го видя седнал точно така зад бюрото с молив между пръстите и разгърнат бележник под лъча на вехтата лампа.

При този спомен първият ми импулс е да го попитам какво е открил в дневника. Дори и след всичко станало искам да знам; искам да помогна; искам да му напомня за старото съдружие, та да не се чувства самотен. Но като го виждам как седи и се бори с някаква мисъл, устоявам на изкушението. Трябва да си припомня колко каторжен труд хвърли, след като аз напуснах, колко пъти сядаше на закуска със зачервени очи и колко нощи сме му носили черно кафе от денонощния магазин. Ако някой може да пресметне саможертвите му за книгата на Колона, да ги изброи както затворниците драскат чертички по стената за всеки изминал ден, то пред тях моят скромнен принос направо бледнее. Той търсеше съдружие преди месеци, когато му го отказах. Сега не мога да предложи нищо друго, освен компания.

— Хей — тихо казвам аз и пристъпвам до него.

Той се изправя.

— Том...

Очите му са кървясали.

— Добре ли си? — питам аз.

Той разтрива с ръкав лицето си.

— Да. Ами ти?

— Нищо ми няма.

Пол поглежда ръката ми.

— Ще мине — казвам аз.

Преди да му разкажа за Джил, в чакалнята влиза млад лекар с рядка брадичка.

— Добре ли е Чарли? — пита Пол.

Гледайки лекаря, аз усещам някакъв призрачен сблъсък, също както когато стоиш на перона и покрай теб профучава влак. Облечен е с бледозелена престилка — същият цвят като стените на болницата,

където се възстановявах след катастрофата. Кисело-горчив цвят, напомнящ за смес от смачкани маслини и диви лимони. Терапевтката ми казваше да не гледам надолу, никога нямало да се науча да ходя, ако все зяпам пироните в крака си. Гледай напред, казваше тя. Винаги напред. И аз гледах зелените стени.

— Състоянието му е стабилно — казва човекът с престилката.

Стабилно, мисля си аз. Лекарска приказка. След като спряха кръвотечението от крака ми, два дни бях стабилен. С други думи, умирах по-бавно, отколкото дотогава.

— Може ли да го видим? — пита Пол.

— Не — казва лекарят. — Чарли все още е в безсъзнание.

Пол се колебае, сякаш „стабилен“ и „в безсъзнание“ взаимно се изключват.

— Ще оздравее ли?

Лекарят ни поглежда със съчувствие, но уверено казва:

— Мисля, че най-лошото мина.

Пол се усмихва измъчено и му благодари. Не казвам на Пол какво означава този отговор. В спешното отделение си мият ръцете, бършат пода и чакат следващата носилка. Най-лошото е минало за лекарите. За Чарли тепърва започва.

— Слава богу — тихо прошепва Пол.

И като го гледам, като виждам как по лицето му се разлива облекчение, аз осъзнавам нещо. Изобщо не съм вярвал, че Чарли ще умре от онова, което се случи долу. Нито за миг.

Докато се изписвам, Пол почти не говори. Само по някое време промърморва колко жесток бил Тафт към мен в кабинета си. Няма много формалности — само да подпиша един-два формуляра и да си покажа студентската книжка. Докато се мъча да изпиша името си с пострадалата ръка, усещам, че деканът вече е била тук да замаже положението. Отново се питам какво ли е казала на детективите, та да ни пуснат.

После си спомням какво ми каза Джил.

— Къри е бил тук?

— Тръгна си малко преди да излезеш. Не изглеждаше добре.

— Защо?

— Беше със снощния костюм.

— Знаеше ли за Бил?

— Да. И сякаш си мислеше... — Пол не довършва. — Каза ми: „Ние с теб се разбираме, синко“.

— Какво означава това?

— Не знам. Мисля, че ми прощаваше.

— Прощаваше ти?

— Каза ми да не се тревожа. Всичко щяло да бъде наред.

Замръзвам на място.

— Как може да си помисли, че ти си го сторил? Ти какво му каза?

— Казах му, че не съм аз. — Пол се колебае. — Не знаех какво друго да кажа, затова му разправих какво съм открил.

— В дневника?

— Не ми хрумваше друго. Той изглеждаше съсипан. Каза, че не можел да спи, толкова се тревожел.

— За какво?

— За мен.

— Виж — казвам аз, защото вече долавям в гласа му колко го е потресъл разговорът с Къри. — Той не знае какво говори.

— „Ако знаех какво ще направиш, щях да постъпя другояче.“ Това е последното, което ми каза.

Сърбят ме ръцете да спипам Къри за гушата, но с усилие си напомням, че за Пол той е почти като баща.

— Какво ти каза онази от полицията? — пита Пол, за да смени темата.

— Опита се да ме сплаши.

— И тя ли мислеше като Ричард?

— Да. Опитаха ли се да изкопчат от теб самопризнание?

— Преди това дойде деканът и ми каза да не отговарям на никакви въпроси.

— Какво ще правиш сега?

— Тя ме посъветва да си намеря адвокат.

Казва го тъй, сякаш ще му е по-лесно да намери василиск или еднорог.

— Ще измислим нещо — уверявам го аз.

След като приключвам с формалностите по изписването, двамата излизаме навън. Близо до входа стои полицай, който ни оглежда внимателно, докато вървим към него. Насреща ни лъхва студен вятър.

Тръгваме пеш към студентското градче. Улиците са пусти, небето притъмнява. По тротоара край нас минава доставчик на пица с велосипед. Зад него остава диря от ароматна пара и докато засилващият се вятър подмята из въздуха снежен прах, стомахът ми се обажда да напомни, че отново сме между живите.

— Ела с мен в библиотеката — казва Пол, когато приближаваме Насау стрийт. — Искам да ти покажа нещо.

Той спира на пешеходната пътека. Отвъд белия двор е Насау Хол. Спомням си за крачолите, развени над купола, и за липсващия език на камбаната.

— Какво ще ми покажеш?

Пол е пъхнал ръце в джобовете и крачи с наведена глава срещу вятъра. Минаваме през портата Фицрандолф, без да поглеждаме назад. Според легендата оттук можеш да влизаш колкото си искаш, но излезеш ли само веднъж, никога няма да се дипломираш.

— Винсънт ми рече да не вярвам на приятели — казва Пол. — Приятелите били вятърничава работа.

Пред нас минава група туристи с екскурзовод. Приличат на коледари. Натаниъл Фицрандолф подарил терена за изграждането на Насау Хол, обяснява екскурзоводът. Погребан е на мястото на днешното гробище „Холдър“.

— Когато тръбата избухна, не знаех какво да правя. Не бях осъзнал, че Чарли влезе в тунела само заради мен.

Продължаваме към библиотеката. В далечината се виждат мраморните сгради на някогашните дружества за диспути — „Перуката“, клубът на Джеймс Медисън, и Клиософското дружество на Аарон Бър. Зад нас продължава да долита гласът на екскурзовода и ме обзема все по-силното чувство, че тук съм само посетител, турист, че още от първия си ден в Принстън вървя по тунел през мрака, също както се промъквахме през земните недра към двора на общежитието „Холдър“.

— После те чух как изтича към него. Ти не даваше пет пари какво става долу. Интересуваше те само, че Чарли е ранен. — Пол ме поглежда за пръв път. — Чух те да викаш за помощ, но не виждах нищо. Бях твърде изплашен, за да помръдна. Само едно си мислех: що за приятел съм аз? Аз съм вятърничавият приятел.

Рязко спирам.

— Пол, не говори така.

Стигнали сме в заснежения централен двор на „Ийст Пайн“ — правоъгълна сграда с колониади, напомняща манастир. Изведнъж баща ми се завръща като сянка по стените, защото осъзнавам, че още преди да се родя, той е крачил по тия пътеки и е виждал същите стени. Сега вървя по неговите стъпки, без дори да го знам, защото и двамата не сме оставили ни най-малка следа на това място.

Пол се обръща, вижда ме спрял на място и за момент ние сме единствените живи същества между каменните стени.

— Трябва — казва той. — Защото, когато ти кажа какво открих в дневника, всичко друго ще ти се стори дреболия. А то не е дреболия.

— Само ми кажи, че е толкова голямо, колкото се надявахме.

Защото ако наистина е така, поне сянката на баща ми ще остане завинаги.

Гледай напред, изрича в главата ми терапевтката. Винаги напред. Но и днес, както тогава, ме обкръжават стени.

— Да — отговаря Пол, който отлично разбира какво имам предвид. — Голямо е.

Лицето му грейва за миг, подчертавайки тия три думи, и аз отново потъвам в миналото, обхванат от чувство, на което само съм се надявал. Сякаш баща ми е постигнал невъобразимото — възкръснал е, за да си възвърне изгубената чест.

Не знам какво ще ми каже Пол, но мисълта, че може да надхвърли най-смелите ми мечти, ме връща към едно усещане, загубено безкрайно отдавна. Кара ме отново да погледна напред и да видя нещо пред себе си. Нещо друго, освен стена. Дава ми надежда.

21.

По пътя към „Файърстоун“ се разминаваме с Кари Шоу, която познавам от миналогодишния курс по английска литература. Тя мимоходом ни поздравява. С нея често си разменяхме многозначителни погледи в аудиторията, преди да срещна Кати. Питам се колко се е променила от тогава насам. И дали вижда колко съм се променил аз.

— Сега ми се струва такава случайност, че хлътнах по „Хипнеротомахия“ — казва Пол, докато продължаваме на изток към библиотеката. — Всичко беше тъй косвено, тъй непряко. Както е било и за баща ти.

— Срещата с Макбий, искаш да кажеш.

— И с Ричард. Ами ако не се познаваха? Ако не бяха посещавали заедно онези лекции? Ами ако аз не бях прочел книгата на баща ти?

— Тогава нямаше да сме тук.

Отначало той приема думите ми небрежно, после осъзнава какво имам предвид. Без Къри, Макбий и „Документът Беладона“ ние с Пол никога нямаше да се срещнем. Щяхме да се разминаваме по алеите както преди малко с Кари, да се поздравяваме мимоходом и да си мислим разсеяно, че е срамота след четири години в колежа още да виждаш толкова много непознати лица.

— Понякога — казва Пол — се питам защо трябваше да срещна Винсънт. Защо трябваше да срещна Бил? Защо трябва вечно да избирам най-дългия път до целта?

— Какво искаш да кажеш?

— Забеляза ли, че и указанията от дневника на Генуезеца не водят право към целта? Четири на юг, десет на изток, две на север, шест на запад. Движат се в един голям кръг. Накрая стигаш почти там, откъдето си тръгнал.

Най-сетне разбирам връзката: дългата верига от обстоятелства, лъкатушенето на неговото пътешествие с „Хипнеротомахия“ през времето и пространството — от двама приятели в Принстън по

времето на баща ми към трима мъже в Ню Йорк, после към баща и син в Италия и сега отново към други двама приятели в Принстън. Всичко това напомня странните гатанки на Колона с техните указания, които накрая се връщат пак към началото.

— Не смяташ ли, че е било логично именно баща ти да ме запали по „Хипнеротомахия“? — пита Пол.

Стигаме до входа. Пол отваря вратата и двамата бързо влизаме вътре. Сега сме в старинното сърце на студентското градче — здание, изградено от камък. През летните дни, когато наоколо фучат коли със смъкнати стъкла и надути до дупка касетофони, а цялата студентска общност не носи нищо друго, освен шорти и тениски, сгради като „Файърстоун“, катедралата и Насау Хол приличат на първобитни пещери. Но щом температурата падне и завали сняг, няма по-уютно място от тях.

— Снощи се замислих — продължава Пол. — Приятелите на Франческо му помогнали да състави гатанките, нали? Сега нашите приятели ни помагат да ги разгадаем. Ти откри отговора на първата. Кати разгада втората. Чарли помогна за последната. Баща ти откри „Документът Беладона“. Ричард намери дневника.

Спираме на пропуската да покажем студентските си карти. Докато чакаме асансьора Пол ми посочва една метална плочка на вратата. Върху нея е гравирен символ, който не бях забелязвал досега.

— „Алдине Прес“ — припомням си аз.

Виждал съм го някога в кабинета на баща си. Алдус Мануций, печатарят на Колона, е взел от „Хипнеротомахия“ своята емблема с делфина и котвата — една от най-знаменитите емблеми в историята на книгопечатането.

Пол кимва и аз усещам, че това е част от нещата, които иска да ми каже. Накъдето и да се е обръщал по тази четиригодишна спирала, водеща назад към началото, винаги е усещал нечия ръка зад гърба си. Целият му свят, дори с най-дребните мълчаливи подробности, го побутва напред, помага му да разгадае книгата на Колона.

Асансьорът пристига и ние влизаме в кабината.

— Така или иначе, снощи си мислех за това — казва Пол, докато натиска бутона за втория сутерен и потегляме надолу. — Как всичко описва пълен кръг. И изведнъж ме осени.

Над главите ни издрънчава звънче и вратата се разтваря към най-мрачната част на библиотеката, укрита дълбоко под земята. Огромните рафтове стигат чак до тавана и са тъй плътно натъпкани с книги, сякаш целта им е да крепят тежестта на петте етажа над нас. Отляво е тъмната пещера на микрофилмовия отдел, където преподаватели и абсолвенти седят прегърбени, впили очи в светлите правоъгълници на микрофилмовите апарати. Пол ме повежда между лавиците, плъзгайки пръст по прашните подвързии на книгите. Чак сега разбирам къде отиваме.

— Има причина всичко в тази книга да се връща там, откъдето е започнало. Началото е ключът на „Хипнеротомахия“. Първите букви от всяка глава създават акростиха за брат Франческо Колона. Първите букви на архитектурните термини изписват първата гатанка. Не е случайност, че Франческо се връща винаги към началото.

В далечината виждам дълга редица зелени метални врати, разположени плътно една до друга, почти като шкафчета в съблекалня. Стаичките зад тях са не по-големи от килери. Но стотици абсолвенти се затварят там седмица подир седмица, за да пишат дипломните си работи на спокойствие. Килийката на Пол, която не съм виждал от месеци, е почти в края на редицата.

— Може би просто ми беше писнало, но си рекох: ами ако Франческо си знае работата? Ами ако човек може да открие ключа за втората половина на книгата като се съсредоточи върху нещо от най-първата гатанка? Франческо казва, че не оставя готови решения, но не е казал, че не оставя и намеци. А аз разполагах и с посоките от дневника на Генуезеца.

Стигаме пред неговата врата и той почва да набира шифъра на ключалката. От вътрешната страна на малкото прозорче е залепено парче черен картон, тъй че да не се вижда нищо.

— Мислех си, че посоките трябва да водят към някакво място. Например как да се стигне от стадиона до криптата, измерено в стадии. Дори и Генуезеца ги смята за географски указания. — Пол поклаща глава. — Не разсъждавах като Франческо.

Пол отключва и дръпва вратата. Малката стаичка е претъпкана с книги, куп до куп — умалено копие на Председателската стая в „Бръшляна“. По пода се ваят опаковки от бисквити и сандвичи. Стените са гъсто облепени с изписани листчета. „Финей, син на Бел,

не е Финей, цар на Салмидеса“, пише на едно от тях. „Да проверя в Хезиод: Хесперетуза или Хесперия и Аретуза“, напомня друго. „Да купя още бисквити“, известява прозаично трето.

В тясната килийка по чудо са вмъкнати и два стола. Вдигам от единия купчина фотокопия и се опитвам да седна, без да съборя нещо.

— И тъй се върнах към гатанките — продължава Пол. — Коя беше първата?

— За Моисей. С латинската дума за рога.

— Точно така. — Той се обръща да затвори вратата. — Беше свързана с погрешен превод. Филология, историческа лингвистика. Беше гатанка за езика.

Започва да рови из камарата книги върху бюрото. Най-сетне открива каквото търси — „История на ренесансовото изкуство“ от Харт.

— Защо ни провървя с първата гатанка? — пита той.

— Защото сънувах онзи сън.

— Не. — Пол разгръща на страницата със скулптурата на Микеланджело, от която започна съвместната ни работа. — Провървя ни, защото гатанката беше за нещо словесно, а ние търсехме нещо веществено. Франческо не дава пет пари за истинските, реалните рога, интересува го думата, погрешният превод. Провървя ни, защото в крайна сметка онзи погрешен превод имаше веществено изражение. Микеланджело е изваял своя Моисей с рога и ти си спомни това. Ако не беше тази веществена изява, никога нямаше да открием лингвистичния отговор. Но точно там беше ключът — в думите.

— И ти започна да търсиш лингвистичния вариант на посоките?

— Именно. Север, юг, изток и запад не са веществени ключове, а словесни. Когато погледнах втората част на книгата, разбрах, че съм прав. Думата *stadia* се появява почти в самото начало на първата глава. Виж.

Той измъква надраскан лист и ми го подава.

На листа са изписани три изречения:

Джил и Чарли отиват към стадиона да гледат Принстън срещу Харвард. Том крачи с Пол след тях. Кати

„Д жили Ч ар ли от и в ат к ъ м ста ди он а да г
л е да т П р и н с т ъ н с р е щ у Х а р в а р д і Т о м К — -
— - — П о л с л е д т і х . К і т и п Р а і с н и м к и Т — -
— І — - — - — Ч е ж А р к о и б е з І в у ч Н о и з р и І а с у
с т а т А — - — - — — — — — Т о м .“

И ето, върху листа пред мен е изписано: С-Т-Ъ-П-К-А-Т-А.

— Това е Четворното правило — казва Пол. — Безкрайно просто, стига веднъж да разбереш как разсъждава Колона. Четири посоки вътре в текста. Само го повтаряй отново и отново, а после разделяш отделните думи.

— Но на Колона навярно са му трябвали месеци, за да напише всичко.

Той кимва.

— Смешното е, че открай време ми правеше впечатление как някои редове в „Хипнеротомахия“ изглеждат по-хаотични от другите — места, където думите не пасват, където допълненията са разместени, където изникват най-нелепи неологизми. Сега всичко се изяснява. Франческо е трябвало да пише текста според определена схема. Това обяснява защо е използвал толкова много езици. Ако простонародната дума не съвпадала с определения интервал, той опитвал с латинската, или пък си измислял съвсем нова дума. И дори не е избрал най-добрата схема. Погледни. — Пол посочва реда, където са отбелязани буквите Т, Ъ и А. — Виждаш ли колко много шифрови букви се събират само на един ред? А ще има и още една, когато отново минеш шест букви на запад. Системата четири на юг, две на север, непрекъснато се връща сама към себе си, тъй че на всеки втори ред от „Хипнеротомахия“ Франческо е трябвало да намира подходящ текст за четири определени букви. И все пак системата се оказала спешна. За петстотин години не я разгадал никой.

— Но буквите в книгата не са отпечатани по този начин — казвам аз, като се питам как е приложил подхода си към реалния текст. — Буквите не са разположени равномерно като в таблица. Как ще откриеш накъде точно е юг или север?

Той кимва.

— Няма начин, защото е трудно да се определи коя буква е точно под или над другата. Наложил се вместо графичен модел да разработят математичен.

Отново ме поразява умението му да съчетава сложност и простота в една и съща идея.

— Да вземем например това, което написах. В случая има... — той брой — ... осемнайсет букви на ред, нали? Ако пресметнеш, това означава, че четири на юг винаги ще е точно четири реда по-долу, което се равнява на седемдесет и две букви от началната точка. По същата сметка две на север означава трийсет и шест букви назад. Щом веднъж установиш колко е дълъг стандартният ред на Франческо, правиш проста сметка и продължаваш все по същия начин. Скоро свикваш да откриваш буквите съвсем бързо.

Внезапно ми хрумва, че в нашето съдружие аз разполагам само с едно, което донякъде да сравня с блестящия ум на Пол — интуиция, късмет, сънища, случайни асоциации. Изглежда направо непочтено да твърдя, че сме работили наравно.

Пол сгъва листа и го хвърля в кошчето. За секунда оглежда тясната килийка, после взема камара книги, подава ми я и наgrabва още една. Болкоуспокояващите сигурно все още действат, защото рамото ми издържа на тежестта.

— Изумен съм, че го откри — казвам аз. — Какво пишеше?

— Първо ми помогни да върна тия книги по рафтовете — отвръща той. — Искам да опразня това място.

— Защо?

— За всеки случай.

— От какво се опасяваш?

Той се усмихва лекичко.

— Да речем, от библиотечна глоба.

Излизаме и Пол ме повежда по дълъг коридор, който се губи в сенките. От двете страни ни ограждат библиотечни лавици с разклонения към ниши и задънени коридори. Намираме се в тъй рядко посещавана част от библиотеката, че осветлението работи само когато някой посетител дойде да щракне ключа.

— Когато приключих, просто не можех да повярвам — казва Пол. — Още преди да привърша разшифроването, треперех от вълнение. Беше свършено. Свършено след толкова много години.

Той спира до една от последните лавици и аз виждам само неясните очертания на лицето му.

— И си струваше, Том. Аз дори и не подозирах какво се крие във втората половина на книгата. Помниш ли какво прочетохме в писмото на Бил?

— Да.

— Повечето в това писмо беше лъжа. Знаеш, че работата е моя, Том. Бил само преведе няколко арабски думи. Направи справки от тричетири книги, изкара няколко фотокопия. Всичко останало свърших сам.

— Знам — казвам аз.

Изведнъж Пол рязко вдига длан пред устата си.

— Не е вярно. Без всичко, което откриха баща ти и Ричард, без онова, което разгадахте вие — особено ти — нямаше да успея. Не съм го направил сам. Вие ми посочихте пътя.

Пол изрича имената на баща ми и Ричард Къри тъй, сякаш са двама светци мъченици от картините в лекцията на Тафт. За момент се чувствам като Санчо Панса, заслушан в словата на Дон Кихот. Знам, че великаните, които вижда, са само вятърни мелници, и все пак именно той вижда ясно в тъмата, а аз се съмнявам в очите си. Може би там е била хитрината през цялото време, мисля си аз: ние сме животни, надарени с въображение. Само който вижда великани, може да застане на раменете им.

— Но Бил беше прав за едно — казва Пол. — Резултатите наистина ще засенчат всичко друго в историческите изследвания. За дълго време.

Той взима от ръцете ми камарата книги и изведнъж се чувствам като в безтегловност. Зад нас коридорът се простира към далечната светлина, а разклоненията от двете страни чезнат в пространството. Дори и в сумрака виждам как се усмихва Пол.

22.

Започваме да сновем от стаичката до дъното на коридора, връщайки по рафтовете десетки книги — най-често не там, където им е мястото. Изглежда, Пол се интересува само от едно — да ги махне.

— Помниш ли какво е ставало в Италия точно преди отпечатването на „Хипнеротомахия“? — пита той.

— Само каквото съм чел в пътеводителите за Ватикана.

Пол слага в ръцете ми нов куп книги и пак навлизаме в мрака.

— По времето на Франческо интелектуалният живот на Италия се въртял около един-единствен град — казва той.

— Рим.

Но Пол поклаща глава.

— Много по-малък. Колкото Принстън — имам предвид само колежа, не целия град.

Виждам колко го е очаровало откритието, колко истинско е станало вече за него.

— В този град — казва той — е претърпкано с интелектуалци. Гении. Енциклопедисти. Мислители, търсещи големите отговори на големите въпроси. Самоуки ентусиасти, изучаващи древни езици, които никой друг не разбира. Философи, комбиниращи религиозни догми от Библията с идеи от гръцки и римски текстове, египетска мистика, персийски ръкописи, дошли от такава древност, че никой не знае възрастта им. Абсолютният авангард на хуманизма. Помисли си за гатанките. Университетски преподаватели играят на ритмомахия. Преводачи тълкуват Ораполо. Анатоми ревизират учението на Гален.

Пред мисления ми поглед изплува куполът на църквата „Санта Мария дел Фиоре“. Баща ми често наричаше онзи град майка на съвременната наука.

— Флоренция — казвам аз.

— Точно така. Но това е само началото. Във всяка друга научна дисциплина срещаш най-великите имена на Европа. В архитектурата — Брунелески, който проектира най-големия катедрален купол на

хилядолетието. В скулптурата — Гиберти, който създава тъй прекрасен комплекс от барелефи, че го наричат „райската порта“. А помощникът на Гиберти израства и след време става баща на съвременната скулптура — Донатело.

— И живописците си ги е бивало — напомням му аз.

Пол се усмихва.

— Онова малко градче събира най-много гении в цялата история на западната живопис. Прилагат нови техники, измислят нови теории за перспективата, преобразяват рисуването от занаят в наука и изкуство. Трябва да е имало поне три дузини като Алберти, когото биха сметнали за първокласен творец навсякъде по света. Но в онзи град те са художници втора ръка. Защото се конкурират с титаните. Мазачо, Ботичели, Микеланджело.

Мисълта му набира сила и сякаш тласкани от нея, нозете му ускоряват крачка по тъмните коридори.

— Искаш учени? Какво ще речеш за Леонардо да Винчи? Политици? Макиавели. Поети? Бокачо и Данте. И мнозина от тях са били съвременници. А отгоре на всичко в този град съществуват и Медичите. Един тъй богат род, че може да си позволи да покровителства всички творци и интелектуалци, които създава Флоренция. Всички те са събрани заедно, в едно градче и в общи линии по едно и също време. Най-великите културни герои на западната история се разминават по улиците, говорят си на „ти“, работят заедно, надпреварват се, взаимно се подтикват да стигнат по-надалече, отколкото биха успели сами. И всичко това на едно място, където властват истината и красотата, където най-знатните родове се борят кой да поръча най-прекрасните произведения на изкуството, кой да спонсорира най-блестящите мислители, кой да притежава най-голямата библиотека. Представи си го. Всичко. То е като сън. Невероятно.

Връщаме се в стаичката и Пол най-сетне сяда.

— И после, в последните години на петнайсети век, точно преди написването на „Хипнеротомахия“, става нещо още по-поразително. Нещо, за което знае всеки изследовател на Ренесанса, но досега никой не го е свързал с книгата. В гатанката на Франческо упорито се говори за могъщ проповедник в страната на неговите братя. Просто не можех да съобразя каква е връзката.

— Мислех, че Лутер е излязъл на сцената чак през 1517 година. Колона пише през деветдесетте години на петнайсети век.

— Не Лутер — казва Пол. — В края на петнайсети век един доминикански монах е изпратен във флорентинския манастир „Сан Марко“.

Изведнъж проумявам.

— Савонарола.

Знаменитият евангелски проповедник, който в края на петнайсети век възпламенил Флоренция, опитвайки да възстанови вярата на всяка цена.

— Именно — казва Пол. — Савонарола е праволинеен — по-праволинеен човек от него не се е раждал. И когато пристига във Флоренция, той започва да проповядва. Казва на хората, че тяхното поведение е порочно, културата и изкуството — нечестиви, управлението — несправедно. Казва, че Бог е извърнал лице от тях. Кара ги да се разкаят.

Поклащам глава.

— Знам как звучи — продължава Пол, — но той е прав. В известен смисъл Ренесансът наистина е безбожно време. Църквата е покварена. Папата е политическа марионетка. Според официалната версия Просперо Колона, чичото на Франческо, умира от подагра, но мнозина смятат, че папа Александър го е убил заради стара родова вражда. Такъв е онзи свят — свят, където хората подозират папата в убийство. И това е най-малкото. Подозирали са го в садизъм, кръвосмешение и какво ли не още. А междувременно, въпреки целия си напредък в науките и изкуствата, Флоренция кипи от непрестанни размирици. Враждуващи групировки се бият по улиците, видни родове заговорничат едни срещу други в борбата за власт и макар че градът се води за република, Медичите контролират всичко. Насилствената смърт е обичайно явление, изнудването и насилието — още по-обичайни, неправдата и неравенството са станали житейско правило. Наистина много объркващо място, особено ако се има предвид колко красиви неща е породило. И тъй, Савонарола идва във Флоренция и вижда злото накъдето и да погледне. Той призовава гражданите да пречистят живота си, да четат Библията, да помогнат на бедните и да нахранят гладните. Започва да си намира и последователи. Дори някои от най-видните хуманисти му се възхищават. Те осъзнават, че е начетен

и добре познава философията. Малко по малко Савонарола поема нагоре.

— Мислех, че това е станало, докато Медичите все още владеели града — прекъсвам го аз.

Пол поклаща глава.

— За жалост техният нов наследник Пиеро бил глупак. Не можел да управлява града. Хората почнали да настояват за свобода — а за Флоренция това било свещен призив — и накрая Медичите били прогонени. Помниш ли гравюрата с детето в колесницата, което убива двете жени?

— От лекцията на Тафт ли?

— Да. Винсънт я тълкува като наказание за държавна измяна. Каза ли какво означава според него?

— Не. Искаше публиката да я разгадае.

— Но е попитал за детето. Защо носи меч... или нещо друго от сорта.

Спомням си как Тафт стои пред изображението и сянката му пада върху екрана.

— „Защо застава жените да теглят колесницата му през гората, а после ги убива по този начин?“ — цитирам аз.

— Според теорията на Винсънт фигурата на Купидон трябвало да символизира Пиеро, новия наследник на Медичите.

Пиеро се държал като дете и затова художникът го изобразил в такъв вид. Заради него Медичите изгубили властта си над Флоренция и били прогонени. Затова гравюрите го показват как се оттегля през гората.

— А кои са жените?

— Флоренция и Италия, както твърди Винсънт. С детинското си поведение Пиеро погубил и двете.

— Звучи правдоподобно.

— Доста прилично тълкуване — съгласява се Пол, опипвайки за нещо от долната страна на бюрото. — Само дете не е вярно. Винсънт отказва да приеме, че ключът е в акростиха. Никога няма да повярва, че първата от тия картини е най-важна. Вижда нещата само по този начин. Работата обаче е там, че когато Медичите били прогонени, другите знатни родове се събрали да обсъдят новото управление на Флоренция. Имало само един проблем — никой не вярвал на никого.

Накрая се споразумели да отстъпят властта на Савонарола. Той бил единственият, за когото всички знаели, че е неподкупен. И тъй популярността му нараства още повече. Хората взимат проповедите му присърце. Търговците четат Библията в свободното си време. Картоиграчите вече се крият. Пиянството и безредиците намаляват. Но Савонарола вижда, че злото не се предава. Тогава въвежда своята програма за обществено и духовно обновление.

Пол бръква още по-навътре под бюрото. Чува се прашене на лепенка и той изважда плик от опаковъчна хартия. Вътре има календар, съставен от самия него. Когато прелиства страниците, виждам непознати религиозни празници, отбелязани с червено. Има и записки в черно, но не успявам да ги разчета.

Пол посочва с пръст.

— Февруари 1497, две години преди публикуването на „Хипнеротомахия“. Наближават Велики пости. А традицията била такава: тъй като Велики пости са период на смирение и въздържание, дните преди тях били време на веселие, едно огромно празненство, та хората да се порадват преди постите. Както днес, така и тогава този период се наричал Заговезни, тогава се организираше карнавал. Тъй като четирийсетте дни на Велики пости започват винаги на Пепелява сряда, кулминацията на карнавала винаги се падала на предния ден — Блажен вторник, или както го наричат французите Марди Гра.

Тук-там в разказа му срещам по нещо познато. Сигурно съм го чувал някога от баща си, преди той да вдигне ръце от мен... или аз от него. А може и да съм го узнал в църквата, преди да порасна и сам да решавам какво предпочитам да правя в неделя сутрин.

Пол вади нов чертеж, озаглавен „Флоренция, 1500“.

— Карнавалът във Флоренция бил време на огромни безредици, пиянство, разврат. Банди младежи преграждали улиците и принуждавали хората да си плащат за безопасното преминаване. После прахосвали парите за пиене и хазарт.

Той посочва едно широко място в средата на чертежа.

— След като се напиели окончателно, те запалвали лагерни огньове на централния площад и приключвали нощта с масов бой, при който всяка група замеряла другата с камъни. Всяка година имало ранени, дори убити. Разбира се, Савонарола е най-гласовитият противник на карнавала. Вижда го като предизвикателство срещу

християнството, въвеждащо в изкушение хората от Флоренция. И разбира, че има една сила, по-могъща от всички останали, която допринася за разложението в града. Тя учи хората, че езически автори могат да си съперничат с Библията, че мъдростта и красотата трябва да се почитат дори и когато не идват от християнството. Тя внушава, че човешкият живот е търсене на земни знания и радости, и тъй отклонява народа от единствено важното — спасението на душата. Тази сила е хуманизмът. И нейните най-горещи привърженици са видните интелектуалци на Флоренция, хуманистите. Точно тогава на Савонарола му хрумва идеята, с която навярно ще остане най-добре запомнен в историята. Той решава точно във върховния, последен ден на карнавала да организира едно огромно събитие — нещо, което да покаже напредъка и преобразяването на града, но същевременно и да напомни на флорентинците за тяхната греховност. Остава младежките банди да вилнеят из града, но им дава конкретна цел. Заръчва им да събират нехристиянски предмети от всички квартали и да ги носят на централния площад. Плячката е струпана на огромна пирамида. И през онзи вторник, когато уличните банди обикновено седят около огньовете и се замерят с камъни, Савонарола им заръчва да запалят един друг огън.

Пол поглежда картата, после се втренчва в мен.

— Кладата на суетата — казвам аз.

— Точно така. Младежките банди докарват каруца след каруца. Носят карти и зарове. Шахматни дъски. Сенки за очи, руж, парфюми, мрежички за коса, накити. Карнавални маски и костюми. Но най-вече езически книги. Ръкописи на гръцки и римски автори. Класически скулптури и картини.

Пол прибира картата в плика. Гласът му е мрачен.

— На седми февруари 1497 година, вторник, целият град се събира да гледа. Летописци разказват, че пирамидата била двайсет метра висока и имала обиколка над осемдесет метра в основата. Всичко потънало в пламъците. Кладата на суетата се превръща в незабравим момент от историята на Ренесанса. — Пол млъква за малко и се заглежда в листчетата по стената. Лекият вятър откъм отдушника ги разклаща. — Савонарола става знаменит. Не след дълго името му се разчува из цяла Италия и извън нея. Проповедите му се печатат и четат в пет-шест държави. Едни му се възхищават, други го ненавиждат.

Микеланджело бил очарован от него. Макиавели го смятал за мошеник. Но всички имали мнение и всички признавали властта му. Всички.

Разбирам накъде бие.

— Включително и Франческо Колона.

— И тук стигаме до „Хипнеротомахия“.

— Значи книгата е политически манифест?

— В известен смисъл Франческо не можел да понася Савонарола. За него проповедникът олицетворявал най-страшния фанатизъм, всичко сбъркано в християнството. Той бил истинско бедствие. Отмъстителен. Не давал на хората да използват онова, с което ги е дарил Господ. Франческо бил хуманист, любител на древността. В ранните си години той учил заедно със своите братовчеди при най-видните познавачи на античната проза и поезия. На трийсет години вече притежавал една от най-значителните римски колекции с оригинални ръкописи. Много преди първата влада той събирал книги и художествени творби, като заръчвал на търговците във Флоренция да купуват каквото могат и да го пращат в едно от фамилените му имения в Рим. Това довело до сериозен разрыв между Франческо и роднините му, които смятали, че той прахосва парите си за флорентински боклуци. Но докато властта на Савонарола нараствала, Франческо укрепвал в решението си да не позволи пирамидата да потъне в пламъци, каквото и да му струва това. Мраморни бюстове, картини на Ботичели, стотици безценни предмети. И най-вече книги. Редки, незаменими книги. Той и Савонарола заемали двата противоположни полюса на интелектуалната вселена. За Франческо най-страшното насилие на света било насилието срещу изкуството, срещу знанието. През лятото на 1497 година той пристига във Флоренция, за да види с очите си какво става. И онова, от което всички други се възхищават у Савонарола — неговата святост, неговата неспособност да мисли за друго, освен за спасението — вдъхва на Франческо най-дълбока боязън и страх. Той вижда на какво е способен Савонарола — да унищожи най-великите творения на първия възход в класическите науки и изкуства след падането на древния Рим. Той вижда гибелта на изкуството, гибелта на знанието, гибелта на класическия дух. И гибелта на хуманизма, края на похода, устрем

отвъд пределите и ограниченията, за да открие истинските възможности на човешката мисъл.

— За това ли е писал във втората половина на книгата?

Пол кимва отново.

— Франческо е описал в нея всичко, което не смеел да изкаже в първата част. Записал какво е видял във Флоренция и от какво се бои. Че влиянието на Савонарола расте. Че може някак да спечели благоразположението на френския крал. Че му се възхищават в цяла Германия и Италия. С всеки нов ред на Франческо усещаш как това влияние се засилва. Той все по-твърдо вярва, че зад Савонарола стоят легиони от почитатели във всяка страна на християнския свят. Този проповедник, пише Франческо, е само началото на един нов дух в християнството. Ще има възход на фанатични проповедници, ще лумнат кледи из цяла Италия. Той предупреждава, че Европа е на ръба на религиозна революция. И е прав — Реформацията приближава. Савонарола няма да доживее до нея, но както сам казваш, когато не след дълго Лутер задвижи събитията, той ще си спомня Савонарола като герой.

— Значи Колона е предвидил всичко?

— Да. И след като вижда Савонарола с очите си, Франческо започва борба. Решава да използва връзките си, за да стори онова, което биха могли да извършат само шепа хора в Рим или където и да било в западния свят. Използвайки малка групичка от верни приятели, той започва да събира все по-велики произведения на изкуството и редки ръкописи. Поддържа връзка с огромна мрежа от хуманисти и живописци, за да събере колкото се може повече съкровища на човешкото знание и творчество. Подкупва игумени и библиотекари, аристократи и спекуланти. По негово поръчение търговци обикалят градовете на целия континент. Стигат до руините на Византийската империя, където все още се пазят древните знания. Стигат до страните на неверниците да търсят арабски текстове. Стигат до манастири в Германия, Франция и далечните северни земи. И през цялото време Франческо пази своята самоличност в тайна, доверена само на най-близките му приятели и братя хуманисти. Естествено, те знаят какво възнамерява да прави с всички тези съкровища.

Изведнъж си спомням как в своя дневник Генуезеца се чуди какво толкова може да носи един малък кораб, идващ от някакво си

затънтено пристанище, и защо един благородник като Франческо Колона проявява такъв интерес към товара.

— Той намира шедьоври — продължава Пол. — Трудове, които човешко око не е виждало от стотици години. Заглавия, за чието съществуване дори не се знаело. „Евдем“, „Протрептикос“ и „Гринос“ на Аристотел. Копия на гръцки и римски статуи, направени от Микеланджело. Всичките четирийсет и два тома на египетския пророк Хермес Трисмегист, за когото се смята, че е живял преди Моисей. Намира трийсет и осем пиеси на Софокъл, дванайсет на Еврипид, двайсет и три на Есхил — всички те смятани днес за изгубени. В един-единствен германски манастир открива философски трактати на Парменид, Емпедокъл и Демокрит, съхранявани от монасите с векове. Един съгледвач в Адриатика намира творби на древния художник Апелес — портрет на Александър, Афродита Анадиомена, семейството на Протоген — и Франческо е тъй развълнуван, че заръчва на съгледвача да ги купи, дори и да се окажат фалшиви. Срещу сребро колкото тежи едно малко прасенце, някакъв книжар от Константинопол му продава „Халдейските оракули“ — и Франческо нарича това изгодна сделка, защото авторът на книгата, персиецът Зороастър, е единственият известен пророк преди Хермес Трисмегист. Седем глави от Тацит и книга на Ливий се мяркат в края на списъка като същински дреболии. Франческо едва не пропуска да спомене шест картини на Ботичели.

Пол замислено поклаща глава.

— За по-малко от две години Франческо Колона събира една от най-великите колекции на древно изкуство и литература в ренесансовия свят. Той посвещава в тайната двама моряци, за да управляват неговите кораби и да превозват товара. Синовете на доверени членове на Римската академия охраняват неговите кервани по европейските пътища. Той проверява онези, които подозира в предателство, като следи всяка тяхна стъпка. Франческо знае, че може да повери тайната си само на шепа избраници, и е готов на всичко, за да я съхрани.

Едва сега ме връхлита с пълна сила разбирането какво открихме с баща ми — единствената хлабава нишка в мрежата от връзки между Колона и неговите помощници. Мрежа, създадена само с една цел — да опази тайната на благородника.

— Може би не е подложил на изпитание само Родриго и Донато — предполагам аз. — Може да е имало и други писма с беладона.

— Вероятно — съгласява се Пол. — А когато приключил, Франческо укрил всичко на място, където никой нямало да се сети да търси. Място, където съкровищата да бъдат в безопасност от враговете му.

Досещам се още преди Пол да го каже.

— Под претекст, че подготвя някакво изгодно начинание, той моли старшите от рода си за достъп до огромните терени, които притежават извън Рим. Но вместо да строи над земята, сред горите, където някога ловували прадедите му, той проектира своята крипта. Огромно подземно хранилище. Само петима от хората му знаят точното място. Сетне, с приближаването на 1498 година, Франческо взима съдбоносно решение. Във Флоренция Савонарола изглежда по-популярен от когато и да било. Той обявява, че в деня преди Велики пости кладата ще е още по-голяма, отколкото предната година. Франческо цитира в „Хипнеротомахия“ части от речта му. Казва, че тази нова религиозна лудост е пламнала като треска из цяла Италия... и се бои за съкровищата си. Вече е прахосал буквално цялото си богатство, а усеща, че след като Савонарола печели умовете на Западна Европа, ще става все по-трудно да се намират и превозват културни ценности. Затова укрива всичко събрано в криптата и я запечатва завинаги.

Бавно осъзнавам, че една от най-странните подробности във второто послание внезапно е придобила смисъл. Моята крипта, пише Колона, е несравнима по рода си, непристъпна за която и да било стихия, и най-вече за водата. Направил е сводовете водонепропускливи, тъй като знаел, че в противен случай скритите му съкровища ще изгният под земята.

— Той взима решение — продължава Пол — в дните преди кладата да замине за Флоренция. Да отиде в манастира „Сан Марко“. И в един последен опит да защити своята кауза да се изправи пред Савонарола. Призовавайки към неговото ученолюбие, към неговата вяра в истината и красотата, Франческо смята да го убеди да свали от кладата предметите с истинска, дълготрайна стойност. Да попречи на проповедника да унищожи онова, което хуманистите смятат за свещено. Но Франческо е реалист. След като чува проповедите на

Савонарола, той разбира колко пламенен е този човек, как твърдо вярва в праведността на кладите. Знае, че ако Савонарола не застане на негова страна, остава му само един избор. Трябва да докаже какъв варварин е в действителност новият пророк. Да отиде на кладата и сам да свали предметите от пирамидата. Ако Савонарола все пак се опита да я запали, Франческо ще умре в огъня като мъченик пред очите на целия град. Така ще принуди Савонарола да стане убиец. Само това, твърди той, може да обърне Флоренция срещу фанатизма — а заедно с Флоренция и цяла Европа.

— Бил е готов да умре за това — прошепвам замислено аз.

— Бил е готов да убива за това — казва Пол. — В братството на хуманистите Франческо имал петима близки приятели. Единият е архитектът Терани. Двама били истински братя, Матео и Чезаре. И последните двама са Родриго и Донато, платили с живота си за предателството. Франческо бил готов на всичко, за да защити онова, в което вярвал.

За момент тясната стаичка сякаш се превръща в кръстопът на времето. Отново виждам как баща ми пише „Документът Беладона“ на старата пишеща машина в кабинета си. Той знаеше отлично какво означава онова писмо; просто не познаваше обстоятелствата около него. Сега Пол слага всичко на място. Въпреки внезапния изблик на удовлетворение, усещам и дълбока печал, докато Пол продължава разказа си. Колкото повече узнавам за отчаяния човек Франческо Колона, който не можел да вярва дори на приятелите си, толкова повече си мисля за Пол, прегърбен от робски труд над „Хипнеротомахия“ досущ като него — читател и писател в двата края на самотна нишка през времето. Да, Винсънт Тафт се е опитал да влее отрова в душата на Пол, да го убеди, че приятелите са вятърничав народ, но колкото по-ясно виждам какво е извършил Пол заради тази книга — как години наред е живял изцяло в нея, а не само няколко месеца като мен — толкова по-добре го разбирам. Не някой жив човек, а мъртвецът Франческо Колона го кара да се съмнява.

23.

— През месеците преди да потегли за Флоренция — продължава Пол, — Франческо Колона взима още една предпазна мярка, която смята за абсолютно сигурна. Решава да напише книга. Книга, която ще разкрие мястото на криптата, но само на учен като него — не на човек от простолудието и преди всичко не на някого от фанатиците. Убеден е, че тайната може да бъде разгадана само от истински любител на знанието — такъв, който ще се бои от Савонарола също като Франческо и никога не ще позволи съкровищата да изчезнат в пламъци. И мечтае за времето, когато хуманизмът отново ще се възцари и колекцията ще бъде в безопасност.

След като приключва книгата, той моли Терани да я достави анонимно по куриер на Алдус. Казва, че ще се представи за неин покровител и така ще насърчи Алдус да я издаде. Няма да разкрива авторството си, та никой да не заподозре какво има в нея.

С приближаването на Заговезни Франческо потегля към Флоренция заедно с последните си трима приятели от римската академия — архитектът и двамата братя. Те са мъже с железни принципи, но Франческо разбира колко тежка задача ги чака, затова настоява всеки да се закълне, че при необходимост е готов да умре на Пиаца дела Синьория.

В навечерието на съдбоносния вторник той кани тримата си приятели на вечеря и молитва. Четиримата споделят спомени за съвместните си пътешествия и приключения, разказват кой какво е сторил през своя живот. Франческо обаче пише, че през цялата вечер виждал как над главите им се съгъстява черна сянка. Тази нощ той не заспива. На другата сутрин отива да се срещне със Савонарола.

От този момент нататък тестът е написан изцяло от архитекта. Франческо казва, че Терани е единственият човек, комуто може да повери подобна задача. Знаейки, че ако нещо се случи във Флоренция, някой ще трябва да се погрижи за интересите му, той гласува на Терани огромно доверие. Дава на архитекта окончателния си шифър и

го моли да опише кодирано в последните глави какво е станало с приятелите от Римската академия. Натоварва Терани с отговорността да се погрижи за издаването на „Хипнеротомахия“ при Алдус. Франческо разказва, че е имал видение на собствената си смърт, и знае, че не ще може сам да извърши всичко, което желае. Той взима Терани със себе си, за да опише срещата със Савонарола.

Савонарола вече ги чака в своята манастирска килия. Срещата е уговорена предварително, тъй че и двете страни са готови. Опитвайки да бъде дипломатичен, Франческо казва, че се възхищава на Савонарола и споделя същите цели, същата омраза към греха. Цитира мнението на Аристотел за добродетелите.

В отговор Савонарола цитира почти идентичен текст от Тома Аквински и пита Франческо защо предпочита езически източник пред християнския. Франческо възхвалява Тома Аквински, но казва, че той е заимствал от Аристотел. Савонарола губи търпение. Той цитира Апостол Павел: „Ще погубя мъдростта на мъдреците и ще отхвърля разума на разумните. Не обезуми ли Бог мъдростта на тоя свят?“^[1]

Франческо слуша с ужас. Той пита Савонарола защо не иска да приеме изкуството и науката, защо тъй упорства да ги унищожи. Казва му, че би трябвало да се обединят срещу греха, че вярата е извор на истина и красота, че не могат да бъдат врагове. Но Савонарола поклаща глава. Той заявява, че истината и красотата са само слугини на вярата. Когато са нещо друго, гордостта и изгодата тласкат хората към грях.

„И тъй — казва той на Франческо, — няма да отстъпя. В тези книги и картини има повече зло, отколкото във всичко останало, което ще бъде изгорено. Защото играта на карти и зарове може да заблуди глупците, но твоята «мъдрост» е изкушение за могъщите и властните. Най-влиятелните родове в града жадуват да бъдат твои покровители. Твоите философи проповядват на поетите, чиито творби се четат навсякъде. Ти заразяваш художниците със своите идеи и техните картини висят в дворците на владетелите, а фреските им покриват стените и сводовете на всяка църква. Ти стигаш до херцозите и кралете, защото те се обкръжават с твои последователи, търсят наставления от астролозите и инженерите, които са задължени на теб, понеже наемат твои учени да им превеждат книгите. Не, не ще позволя гордостта и изгодата да властват над Флоренция и занапред. Истината

и красотата, които обичаш, са фалшиви, суетни идоли и водят хората към порока.“

Франческо понечва да си тръгне, защото разбира, че каузата му никога не ще намери общ език с тази на Савонарола, но в един последен изблик на гняв се обръща и казва на Савонарола какво възнамерява да стори. „Ако не отстъпиш пред моите искания — заявява Франческо, — тогава ще покажа на целия свят, че си безумец, а не пророк. Ще изнасям всяка книга и всяка картина от твоята пирамида, докато огънят ме унищожи, та кръвта ми да опетни ръцете ти. И светът ще се обърне срещу теб.“

Отново понечва да си тръгне, когато Савонарола казва нещо, което Франческо не е очаквал: „Решението ми е непоклатимо, но ако си готов да умреш за тези убеждения, то аз ти поднасям своето уважение и те приемам като мой син. Всяка кауза, която е праведна в очите на Бога, ще се възроди, а всеки мъченик, който е верен на свята кауза, ще възкръсне от пепелта и ще бъде отнесен в рая. Не желая да видя гибелта на човек с твоите убеждения, но хората, които представляваш, притежателите на тия предмети, които държиш да спасиш, са водени само от алчност и суета. Те не ще приемат волята Божия другояче, освен насила. Понякога Божият промисъл е да се пожертват невинните, за да бъдат изпитани праведните, и може би тъй ще е най-добре и сега.“

Франческо се кани да възрази, да спори, че знанието и красотата не могат да бъдат жертвани за спасение на душите на покварените, но внезапно си спомня за Донато и Родриго и разбира истината в думите на Савонарола. Осъзнава, че суетата и алчността са проникнали дори в редовете на хуманистите и че примирие не може да има. Савонарола го моли да напусне манастира, защото монасите трябва да се приготвят за церемонията. Франческо се подчинява.

Когато се връща при своите хора с новината, почват да се подготвят за последното действие. Четиримата — Франческо, Терани, Матео и Чезаре — отиват на Пиаца дела Синьория. Докато помощниците на Савонарола трупат кладата, Франческо, Матео и Чезаре започват да свалят книги и картини от пирамидата както е обещал Франческо. Терани стои наблизо, гледа и пише. Монасите питат Савонарола дали да не спрат подготовката, но той им нарежда да продължат. Докато Франческо и братята сноват напред-назад с купища

книги и ги оставят на безопасно разстояние, Савонарола ги предупреждава, че кладата ще бъде запалена и ако продължат така, ще загинат. Тримата не му обръщат внимание.

Вече целият град се е струпал на площада да гледа огъня. Тълпата пее църковни химни. Пламъците обгръщат основата на пирамидата и почват да растат. Франческо и двамата братя не спират. Огънят става все по-буен и те обвиват лицата си с парчета платно, за да не вдишват пушека. На ръцете си носят ръкавици, но скоро огънят ги прегаря. На третия или четвъртия курс лицата им са почернели от дим. Ръцете и краката им са опърлени от ровенето из огъня. Мъжете усещат, че смъртта приближава, и в този момент, пише архитектът, те осъзнават величието на мъченичеството.

Докато тяхната купчина расте, Савонарола заповядва на един монах с ръчна количка да връща предметите в пламъците. Щом тримата оставят книгите и картините, монахът веднага ги грабва и ги откарва обратно. След шест или седем обиколки всичко измъкнато от огъня вече е изгоряло. Матео и Чезаре са се отказали от картините, защото платната са унищожени. Тримата гасят с ръце кориците на книгите, за да не пламнат страниците. В неописуеми мъки един от тях почва да призовава Бога.

Вече няма надежда да спасят каквото и да било. Всички произведения на изкуството в пирамидата са съсипани, повечето книги са обгорели. Монахът с количката продължава да връща в огъня всичко от тяхната купчина. С всяко отиване до кладата той обезсмисля усилията на тримата. Постепенно тълпата стихва. Дюдюкането и подигравките замлъкват. Хората, които са крещели на Франческо, че е глупак, задето се мъчи да спаси книгите, вече мълчат. Неколцина им викат да спрат. Но тримата продължават да сноват напред-назад, заравят ръце в пламъците, катерят се по пепелта, изчезват за секунди, сетне отново се появяват. Над площада вече не се чува нищо друго, освен рева на огъня. Тримата се задъхват. Нагълтали са твърде много дим, за да крещят. Всеки път, когато се връщат до своята купчина, разказва архитектът, хората виждат червената плът на ръцете и краката им, където огънят е смъкнал кожата.

Първият от тях рухва по очи в пепелта. Това е най-младият, Матео. Чезаре спира да му помогне, но Франческо го дръпва назад. Матео не помръдва. Огънят плъзва над него и тялото му потъва в

пирамидата. Чезаре се мъчи да го повика, да му каже да стане, но Матео не отговаря. Накрая Чезаре тръгва, залитайки, към мястото, където е паднал брат му. Когато стига дотам, той също рухва. Франческо гледа всичко това от края на огненото море. Когато чува как Чезаре вика Матео, а сетне гласът му заглъхва, той осъзнава, че е останал сам и пада на колене. За секунда остава така.

Точно когато тълпата решава, че е мъртъв, той с огромно усилие се изправя. Посяга за последен път в огъня, вади две шепи пепел и тръгва към Савонарола. Един от помощниците на проповедника му прегражда пътя, но Франческо спира. Разперва пръсти и оставя пепелта да се изсипе между тях като пясък. После изрича: „*Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos, corpore de patrio parvum phoenice renasci*“. Цитатът е от Овидий и означава „Малък феникс се роди от тялото на баща си, обречен да живее същия брой години“. После рухва в нозете на Савонарола и умира.

Разказът на Терани завършва с погребението на Колона. Франческо и двамата братя биват погребани едва ли не с императорски почести от своите роднини и приятели хуманисти. И знаем, че мъченическата им смърт не е била напразна. След броени седмици общественото мнение се обръща срещу Савонарола. Флоренция е уморена от неговия екстремизъм, от непрестанните му апокалиптични заплахи. Врагове разпространяват слухове за него, опитвайки да предизвикат падението му. Папа Александър го отлъчва от църквата. Когато Савонарола оказва съпротива, Александър го обявява за еретик и разпространител на зловредни учения. Осъждат го на смърт. На двайсет и трети май, само три месеца след гибелта на Франческо, Флоренция издига нова клада на Пиаца дела Синьория. Там, на мястото на предишните две пирамиди, обесват Савонарола и после изгарят трупа му.

— Какво е станало с Терани? — питам аз.

— Знаем само, че е изпълнил обещанието си пред Франческо. През следващата 1499 година „Хипнеротомахия“ е публикувана от Алдус.

Ставам от стола, защото не ме свърта на място.

— От тогава до днес — добавя Пол — всички, които се опитват да я тълкуват, използват инструменти от деветнайсети или двайсети

век, за да отворят ключалка от петнайсети век. — Той се обляга назад и тихо въздъхва. — До днес.

Настава тишина. От коридора долитат бавни, приглушени стъпки. Стоя потресен и гледам Пол. Реалностите на настоящето постепенно се завръщат, отпращайки Савонарола и Франческо Колона обратно на прашната книжна лавица в ума ми. Но странното, тревожно взаимодействие между двата свята не изчезва докрай. Осъзнавам, че по някакъв начин Пол се е превърнал в кръстопът между тях, във връзка, закрепваща парадокса на времето.

— Не мога да повярвам — казвам аз.

Баща ми трябваше да е тук. Баща ми, Ричард Къри и Макбий. Всички, които са се докосвали до тази книга и са жертвали по нещо, за да бъде разгадана. Това е дар за всички тях.

— Франческо посочва разположението на криптата спрямо три характерни точки от местността — казва Пол. — Мястото няма да е трудно за откриване. Дава дори размерите и пълно описание на съдържанието. Липсва само чертежът на ключалката. Терани проектирал специална цилиндрична ключалка за входа. Толкова е херметична, казва Франческо, че ще пази криптата от крадците и влагата, докато някой разгадае книгата. Непрекъснато обещава да включи в книгата чертеж на ключалката и инструкции за отварянето ѝ, но всеки път се отплесва в приказки за Савонарола. Може би е заръчал на Терани да добави чертежа в последните глави, но Терани си имал толкова много тревоги, че пропуснал да го стори.

— Това ли търсеше при Тафт?

Пол кимва.

— Ричард казва, че в дневника на Генуезеца имало чертеж, когато го намерил преди трийсет години. Мисля, че Винсънт е задържал чертежа, преди да подхвърли останалото на Бил.

— Успя ли да го вземеш?

Той поклаща глава.

— Докопах само купчина стари записки на Винсънт.

— И какво ще правиш?

Пол започва да опипва за нещо под бюрото.

— Завися изцяло от Винсънт.

— Какво му разкри досега?

Когато отново се появяват изпод бюрото, ръцете му са празни. Пол губи търпение, буца стола назад и коленичи на пода.

— Той не знае за криптата нищо друго, освен че съществува.

Забелязвам по пода неясни извити драскотини, водещи към металните крака на бюрото.

— Снощи започнах да съставям карта на всичко, което казва Франческо за криптата във втората част на „Хипнеротомахия“. Мястото, размерите, ориентирите. Знаех, че Винсът може да дойде да търси какво съм открил, затова прибрах картата там, където държа най-важните резултати от работата си тук.

Чува се метален звън и Пол смъква от най-вътрешния ъгъл на бюрото голяма отвертка. Лепенката, с която е била закрепена под плота, провисва в ръката му като увехнал плевел. Той махва лепенката, после завърта бюрото към нас. Предните крака плъзват по браздите на пода и изведнъж виждам вентилационната шахта. Четири винта прикрепват решетката за стената. Боята по тях е олющена.

Пол започва да развинтва решетката. Винтовете падат един по един. Той бръква в тръбата и изважда плик, натъпкан с книжа. Първият ми инстинкт е да се озърна дали някой не ни наблюдава през прозорчето на вратата. Сега разбирам защо стъклото е закрито с черен картон.

Пол отваря плика. Най-напред вади две стари, протрити снимки. На едната са той и Ричард Къри в Италия. Стоят наред Пиаца дела Синьория във Флоренция, точно пред Нептуновия фонтан. Зад тях малко неясно се вижда копие на Давид от Микеланджело. Пол е с къси панталони и раница. Ричард Къри носи костюм, но вратовръзката му е разхлабена и яката на ризата разкопчана. Двамата се усмихват.

На втората снимка сме ние четиримата — второкурсници. Пол е коленичил в средата на снимката. Носи взета назаем вратовръзка и размахва медал. Ние, останалите, стоим около него заедно с двама преподаватели и изглеждаме развеселени. Пол току-що е спечелил ежегодния конкурс за съчинение на Принстънското франкофонско дружество. Бяхме отишли да го подкрепяме, облечени като фигури от френската история. Аз съм Робеспьер, Джил е Наполеон, а Чарли с грамаден кринолин, който открихме в един магазин за карнавални костюми, изобразява Мария Антоанета.

Без да обръща внимание на снимките, Пол ги оставя на бюрото, сякаш е свикнал да ги вижда. После изважда останалото. Онова, което преди малко помислих за купчина книжа, се оказва само един голям лист, многократно нагънат, за да може да влезе в плика.

— Това е — казва Пол и го разгъва върху бюрото.

На листа е изрисувана топографска карта с най-дребни подробности. Линиите за надморска височина описват неправилни концентрични кръгове на фона на бледа координатна мрежа. В средата е начертан с червено ъгловат обект с формата на кръст. По размери не отстъпва на нашето общежитие, както подсказва мащабът в ъгъла.

— Това ли е? — питам аз.

Той кимва.

Криптата е огромна. За секунда и двамата млъкваме, мъчим се да възприемем невероятната истина.

— Какво ще правиш с картата? — питам аз, оглеждайки голата стаичка.

Пол разтваря ръка. Четирите винтчета от решетката се търкалят като семена по дланта му.

— Ще я прибера на сигурно място.

— Пак във вентилацията?

— Не.

Той се навежда да завинти решетката. Отново изглежда спокоен. Когато се изправя и започва да смъква листчетата от стената, посланията изчезват едно по едно. Царе и чудовища, древни имена, записки, които не са били предназначени за чужди очи.

— Какво ще правиш с нея? — питам аз, продължавайки да гледам картата.

Той смачква листчетата в шепата. Стените отново са бели. Пол сяда, сгъва внимателно картата и изрича съвсем спокойно:

— Давам ти я.

— Какво?

Пол прибира картата в плика и ми го подава. Снимките запазва у себе си.

— Обещах ти, че ще узнаеш пръв. Заслужаваш го.

Говори тъй, сякаш става дума за някакво дребно обещание.

— А какво да правя аз с нея?

Той се усмихва.

— Гледай да не я изгубиш.

— Ами ако Тафт дойде да я търси?

— Точно това е идеята. Ако дойде, ще я търси у мен. — Пол млъква за малко, сетне продължава: — И освен това искам да свикнеш с картата.

— Защо?

Той се обляга назад.

— Защото искам да работим заедно. Искам заедно да открием криптата на Франческо.

Най-сетне разбирам.

— Догодина.

Той кимва.

— В Чикаго. И в Рим.

Вентилацията тихичко шушне през решетката. Не намирам думи, затова казвам простичко:

— Това е твое. Твоята дипломна работа. Ти я завърши.

— За дипломна работа е твърде голямо, Том.

— И за докторска дисертация е голямо.

— Именно.

И сега чувам какво звучи в гласа му. Това е само началото.

— Не искам да го направя сам — казва той.

— С какво мога да ти помогна аз?

Пол се усмихва.

— Засега задръж картата. Нека да поизмъчи и теб.

Дълбоко ме смуцава усещането колко лек е пликът, колко нетрайно нещо държа. То сякаш опровергава реалността на ставащото. Нима цялата мъдрост на „Хипнеротомахия“ може да се побере върху дланта ми?

Пол поглежда часовника си.

— Ела. Да се прибираме. Трябва да вземем нещо за Чарли.

С един последен замах той смъква от стената последните остатъци от работата си. В килийката вече няма и следа от Пол, от Колона и дългата поредица от идеи, които ги свързаха през петвековната пропаст. Изчезнало е дори и парчето черен картон.

[1] Кор. 1:19,20. — Б.пр. ↑

24.

Последният въпрос, който ми зададоха на срещата в „Дедалус“, беше гатанка: ако жаба падне в кладенец с дълбочина петдесет метра и трябва да се катери догоре, като на ден се изкачва три метра, но през нощта се плъзва два метра надолу, след колко дни ще излезе?

Отговорът на Чарли гласеше, че жабата изобщо няма да излезе, след като е паднала от петдесет метра височина. Отговорът на Пол беше свързан с някакъв древен философ, който паднал в кладенец, докато се разхождал и зяпал звездите. Джил отговори, че не е чувал жаба да се катери в кладенец, а и какво общо има това с разработка на софтуер в Тексас?

Според мен правилният отговор е, че жабата ще се измъкне за четирийсет и осем дни — с два дни по-малко, отколкото би помислил човек отначало. Хитрината е да разбереш, че жабата напредва с един метър на денонощие — но на четирийсет и осмия ден изминава трите метра и стига до горе, преди да се плъзне обратно.

Не знам какво ме кара да си мисля за тази задача точно сега. Може би в подобен момент гатанките придобиват свое собствено призрачно сияние, мъдрост, която озарява покрайнините на битието, когато нищо друго не може да ги освети. В един свят, където половината селяни винаги лъжат, а половината винаги казват истината; където заекът никога не догонва костенурката, защото разстоянието между тях непрекъснато намалява с безконечна поредица от половинки; където вълкът не бива да остава на един бряг с козата, а козата със зелето, защото козата или зелето ще бъдат изядени, и с нищо не можеш да предотвратиш това — в един такъв свят всичко е логично, освен предпоставката. Гатанката е замък, построен във въздуха — напълно обитаем, стига да не поглеждаш надолу. Абсолютно невъзможната истина, която сподели с мен Пол — че една древна вражда между монах и хуманист е довела до създаването на крипта, пълна със съкровища в горските дебри — се крепи върху далеч по-невъзможното: да съществува книга като „Хипнеротомахия“,

непроницаема, написана с шифър и пренебрегвана от учените цели пет века. Да, тя не може да съществува, и все пак е тъй реална за мен, както и собственото ми съществуване. Приема ли я, основата е положена и вече мога да изградя невъзможния замък. Останалото е само въпрос на камъни и хоросан.

Когато вратата на асансьора се отваря и фоайето на библиотеката изглежда безтегловно в зимната светлина, обзема ме чувството, че сме излезли от тунел. Спомням си гатанката от „Дедалус“ и си представям изненадата на жабата, когато в последния ден след трите метра изкачване не идва бавното плъзгане надолу. Върхът на кладенеца винаги идва внезапно, пътешествието ненадейно се ускорява в самия край и точно това изпитвам сега. Гатанката, която познавам още от дете — гатанката на „Хипнеротомахия“ — бе разгадана за по-малко от ден.

Минаваме през въртележката на пропуската и откъм входа насреща ни лъхва вятър. Пол отваря вратата и аз се загръщам по-плътено с палтото. Снегът е навсякъде. Няма нито камъни, нито стени или сенки — само блестящи бели вихрушки. Около мен са Чикаго и Тексас; дипломирането; общежитието и родният дом. Ето че най-сетне изведнъж се озовавам над земята.

Тръгваме на юг. По пътя към общежитието минаваме покрай преобърнат контейнер за смет. От преспите се подават купчинки боклук и катеричките вече са се захванали с тях — измъкват обелки от ябълки и почти празни шишенца от лосион, подушват внимателно всичко и чак тогава се заемат с ядене. Те са хитри животинки. Опитът ги е научил, че тук запасите от храна се подновяват всеки ден, затова не си правят труда да събират лешници и жълъди. Когато един грамаден гарван каца върху контейнера и опитва да се наложи, катеричките само цвърчат и продължават да ровят, без да му обръщат внимание.

— Знаеш ли за какво ми напомни онзи гарван? — пита Пол.

Поклащам глава. Птицата разперва фантастичните си криле и гневно отлита, стиснала найлоново пликче с малко трохи в него.

— За орела, който убил Есхил, като пуснал на главата му костенурка — казва Пол.

Поглеждам го да видя дали не се шегува.

— Есхил бил плешив — продължава той. — Орелът искал да пусне костенурката на камък, за да счупи черупката ѝ. И малко се объркал.

Това пък ми напомня за онзи философ, който паднал в кладенец. Умът на Пол вечно прави такива фокуси — подпъхва настоящето в миналото, за да оправи леглото на вчерашния ден.

— Къде би бил сега, ако можеше? — питам аз.

Той ме поглежда развеселен.

— Без ограничения?

Кимвам.

— В Рим с лопата в ръка.

Една катеричка с къшей хляб в лапките любопитно вдига глава към нас.

Пол се обръща към мен.

— Ами ти? В Тексас ли?

— Не.

— В Чикаго?

— Не знам.

Минаваме през задния двор на музея на изкуствата, отвъд който е нашето общежитие. По снега лъкатушат следи.

— Знаеш ли какво ми каза Чарли? — пита Пол, гледайки следите.

— Какво?

— Ако стреляш с пистолет, куршумът пада също толкова бързо, както и ако го изтървеш.

Май съм го чувал на времето в час по физика.

— Не можеш да надбягаш гравитацията — казва Пол. — Колкото и бързо да се движиш, пак падаш като камък. Да се чуди човек дали хоризонталното движение не е само илюзия. Дали не се движим само за да си внушим, че не падаме.

— Накъде биеш?

— Костенурката — казва той. — Било е предсказано. Един оракул казал на Есхил, че ще го погуби удар от небето.

Удар от небето, мисля си аз. Боговете се смеят.

— Есхил не успял да избяга от пророчеството — продължава Пол. — Ние не можем да избягаме от гравитацията. — Той сплита

пръсти. — Небе и земя, говорещи в един глас.

Очите му са широко разтворени от вълнение като на хлапе в зоопарка.

— Сигурно казваш това на всички момичета — подхвърлям аз.

Той се усмихва.

— Извинявай. Сетивата ми дават на късо. Сякаш съм навсякъде едновременно. Не знам защо.

Аз знам. Вече има кой да се тревожи за криптата, за „Хипнеротомахия“. Атлас се чувства по-лек без товара на целия свят върху плещите.

— Също като твоя въпрос — казва Пол, вървейки заднешком пред мен по коридора на общежитието. — Къде би отишъл, ако няма ограничения? — Той разтваря длани и истината сякаш кацва в шепите му. — Отговор: няма значение, защото където и да отидеш, винаги ще падаш.

При тия думи Пол се усмихва, като че няма нищо потискащо в мисълта, че всички падаме през целия си живот. И сякаш намеква: върховното равенство между всички места, между всички действия означава, че с мен в общежитието не му е по-зле, отколкото в Рим с лопата в ръка. По типичния си заобиколен начин, със свои думи, се опитва да ми каже, че е щастлив.

Той измъква ключа от джоба си и го пъхва в ключалката. Когато влизаме, стаята е безмълвна. Вчера тук имаше толкова оживление около полицията и взлома, че е някак тревожно да я заварим пуста и тъмна.

Пол отива в спалнята да си свали палтото. По навик вдигам телефонната слушалка и набирам номера на гласовата поща.

— Здравсти, Том — раздава се гласът на Джил през пращането на смущенията. — Ще се опитам по-късно да ви догоня, но... май все пак няма да се добера до болницата, тъй че... Чарли от мен... Том... черна вратовръзка. Можеш да вземеш назаем... се наложи.

Черна вратовръзка. Балът.

Второто съобщение вече започва.

— Том, обажда се Кати. Просто исках да знаеш, че щом приключа във фотолабораторията, отивам да помагам с подготовката в клуба. Ако не греша, ти каза, че ще дойдеш с Джил. — Пауза. — Значи довечера ще си поговорим.

Усещам леко колебание, преди да затвори. Сякаш не знае дали е натъртила както трябва на последните думи — напомняне, че имаме недовършен разговор.

— Какво става? — подвиква Пол откъм спалнята.

— Трябва да се приготвям — тихо отвърщам аз, усещайки накъде тръгват нещата.

Пол подава глава през вратата.

— За какво?

— За бала.

Той не разбира. Не съм му разказвал за какво разговаряхме с Кати във фотолабораторията. Онова, което видях днес, онова, което ми каза тя, преобърна света с краката нагоре. Но сред настъпилата тишина аз отново се озовавам на старото място. Зарязаната, забранената любовница се връща да ме изкушава. Аз съм в плен на безкраен цикъл и досега бях твърде увлечен, за да го разкъсам. Книгата на Колона ме ласкае с видения за съвършенство, за нереалност, която мога да обитавам срещу съвсем скромна цена — безумна преданост и откъсване от света. Измисляйки тази странна сделка, Франческо ѝ е измислил и име: „Хипнеротомахия“, борба за обич в съня. Ако изобщо има подходящ момент да остана здраво на земята, да се боря срещу тази борба и нейния сън — ако има момент да си спомня за една обич, която безумно се е посветила на мен, да си спомня за обещанието пред Кати — то този момент е сега.

— Какво ти става? — пита Пол.

Не знам как да го кажа. Дори не съм сигурен какво да му кажа.

— Вземи — казвам аз и протягам ръка.

Но той не помръдва.

— Вземи картата.

Отначало той изглежда само озадачен. Все още е твърде възбуден, за да разбере.

— Защо?

— Не мога, Пол. Съжалявам.

Усмивката му помръква.

— Какво искаш да кажеш?

— Не мога повече да работя. — Слагам картата в ръката му. — Твоя е.

— Наша е — казва той и явно се чуди какво ме прихваща.

Но не е наша. Не ни принадлежи; от самото начало ние принадлежим на книгата, а не тя на нас.

— Съжалявам. Не мога да го направя. Нито тук; нито в Чикаго; нито в Рим.

— Ти вече го направи — казва Пол. — Свършено е. Трябва ни само чертежът на ключалката.

Но неизбежното вече е между нас. В очите му бавно нахлува поглед на удавник, сякаш силата, която го крепеше на повърхността, изведнъж е изчезнала и светът се е преобърнал с главата надолу. Толкова отдавна сме заедно, че разбирам всичко, без той да каже и дума: свободата, която изпитвам, откъсването от древната верига на обстоятелствата се отразява изцяло в него, само че с обратен знак.

— Въпросът не е или-или — опомня се той. — Ако искаш, можеш да имаш и двете.

— Не ми се вярва.

— Баща ти успя да го стори. Но и той знае, че не е вярно.

Настава странно мълчание. Всеки от нас усеща, че другият е прав, а виновен няма. Сметките на морала се объркват. Пол изглежда готов да ме умолява, да доказва правотата си за последен път, но знае, че няма смисъл.

Вместо това той изтърсва една шега, която съм чувал хиляди пъти от Джил. Не намира други думи да изрази какво чувства.

— Последният човек на света влиза в бар — прошепва той. — Какво казва?

Пол извърща глава към прозореца, но не довършва вица. И двамата знаем какво казва последният човек на света. Забива самотен, печален поглед в халбата и казва: „Бира, искам още един барман“.

— Съжалявам — казвам аз.

Но Пол вече се е пренесъл другаде.

— Трябва да намеря Ричард — промърморва той.

— Пол!

Той се обръща.

— Какво искаш да кажа?

— Защо ще търсиш Къри?

— Помниш ли какво те попитах, когато отивахме към библиотеката? Какво би станало, ако не бях прочел книгата на баща ти. Помниш ли какво отговори?

— Казах, че нямаше да се срещнем.

Хиляди дребни случайности са се струпали тъй, че двамата да се срещнем — и сега да сме тук. От руините на пет века съдбата е изградила замък във въздуха, тъй че двама студенти да станат крале. Така го виждам аз, намеква Пол.

— Когато се срещнеш с Джил — казва той, вдигайки палтото си от пода, — предай му, че може да разполага с Председателската стая. Вече не ми е потребна.

Сещам се за повредената му кола, изоставена в една уличка до Института, и си представям как газии през снега да търси Къри.

— Не е безопасно да ходиш сам... — започвам аз.

Но той всъщност винаги е бил сам. И вече излиза в коридора.

Може би щях да го последвам, ако в следващата минута не бяха звъннали от болницата да ми предадат съобщение от Чарли.

— Вече е в съзнание и говори — казва сестрата. — И пита за вас. Грабвам шапката и ръкавиците.

На половината път към медицинския център снегът спира да вали. Дори залязващото слънце се мярва на хоризонта. Облаците заприличват на сервирана маса — супници, чинии, черпаци, грамадна вилица и лъжица — и аз осъзнавам колко съм гладен. Дано Чарли наистина да е тъй добре, както казва сестрата.

Заварвам вратата на стаята преградена от единствената личност с по-внушителна външност от Чарли — майка му. Мисис Фрийман обяснява на някакъв лекар, че след като е хванала първия влак от Филадельфия до Принстън, след като е изслушала човек от деканата да ѝ втълпява, че Чарли е на косъм от изключването, и след като е била медицинска сестра цели седемнайсет години, преди да стане учителка, не е в настроение да слуша снизходителни лекарски приказки за състоянието на сина ѝ. По цвета на престилката разпознавам лекаря, който ни каза, че състоянието на Чарли е стабилно. Онзи със служебните приказки и дежурната усмивка. Той сякаш не осъзнава, че на света още не се е появила усмивка, която да трогне противничката му.

Точно когато завивам към стаята на Чарли, мисис Фрийман ме забелязва.

— Томас — казва тя, измествайки тежестта си на другия крак.

Около мисис Фрийман винаги витае чувството, че гледаш геологическо явление и ако не внимаваш, ще бъдеш смазан. Тя знае, че майка ми ме отглежда сама, затова се е нагърбила да ѝ помага във възпитанието.

— Томас! — повтаря тя. Освен нея никой не ме нарича така. — Ела насам.

Предпазливо пристъпвам към нея.

— В какво го забърка? — пита тя.

— Той се мъчеше да...

Тя прекрачва напред и сянката ѝ ме хваща като в капан.

— Предупредих те за тия неща. Нали? След онази история на покрива.

Има предвид историята с езика на камбаната.

— Мисис Фрийман, тогава идеята беше негова...

— О, не. Недей пак с тия номера. Моят Чарли не е гений, Томас. Трябва да бъде въведен в изкушение.

Майки. Ако я слушаш, Чарли и улицата не може да пресече без пътна карта. Мисис Фрийман смята и трима ни за много лоша компания. Като се има предвид, че аз съм сирак наполовина. Пол — кръгъл сирак, а родителите на Джил се сменят кажи-речи всяка година, дори с общи усилия не можем да съберем толкова положителни примери, колкото си има Чарли под един покрив. И по някаква неизвестна причина точно на мен се е паднала ролята на персонажа с рогата и вилата. Ех, ако знаеше истината, мисля си аз. Моисей също е имал рога.

— Недей да го тормозиш — долита от стаята хъхрещ глас.

Мисис Фрийман се завърта бавно и величествено като земното кълбо.

— Том се опита да ме измъкне — добавя Чарли малко по-слабо.

Следва секунда мълчание. Мисис Фрийман ме гледа така, сякаш иска да каже: не се усмихвай, не е голяма заслуга да измъкнеш момчето ми от беда, в която сам си го забъркал. Но когато Чарли отново надава глас, тя ми заръчва да ида да си поговоря със сина ѝ, преди да се е изтощил от усилията.

— И, Томас — добавя тя, преди да мина край нея, — гледай да не пускаш на момчето разни идеи.

Кимвам. Мисис Фрийман е единствената учителка, която изрича „идеи“ като неприлична дума.

Чарли лежи леко надигнат на болнично легло с нисък метален парапет от двете страни — не толкова висок, че да попречи на едро момче като него да се търкулне долу, но абсолютно достатъчен, за да пъкне някой санитар дръжка от метла под тръбите и да те прикове неподвижно. Болничните ми кошмари са повече от приказките на Шехерезада, и дори времето не е успяло да ги изтрие от паметта ми.

— Времето за посещения свършва след десет минути — съобщава сестрата, без дори да погледне часовника. В едната си ръка държи бъбрековидно легенче, в другата четка за прах.

Чарли я гледа как се отдалечава, после изрича бавно и дрезгаво:

— Мисля, че те хареса.

От шията нагоре изглежда почти добре. На ключицата му забелязвам яркорозово петно, но иначе просто ми се струва уморен. Най-сериозно са пострадали гърдите. Обвит е в марля до кръста, а от там надолу го покрива болничната завивка. Тук-там по марлята са избили гнойни петна.

— Ако останеш още малко, можеш да им помогнеш в смяната на превръзките — казва Чарли и отново привлича вниманието ми към главата си.

Роговицата на очите му е жълтеникава. Около носа му има влага, която навярно би избърсал, ако можеше.

— Как се чувстваш? — питам аз.

— Как изглеждам?

— Доста добре с оглед на обстоятелствата.

Той намира сили да се усмихне. Но когато опитва да погледне надолу към тялото си, осъзнавам, че няма представа как изглежда. Опомнил се е само колкото да разбира, че не бива да вярва на сетивата си.

— Някой друг дойде ли да те види? — питам аз.

Трябва му известно време, за да отговори.

— Ако питаш за Джил, не е идвал.

— Питам за когото и да било.

— Може би не си забелязал майка ми. — Чарли се усмихва. — Нали си е дребничка...

Надниквам през вратата. Мисис Фрийман все още говори с лекаря.

Чарли разбира погрешно тревогата ми.

— Не се тревожи. Той ще дойде.

Но сестрата вече е уведомила всичко живо, че Чарли е в съзнание. Щом Джил още го няма, значи изобщо няма да дойде.

— Хей — опитва се Чарли да смени темата, — мина ли ти от онова, дето стана там, долу?

— Кое?

— Знаеш. Приказките, дето ти ги надрънка Тафт.

Опитвам да си припомня. Бяхме в Института преди няколко часа. Сигурно това са последните му спомени.

— За татко ти.

Чарли опитва да се намести по-удобно и присвива очи от болка.

Гледам леглото и се чудя какво да кажа. Мисис Фрийман е изтормозила лекаря дотолкова, че накрая той я отвежда да продължат разговора си някъде насаме. Двамата изчезват зад една врата и коридорът опустява.

— Слушай — изрича глухо Чарли, — не позволявай на подобен човек да ти бърка в мозъка.

Типично за Чарли. На прага на смъртта да мисли за моите проблеми.

— Радвам се, че си добре — казвам аз.

Знам, че сега ще изтърси нещо мъдро, но той усеща как здраво съм стиснал ръката му и казва простичко:

— И аз.

Чарли пак се усмихва, после се размива.

— Дяволите да ме вземат. — Той поклаща глава. Гледа нещо зад гърба ми. — Дяволите да ме вземат — повтаря той.

Бълнува, мисля си аз. Но когато се обръщам, на прага стои Джил с букет в ръката.

— Откраднах ги от украсата за бала — казва той колебливо, сякаш не знае дали е добре дошъл. — Дано да ти харесат.

— Няма ли вино? — Гласът на Чарли звучи съвсем тихо.

Джил се усмихва смутено.

— Не ти се полага. — Той пристъпва напред и протяга ръка на Чарли. — Сестрата каза, че разполагаме с две минути. Как се

чувстваш?

— Бил съм по-добре — казва Чарли. — Бил съм и по-зле.

— Мисля, че майка ти е тук — казва Джил, търсейки начин да завърже разговор.

Чарли вече се унася, но намира сили за още една усмивка.

— Тя е дребничка, та трудно се забелязва.

— Нали няма да се изпишеш тайно тази нощ? — тихо пита Джил.

Чарли вече е толкова замаян, че едва схваща въпроса.

— От болницата ли?

— Аха.

— Може и да го направя — прошепва Чарли. — Храната тук — той въздъхва — е отвратителна.

Главата му се отпуска на възглавницата точно когато сестрата пристига да ни каже, че времето е изтекло и Чарли се нуждае от почивка.

— Спи спокойно, шефе — казва Джил и оставя букета на нощното шкафче.

Чарли не го чува. Вече диша през устата.

Докато излизаме, аз се озъртам към него — проснат в леглото, омотан с бинтове и венозни системи. Напомня ми комиксите за Батман, които четях като хлапе. Рухналият гигант, възстановен от медицината. Оздравяването на тайнствения пациент, което смайва местните лекари. Мрак пада над Готам Сити, но заглавията са все същите. Днес нашият супергерой се пребори с природните стихии и оцеля, за да се оплаче от храната.

— Нали ще оздравее? — пита Джил, когато излизаме на паркинга за посетители. Саабът му е съвсем самотен и снегът се топи по все още топлия капак на двигателя.

— Надявам се.

— Гърдите му изглеждаха много зле.

Не знам какво е лечението за пострадали от изгаряне, но едва ли е много лесно да привикнеш отново със собствената си кожа.

— Не вярвах, че ще дойдеш — казвам аз.

Джил се запъва за момент.

— Съжалявам, че не бях с вас.

— Кога?

— През целия ден.

— Това шега ли е?

Той се обръща към мен.

— Не. Какво искаш да кажеш?

Спираме на две крачки от колата. Осъзнавам, че ме е яд на него — задето се чудеше какво да каже на Чарли, задето цял следобед не събра кураж да дойде в болницата.

— Ти беше там, където искаше — казвам аз.

— Дойдох веднага, щом чух.

— Не беше с нас.

— Кога? — пита той. — Тази сутрин ли?

— През цялото време.

— Господи, Том...

— Знаеш ли защо Чарли е в болницата? — питам аз.

— Защото е взел погрешно решение.

— Защото искаше да помогне. Не искаше да отидем сами в кабинета на Тафт. Не искаше Пол да пострада в тунелите.

— Какво искаш, Том? Извинение? Грешен съм. Не мога да се меря с Чарли. Той просто си е такъв. И винаги е бил.

— Ти винаги си бил такъв. Знаеш ли какво ми каза горе мисис Фрийман? За какво се сети най-напред? За камбаната на Насау Хол.

Джил заравя пръсти в косата си.

— Тя обвинява мен за това. От самото начало. Знаеш ли защо?

— Защото смята, че Чарли е светец.

— Защото не вярва, че човек като теб би сторил подобно нещо.

Той тежко въздъхва.

— И какво?

— Точно такъв като теб би сторил подобно нещо. Ти го направи.

Той се колебае какво да каже.

— А не ти ли хрумва, че онази нощ може да съм пил десетина бири, преди да налетя на вас? Не ти ли хрумва, че не съм разсъждавал трезво?

— Или просто тогава си бил различен.

— Да, Том. Може да съм бил различен.

Тишина. По капака на сааба се образуват първите ледени пъпчици. В този миг всяка дума се равнява на изповед.

— Слушай — казва Джил. — Съжалявам.

— За какво?

— Трябваше да дойда при Чарли още първия път. Когато ме срещнахте двамата с Пол.

— Аз съм голям инат. Винаги съм бил.

Натъртва на думата *винаги*, сякаш иска да каже: виждаш ли, Том, не всичко се е променило.

Но всичко се е променило. За седмица, за ден, за час. Чарли, после Пол. Сега изведнъж и Джил.

— Не знам — казвам аз.

— Какво не знаеш?

— Къде си бил през цялото това време. Защо всичко е тъй различно. Господи, та аз дори не знам какво ще правиш догодина.

Джил отключва колата.

— Да тръгваме, преди да сме замръзнали — казва той.

Стоим в снега, съвсем сами сред болничния паркинг. Слънцето чезне зад хоризонта, мракът приижда и всичко има цвят на пепел.

— Качвай се — казва Джил. — Да поговорим.

25.

Тази вечер опознах Джил за пръв път, навярно и за последен. Беше почти тъй чаровен, както го помнех — весел, изпълнен с интерес, умен, когато трябва, и лекомислен през другото време. Прибрахме се в общежитието, по радиото пееше Синатра, разговорът не секваше нито за миг и още преди да попитам какво ще нося на бала, отворих вратата на спалнята и открих на закачалката безупречно изгладен смокинг с бележка: „Том, ако не ти стане, значи си се смалил. Дж.“. Сред цялата суматоха бе намерил време да отнесе мой костюм до магазина за дрехи под наем и да избере смокинг по мярка.

— Баща ми смята, че трябва да си взема малко почивка — казва той в отговор на предишния ми въпрос. — Да попътувам. Европа, Южна Америка...

Странно е да си спомняш за човек, когото познаваш открай време. Не е като да се завърнеш в родния дом и да откриеш, че той е оставил отпечатъка си върху теб, че стените, които си издигал, и вратите, които си отварял по-късно, следват все същия образец, видян за пръв път в този дом. По-скоро е като да се завърнеш у дома и да видиш майка си или сестра си — нито толкова млади, нито толкова стари, че да са се променили за изтеклото време — и да осъзнаеш за пръв път как ги виждат всички останали, колко красиви биха ти се сторили, ако не ги познаваше, какво са видели баща ти и зет ти, когато са ги преценявали най-строго и са ги познавали най-малко.

— Честно ли? — пита Джил. — Още не съм решил. Не смятам, че точно баща ми е най-добрият съветник. Саабът беше негова идея и се оказа грешка. Той си мислеше какво би искал на нашата възраст. Разговаря с мен тъй, сякаш изобщо не ме познава.

Джил има право. Вече не е онзи новак, който развя панталоните си над Насау Хол. Днес е по-предпазлив, по-благоразумен. Под влияние на „Бръшляна“ вродената властност в говора и поведението му личи още по-ярко. Носи облекло в умерени тонове, а косата му — винаги с една идея по-дълга от общоприетото — непременно е

гладко сресана. Леко е напълнял, което го прави красив по нов начин, мъничко по-солиден, а дреболиите от някогашната му елитна гимназия — пръстенът на малкия пръст, обичата на ухото — са изчезнали тихомълком.

— Май ще изчакам до последно. Може да реша по време на дипломирането — нещо спонтанно, неочаквано. Например да стана архитект. Или да се върна към ветроходството.

Ето го, преоблича се, сваля вълнените панталони пред мен, без да осъзнава, че съм напълно непознат за него — човек, когото не е срещал в този си облик. Сетне разбирам, че навярно съм непознат и за самия себе си, че никога не съм виждал човека, когото Кати снощи е чакала цяла нощ, най-новото ми актуализирано „аз“. НеЙде тук се крие гатанка, парадокс. Жаби, кладенци и странният случай с Том Съливан, който надникна в огледалото и видя миналото.

Джил подхваща изтъркан виц.

— Един човек влиза в бара. Съвсем гол. А на главата му седи паток. Барманът казва: „Карл, днес ми се виждаш различен“. Патокът поклаща глава и отговаря: „Хари, ако ти кажа, няма да повярваш“.

Чудя се защо избра точно този виц. Може би открай време се мъчи да ни каже едно и също. Ние всички разговаряхме с него тъй, сякаш изобщо не го познавахме. Саабът бе нашата представа за него — и то напълно погрешна. Истинският Джил е нещо неочаквано, нещо спонтанно. Архитект, ветроходец, паток.

— Знаеш ли какво слушах по радиото онзи ден? — пита той. — След като скъсахме с Ана.

— Синатра — казвам аз, но знам, че греша.

— Самба. Въртях копчето и по студентското радио свиреха латино. Нещо инструментално, без вокал. Страхотен ритъм. Поразителен ритъм.

Студентското радио. Същото, което пушло „Месия“ на Хендел, когато в Принстън за пръв път приели жени. Спомням си онази нощ, когато за пръв път видях Пол край камбанарията на Насау Хол. Той излезе от мрака с танцова стъпка и рече: „А сега се размърдай, драги. Танцувай“. Около него винаги имаше музика — джазът, който се мъчи да свири на пианото откакто го познавам. Може би в крайна сметка новото наистина е добре забравено старо.

— Не ми е мъчно за нея — продължава Джил. За пръв път разтваря сърцето си пред мен. — Тя слагаше на косата си някаква помада. От фризьорката. Нали знаеш как мирише в стаята след усърдно чистене с прахосмукачка? На горещо и чисто.

— Сещам се.

— Е, и с нея беше така. Сигурно си сушеше косата до прегаряне. Всеки път, когато се навеждаше над мен, аз си мислех: миришеш като моя килим.

Вече съвсем е затънал в дебрите на свободните асоциации.

— Знаеш ли още кой миришеше така? — пита Джил.

— Кой?

— Хайде, спомни си. В подготвителния курс. Горещо и чисто. Веднага си спомням огъня в камината.

— Лана Макнайт — казвам.

Джил кимва.

— Така и не разбрах как останахте заедно толкова дълго. С Чарли се обзалагахме кога ще скъсате.

— Той ми казваше, че харесва Лана.

— Помниш ли онова момиче, с което ходеше във втори курс? — пита Джил, вече забързан към нова тема.

— Кой, Чарли ли?

— Казваше се Шарън, ако не греша.

— Онази с различните очи?

— Е, нейната коса миришеше вълшебно. Помня как седеше в нашата стая и чакаше Чарли да се върне. Цялата стая замирисваше на онзи лосион, който използваше мама. Нямам представа какъв е, но винаги съм го обичал.

Внезапно разбирам, че досега Джил никога не е споменавал пред мен за истинската си майка. Обичта го изкарва от равновесие.

— Знаеш ли защо скъсаха? — пита той.

— Защото тя го заряза.

Джил поклаща глава.

— Защото му омръзна да събира подир нея. Тя все оставяше в нашата стая разни неща — пуловери, чанти, какво ли не — и Чарли трябваше да ѝ ги носи. Не разбираше, че това е само женска хитрина. Тя му даваше поводи да я посещава вечер. А Чарли реши, че е мърла.

Боря се с папийонката, опитвайки да я намества под яката. Добрият стар Чарли. Богоподобен и неопикуемо спретнат.

— Не е скъсала с него — продължава Джил. — Момичетата, които си падат по Чарли, никога не късат. Той ги зарязва.

В гласа му звучи лек намек, че винаги трябва да имам едно науи за Чарли, че тази придиричивост е важна черта от характера. Сякаш това може да обясни проблемите между него и Джил.

— Той е добро момче — бърза да се поправи Джил.

Изглежда, че повече не му се говори на тази тема. За момент в стаята настава тишина, нарушавана само от тихото шумолене на плат, докато смъквам папийонката и започвам борбата с възела отначало. Джил седи на леглото и разсеяно прокарва пръсти през косата си. Този навик му е от времето, когато носеше много по-дълга коса. Ръцете му още не са свикнали с промяната.

Накрая успявам да оформя нещо като лешник с крилца. Хвърлям едно око в огледалото и решавам, че не е чак толкова зле. Обличам смокинга. Стои ми идеално, по-добре дори от собствения ми костюм.

Джил все още мълчи и зяпа отражението си в огледалото, сякаш гледа картина. Ето че дойде и краят на неговото председателство. Сбогом на „Бръшляна“. Утре клубът ще е в ръцете на миналогодишното ръководство, а Джил ще стане призрак в собствения си дом. Отиват си най-хубавите му години в Принстън.

— Хей — казвам аз и пресичам хола, за да вляза в неговата спалня. — Гледай да се позабавляваш тази вечер.

Джил като че не ме чува. Слага клетъчния си телефон на зарядното устройство и гледа мигащата светлинка.

— Ще ми се да не бе станало така — заявява той.

— Чарли ще се оправи — успокоявам го аз.

Но той само свежда очи към дървената кутия, в която държи ценните си неща, и избърсва с длан прахта от капака. Стаята изглежда странно. Половината на Чарли е стара, но безупречно чиста. До гардероба са сложени маратонките му от първи курс с грижливо подпъхнати вътре връзки; Чарли носи миналогодишните само в почивните дни. Половината на Джил обаче изглежда безжизнена — нова и същевременно прашна. Той вади от кутията сребърния часовник, който носи само по специални поводи. Стрелките са спрели и той леко го разтръсква, за да навие пружината.

— Колко ти е часът? — пита Джил.

Показвам му часовника си и той сверява своя.

Навън е паднала нощ. Джил взема ключовете си, после вдига телефона от зарядното.

— Любимият ден на баща ми в колежа е балът в „Бръшляна“ през последната му година — казва. — Все за него разправяше.

Спомням си Ричард Къри и историите за „Бръшляна“, които разказвал на Пол.

Той казваше, че било като да живееш в сън, прекрасен сън.

Джил вдига часовника до ухото си. Слуша го, сякаш в звука има нещо вълшебно като шума на океански прибой в раковина.

— Готов ли си? — пита той, докато пристяга часовника на китката си.

Вглежда се в мен, проверява кройката на смокинга.

— Не е зле — казва той. — Мисля, че ще ѝ хареса.

— Ти добре ли си? — питам аз.

Джил облича своя смокинг и кимва.

— Едва ли ще разказвам на децата си за тази вечер. Но иначе съм добре.

На вратата и двамата се обръщаме да хвърлим последен поглед към стаята, преди да заключим. Лампите са изключени и холът тъне в полумрак. Когато поглеждам луната през прозореца, мислено виждам как Пол гази с вехтото си зимно палто през заснеженото студентско градче. Съвсем сам.

Джил поглежда часовника си и казва:

— Ще стигнем тъкмо навреме.

После двамата, с черни смокинги и черни обувки, тръгваме към сааба, обкръжен от сенчести преспи.

Бал с маски, бе казал Джил. И наистина е бал с маски. Заварваме клуба просто великолепен, превърнат в център на цялото Проспект авеню. Високи камари сняг се издигат като укрепления около тухлените стени на двора, но пътеката към главния вход е разчистена и посипана със ситно натрошени черни камъчета. Също като каменна сол те разтопяват леда. Пред фасадата на клуба са изпънати четири

ивици бяло платно и на всяка е изрисувано вертикално стъбло зелен бръшлян между две златни колони.

Докато Джил паркира сааба си на определеното място, членовете на клуба и малцината поканени се задават по двойки. Всяко пристигане е грижливо отмерено, за да не се засичат на входа. Абсолвентите идват последни, защото им се полага най-сърдечно посрещане, обяснява Джил и изключва фаровете.

Прекрачваме прага и заварваме клуба препълнен с народ. Въздухът е натезал от топлината на десетки тела, сладникавия мирис на алкохол и храна, гълчавата на непрестанните разговори. Появата на Джил бива посрещната с ръкопляскания и приветствени възгласи. Първокурсниците и второкурсниците, събрани на първия етаж, се обръщат към вратата да го поздравят, някои викат високо името му и за секунда изглежда, че това все пак ще бъде нощта, на която се е надявал — нощ като тази на неговия баща.

— Е, това е — казва ми той, без да обръща внимание на нескончаемите аплодисменти.

Оглеждам преобразования клуб. Непрестанната работа на Джил, поръчките и плановете, срещите с цветари и доставчици — всичко това изведнъж се превръща в нещо повече от обикновен претекст да бяга от нашата компания, когато работите не вървят. Всичко е различно. Предишните маси и кресла са изчезнали. На тяхно място от четирите страни са поставени ъглови маси с пищно зелени покривки, отрупани с порцеланови подноси. Зад всяка от тях, както и зад мокрия бюфет от дясната ни страна, стои келнер с бели ръкавици. Навсякъде има букети без нито едно пъстро петно — само бели лилии, черни орхидеи и някакви други цветя, които виждам за пръв път. Сред гъмжилото от смокинги и тъмни вечерни рокли почти не се забелязва кафявата дъбова ламперия по стените.

— Сър. — До нас изневиделица се появява сервитьор с два подноса. — Агнешко — посочва той сандвичите върху единия — и бял шоколад — това са сладките върху втория.

— Вземи си — казва Джил.

Взимам си и мигновено ме обзема целият глад, натрупан през този безкраен ден на изтървани трапези и тягостни мисли за болнична храна. Когато наблизко минава друг келнер с чаши шампанско, аз

грабвам една. Мехурчетата ме удрят в главата и това ми помага да не мисля за Пол.

В този момент от преддверието на столовата, където някога държаха старите столове, долитат звуците на музикален квартет. Пианото и барабаните са наместени в ъгъла, оставяйки място за бас и електрическа китара. Засега свирят ритъм енд блус. Ако зависи от Джил, по-късно ще преминат на джаз.

— След малко се връщам — казва изведнъж той и се отправя към стълбището.

На всяка крачка някой го спира да каже нещо любезно, да се усмихне, да му стисне ръката, понякога дори го прегръщат. Виждам как Доналд Морган сдържано потупва Джил по гърба — спокойно и искрено поздравление от човека, който ще стане крал. Подпийнали първокурснички гледат Джил със замъглени очи, натъжени от загубата за клуба, загубата за тях. Осъзнавам, че днес той е героят на вечерта, едновременно домакин и почетен гост. И все пак без придружител — Брукс, Ана или някой от нас — той вече изглежда самотен.

— Том! — долита глас иззад мен.

Обръщам се и из въздуха лъхва вълшебен аромат, навярно същият като на майката на Джил и приятелката на Чарли, защото ми оказва подобно въздействие. Голям глупак съм бил да си мисля, че най-много харесвам Кати, когато я виждам несъвършена, с чорлава коса и само по тениска. Защото сега тя застава пред мен с вечерна рокля, идеална прическа и фантастични ключици и гърди... и аз едва намирам сили да ахна, улучен право в сърцето.

Кати протяга ръка и изтърсва от ревера ми пращинка, която всъщност се оказва снежинка, оцеляла въпреки топлината.

— И ти не си за изхвърляне — казва тя.

Гласът ѝ звучи вълшебно, изпълнен със спокойна сърдечност.

— Къде е Джил? — пита тя.

— Горе.

Кати грабва от подноса на поредния сервитьор две чаши шампанско и ми подава едната.

— Наздраве. Е, за кого се представяш?

Колебая се. Не съм сигурен точно какво има предвид.

— Костюмът ти. Като кого си се облякъл?

Джил се задава към нас.

— Хей — казва Кати. — Отдавна не сме се виждали.

Джил ни хвърля оценяващ поглед, после се усмихва като горд баща.

— Много сте красиви и двамата.

Кати се размива.

— Ами ти за кого се представяш?

Джил разтваря смокинга с елегантен жест. Едва сега разбирам защо се е качвал горе. На кръста му провисва черен кожен колан с кобур, от който стърчи дръжка на револвер с инкрустации от слонова кост.

— Аарон Бър — казва той. — Випуск 1772.

— Блестящо — оценява Кати, гледайки дръжката на револвера.

— Кое е блестящо? — изтърсвам аз.

Джил ме поглежда с изненада.

— Костюмът ми. Бър е застрелял Хамилтън на дуел^[1].

Той слага ръка на гърба ми и ме повежда към площадката между първия и втория етаж.

— Виждаш ли какво си е сложил Джейми Нес на реверите?

Джил посочва някакъв рус абсолвент, чиято папийонка е бродирана с нотни знаци. На левия му ревер различавам кафяв овал, а на десния черно кръгче.

— Футболна топка и хоккейна шайба — обяснява Джил. — Представя се за Хоби Бейкър, членувал в „Бръшляна“ през 1914 година. Единственият спортист, успял едновременно да влезе в почетните списъци на футболната и хоккейната асоциация. Хоби участвал в певческата група на клуба — затова са нотните знаци.

След миг Джил посочва висок абсолвент с яркочервена коса.

— Крис Бентъм, точно до Дъг. Той е Джеймс Медисън^[2], випуск 1771. Личи си по копчетата на ризата му. Най-горното е с печата на Принстън — Медисън бил първият председател на дружеството на випускниците. А четвъртото е американското знаме...

Гласът му звучи механично като на екскурзовод, сякаш мислено чете предварително написан текст.

— Всичко е въпрос на фантазия — подхвърля Кати откъм подножието на стълбището.

Поглеждам я отвисоко и новият ъгъл ми дава възможност да оценя още по-добре колко великолепно ѝ стои роклята.

Джил отправя поглед някъде настрани.

— Слушайте, имам да свърша нещо. Ще се справите ли сами за малко?

Край мокрия бюфет Брукс сочи един от сервитьорите с бели ръкавици, който се е подпрял на стената.

— Един от сервитьорите е пиян — казва Джил.

— Недей да се тревожиш за нас — успокоявам го аз и забелязвам колко невероятно тънка изглежда отвисоко шията на Кати. Почти като стъбло на слънчоглед.

— Ако ви трябва нещо, обадете се.

Тръгваме надолу по стъпалата. Оркестърът свири мелодия на Дюк Елингтън, чашите с шампанско звънят, а устните на Кати блестят в яркочервено — цветът на целувката.

— Искаш ли да танцуваме? — питам я аз.

Кати се усмихва и ме хваща за ръката.

Слушай... релсите пеят... идва първият влак.

В подножието на стълбището двамата с Джил тръгваме в различни посоки.

[1] Аарон Бър (1756–1836) — американски сенатор и вицепрезидент. През юли 1804 г. смъртно ранява на дуел Александър Хамилтън — близък съратник на Джордж Уошингтън и пръв финансов министър на САЩ. — Б.пр. ↑

[2] Джеймс Медисън (1749–1812) — четвъртият президент на САЩ. — Б.пр. ↑

26.

На дансинга е с пет-шест градуса по-топло, отколкото в останалата част на клуба. Плътено притиснати двойки кръжат в бавен танц като метеорен поток, но аз мигновено се усещам в свои води. Двамата с Кати сме слушали много музика заедно от онази първа вечер, когато се срещнахме в „Бръшляна“. През почивните дни клубовете на Проспект авеню наемат оркестри за всякакви вкусове и само за няколко месеца сме изпробвали всичко — от латиноамерикански до бални танци. Със своите девет години уроци по балет Кати има стил и изящество за трима-четирима танцьори, тъй че взети заедно не отстъпваме на другите двойки. Впрочем, трябва да се отбележи, че под нейното благосклонно ръководство и аз имам съществен напредък. Колкото по-дълго оставаме на дансинга, толкова по-дръзки ставаме; изглежда, че си казва думата и шампанското. Успявам да я прегъна назад, без да падна върху нея, тя пък успява да се завърти около здравата ми ръка, без да я изкълчи и скоро ставаме страхотни.

— Реших кой съм — казвам аз, като я придърпвам отново към себе си.

Допирът помежду ни е вълшебен, гърдите ѝ напират да изскочат от тясното деколте.

— Кой? — пита Кати.

И двамата се задъхваме. По челото ѝ избиват ситни капчици пот.

— Франсис Скот Фицджералд.

Кати поклаща глава и се усмихва. Връхчето на езика ѝ се показва между зъбите.

— Не можеш. Фицджералд не е позволен.

Говорим високо, все по-близо един до друг, за да надвикаме музиката.

— Защо не? — питам аз, опирайки устни в косата ѝ.

Шията ѝ лъха на парфюм също както във фотолабораторията и връзката между двата момента — усещането, че всъщност сме същите,

само в други дрехи — ми стига, за да изпитвам блаженство.

— Защото той е членувал в „Къщурката“ — отговаря тя, като се привежда напред. — Това е чисто богохулство.

Усмивам се.

— И докога ще продължи всичко?

— Балът ли? До началото на църковната служба.

Трябват ми две-три секунди, за да си спомня, че утре е Великден.

— Значи до полунощ?

Тя кимва.

— Кели и другите се тревожат за посещаемостта в катедралата.

Сякаш по сигнал правим още една въртележка и насреща ни изниква Кели Данър, размахала пръст срещу някакъв второкурсник с лъскав смокинг. В този момент ми прилича на вещица, превръщаща принц в жабок. Всемогъщата Кели Данър, жената, с която дори Джил не смее да се закача.

— И ще накарат всички да отидат на службата? — питам аз. Не ми се вярва дори Кели да извърши подобен подвиг.

Кати поклаща глава.

— Затварят клуба и препоръчват на всички да отидат.

Когато говори за Кели, гласът ѝ изтънява раздразнено, затова решавам да спра дотук. Гледам двойките около нас и неволно се сещам за Пол, който винаги изглежда самотен в „Бръшляна“.

Точно в този момент ритъмът на купона секва, защото на вратата се появява последната двойка — дошла толкова късно, че да засенчи впечатлението от всичко останали. Паркър е удържал на думата си. Косата му е боядисана в кестеняво, грижливо сресана на път от лявата страна и заедно с белия смокинг и бялата папийонка това му придава удивителна прилика с Джон Кенеди. Партньорката му, ослепителната Вероника Тери, също се е постарала. Буйната платиненоруса прическа, яркорозовото червило и плисираната рокля, която изглежда готова да се вдигне нагоре дори и без полъх от вентилацията на метрото, я превръщат в двойница на Мерилин Монро. Балът е започнал. Сред цяла зала, претъпкана с претенденти, тия двама печелят короната.

Посрещането обаче е убийствено. Залата стихва; само тук-там изгледите се чува шушукане. От площадката на втория етаж Джил полага усилия да успокои тълпата и аз усещам, че честта да пристигне

последен е трябвало да се падне на него и че Паркър е решил да се перчи пред председателя на собствения му бал.

Постепенно Джил смъква градуса на напрежението. Паркър отскача набързо до бара, после с две чаши вино в ръцете повежда Вероника Тери към дансинга. Когато се приближава, забелязвам, че леко залита; по изражението му изобщо не личи, че е станал най-омразната личност в залата. Едва отблизо разбирам защо не му пука. Вече е напълно пиян и се носи сред облак алкохолни изпарения.

С приближаването му Кати се притиска по-плътно до мен, но това не ме учудва, докато не забелязвам какви погледи си разменят. Паркър я зяпа многозначително, с похот и високомерие едновременно. Кати ме дръпва за ръкава да се махнем от дансинга.

— Какво беше това? — питам аз, когато се отдалечаваме.

Оркестърът свири мелодия на Марвин Гей. Китарите дрънкат, барабаните гърмят, сякаш изпълняват туш за пристигането на Паркър. Джон Кенеди се кълчи с Мерилин Монро в странна пародия на миналото, а всички останали двойки ги заобикалят отдалече като прокажени.

Кати изглежда разстроена. Цялата магия на танца се е изпарила напълно.

— Тоя мръсник — казва тя.

— Какво е направил?

Изведнъж се сецам: имаше нещо, което не искаше да ми разказва и го отложи за по-късно.

— На юруша Паркър се опита да ми спретне номера с третия етаж. Рече, че щял да гласува против мен, ако не му извъртя един танц в скута. А сега се прави, че е било майтап.

Не сме много далече от дансинга и аз виждам как Паркър плъзва ръце по бедрата на Вероника.

— Гадно копеле! А ти какво направи?

— Казах на Джил.

Когато изрича името му, очите ѝ се насочват към стълбището, където Джил разговаря с две третокурснички.

— Само това ли?

Очаквам да спомене за Доналд, да ми напомни, че не съм бил до нея, но тя премълчава.

— Да — отвърща лаконично Кати. — Той изрита Паркър от юруша.

Знам, че тя би предпочела да си затрая, че не е искала да узнае така. И без това напоследък не ѝ беше лесно. Но кръвта ми кипва.

— Отивам да си побъбрим с Паркър — казвам аз.

Кати рязко вдига очи към мен.

— Не, Том. Не тази вечер.

— Той няма право да...

— Виж — прекъсва ме тя. — Забрави за Паркър. Няма да му позволим да ни съсипе вечерта.

— Аз само исках...

Тя слага пръст на устните ми.

— Знам. Да вървим някъде другаде.

Кати се озърта, но отвсякъде ни обграждат смокинги, разговори, чаши и сервитьори със сребърни подноси. Това е магията на „Бръшляна“. Никога не оставаш сам.

— Да опитаме с Председателската стая — предлагам аз.

Тя кимва.

— Ще питам Джил.

Забелязвам с каква увереност изрича името му. Джил се държи добре с нея, дори повече от добре, навярно без изобщо да забелязва. Когато ме нямаше, тя се е оплакала на него от Паркър. Сега Джил е първият, за когото се сеща. Може би за нея е важно, че от време на време закусват заедно, макар той да забравя веднага за какво са разговаряли. Възприема го като по-голям брат, както някога го възприемах и аз в подготвителния курс. Щом нещо е добро за него, значи е добро и за нас двамата.

— Няма проблеми — казва Джил. — Долу е съвсем свободно.

И аз тръгвам след Кати надолу по стъпалата, гледайки как трепкат мускулите ѝ под роклята, как движи крака и как се обтягат бедрата ѝ.

Когато лампата светва, виждам стаята, където сме работили с Пол толкова нощи. Нищо не е променено, няма и помен от подготовката за бала. Записки, гравюри и книги се трупат на планински вериги из стаята, достигащи на места цял човешки ръст.

— Тук не е толкова топло — подхвърлям аз, колкото да кажа нещо.

Изглежда, че са намалили отоплението из цялата сграда, за да не се прегрява залата на първия етаж.

Кати хвърля поглед наоколо. Лавицата над камината е облепена с бележки на Пол; чертежите му покриват стените. Франческо Колона ни обкръжава отвсякъде.

— Може би не трябваше да идваме — казва тя.

Не знам дали се тревожи да не нарушим покоя на Пол, или той да не наруши нашия. Колкото по-дълго стоим и оглеждаме стаята, толкова повече се разраства разстоянието помежду ни. Тази вечер тук няма място за нас.

— Чувала ли си някога за котката на Шрьодингер? — питам накрая аз, защото това е единственият начин да изразя какво чувствам.

— На лекциите по философия ли?

— Няма значение къде.

Някога учителят по физика използваше котката на Шрьодингер като пример за законите на вълновата механика, макар че повечето от нас още не бяха дораснали до $v = -e^2/\hbar$. Въображаема котка е сложена в херметична кутия заедно с ампула цианид, която ще се строши само ако бъде задействан гайгеров брояч. Уловката е там, че никой не може да каже дали котката е жива или мъртва, преди да отвори кутията; дотогава според законите на физиката трябва да се смята, че кутията съдържа половин жива и половин мъртва котка.

— Да — казва Кати. — Защо питаш?

— Имам чувството, че в момента котката не е нито жива, нито мъртва — отвръщам. — Просто не съществува.

Кати се мъчи да проумее накъде бия.

— Искаш да отвориш кутията — казва накрая тя и сяда на масата.

Кимвам и се настанявам до нея. Масивният дъбов плот безмълвно поема теглото ни. Не знам как да кажа останалото: че поотделно сме като учения извън кутията; заедно се превръщаме в котката.

Вместо отговор тя посяга с пръст и намества кичур коса зад лявото ми ухо, сякаш съм казал нещо очарователно. Може би вече знае как да разгадае моята гатанка. Ние сме по-големи от кутията на Шрьодингер, казва тя. Също като всяка уважаваща себе си котка имаме по девет живота.

— Има ли такива снегове в Охайо? — пита Кати, за да смени темата.

Знам, че навън снеговалежът е по-силен, отколкото преди, сякаш иска да събере цялата наша зима в една-единствена буря.

— Не и през април — отговарям.

Седим на масата, само на сантиметри един от друг.

— И в Ню Хампшър — казва тя. — Не и през април.

Разбирам какво иска да направи, накъде иска да ме отведе. Накъдето и да било, само не тук. Открай време искам да зная как е живяла у дома, за какво са разговаряли на вечеря около масата. Представям си северната част на Нова Англия като американски Алпи — на всяка крачка планини и санбернари с буренца.

— През зимата с малката ми сестра правехме щуротии — казва Кати.

— С Мери?

Тя кимва.

— Всяка година, когато замръзваше близкото езеро, ходехме да пробиваме дупки в леда.

— Защо?

Тя се усмихва.

— За да могат да дишат рибите.

Горе пред стълбището минават гости на бала — малки късчета подвижна топлина.

— Взимахме дръжки от метли — продължава тя — и правехме дупки по цялото езеро. Както се дупчи капачка на буркан.

— За да държиш вътре светулки — казвам аз.

Тя кимва и хваща ръката ми.

— Кънкьорите ни ненавиждаха.

— Моите сестри ме водеха да се пързеляме с шейни — споделям аз.

В очите на Кати трепват искрици. Сеца се, че има едно предимство: тя е голяма сестра, а аз — малко братче.

— В Кълъмбъс няма много хълмове — продължавам аз, — тъй че ходехме все на едно и също място.

— И сестрите ти те влачеха нагоре с шейната.

— Разказвал ли съм ти вече?

— Не, просто големите сестри винаги правят така.

Не мога да си я представя как влачи шейна по нагорницето. Моите сестри са яки като мулета.

— Разказвал ли съм ти за Дик Мейфийлд? — питам аз.

— За кого?

— Момчето, с което излизаше сестра ми.

— И какво?

— Когато го чакаше да се обади, Сара не ме пускаше да припаря до телефона.

Тя усеща закачката в тона ми. И това влиза в правилото — големите сестри винаги правят така.

— Не вярвам Дик Мейфийлд да е имал моя телефонен номер.

Кати се усмихва и преплита пръсти с моите. Неволно си припомням сплетените пръсти на Пол.

— Важното е, че имаше номера на сестра ми — казвам аз. — Беше я накарал да хлътне до уши, макар че караше старо червено камаро с изрисувани отстрани пламъци.

Кейт неодобрително поклаща глава.

— Дик Жребеца и неговата машина за лов на мацки — добавям аз. — Казах го една вечер, когато беше дошъл, а майка ми ме прати да си легна без вечеря.

Дик Мейфийлд изниква пред мен като по магия. Той ме наричаше Малкия Том. Веднъж ме взе да се повозя с камарото и ми разкри една тайна. Няма значение колко си дребен. Важен е размерът на пламъка в двигателя ти.

— Мери се срещаше с един, който караше мустанг, модел шейсет и четвърта — казва Кати. — Питам я дали правят нещо на задната седалка. Тя рече, че онзи прекалено се боял да не изцапа колата.

Истории за секс, сведени до истории за коли. Начин да разговаряме за всичко и за нищо.

— Първата ми приятелка караше фолксваген — подемам аз. — Беше падал във вода и от задната седалка винаги лъхаше една особена миризма, като на сурова риба. Нищо не можеше да се прави на нея.

Тя се обръща към мен.

— Първата ти приятелка е можела да кара кола?

Почвам да мънкам, защото усещам как съм се насадил. Накрая смутено признавам:

— Аз бях на девет, а тя на седемнайсет.

Кати се размива. Известно време мълчим, сетне ми се струва, че най-сетне е дошъл подходящият миг.

— Казах на Пол — изричам аз.

Тя вдига очи.

— Повече няма да работя по книгата.

Кати не отговаря веднага. Вдига ръце и разтрива раменете си, сякаш ѝ е студено. След толкова много намеци чак сега осъзнавам, че не е свикнала с прохладата в стаята.

— Искаш ли самото ми? — питам я.

Тя кимва.

— Цялата съм настръхнала.

Няма начин да не погледна. Ръцете ѝ са покрити със ситни пъпчици. Извивките на гърдите ѝ са млечнобели като на порцеланова статуетка.

— Ето — казвам аз и я намятам със смокинга.

Дясната ми ръка докосва рамото ѝ само за миг, но тя посяга и я задържа. Времето спира. Както съм се извил към нея и чакам, тя привежда глава напред. Ароматът на парфюм се смесва с мириса на косата ѝ. Ето, най-сетне получих нейния отговор.

Кати накланя глава настрани, а аз посягам в тъмното пространство между самото и раменете ѝ, за да я прегърна през кръста. Триенето в плата на роклята задържа пръстите ми на място и аз откривам, че я държа здраво, но без ни най-малко усилие. Пред лицето ѝ провисва кичур коса, но тя не го отмята назад. Под долната ѝ устна има петънце от червило — толкова мъничко, че може да бъде видяно само съвсем отблизо. Все още съм изненадан, че стигнах дотук. Сетне достигам още по-близо, където вече нищо не различавам, и нейните топли устни покриват моите.

27.

Точно когато целувката се задълбочава, чувам отваряне на врата. Готов съм да наругая натрапника, но виждам, че пред нас стои Пол.

— Какво става? — питам аз и се отдръпвам назад.

Пол замаяно се озърта из стаята.

— Извикали са Винсънт за разпит — едва успява да избъбри той.

Изглежда точно толкова изненадан от срещата с Кати, колкото и тя да го види тук.

От все сърце се надявам да лепнат на Тафт убийство.

— Кога?

— Преди час или два. Току-що разговарях с Тим Стоун в Института.

Настава неловко мълчание.

— Намери ли Къри? — питам аз, докато бърша червилото от устните си.

Но в кратката пауза преди Пол да отговори, ние безмълвно подхващаме стария спор за „Хипнеротомахия“ и за решението, което взех.

— Дойдох тук да поговоря с Джил — отсича Пол, слагайки край на разговора.

Ние с Кати го гледаме как се промъква покрай стената към бюрото, взима няколко от старите си чертежи на криптата, рисувани месеци наред, после изчезва също тъй бързо, както се появи. Полхът от затварянето на вратата размърдва листовите по пода.

Докато Кати слиза от масата, имам чувството, че съвсем ясно чета мислите ѝ. Няма бягство от тази книга. И най-твърдото решение на света не ще ми помогне да се изтръгна от нея. Дори тук, в „Бръшляна“, където е вярвала да намерим спокойствие, „Хипнеротомахия“ дебне отвсякъде — от стените, от въздуха, нахълтва през вратата в най-неочаквания момент.

Но за моя изненада в момента я вълнуват само фактите, които съобщил Пол.

— Идвай! — нарежда тя в изблик на енергия. — Трябва да намеря Сам. Ако арестуват Тафт, ще ѝ се наложи да смени заглавието.

Горе заварваме Джил и Пол да разговарят в единия ъгъл. Сякаш цялата зала е стихнала от изненада, че клубният отшелник се появява на подобно събитие.

— Къде е тя? — обръща се Кати към кавалера на Сам.

Аз съм твърде разсеян, за да чуя отговора. От две години си представям Пол като главен обект за майтапи в „Бръшляна“ — странния звяр, окован долу в мазето. Но сега всички абсолвенти са застанали мирно, сякаш един от старите портрети е оживял пред очите им. Лицето на Пол е напрегнато, едва ли не отчаяно; или не забелязва, че целият клуб го гледа, или не дава пет пари за това. Приближавам се да чуя за какво си говорят и виждам как Пол подава на Джил нагънат лист хартия. Картата с криптата на Колона.

Когато двамата се обръщат, всички в клуба гледат как Джил напуска залата. Абсолвентите се опомнят първи. Един след друг ръководителите на клуба почват да чукат с кокалчетата на пръстите си по маси, по парапети, по дъбовата ламперия. Първ започва заместник-председателят Брукс, след него е ковчежникът Картър Симънс; и накрая от всички страни се разнася мощен тътен за сбогом. Паркър, все още на дансинга, удря по-силно от всички останали с надеждата да се прояви за последно. Но вече е късно. И пристигането, и оттеглянето на Джил са прецизно избрани. Той е като танцьор, който знае кога да изпълни стъпката само веднъж. Докато шумът на тълпата заглъхва, аз изтичвам след двамата.

— Ще откараме Пол до дома на Тафт — казва Джил, когато ги догонвам в Служебната стая.

— Какво?

— Трябва да вземе нещо. Чертеж.

— Сега ли отивате?

— Тафт е в полицията — повтаря той обясненията на Пол. — Пол се нуждае от превоз.

Чувствам как се въртят механизмите на съдбата. Джил иска да помогне като Чарли; иска да опровергае онова, което му казах на болничния паркинг.

Пол мълчи. По лицето му разбирам, че е трябвало да потеглят само двамата с Джил.

Каня се да обясня на Джил, че не мога, че ще трябва да тръгнат без мен, когато изведнъж всичко се обърква още повече. На прага изниква Кати.

— Какво става? — пита тя.

— Нищо — отвърщам. — Хайде да се връщаме долу.

Тя ме разбира погрешно.

— Не успях да открия Сам по телефона. Трябва да й съобщя за Тафт. Нали няма да се сърдиш, ако отида до редакцията на „Принс“?

Джил не пропуска удобния случай.

— Разбира се. И без това Том идва с нас до Института. По-късно ще се видим в катедралата.

Кати е готова да се съгласи, но изражението ми ме издава.

— Защо? — пита тя.

— Важно е — отговаря простиичко Джил.

Това е един от редките случаи, когато поставя себе си на второ място.

— Добре — казва неохотно Кати и посяга да стисне ръката ми. — Ще се видим в катедралата.

Кани се да добави още нещо, когато отдолу долита страховит тътен, последван от експлозия на разбити стъкла.

Джил хуква към стълбището, ние се втурваме подир него и виждаме долу невероятно опустошение. Езеро от пурпурна течност се разлива във всички посоки, влачейки остри парчета стъкло. В центъра на опразненото от всички пространство стои Паркър Хасет, зачервен и изгарящ от яд. Току-що е повалил целия мокър бюфет заедно с лавиците, бутилките и чашите.

— Какво става, по дяволите? — обръща се Джил към един второкурсник, който стои на площадката до нас и зяпа с интерес произшествието.

— Паркър се е побъркал. Някой го нарече алкохолик и той пощуря.

Вероника Тери бърше очи със смачканата пола на бялата си рокля, вече изцапана с розово червило и опръскана с вино.

— Цяла вечер му се подиграваха — проплаква тя.

— За бога — строго пита Джил, — как го остави да се натряска така?

Тя го гледа с недоумение. Очаквала е съчувствие, а среща ярост. Гостите наоколо си шушукат, опитвайки да прикрият доволните си усмивки.

Брукс нарежда на един от служителите да вдигне бара и отново да зареди лавиците, а Доналд Морган, в цялото си великолепие на нов председател, се опитва да успокои Паркър сред развълнуваната тълпа, откъм която долитат всевъзможни синоними на думата „пияница“ — някои от тях доста обидни. Смеховете звучат като оскърбления. Паркър, наранен на пет-шест места от стъклените шрапнели, стои сред езеро от смесени напитки като античен винар. Когато най-сетне се обръща към Доналд, лицето му е изкривено от ярост.

Кати ахва и закрива устата си с длан. Паркър се нахвърля върху Доналд и двамата рухvat на пода. Отначало се борят, после почват да си разменят юмруци. Ето го представлението, което всички са чакали — Паркър да си плати за безбройните дребнави обиди, за онова, което е вършил на третия етаж, да изкупи с болка омразата, трупана от две години насам. Един сервитьор се задава с парцал и започва да бърше, създавайки допълнителен спектакъл покрай битката. Вълни от алкохол пробягват насам-натам по лакирания дървен под и в тях се отразява дъбовата ламперия по стените, но сякаш нищо не може да попие и капка — нито парцалът, нито килимът, нито дори смокингите. А двамата продължават да се бият, размахвайки ръце и крака като бръмбар, който опитва да се измъкне от локвата, преди да се удави.

— Да вървим — казва Джил и ни повежда покрай скандала, който вече не е негова грижа.

Пътищата пред нас са като черни шевове по бяло платно. Саабът е стабилен, макар че Джил натиска газта и вятърът вие наоколо. На Насау стрийт са се сблъскали две коли, светлините им мигат, шофьорите крещат, нечии силуети минават пред спрелите автомобили на пътна помощ. В северния край на студентското градче един полицай изскача от будката и ни прави знак, че входът е затворен, но Пол вече сочи в обратна посока, на запад. Джил превключва на трета, после на четвърта, пресечките прелитат и остават назад.

— Покажи му писмото — казва Джил.

Пол изважда нещо от вътрешния си джоб и го протяга към задната седалка, където съм аз.

— Какво е това?

Пликът е разкъсан отгоре, но в горния ляв ъгъл виждам печата на заместник-декана по студентските въпроси.

— Беше в пощенската ни кутия — обяснява Джил.

„Мистър Харис,

С настоящото ви уведомявам, че моят кабинет разследва обвинение в плагиатство, повдигнато срещу вас от вашия научен ръководител д-р Винсънт Тафт. Поради характера на обвиненията и възможния им ефект върху вашето дипломиране през следващата седмица ще се проведе извънредно заседание на Дисциплинарната комисия, което да разгледа вашия случай и да вземе решение. Моля, свържете се с мен, за да уговорим предварителна среща и за да потвърдите получаването на това писмо.

Искрено ваш.

Маршал Медоус

Заместник-декан по студентските въпроси“

— Той знаеше какво прави — казва Пол, когато приключвам четенето.

— Кой?

— Винсънт. Тази сутрин.

— Като те заплаши с писмото?

— Той знаеше, че нищо не може да ми направи. Затова се захвана с баща ти.

Чувам как в гласа му се прокрадват обвинителни нотки. Всичко се връща към момента, когато блъснах Тафт.

— Ти си онзи, който избяга — промърморвам тихичко аз.

Едната гума хлътва в дупка и под колата плисва разтопен сняг.

— Но съм и онзи, който извика полицията — отвръща Пол.

— Какво?

— Затова прибраха Винсът. Казах им, че съм го видял близо до библиотеката, когато застреляха Бил.

— Излъгал си ги.

Чакам Джил да реагира, но той не откъсва очи от пътя. Гледам тила на Пол и ме обзема странното чувство, че виждам самия себе си, че отново съм в колата на баща ми.

— Това ли е? — пита Джил.

Пред нас се издигат бели дървени къщи. На адреса на Тафт не свети нито един прозорец. Отзад се тъмнее горичка с обсипани в бяло корони.

— Не свети — промърморва замислено Пол. — Още е в полицията.

— Господи, Пол — казвам аз. — Откъде изобщо си сигурен, че чертежът е тук?

— Няма къде другаде да го скрие.

Джил дори не ни чува. Стреснат от вида на къщата, той отслабва натиска върху спирачките, оставя колата да продължи по инерция и се готви да завие обратно. Но точно когато слага крак върху съединителя Пол дръпва ръчката на вратата и изскача на тротоара.

— По дяволите. — Джил удря спирачки и изскача след него. — Пол.

Вятърът заглушава думите му. Виждам как Пол мърда устни и сочи къщата. После тръгва натам през снега.

— Пол... — подвиквам съвсем тихичко аз и също слизам.

В съседната къща светва лампа, но Пол не обръща внимание. Изкачва се на верандата, притиска ухо към вратата и почуква.

Вятърът фучи покрай фасадата, вдига облаци снежен прах от покрива. Прозорецът на съседа изгасва. След като никой не отговаря Пол натиска бравата, но вратата се оказва заключена.

Джил застава до него.

— Какво ще правим?

Пол почуква отново, после вади от джоба си връзка ключове, подбира един и го пъхва в ключалката. Натиска с рамо. Раздава се скърцане на панти.

— Не може така — казвам аз, като се мъча гласът ми да звучи авторитетно.

Но Пол вече е влязъл и оглежда първия етаж. Без да каже нито дума, той изчезва навътре в къщата.

— Винсънт! — долита гласът му от мрака. — Винсънт, тук ли си?

Думите му постепенно заглъхват. Чувам стъпки по стълбището, после настава тишина.

— Къде отиде? — пита Джил, пристъпвайки към мен.

Наоколо се носи странна миризма — неясна, и все пак силна. Вятърът нахлува през вратата, блъска ни в гръб, подмята кичурите на Джил. Обръщам се и затварям. Клетъчният телефон на Джил почва да звъни.

Щраквам ключа на лампата, но без резултат. Очите ми почват да привикват с полумрака. Пред мен е столовата на Тафт — барокова мебел, тъмни стени, столове с лъвски лапи. Отсреща има стълбище.

Телефонът на Джил звъни отново. Той е зад мен, вика Пол. Миризмата се засилва. На малката масичка до стълбището се въргалат три предмета. Протрит портфейл, връзка ключове и очила. Изведнъж всичко се прояснява.

Обръщам глава към Джил.

— Вдигни телефона.

Докато той бърка в джоба си, аз изтичвам нагоре по стъпалата.

— Кати... — долита отдолу гласът му.

Всичко е обгърнато в сенки, наложени една върху друга. Стълбището изглежда начупено като мрак, гледан през призма. Джил повишава глас.

— Какво? Господи...

После той хуква нагоре, блъска ме, крещи да побързам, казва ми онова, което вече знам.

— Тафт не е в полицейския участък. Пуснали са го преди повече от час.

Стигаме до площадката точно навреме, за да чуем крясъка на Пол.

Джил ме тласка напред, по посока на звука. Обзема ме мъчителното чувство, че сме закъснели, че най-страшното вече е станало. Джил ме изпреварва, изтичва по коридора надясно. Усещането ми за реалност се накъсва на отделни мигове между

инстинктивните действия. Краката ми се движат. Времето тече все по-бавно; светът е превключил на долна предавка.

— О, боже — стене Пол. — Помогнете ми.

Стените на спалнята са огрени от лунни лъчи. Гласът на Пол идва от банята. Отново усещам неуместния мирис — мирис на фойерверки и капси от детски пистолет. По стените има кръв. Във ваната лежи нечие тяло. Пол е коленичил, привежда се през порцелановия ръб.

Тафт е мъртъв.

Джил отстъпва, залитайки, но аз не мога да откъсна очи от гледката. Тафт лежи по гръб, притиснат под тежестта на корема си. На гърдите му има огнестрелна рана, между очите още една и кръвта все още блика по челото му. Когато Пол протяга трепереща ръка, едва удържам нелепия импулс да се разсмея. Усещането идва и отминава. Чувствам се сънен, почти пиян.

Джил звъни на полицията.

— Спешен случай — казва той. — На Олдън стрийт. До Института.

Гласът му кънти в тишината. Пол прошепва номера на къщата и Джил го повтаря в слушалката.

— Побързайте.

Изведнъж Пол става от пода.

— Трябва да се махаме.

— Какво?

Започвам да се опомням. Слагам ръка върху рамото на Пол, но той се втурва в спалнята, оглежда навсякъде — под леглото, в гардероба, между книгите по рафтовете.

— Не е тук — казва той. После се обръща, стреснат от нова мисъл. — Картата! Къде ми е картата?

Джил ме поглежда, сякаш това е признак, че Пол губи разсъдък.

— В касата — казва той и хваща Пол за ръката. — В „Бръшляна“. Където я оставихме.

Но Пол дръпва ръка и тръгва към стълбището. В далечината се раздава вой на сирени.

— Не можем да си тръгнем — викам след него аз.

Джил ме поглежда, но тръгва след Пол. Сирените приближават — все още са на няколко пресечки от нас, но се засилват. Хълмовете зад прозорците са придобили метален цвят. НеЙде в църквата посрещат Великден.

— Аз излъгах полицаите за Винсънт — извиква Пол. — Не бива да съм тук, когато го открият.

Изскачам през вратата подир тях и газя през снега към сааба. Джил включва двигателя, задавя го и колата надава такъв рев, че прозорците в съседната къща светват. Той превключва на първа и опитва отново. Колелата захапват асфалта и саабът потегля. Точно когато завиваме по първата пресечка, в отсрещния край на улицата се появява полицейска кола. Гледаме я как спира пред къщата на Тафт.

— Къде отиваме? — пита Джил и се озърта към огледалото.

— В „Бръшляна“ — казва Пол.

28.

Когато пристигаме, клубът е пуст и безмълвен. Някой е нахвърлял на пода в главната зала куп парцали, за да попият разсипания алкохол, но тук-там още блестят мътни езерца. Завесите и покривките са на петна. Не се вижда никой от персонала. Изглежда, Кели Данър е пропъдила всичко живо.

Килимът по стълбището към втория етаж е подгизнал — подметките на гостите са пренесли алкохола. След като влизаме в Служебната стая, Джил затваря вратата и щраква лампата. Останките от строшения мокър бюфет са струпани в ъгъла. Огънят в камината догаря, но над жаравата все още играят пламъчета.

Виждайки телефона на масата, аз се сецам за номера, който не успях да си спомня, когато клетъчният телефон на Джил спря да работи, и изведнъж проумявам какво е всичко това. Провал в паметта; погрешна връзка. Линията между Ричард Къри и Пол е претоварена със смущения и сред тях посланието на Къри се губи. И все пак той бе изложил исканията си съвсем недвусмислено.

Кажи ми къде е чертежът, Винсънт, каза той на лекцията за Разпети петък, и повече няма да ме видиш. Това е единственото, което още ни свързва. Но Тафт отказа.

Джил вади ключ и отваря махагоновия шкаф.

— Ето я — казва той, изваждайки картата.

Мислено виждам отново как Къри пристъпва на двора към Пол, после се отдалечава към катедралата, към сградата „Дикинсън“ и кабинета на Бил Стийн.

— Божичко — промърморва Джил. — Как ще оправим тая каша?

— Обади се в полицията — казвам аз. — Къри може да дойде за Пол.

— Не — възразява Пол. — Той няма да вдигне ръка срещу мен.

Но Джил е имал предвид съвсем друго — как ще се оправдаем, че избягахме от дома на Тафт.

— Къри е убил Тафт? — изумява се той.

Аз заключвам вратата.

— Убил е и Стийн.

Чувствам се като в херметична камера. Останките от мокрия бюфет, пренесени тук от долния етаж, излъчват сладникав мирис на гнило.

Джил стои до масата и мълчи.

— Той няма да вдигне ръка срещу мен — повтаря Пол.

Но аз си спомням писмото, което открихме в бюрото на Стийн. *Искам да ти направя едно предложение. Ще има предостатъчно и за двама ни.* И сетне отговорът на Къри, който едва сега разбирам в истинския му смисъл: *Ами Пол?*

— Ще го стори — казвам аз.

— Грещиш, Том — повишава глас Пол.

Но аз все по-ясно виждам накъде води всичко.

— Когато отидохме на изложбата, ти показва дневника на Къри — казвам аз. — Той знаеше, че Тафт го е откраднал.

— Да, но...

— Стийн дори му е казал, че ще откраднат дипломната ти работа. Къри искаше да се докопа до нея преди тях.

— Том...

— После, в болницата, ти му разказа за всичко, което откри. Дори му каза, че търсиш чертежа.

Посягам към телефонната слушалка, но Пол слага ръка върху моята.

— Спри, Том — казва той. — Изслушай ме.

— Той ги е убил.

Сега Пол на свой ред се привежда напред. Изглежда сломен, но изрича нещо, което и двамата с Джил не сме очаквали.

— Да. Точно това ти казвам. Ще ме изслушаш ли най-сетне? Точно това имаше предвид Ричард в болницата. Помниш ли? Малко преди да дойдеш в чакалнята. *Ние с теб се разбираме, синко.* Каза ми, че не можел да спи, защото се тревожел за мен.

— И какво?

Гласът на Пол трепери.

— После каза: *Ако знаех какво ще направиш, щях да постъпя другояче.* Ричард си мислеше, че знам, че е убил Бил. Искаше да каже,

че би го сторил по друг начин, ако знаеше, че ще напусна по-рано лекцията на Винсънт. Така че полицията да не ме заподозре.

Джил започва да крачи напред-назад. В камината една цепеница се разпада на въглени.

— Помниш ли поемата, която цитира той на изложбата?

— Браунинг. Андреа дел Сарто.

— Как бяха думите?

— Ти вършиш туй, що другите бленуват цял живот — цитирам аз. — Мечта? Бори се да я сътвориш, и страдай, и умирай.

— Защо избра точно тази поема?

— Защото гледахме картините на Дел Сарто.

Пол удря с длан по масата.

— Не. Защото ние разгадахме онова, което не успяха да разгадаят той, баща ти и Винсънт. Онова, за което е мечтал Ричард през целия си живот. За което се е борил, и страдал, и умирал.

Обзело го е мъчително раздражение, каквото не съм виждал у него от времето на съвместната ни работа, когато той сякаш очакваше да действаме като един организъм, да мислим по един и същ начин. Отдавна трябваше да си я решил. Не може да е чак толкова трудна. Ето че пак си играем на гатанки, разгадаваме мислите на човек, когото според Пол би трябвало да познаваме еднакво добре. Но всъщност никога не съм разбирал Колона или Къри тъй добре, че да задоволя неговите изисквания.

— Не разбирам — казва Джил, виждайки, че между нас става нещо, недостъпно за него.

— Картините — обяснява Пол, без да го поглежда. Все още се мъчи да ми отвори очите. — Историите за Йосиф. Аз дори ти казах какво означават. А Яков обичаше Йосифа повече от всичките си синове, защото му се беше родил на старини, и му направи шарена дреха.

Пол чака да дам сигнал, да му кажа, че разбирам, но аз мълча.

— Това е дар — казва накрая той. — Ричард смята, че ми прави подарък.

— Подарък? — повтаря Джил. — Да не си се побъркал? Какъв подарък?

— Това. — Пол разперва ръце, сякаш иска да обгърне всичко. — Каквото стори с Бил. Каквото стори с Винсънт. Той им попречи да ми

го отнемат. Дава ми всичко, което открих в „Хипнеротомахия“.

В гласа му звучи ужасяващо хладнокръвие. Страх, гордост и печал кръжат в орбита около спокойната увереност.

— Винсънт го ограбил преди трийсет години — продължава Пол. — Ричард не искаше същото да се случи и с мен.

— Къри излъга Стийн — възразявам аз, защото не искам да бъде измамен от човек, злоупотребяващ със слабостта на един сирак. — Излъга и Тафт. Сега върши същото с теб.

Но Пол е отвъд съмненията. Под ужаса и смайването в гласа му звучи чувство, напомнящо благодарност. Попаднали сме в друга зала с взети назаем картини, пред друг експонат от музея на бащинството, изграден от Къри за сина, който никога не е имал, и жестовете стават тъй грандиозни, че мотивите нямат значение. Това е последният клин между нас двамата. То ми напомня, че с Пол не сме братя. Че вярваме в различни неща.

Пол застава между нас, за да ни върне обратно на земята, но внезапно отвън долита шумолене. Обръщаме се едновременно.

— Какво беше това, по дяволите? — пита Джил.

Сетне се раздава гласът на Къри.

— Пол — шепне той иззад вратата.

И тримата застиваме.

Пръв се опомня Пол.

— Ричард — казва той.

И преди ние с Джил да го спрем, посяга към ключалката.

— Махай се оттам! — виква Джил.

Но Пол вече е отключил и човекът от другата страна натиска дръжката.

На прага стои Ричард Къри, облечен със снощния черен костюм. Очите му са разширени от изненада. Държи нещо в ръката си.

— Трябва да поговоря с Пол насаме — казва дрезгаво той.

Пол вижда онова, което бие на очи — ситните кървави пръски по яката на бялата му риза.

— Махай се! — крясва Джил.

— Какво си направил? — пита Пол.

Къри го гледа втренчено, после протяга срещу него ръката, в която държи нещо.

Джил пристъпва напред.

— Махай се — повтаря той.

Къри не му обръща внимание.

— Намерих го. Пол. Чертежът. Вземи го.

— Няма да се приближаваш до него — заявява Джил с треперещ глас. — Ще повикаме полиция.

Очите ми са приковани към тъмния свитък в ръката на Къри. Излизам в коридора до Джил, тъй че и двамата да преградим пътя към Пол. Но точно когато Джил посяга към клетъчния си телефон, Къри ни изненадва. С едно внезапно движение той се хвърля между нас, отблъсва Пол в Служебната стая и затръшва вратата. Преди да реагираме, ключалката щраква.

Джил блъска с юмрук по вратата.

— Отвори! — крещи той, после ме бутва настрани и удря вратата с рамо.

Дебелото дърво не поддава. Отстъпваме и се хвърляме върху вратата едновременно. На втория път ключалката трепва. При всеки удар чувам звуци от другата страна.

— Още веднъж — пъхти Джил.

След третия удар ключалката се изкъртва и вратата с трясък отхвърква навътре.

Нахълтваме като изстреляни от оръдие и виждаме Къри и Пол от двете страни на камината. Къри все още протяга ръка. Джил се хвърля към тях, връхлита с пълна скорост върху Къри и го поваля на пода до камината. Главата на Къри удря металната решетка, изпод чиито крачета излитат искри и жаравата изведнъж припламва.

— Ричард! — възкликва Пол и изтичва към него.

Пол дръпва Къри настрани и го подпира върху останките от мокрия бюфет. Докато онзи прави усилие да се опомни, в очите му тече кръв от разцепената глава. Едва сега забелязвам чертежа в ръката на Пол.

— Добре ли си? — пита Пол, разтърсвайки Къри за раменете. — Трябва му линейка!

Но Джил мисли само за едно.

— Полицията ще се погрижи за него.

В този миг насреща ми лъхва гореща вълна. Сакото на Къри се е запалило отзад. Сега пламват и парчетата от бюфета.

— Назад! — крещи Джил.

Но аз съм застинал на място. Пламъците лумват към тавана, пробягват по събраните завеси. Подхранван от алкохола, пожарът се разпространява светкавично, поглъщайки всичко наоколо.

— Том! — виква Джил. — Махай се оттам! Отивам за пожарогасител!

С помощта на Пол Къри се изправя на крака. Изведнъж блъсва Пол настрани и с несигурни крачки излиза в коридора, сваляйки сакото в движение.

— Ричард! — изрича умолително Пол, вървейки след него.

Джил дотичва и почва да пръска завесите с пожарогасителя. Но огънят се разраства прекалено бързо. Под тавана танцуват облаци дим.

Най-сетне горещината и пушекът ни заставят да отстъпим назад през вратата. Усещам как дробовете ми се свиват и закривам устата си с длан. Когато се обръщам към стълбището, виждам през гъстите облаци дим как Пол и Къри се борят, крещейки нещо неясно.

Викам Пол, но бутилките в бюфета почват да експлодират и заглушават гласа ми. Първата вълна от стъклени шрапнели улучва Джил. Дръпвам го настрани и се ослушвам за отговора на Пол.

Сетне го чувам през пушека.

— Бягай, Том! Излизай!

Стените са оплискани с дребни огнени езичета. Във въздуха над стълбището изхвърква строшена бутилка; за миг увисва над нас, бълвайки пламъчета, после пада на първия етаж.

За секунда не става нищо. Сетне стъклото улучва купчината парцали, напоени с уиски, бренди и джин. Целият под лумва. Отдолу долита пукот на горящо дърво, огънят се разстила. Пътят към изхода вече е преграден. Джил крещи за помощ по телефона. Огънят се издига към втория етаж. В главата ми сякаш прехвърчат искри, дори и когато затварям очи, пак виждам бяла светлина. Рея се в облак от жегата. Всичко изглежда безкрайно бавно и тежко. От тавана с трясък се сипе мазилка. Дансингът трепти като мираж.

— Как ще се измъкнем? — крещя аз.

— Служебното стълбище — казва Джил. — Нагоре.

— Пол! — викам аз.

Но няма отговор. Бавно пристъпвам към стълбището, ала не чувам гласове. Пол и Къри са изчезнали.

— Пол! — изревавам аз.

Пожарът е погълнал Служебната стая и идва към нас. Усещам в бедрото си странно вцепенение. Джил се обръща към мен и сочи с пръст. Крачолът на панталона ми е разцепен. По плата се стича кръв — черно върху черно. Джил смъква сакото си и го омотава около раната. Огненият тунел около нас се стеснява, изтласква ни към стълбището. Въздухът е черен от сажди.

Джил ме изтласква към третия етаж. Горе не се вижда нищо, освен сиви сенки. Под вратата в дъното на коридора прозира светлина. Вървим натам. Огънят е стигнал до стълбищната площадка, но засега не напредва.

Сетне го чувам. Висок, задавен стон, идващ от стаята.

За миг звукът ме вкаменява. После Джил се хвърля напред и отваря вратата. В същия миг пак ме обзема чувството на опиянение от бала. Телесна топлина, допирът на Кати, дъхът на Кати, устните на Кати върху моите.

Ричард Къри спори с Пол зад дълга маса в дъното на стаята. Стиска празна бутилка. Окървавената му глава се люшка насам-натам. Насреща ни лъхва мирис на алкохол. Съдържанието на бутилката е разсипано върху масата, един вграден шкаф е отворен, разкривайки още шишета — тайните председателски запаси. Стаята заема цялата дължина на сградата. През прозореца нахлува сребристо лунно сияние. В плътните сенки зад главата на Къри се виждат лавици с книги в кожена подвързия. На северната стена има два прозореца. Навсякъде лъщят локвички алкохол.

— Пол! — крещи Джил. — Той прегражда пътя към служебното стълбище зад теб.

Пол се обръща да погледне, но очите на Къри са вторачени в мен и Джил. Бръчките по лицето му са тъй обтегнати, сякаш цялата земна гравитация ги дърпа надолу.

— Ричард — казва Пол твърдо, сякаш разговаря с дете, — всички трябва да излезем.

— Махни се — крещи Джил и прекрачва напред.

Но в този момент Къри строшава шишето върху масата, хвърля се срещу него и забива назъбеното стъкло в дланта му. Кръвта бликва на тъмни панделки между пръстите на Джил. Той залита назад, гледайки раната. Пол вижда това и безсилно се обляга на стената.

— Дръж — подвиквам аз и вадя от джоба си кърпичка.

Джил бавно пристъпва към мен. Когато протяга ръка за кърпата, виждам колко зле е порязан. Щом натискът отслабва, от дълбоката бразда шурва кръв.

— Бягай! — казвам аз и го избутвам към прозорците. — Скачай! Храстите ще смекчат падането.

Но той стои като вкаменен и гледа стъклото в ръката на Къри. Вратата на библиотеката трепери под напора на горещия въздух. Отдолу плъзват струйки дим и аз усещам как очите ми сълзят, дробовете ми се свиват.

— Пол — викам аз през пушека. — Трябва да се измъкнеш.

— Ричард — крещи Пол. — Идвай!

— Пусни го! — рева аз към Къри... но пожарът вече настоява със свиреп грохот да влезе.

Изад нас долита страховитият трясък на дърво, рухващо под собствената си тежест.

Изведнъж Джил залита назад и се блъсва в стената до мен. Изтичвам да отворя прозореца, подпирам го на рамката и се мъча да го държа изправен.

— Помогни на Пол... — мънка Джил. Това е последното, което изрича, преди очите му да помръкнат.

Мощен порив на вятъра вдига облаци сняг от храстите под нас и нахлува в стаята. Колкото се може по-внимателно вдигам Джил върху перваза. Под лунната светлина ангелското му лице дори и сега изглежда безгрижно. Поглеждам окървавената кърпа около китката му и имам чувството, че всичко около мен се разпада. Пускам го. Джил мигновено изчезва.

— Том — долита глухо гласът на Пол откъм облака дим. — Бягай.

Обръщам се и виждам, че Пол се бори с Къри, мъчи се да го издърпа към прозореца, но старецът е много по-силен. Не помръдва. Напряга се и изблъсква Пол към служебното стълбище.

— Скачай! — долитат отдолу гласове през отворения прозорец. — Скачай!

Пожарникари. Видели са ме.

Но аз се обръщам.

— Пол! Идвай!

— Бягай, Том — чувам го за последно. — Моля те.

Думите бързо заглъхват, сякаш Къри го носи надолу, към пожарището. Двамата отстъпват надолу, към древните кладни, продължавайки да се борят като ангели във вечността.

— Надолу! — Това е последната дума, която чувам, изречена от Къри. — Надолу!

И пак отвън:

— По-бързо! Скачай!

— Пол! — крещя аз, докато пламъците ме отблъскват към перваза.

Нажеженият дим стяга гърдите ми като железен обръч. В другия край на стаята вратата към служебното стълбище се затваря. Няма кого да видя. Скачам.

Това е последното, което си спомням, преди мокрият сняг да ме обгърне. После има само експлозия като внезапен изгрев посред нощ. Взрив на газова тръба срутва сградата до основи. И започват да ваят сажди.

Сред глухата тишина аз крещя. На пожарникарите. На Джил. На всеки, който ме чува. Аз крещя: „Ричард Къри отвори вратата на служебното стълбище и помъкна Пол надолу“.

— Изслушайте ме.

И отначало ме слушат. Двама пожарникари ме чуват и отиват по-близо до сградата. Един санитар се мъчи да разбере.

— Какво стълбище! — пита той. — Накъде води?

— Тунелите — казвам аз. — Стълбището свършва близо до входа към тунелите.

После димът се разсейва, маркучите обливат с вода останките от клуба и всичко почва да се променя. Вече не търсят, не слушат. Нищо не е останало, казват те и бавно крачат насам-натам. Вътре няма жива душа.

— Пол е жив — крещя аз. — Видях го.

Но всяка секунда е нов удар срещу него. Всяка минута е шепа пясък. По погледа на Джил осъзнавам колко много неща са се променили.

— Добре съм — казва той на санитаря, който превързва ръката му. Избърсва влажната си буза, после сочи към мен. — Помогнете на

приятеля ми.

Луната виси над нас като бдящо око и докато седя и гледам мълчаливите мъже, които поливат с вода разрушената сграда, аз чувам с душата си гласа на Пол.

— Може би звучи странно — изрича той, като ме гледа над чашата кафе, — но имам чувството, че той е и мой баща.

През черната завеса на небето виждам лицето му, изпълнено с такава увереност, че му вярвам дори и сега.

— Е, как ти се струва? — пита ме той.

— Кое, да отидеш в Чикаго?

— Заедно да отидем в Чикаго.

Не помня нито къде ни водиха през онази нощ, нито за какво ни разпитваха. Огънят продължаваше да гори пред мен и гласът на Пол кънтеше в ушите ми, сякаш той още можеше да възкръсне от пламъците. До изгрев-слънце видях хиляди лица, носещи послания на надеждата — приятели, събудени от пожара; преподаватели, събудени от сирените; дори църковната служба бе прекъснала заради нас. И всички се струпваха наоколо като подвижна съкровищница, всяко лице беше златна монета, сякаш в онази нощ бе издаден върховен закон, че трябва да превъзмогнем загубата, като броим какво ни остава. Може би още тогава разбрах, че навлизаме в богата, страшно богата бедност. Каква мрачна комедия, сътворена от боговете! Моят брат Пол, принесен в жертва навръх Великден. Костенурката на иронията се стовари върху главите ни.

Тази нощ и тримата оцеляхме заедно. Нямахме друг начин. Отново бяхме съквартиранти, само че в болницата — Джил, Чарли и аз. Не си казахме нито дума. Чарли опипваше малкото разпятие на шията си, Джил спеше, а аз гледах стените. Без вести за Пол вложихме душите си в мита за неговото оцеляване, в мита за възкресението му. Би трябвало да съм по-разумен и да не вярвам наивно, че приятелството устоява на всичко, че е по-трайно от семейството. И все пак онзи мит ме крепеше тогава. Тогава и занаят.

Мит, казвам аз. Но не и надежда.

Защото кутията на надеждата лежеше празна.

29.

Времето, този велик лечител, ни заряза и си изми ръцете. Още преди да изпишат Чарли от болницата, вече бяхме вчерашна новина. Колегите ни гледаха тъй, сякаш не сме си на мястото — неясни спомени, обгърнати от ореола на някогашна значимост.

След седмица облакът на насилие над Принстън се разсея. Студентите отново започнаха да се разхождат по тъмно — отначало на групи, после сами. Не можех да спя и посред нощ ходех до денонощния магазин само за да видя човешки лица. Ричард Къри още бе жив в разговорите. Пол също. Но постепенно техните имена отстъпиха място на разговори за изпити, спорт и обичайните пролетни теми: кой е спал с научната си ръководителка, как ще завърши нашумелият телевизионен сериал... Дори и заглавията, които четях, докато чаках на опашка пред касата, за да не се чувствам сам, докато всички останали са с приятели, подсказваха, че светът се върти и без нас. На седемнайсетия ден след Великден най-важната новина беше, че е отхвърлен проектът за подземен паркинг. Само ниско на втора страница се споменаваше, че един богат бивш възпитаник на Принстън е дарил два милиона за възстановяването на „Бръшляна“.

На петия ден Чарли излезе от болницата, но още две седмици трябваше да ходи на рехабилитация. Лекарите му препоръчаха да си направи пластична операция на белезите по гърдите, но Чарли отказа. Посещавах го в медицинския център всеки ден с едно-единствено изключение. Чарли ми заръчваше да мунося чипс, учебници, резултати от бейзболните мачове. Винаги ми намираше повод да се върна.

Неведнъж ми показваше белезите от изгаряния. Отначало мислех, че иска да докаже нещо на себе си, че не се чувства обезобразен, че е по-силен от сполетялата го беда. По-късно усетих, че е точно обратното. Искаше да знам, че е бил променен от преживяното. Сякаш се боеше, че е престанал да бъде част от моя живот и живота на Джил в мига, когато се втурна по тунела след Пол. Ние се справяхме

без него, сами си ближихме раните. Той знаеше, че започваме да се чувстваме чужденци в собствената си кожа, и искаше да ни покаже, че е в същото положение, че все още се печем на един огън.

Изненадах се, че Джил го посещаваше също толкова често. Рядко се засичахме и всеки път ни ставаше неудобно. Двамата изпитваха вина, която ставаше по-силна, когато се виждаха. Колкото и нелепо да звучи, Чарли смяташе за предателство това, че не е бил с нас в „Бръшляна“. Понякога дори си мислеше, че кръвта на Пол е по неговите ръце, приемаше я като наказание за слабостта си. Джил пък смяташе, че ни е изоставил много по-рано, но по начин, който трудно се обяснява. И му ставаше още по-зле, като виждаше угризенията на Чарли, който бе сторил толкова много.

Една вечер, преди да си легне, Джил ми се извини. Каза, че му се иска да бе постъпил другояче. Че сме заслужавали много повече. От онази вечер нататък нито веднъж не го заварих да гледа стари филми. Обядваше и вечеряше в ресторанти, все по-далече и по-далече от студентското градче. Редовно го канех в клуба си, но той все намираше претекст да откаже. Едва на четвъртия или петия отказ разбрах, че не е заради компанията, а защото на идване щеше да види „Бръшляна“. Когато Чарли излезе от болницата, с него бяхме заедно всеки ден — на закуска, обяд и вечеря. Джил все по-често се хранеше сам.

Постепенно престанаха да ни обръщат внимание. Когато на хората им омръзна да слушат за нас, отначало се чувствахме като парии, после като призраци сред всеобщата забрава. Заупокойната служба за Пол се проведе в катедралата, но със същия успех можеше да е и в някоя малка аудитория — толкова скромно беше присъствието. Преподавателите бяха едва ли не повече от студентите, а и самите студенти идваха най-вече от съчувствие към Чарли и Джил. Единственият представител на преподавателското тяло, който ме заговори след церемонията, беше професор Ларок — жената, насочила Пол към Тафт. А и тя се интересуваше не толкова от Пол, колкото от неговите открития за „Хипнеротомахия“. Не й казах нищо и занапред твърдо мълчах, щом станеше дума за „Хипнеротомахия“. Мислех си, че това е най-малкото, което мога да сторя — да не давам на чужди хора тайната, която Пол тъй отчаяно се бореше да запази за приятелите си.

Една седмица след новината за подземния паркинг имаше нов кратък прилив на интерес, когато се разчу, че Ричард Къри е разпродад цялото си имущество, преди да потегли от Ню Йорк за Принстън. Вложил парите в частен инвестиционен фонд заедно с останалата собственост от картинната си галерия. Когато банките отказаха да разкрият условията на влога, „Бръшляна“ предяви претенции към парите като компенсация за претърпените щети. Искът отпадна едва след като клубните членове решиха, че не искат нито един камък в новата сграда да бъде платен с парите на Къри. Междувременно изскочи новината, че Ричард Къри е оставил всичките си пари на някаква тайнствена личност и някои вестници дори намекнаха онова, в което вярвах открай време — че парите са били за Пол.

Но тъй като не знаеше за дипломната работа, широката общественост не проумя намеренията на Къри, затова задълба в дружбата му с Тафт, докато накрая двамата се превърнаха в пародия, в обяснение за злото, което всъщност не беше никакво обяснение. Къщата на Тафт запустя. Новопостъпилите в Института отказваха да живеят там, а градските хлапета ходеха вечер да я замерят с камъни.

Единствената полза от новата обстановка на фантастични теории и сензационни заглавия бе, че скоро стана невъзможно дори да се намекне за някаква вина на нас двамата с Чарли. Не бяхме достатъчно колоритни фигури, за да играем някаква роля в загадъчните събития, докато местните вестници пълнеха страниците си със снимки на злодея Тафт и безумния убиец Къри. Полицията и университетските власти единодушно заявиха, че няма да предприемат мерки срещу нас, и навярно родителите ни се зарадваха, че ще се дипломираме без проблеми. Джил не се трогна особено — тия неща не го вълнуваха — а и аз не заподскачах от радост.

И все пак си мисля, че това донякъде облекчи Чарли. Сянката на станалото тегнеше все повече над живота му. Джил го наричаше мания за преследване — очакване бедата да дебне зад всеки ъгъл — но според мен Чарли просто бе повярвал, че е можел да спаси Пол. Така или иначе, тепърва щеше да си плати за провала — ако не в Принстън, то в някой бъдещ ден. Не от преследване се боеше Чарли, а от присъда.

Единствените проблясъци на радост през последните ми дни в колежа идваха от Кати. Отначало, докато Чарли още лежеше в болницата, тя носеше храна на нас двамата с Джил. След пожара заедно с още няколко момичета от „Бръшляна“ бяха почнали да си готвят заедно и тъй като се боеше, че не се храним, тя винаги готвеше за трима. По-късно взе да ме извежда на разходки. Твърдеше, че слънцето има целебни свойства, че в космическите лъчи имало следи от литий, но можеш да ги уловиш само на разсъмване. Дори правеше снимки, сякаш смяташе, че си струва да запомним онези дни. Фотографската ѝ душа твърдо вярваше, че с подходящо осветление всичко може да се оправи.

Без „Бръшляна“ Кати се приближи още повече до онова, което исках да бъде, и престана да ми напомня за странната, неразбираема страна от характера на Джил. Винаги беше бодра и весела, с разпусната коса. Вечерта преди дипломирането отидохме на кино, после тя ме покани в стаята си, уж за да се сбогувам с нейните съквартирантки. Знаех, че има нещо друго предвид, но отказах. В стаята щеше да има твърде много снимки на стабилните неща в нейния живот — родители, близки, приятели, кучето до леглото ѝ в Ню Хампшър. Една последна нощ в стая, изпълнена с нейните вечни звезди, само щеше да ми напомни колко нестабилен и мимолетен е моят собствен живот.

Няколко седмици чакахме да приключи разследването на пожара в „Бръшляна“. Най-сетне в един петъчен ден, точно преди края на учебната година, местните власти обявиха, че Ричард Къри „както описват очевидците, е предизвикал пожар в клуб «Бръшляна», довел до смъртта на двама души в сградата“. В подкрепа на тезата демонстрираха две овъглени парчета от човешка челюст, съпадащи със зъболекарския картон на Къри. Газовата експлозия не бе пощадяла почти нищо друго.

Следствието обаче остана открито и не спомена нищо конкретно за Пол. Знаех защо. Само три дни след експлозията един детектив призна на Джил, че все още се надяват Пол да е оцелял: намерили съвсем малко останки и доколкото можели да се идентифицират, всичките били от Къри. През следващите дни чакахме с надежда завръщането на Пол. Но когато той не се завърна, не изскочи от гората

след период на забрава, детективите сякаш разбраха, че е по-добре да си мълчат, отколкото да ни залъгват с фалшиви надежди.

Денят на дипломирането дойде топъл, зелен и безветрен, сякаш изобщо не е имало мразовит Великден. Из въздуха дори пърхаше пеперуда, докато аз седях в двора пред Насау Хол сред тълпа от колеги с академични роби, чакащи да получат дипломите си. Представях си как горе в кулата безмълвно бие камбана без език — Пол празнува нашето щастие нейде отвъд гънките на света.

В този светъл ден навсякъде имаше призраци. Жени с вечерни рокли от бала на „Бръшляна“ танцуваха из небето като рождественски ангели, възвестяващи новия сезон. Голи олимпийци търчаха из дворовете, без да се срамуват от голотата си, като призраци на отминалия сезон. Приветственото слово беше на латински, изпълнено с неразбираеми шеги, и за момент си представих, че от трибуната ни поздравява Тафт, зад него стои Франческо Колона, а зад тях двамата тълпа мъдри философи се готви да запее като група пияни апостоли.

След церемонията тримата се върнахме в стаята за последен път. Чарли заминаваше за Филадельфия. През лятото щеше да работи като санитар, а наесен постъпваше в медицински институт. След дълги колебания беше избрал Пенсилванския университет. Искаше да е по-близо до родителите си. Джил забързано събираше разните дреболии от стаята си. Призна, че тази вечер заминавал от Ню Йорк за Европа. Щял да посети Италия и други места. Трябвало му време, за да се опомни.

След като Джил си тръгна, ние с Чарли проверихме пощенската кутия. Намерихме четири малки плика с еднакви размери. Вътре имаше бланки с въпросника за регистъра на випускниците. Прибрах моята и тази на Пол, защото осъзнах, че още не са го отписали. За момент се запитах дали не са му издали и диплома, която сега лежи някъде непотърсена. Но на плика за Джил името беше задраскано и заместено на ръка с моето. Отворих го. Въпросникът беше попълнен, имаше и адрес на хотел някъде в Италия.

„Скъпи Том, пишеше отвътре върху капака на плика, оставих ти бланката на Пол. Мислех, че ще поискаш да я вземеш. Предай на Чарли, че съжалявам задето изчезнах така набързо. Знаем, че ще ме разберете. Ако случайно попаднеш в Италия, обади ми се.

Дж.“

На раздяла прегърнах Чарли. Една седмица по-късно той ми позвъни у дома да пита дали смятам да посетя сбирката на випуска догодина. Само Чарли може да си измисли такъв предлог за телефонно обаждане. Разговаряхме няколко часа. Накрая той помоли да му дам адреса на Джил в Италия. Каза, че намерил пощенска картичка, която много щяла да му хареса, дори се опита да ми я опише. Разбрах, че Джил не му е оставил адрес. Така и не бяха успели да се сдобрят окончателно.

Не посетих Италия — нито през онова лято, нито по-късно. През следващите четири години с Джил се срещнахме на три пъти, все на сбирки на випуска. Все по-малко имахме да си кажем. Фактите от живота се превръщаха в изящен и безсмислен брътвеж. В крайна сметка той се върна в Манхатън; стана banker като баща си. За разлика от мен, годините му се отразиха добре. На двацет и шест обяви годеща си с красива жена, една година по-млада от нас, която ми приличаше на звезда от стар филм. Когато ги видях заедно, вече не можех да отрека, че животът на Джил е влязъл в релсите.

С Чарли обаче не се забравихме. Откровено казано, той не ме пусна да се отдръпна. Заслужил е званието на най-трудолюбив мой приятел и отказва да забрави старата дружба само заради растящите разстояния и гаснещите спомени. През първата година в медицинския институт се ожени и момичето удивително прилича на майка му. На нея кръстиха и първото си дете, момиченце. Второто беше момче. Нарече го на мое име. Като заклет ерген мога да оценя Чарли напълно безпристрастно, без да се боя как изглеждам в сравнение с него. Не намирам други думи, освен да кажа, че като баща е дори по-добър, отколкото като приятел. В грижите, които полага за децата си, усещам отзвук от неговата вродена всеотдайност, необятната енергия, огромната благодарност за живота, която винаги е проявявал в

Принстън. Днес той е божи човек — детски лекар. Жена му казва, че в почивните дни понякога пак излиза с линейката. Надявам се някой ден Чарли Фрийман да застане пред Божия съд и да му обяснят, че е изкупил с лихвата всичките си прегрешения. Не съм срещал по-добър човек.

Трудно ми е да обясня какво стана с мен. След дипломирането се върнах в Кълъмбъс. Цяло лято останах у дома, само веднъж отскочих до Ню Хампшър. Дали защото разбираше по-добре от мен какво съм загубил, или защото се радваше, че Принстън вече е минало, майка ми отвори сърцето си. Разговаряхме, шегувахме се. Хранехме се заедно, само двамата. Излизахме на стария хълм, където някога се пързалих със сестрите си, и тя ми разказваше как е живяла. Възнамеряваше да отвори още една книжарница в Кливланд. Обясняваше ми как ще я обзаведе отвътре, как се кани да продаде къщата, след като вече никой няма да живее тук. Разбирах само най-важното — че вече е готова да продължи напред.

За мен обаче проблемът не бе да продължа напред. Трябваше да разбера. С годините всички други неясноти от живота ми се разсеяха — нещо, което не бе успял да постигне баща ми. Мога да си представя какво е мислил Ричард Къри на онзи Великден: че Пол е в неговото някогашно положение, че би било непоносимо неговият сирак да се превърне в нов Бил Стийн, Винсънт Тафт или дори Ричард Къри. Старият приятел на баща ми вярваше в чистия лист, в празния чек с неограничено доверие; просто ни трябваше твърде много време, за да го разберем. Дори и Пол, в дните, докато все още се надявахме да е жив, ми даваше поводи да си мисля, че ни е изоставил, че е избягал по тунелите, за да не се завърне; деканът почти не му оставяше надежда да се дипломира, а аз не му давах надежда за Чикаго. Когато го бях попитал къде иска да бъде, той ми отговори откровено: в Рим с лопата. Но някога бях твърде малък, за да задавам на баща си такива въпроси, макар че той навярно щеше да отговори искрено.

Гледайки в миналото, предполагам, че единственият начин да обясня защо завърших английска литература, след като загубих вяра в книгите — защо имах такова чувство за необятни възможности при работата с книгата на Колона, след като отхвърлих обичта на баща ми

към него — е да кажа, че търсех късчетата, оставени от моя баща, за да сглобя от тях истинския му облик. Защото, докато познавах Пол и работех заедно с него над „Хипнеротомахия“, отговорът винаги изглеждаше на една ръка разстояние. Защото докато бяхме заедно, винаги имаше надежда рано или късно да разбере.

Когато тази надежда отлетя, аз изпълних договора и станах анализатор на софтуер. Работата, която спечелих чрез гатанка. Приех я, защото се провалих с друга гатанка. Времето в Тексас минаваше неусетно. Летните жеги там не ми напомняха за нищо познато отпреди, затова останах. През последните две години на Кати в Принстън си пишехме почти всяка седмица. Започнах да чакам пощата, дори когато писмата постепенно взеха да идват все по-рядко. За последен път я видях, когато отскочих до Ню Йорк да отпразнувам двайсет и шестия си рожден ден. Към края дори Чарли би проумял, че времето е застанало между Кати и мен. Докато вървяхме през Проспект Парк под есенното слънце, близо до бруклинската галерия, където работеше Кати, аз почнах да разбирам, че всички неща, които обичахме някога, са останали в Принстън, а бъдещето не е успяло да ги замени с примамливи видения. Знаех, че през онзи ден Кати се надява да започне нещо ново, да поеме нов курс под нови звезди. Но възможността за възраждане, която тъй дълго държа баща ми над водата и съхрани неговата вяра в сина му, малко по малко бе породила у мен сянката на съмнението. След онзи ден аз окончателно изпаднах от живота на Кати. Не след дълго тя ми позвъни за последен път. Знаеше, че проблемът е откъм моята страна, че именно моите писма ставаха все по-кратки и по-редки. В гласа ѝ звучеше неочаквана болка. Тя ми каза, че няма да я чуя отново, преди сам да разбере какво мисля за нас двамата. Накрая ми продиктува номера на друга галерия и заръча да се обадя, когато нещо се промени.

Нищо не се промени. Поне за мен. Новата книжарница на майка ми процъфтяваше и тя ме повика да поема старата в Кълъмбъс. Казах ѝ, че вече съм пуснал корени в Тексас и ще ми е трудно да напусна. Сестрите ми идваха на гости, веднъж дойде и Чарли със семейството. На сбогуване всички ми даваха съвети как да се измъкна от блатото, как да загърбя това — каквото и да е то. Истината е, че просто гледах

как нещата около мен се променят. Лицата стават по-млади с всяка година, но виждам по тях изписано едно и също, като току-що отпечатани банкноти с все същите стари картинки. Помня как някога в курса по икономика ни учеха, че ако му оставим достатъчно време, един-единствен долар може да купи всичко в света — сякаш търговията е вълшебна свещ, която никога не догаря. Но днес аз виждам във всяка сделка все същия долар. Не ми трябват стоките, които купувам. Понякога ми се виждат напълно излишни.

Пол издържа най-добре изпитанието на времето. Той винаги беше до мен, винаги на двайсет и две като вечния Дориан Грей. Мисля, че именно когато взе да пропада връзката ми с една преподавателка от Тексаския университет — едва сега разбирам, че тя ми напомняше едновременно за баща ми, майка ми и Кати — почнах да се обаждам на Чарли всяка седмица и все по-често да се сецам за Пол. Питам се дали не е бил прав да ни напусне точно така. Силен. Млад. А ние, също като Ричард Къри, страдаме от ударите на годините, от разочарованията на една многообещаваща младост. Сега ми се струва, че смъртта е единственото бягство от времето. Може би Пол знаеше, че ще изпревари всичко — миналото, настоящето и целия период помежду им. Дори и сега той сякаш ме води към най-важните изводи в моя живот. Все още го смятам за свой най-добър приятел.

30.

Може би взех решението си още преди да получа пакета по пощата. Може би пакетът само ускори нещата, също като алкохола, разсипан от Паркър в клуба през онази нощ. Още нямам и трийсет, а се чувствам стар. Наближава петата среща на випуска, а сякаш са минали петдесет години.

Представи си, каза ми веднъж Пол, че настоящето е само отражение на бъдещето. Представи си, че цял живот се вираме в огледало, а бъдещето е зад гърба ни и го виждаме само в отраженията на настоящето. Някои от нас ще започнат да вярват, че можем да видим бъдещето по-ясно, ако се обърнем да го погледнем по нов начин. Но онези, които го сторят, дори и неволно, ще са загубили някогашното чувство за перспектива. Защото единственото, което няма да могат да видят, е собственият им образ. Обръщайки гръб на огледалото, те ще се превърнат в единствения невидим елемент на бъдещето.

По онова време си мислех, че Пол просто повтаря премъдрости, чути от Тафт, който пък ги е откраднал от някой гръцки философ — идеята, че прекарваме цял живот с гръб към бъдещето. И не разбирах, защото бях обърнат в погрешна посока, че Пол говори за мен самия. Години наред упорито гонех бъдещето, за да започна живота си отначало. Така ме съветваха всички: да загърбя миналото, да гледам напред, и в крайна сметка го сторих по-добре, отколкото се надявах. Но накрая взех да си въобразявам, че знам точно какво е изпитвал баща ми, че мога да разбера защо нещата необяснимо са се обърнали против него.

Истината е, че не знам най-важното. Сега се обръщам към бъдещето и откривам, че не съм се сблъсквал с разочарования като неговите. Справих се много добре в един бизнес, който не обичам и не познавам. Началниците се чудят, че пет години пръв идвам на работа и последен излизам, без да си взема свободен ден поне веднъж. И понеже не ме разбират, приемат това за усърдие.

Гледам това и го сравнявам с баща си, който никога не вършеше нещо без обич. Чак сега разбирам. Не го познавам по-добре отпреди, но знам нещо за собственото си положение през последните години, когато се обърнах да гледам в бъдещето. То означава да застанеш слепешком срещу живота, да оставиш света да те задмине тъкмо когато си мислиш, че си го сграбчил.

Тази вечер след края на работното време аз напуснах работата си в Тексас. Гледах залеза и изведнъж осъзнах, че тук нито веднъж не съм видял сняг — нито през април, нито в средата на зимата. Почти съм забравил какво е да лягаш в тъй студено легло, че да мечтаеш за компания. В горещия Тексас човек се зальгва, че е по-добре да спиш сам.

Когато днес се прибрах от работа, пакетът ме чакаше. Малък кафяв цилиндричен контейнер, подпрян на вратата ми. Беше тъй изненадващо лек, че го помислих за празен. Отвън нямаше нищо, освен моя домашен адрес и пощенския код на подателя. Спомних си, че Чарли ми беше обещал постер с картина на Ийкинс, изобразяваща самотен лодкар по река Шуйлкил. Напоследък той се мъчеше да ме убеди да се преселя по-близо до Филадельфия. Там било най-подходящото място за човек като мен. И синът му трябвало по-често да се среща с кръстника си. Чарли си мислеше, че потъвам.

Отворих контейнера, но го оставих настрана, докато прегледам редовната поща, рекламните послания... и нито следа от писмо на Кати. В синкавата светлина от телевизора контейнерът изглеждаше празен — без постер от Чарли, без бележка. Едва когато пяхнах пръст вътре, напипах нещо, прилепнало по стените. Едната му страна ми се стори гланцова, другата грапава. Извадих го далеч не толкова нежно, колкото щях да сторя, ако знаех какво е.

В малкия картонен цилиндър имаше навита маслена картина. Разгънах я, като се запитах за миг дали Чарли не е полудял, та да ми купи оригинала. Но когато видях изображението върху платното, мисълта отлетя. Стилът беше твърде стар за американски художник от деветнайсети век. Беше твърде стар за който и да било американски художник. Картина на религиозна тема. От първата истинска епоха на европейската живопис.

Трудно е да се обясни какво чувства човек, когато държи миналото в ръцете си. Мирисът на това платно бе по-силен и по-

сложен от всичко в Тексас, където дори виното и парите са млади. Следи от подобен мирис имаше в Принстън, може би в „Бръшляна“ и определено в най-старите зали на Насау Хол. Но тук миризмата бе много по-концентрирана — плътната, гъста миризма на векове в този малък цилиндър.

Платното беше зацапано и потъмняло, но постепенно различих какво е изобразено. На втори план се извисяваха статуи от древен Египет, обелиски, йероглифи и непознати монументи. На преден план стоеше мъж, пред когото всички останали се прекланяха. Виждайки цветно петънце, аз се вгледах по-отблизо. Дрехата на човека беше изрисувана по-пъстро от останалата сцена. Сияеше като дъга сред прашната пустиня. От години не бях мислил за този човек. Йосиф, висш сановник в Египет, се разкриваше пред своите братя, дошли да купуват жито — същите братя, които преди много години го захвърлили да умира. Йосиф, облякъл отново своята пъстра дреха.

По пиедесталите на статуите имаше три надписа. Първият гласеше:

CRESCEBAT AUTEM COTIDIE FAMES IN OMNI
TERRA APERUITQUE IOSEPH UNIVERSA HORREA. И
настана глад по цялата земя; тогава Йосиф отвори всички
житници.^[1]

После:

FESTINAVITQUE QUIA COMMOTA FUERANT
VISCERA EIUS SUPER FRATRE SUO ET ERUMPEBANT
LACRIMAE ET INTROIENS CUBICULUM FLEVIT. Тогава
Йосиф бързо се оттегли, защото любовта към братя му се
разпали, и той беше готов да заплаче, па влезе във
вътрешната стая и плака там.^[2]

Върху основата на третата статуя имаше само подпис с печатни букви: САНДРО ДИ МАРИАНО — по-известен с прякора, даден от

по-големия му брат: Буренцето, или Ботичели. Според датата под името картината беше на повече от петстотин години.

Гледах тази реликва, която само още един чифт ръце бяха докосвали след деня, когато е била запечатана под земята. Никой хуманист не би устоял на нейната красота с тия езически статуи, омразни за Савонарола. Ето я, почти унищожена от времето, но все пак оцеляла по чудо, все още кипяща от живот под зацапаната повърхност. Жива след толкова време.

Когато ръцете ми се разтрепериха, аз я сложих на масата и отново бръкнах в контейнера да видя дали не съм пропуснал нещо. Писмо, бележка или поне символ. Но кутията беше празна. Адресът ми бе изписан грижливо. Друго нямаше. Само печати и пощенски код в ъгъла.

Внезапно пощенският код привлече вниманието ми: 39-055-210185-GEN4519

Усещах в него някаква схема, като логиката на гатанка. Той подсказваше връзка, може би телефонен номер в чужбина.

В най-забутаното кътче на библиотечната лавица открих една книга, която ми бяха подарили за Коледа преди време — алманах със световните температури, бележити дати и пощенски кодове. Най-сетне щеше да ми влезе в работа.

39 — кодът за Италия.

055 — областният код на Флоренция.

Взирах се в останалите цифри и усещах как сърцето ми отново започва да бие. 21 01 85 — местен телефонен номер. GEN4519 — може би номер на стая или вътрешен телефон. Значи беше в хотел, в апартамент.

И настана глад по цялата земя; тогава Йосиф отвори всички житници.

Отново погледнах картината, после контейнера.

GEN4518.

Тогава Йосиф бързо се оттегли, защото любовта към брат му се разпали, той беше готов да заплаче, па влезе във вътрешната стая и плака там.

GEN4519. GENESIS 4519. БИТИЕ 45:19.

В дома, който си бях създал, бе по-лесно да се намери алманах, отколкото Библия. Трябваше да ровя из вехториите на тавана, преди да

се натъкна на Библията, която Чарли твърдеше, че забравил случайно при последното си посещение. Мислеше си, че може да сподели своята вяра с мен. Неуморният Чарли, изпълнен с надежда до края.

Сега тя е пред мен. Битие 45:19 разказва края на изрисуваната от Ботичели история. След като се разкрива пред своите братя, Йосиф започва да раздава подаръци също като баща си. След всичките страдания той е готов да приеме братята си, гладуващи в Ханаан, и да сподели с тях изобилието на Египет. А аз, който през целия си живот съм бил толкова заблуден, че да бягам от сянката на баща си, да мисля, че мога да продължавам напред, като го изоставя в миналото, напълно разбирам смисъла.

Доведете баща си и дойдете, казва стихът. Не жалете вещите си, защото аз ще ви дам каквото има най-добро от цялата Египетска земя.

Посягам към телефона.

Доведете баща си и дойдете, мисля си аз и се питам как е разбрал, когато самият аз не разбирах.

Оставям слушалката и посягам към бележника си, за да препиша кода, преди нещо да му се случи. На тези тъжни страници новото Х на Пол Харис и старото М на Кати Маршан са единствените записки. Някак неестествено ми изглежда да добавям име сега, но прогонвам чувството, че разполагам само с тези цифри върху контейнера, единствен шанс, който може да бъде унищожен от най-дребна грешка, от случайно капнала капка вода.

Ръцете ми са потни, когато отново вдигам слушалката, почти без да знам колко време съм седял, опитвайки да намеря нужните думи. Зад широкия прозорец на спалнята се разстила великолепната тексаска нощ. Не виждам нищо, освен небето.

Не жалете вещите си, защото аз ще ви дам каквото има най-добро от цялата Египетска земя.

Започвам да набирам номера, който не съм вярвал да набера някога. Чакам гласа, който не съм вярвал да чуя отново. Неиде далече, в друга часова зона, прозвучава сигнал. После глас:

— Свързахте се с Кати Маршан от галерия „Хъдсън“, Манхатън. Моля, оставете съобщение.

— Кати — изричам аз в звънящата тишина, — обажда се Том. Тук е почти полунощ по тексаско време.

Отсреща царува призрачна тишина. Сигурно би ме стреснала, ако не знаех точно какво да кажа.

— Утре сутрин напускам Остин. Известно време ще отсъствам; не знам точно колко.

Върху бюрото ми има снимка на двама ни. Стоим малко встрани от центъра, хванали сме фотоапарата с по една ръка и насочваме обектива към себе си. Зад нас се издига катедралата, вкаменена и неподвижна. Принстън нашепва тихо дори и сега.

— Когато се върна от Флоренция — казвам аз на второкурсничката от снимката, моят вълшебен дар, — искам да те видя.

После оставям слушалката и пак поглеждам през прозореца. Тепърва ще събирам багаж, ще звъня на пътнически агенции, ще се снимам за документи. Докато започвам да осъзнавам мащабите на начинанието, хрумва ми още нещо. Нейде в един град на възраждането Пол става от леглото, гледа през прозореца и чака. На покривите гукат гълъби, в далечината звънят камбани. Седим на два различни континента, както седяхме някога на моя дюшек, и все пак сме заедно. Там, където отивам, по тавана ще има светци, богове и рояци ангели. Където и да отида, ще срещам спомени за онова, което е неподвластно на времето. Сърцето ми е птица в клетка, разперила криле с болката на очакването. В Италия слънцето изгрява.

[1] Вж. Битие 41:56. — Б.пр. ↑

[2] Вж. Битие 43:30. — Б.пр. ↑

ОТ АВТОРИТЕ

Самоличността на автора на „Хипнеротомахия“ остава неизяснена вече над пет века. Поради липса на категорични доказателства, учените клонят ту към римлянина Франческо Колона, ту към неговия венециански съименник, продължавайки да се борят със странния акростих „Poliam Frater Franciscus Columna Peramavit“, който понякога бива сочен като свидетелство за тайнствените намерения на автора.

Джироламо Савонарола (1452–1498) е бил едновременно почитан и хулен от гражданите на Флоренция през краткия си период като религиозен водач на града. Макар че за някои той си остава символ на духовната реформа срещу злините на своето време, други го знаят единствено като унищожител на безброй картини, скулптури и ръкописи върху кладите, с които е останал в историята.

До публикуването на „Криптата на флорентинеца“ не е открита връзка между „Хипнеротомахия“ и Савонарола.

Ричард Къри перифразира умишлено поемата на Браунинг „Андреа дел Сарто“, а по-късно и Том прави същото. Оригиналният стих на Браунинг гласи: „Аз върша туй, що другите бленуват цял живот“. Понякога Том и Пол използват в разговорите си съкратените названия на редица научни трудове, включително произведенията на Бродел и Харт; а в своя ентузиазирани преглед на флорентинската история Пол казва за флорентинските творци и интелектуалци от няколко поредни века, че са живели „по едно и също време“. Том си позволява волността да припише песента „Първият влак“ на Дюк Елингтън, вместо на Били Стрейхорн и при първата си среща с Кати да намекне, че името на поета Е. Е. Къмингс е трябвало да се пише с малки букви, макар че самият Къмингс (поне в това отношение) навярно би предпочел традиционния правопис.

Авторите поемат отговорността и за някои други художествени измислици. По традиция Голата олимпиада започва в полунощ, а не по залез-слънце, както твърди „Криптата на флорентинеца“. Джонатан Едуардс наистина е бил втори заместник-ректор на Принстън и смъртта му е описана вярно в романа, но не е въвел измислените изцяло от нас великденски церемонии. Макар че студентските клубове в Принстън провеждат всяка година свои официални празници, конкретно описаният бал на „Бръшляна“ е наша фантазия. За удобство на повествованието е изменен архитектурният план на „Бръшляна“, както и на някои други сгради.

И накрая, самото време отнесе някои забележителности на Принстън, тъй добре познати на Том и неговите приятели. Студентите от курса на Кати бяха последните, тичали голи из двора на общежитието през нощта на първия снеговалеж (макар че това стана през януари, а не през април) — университетът забрани Голата олимпиада точно преди завършването на Том през 1999 година. А любимото дърво на Кати, Мърсъровия дъб, рухна от старост на 3 март 2000 година. Все още можете да го видите във филма с Уолтър Матау „Коефициент на интелигентност“.

В почти всички други отношения се постарахме да останем колкото се може по-близо до реалната история на Италианския ренесанс и Принстън. Дълбоко сме задължени на тези две велики рожби на човешкия разум.

Й. К. и Д. Т.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.